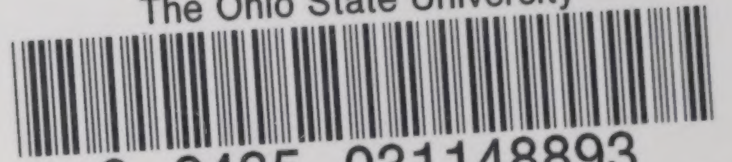

هونلرك ، توركلرك ، موغوللرك ودها سائر
غربی تاتارلرك تاریخ عمومیسی

بشنجی جلد

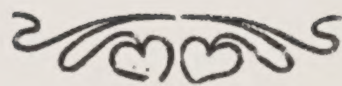
تأليف و ترجمه انجمنی طرفندن قبول ایدیلمشدر .

هونلرك تورکلرك موغوللرك و دها سائر تاتارلرك

تاریخ عمومیسی

محرری : دوکینی Deguignes

مترجمی حسین جاهد

طنین مطبعه‌سی — ١٩٢٤

هونلرك تاريخ عموميسى

اون بشنجی کتاب

موغوللر

هوئه‌یی قه‌لر ایله شاتوتورکلری تاتارستانده محوایدیلدکدن صوکره بو جسیم قطعه‌نك اداره‌سی شرق تاتارلرینه یعنی ابتدا خیتانلره، صوکره نیوچه‌لره کچمشدی که بونلر تورك قومندن آیریدرلر. اون ایکنجی عصرده تاتارستان حالا نیوچه‌لرك النده ایدی. بونلر صوکره چینك شمال ولایتلرینی ضبط ایتمشلردی. چین ایمپراطورلغنك جنوب قسمی ایسه عن اصل چینلی بر حکمدار طرفندن اداره ایدیلیوردی. هیا یاخود تانغوت قراللری تیبته، بعض چین ولایتلرینه وتاتارستانده کائن سائر بعض جوار الکالره صاحب ایدیلر. خوارزم سلطانلری غوریلرله سلچوقیلری محو ایتدکدن

صوکره ماوراءالنهرده ، ایرانده وهندستانك بر قسمنده حکمران اولیورلردی . خلیفه‌لر بغدادده ؛ صلاح‌الدین عائله‌سی مصرده وسوریه‌ده ، قونیه سلطانلری آسیای صغراده حاکم ایدیلر . ایشته او زمان ، جنکیز خان تاتارستانك اعماقندن چیقدی . ایمپراطورلغی شرق تاتارلرینك اللندن آلدی ، تورك ملتنه اعاده ایتدی . چینه کیردی ، خوارزم قطعه‌سنده حرب ایله‌دی . اوندن صوکره اولادلری فتوحاتلرینی دها توسیع ایتدیلر ، آسیاده بولونان بوتون ایمپراطورلقلری ییقدیلر ودنیانك بو پارچه‌سنك یوزینی تماماً دکیشدیردیلر [۱] .

---

[۱] بو کتابده و آشاغیکی کتابلرده راهب غوبیل Père gaubil طرفندن نشر ایدیلمش اولان مونغوللر تاریخی Histoire des mongous ندن بالخاصه استفاده ایتدم . بو راهب چینده بولونان الك ماهر جزویت میسیونرلرندن بریدر . بوتون چین مورخلرینك آثارینی تتبع ایتمش اولدیغی جهتله بو ایشی بر دها بالذات یاپمغه حاجت کورمدم . ذاتاً موضوع بحث اولان تفصیلاته بن هیچ بر شی علاوه ایده‌میه‌جکدم . بوکا تاتارلرك تاریخ انسانیتی Histoire généalogique des Tatars ده الحاق ایتدم . بو همان هر نقطه‌سنده چین تاریخی ایله توافق ایتمکده‌در. موسیو دولاقروا Delacroix نك جنکیزخان تاریخی Histoire de genghizkhan بکابك خرافه آلود تفصیلات ایله مالی کوروندیکندن اوندن بوراده استفاده ایده‌مدم . مع مافیه بونك هر طرفنی ده رد ایتمش دکلم .

بوبویوك انقلابه بادی اولان وصوکره ، طانیـدیغمز ایمپراطورلقلرك الك بویوکنی تأسـیس ایلهین ملت هیـچده متمدن بر ملت اولمادیغی کبی قوانیننـدهکی اصابت وحکمتی اوزاقلردهکی اقوامه بیلدیرمك هوسـندهده دکلدی . بو ، باربار برملتدی ، غایت اوزاق مملکتلره آنجق اورانك بوتون ثروتلرینی آلمق ، اقوامی اسارت آلتنه صـوقمق ، باربارلق ایچنه دالدیرمق ونامنی معظم ومدهش برحاله کتیرمك ایچون کیدییوردی . موغوللر تاتارسـتانك خصوصی بر قبیلهسی ایدیلر . قدیم تورکلرك نسلندن کلیورلردی . بواسکی تورکلرك تاریخی اولکی کتابلرده کورولمشـدر . دها سائر بعض قبیـلهلرله برلکده موغوللر اولدقجه مهم بر ملت تشـکیل ایدییورلردی . بو قبیلهلرك برنجیسـنه ایقا Ika موغول یعنی بویوك موغوللر دیرلردی . ایکـنجیسـنك اسمی صو موغول ایدی . بوده برنهر قربنده اقامت ایتمهلرندن ایلری کلمشدی . اوچنـجیسی مرکیت Merkat موغـوللری ایدی [١] . دیکرلری قنـقراتلر [٢] Kunkurats ، ایکیراسـلر [٣]

پلان قارپن تاتارلرك تاریخ عمومیسی

---

[١] حالا بونلره مارقاتلر یاخود مرکیتلر دینلمکدهدر .

[٢] بونلر ، تاتارخانك اوغلی اولدیغی سـویلهنن قایان Caïan نسلندندرلر . قایانك اوچ اوغـلی واردی : جـورلوق مرکان Zurlukmergan ، قابای شیره Cabaischira ، بوسیوندای Busyudai اوق آتمقده بك ماهر ا لان برنجی اوغـلی ایکنجی قاردشیله غوغا ایتدی . آت اوزرنده بربرینه اوق آتهرق اوروشمغه

Ankarahs ، اولقنوتلر [٤] Allaknuts ، قونکلوت [٥] Caranuts ، قورلاسلر [٦] Curlass ، ایلچیکین [٧] Ilzigans ، اورناوتلر [٨] Ummauts ، قونکقتارلر ، Cunnachmars ، ارلاتلر Arlats ، کلکنوت Calkits ، قشلقلر [٩] Kishliks ، هوشینلر Uischuns ، سلدوسلر

قرار ویردیلر . قابای شیره قورقدی ، اوقدن اجتناب ایچون بارکیرك بر طرفنه اکیلدی . بیوك قاردشی متأثر اولەرق اونی اولدیرمك ایستەمدی . اوقیله قولاغندەکی کوپەسنی قوپاردی وبونی غایت ماهرانه یاپدی . صوکره قنقرات نامنده براوغلی دوغدی . بوبر قبیله رئیسی ومؤسسی اولمشدر .

[٣] بونلر قابای شیرەنك اوغلی ایکیراسك نسلندندرلر .

[٤] قابای شیرەنك اوغلی اولقنوت نسلندندرلر .

[٥] بوسیودایك بیوك اوغلی قرانونك نسلندندرلر .

[٦] بونلر قورلاس Curlass بن میسر اولوك Meisir iili بن قونغکوت Conachlot بن بوسیودای نسلندندرلر .

[٧] بونلر قورلاسك قاردشی ایلچیکین نسلندندرلر .

[٨] قدیماً بونلره اورناوتلر Urnauts لر دیرلردی . بو قبیلەدن برینك قونکقتار Cunnachmar نامندە براوغلی اولدی . عینی اسمدەکی قبیله اوندن کلمشدر . منکلیك الچکه Menglik iska یعنی صوفی منقلیق ـ که جنکیز خان زماننده معمر ایدی ـ بو صوك قبیلەدندی . ارلات اسمنده براوغلی ایله کلکنوت اسمنده بر اوغلی اولدی . هرایکیسیده قبیله رئیسلریدر .

[٩] بونلر کلکنوت قبیلەسندن قشلق نسلندندرلر .

Sulduz ، (دوربانلر) [١٠] Durmans ، (بارینلر) ، Bariens، سوقنوتلر Sukuts ، کورلو اوت Kurla-uts ، برقوت Burkuts ، الخ دیرلر .

پلانقارپن هه‌تون

قدیم تورکلرك بقایاسی اولان بوتون بو باربارلر چهره اعتباریله سائر انسانلردن فرقلیدرلر . یاناقلری چوق چیقیقدر . کندیلری نحیف ، بللری اینجه ، قسم اعظمنك بویلری اورته‌در . صقاللری آزدر . بو آسیا فاتحلرینك اخلاق وعاداتی چهره‌لرینك چرکینلکندن دها قابادر .

---

[١٠] نیزون قایانك اوغلی کجینلری مرکان قاردشلرینك اك کوچوکی اولمقله برابر تخته چیقنجه بوندن ممنون اولمایان سائر درت قاردشی چکیلدیلر ، دورمان یعنی درتلر دنیلن بو قبیله‌نك رئیسی اولدیلر . دورمان تورکجه‌ده درت دیمکدر . بو قبیله‌یه منسوب بر آدمك باریه‌ن اسمنده بر اوغلی اولدی که باریه‌ن قبیله‌سنك رئیسیدر . بونك قاردشنك جاریه‌لردن برندن بر اوغلی دوغدی . بو قادین افندیسنك زوجه‌لرینك حدتندن قورتولمق ایچون اوغلنی سوقنوت (؟) Sukuts دنیلن کوچوك آغاجلر آراسنه صاقلادی . باباسی چوجوغی صوکره اولاد دییه قبول ایتدی وبو چوجوق (سوقنوت) Sukuts لرك رئیسی اولدی .

قانقراتلر ، اوقلیانلر ، دسوفژه راتلر ، آدسراتلرده ذکر ایدیلمکده‌در . بو صوك ایکی قبیله القنوتلردن کلمکده‌درلر . بارژوتلر متعدد قوملره منقسمدرلر . [اك مهملری ساداجین بارژوتلر ، مافریم بو اسملرك اصللرینی جامع التواریخده بولامادم . بونلرك اسم حقیقیلرینك قینکقیات ، دوقلات ، سوبجرات ، تایجیوت اولمسی لازمکلیر . زیرامذ کورتاریخده‌مغول شعباتندن اولمق اوزره‌مذ کوردرلر . ح.ج]

چادیرلر آلتنده اوتورورلر . چادیرلرك تپه‌سنده بر دلیك براقیرلر . بو هم تجربه هم اوجاق خدمتنی کورور . چادیرلر کچه‌لرله قاپلانمشدر . چوغی پارچه پارچه سوکولور وقولایجه نقل ایدیلیر . بعض چادیرلر تکرللك اوستنه استناد ایتدیرلمشدر .

روبروکی بونلری برچوق صیغیرلر چکرلر . زنکینلرك چادیرلری ایچندن اشلمه‌لرله ورسملرله تربیه ایدیلمشدر . طیش طرفنده کچه باغ ایله یاخود قویون سودی ایله طلا اولونمشدر . بوده یاغمورك نفوذینه میدان ویرمه‌مك ایچوندر . چادرصاحبی قرمزی چوقه‌دن یاخود سائر برقماشدن یاپلمش براثواب کییر وچادیرك اورته‌سنده اوتورور . غداسی کوپك، قورد، تیلکی، بارکیر، حتی حین حاجتده انسان اتی، فاره‌در. بو موغوللر ضیافتلرنده حاولو کبی شیلری بیلمزلر . قسم اعظمی اللرینی چیزمه‌لرینه سیلرلر . بعضیلرینك کوچوك مندیل کبی برشیلری واردر . سفره‌یه اوتوردقلری زمان بری اتی دیلیم دیلیم کسر، دیکری بچاق ایله داغیتیر .قوللاندقلری قابلری صاقلادقلری ات صویی ایله

باژوتلردر . یانده اوتوردقلری نهرلردن دولایی کندیلرینه بویله دنیلیور . مکرینلر ، قرجیسلریاخود وکسلر، کم کمجوتلر، اوریانکقتلر، ترغونلر اجدادی اولان اویرات ، قوریلر ، توالاشلر، توماتلر ، بولغاجینلر ، کرموجینلر ، تلنکوت ، اوراسوتلر ، قوسومائینلر (بونك کسمتی ، اولمسی لازمکلیر. ح. ج) نایمانلر ، کرایتلر ، انکوتلر ، قورقانلر، جلایرلرده واردر . بوتون بوقبیله‌لر تورك عرقندندرلر .

ییقارلر . ایچدکلری شی قیصراق، قویون، کچی، اینك یاخود دوه سودیدر . تخمر ایتمش قیصراق سوتنه قمیز[۱] Cosmos دیرلر. بویوکلر قارا قمیز ایچرلر . بودهاصولیدر. روبروقوئیس Ruburuquise بونك خوش برایچکی اولدیغنی و برچوق خواصی بولوندیغنی سویله یور. قیشین بوایچکی‌یی یالکز زنکینلر ایچه بیلیرلر. دیکرلرینك ایچدیکی، صودن عبارتدر؛ بونك ایچنده داری قایناتیرلر . صباحلری بوندن برایکی بارداق آلیرلر . بوتون کون کندیلرینه کفایت ایدر . اقشاملری برآز ات صویی ایله ات یرلر . یازین سوت مبذول اولدیغی ایچون بالنسبه آز ات یمکده‌درلر . بوتون یمکلرنده غایت پیسدرلر. سرخوش اولمقدن افتخار ایدرلر . خسیسدرلر . یابانجیلره عائد اولان هر شیئه غبطه ایدرلر . نره‌یه کیدرلرسه أولری‌ده برابر کیدر. صیغر، دوه، قویون، کچی، بارکیر خصوصنده زنکیندرلر . هیچ دوموز بسله‌مزلر.

روبروکی

هر شیئك خالقی اولمق اوزره برمعبوده اعتقادایدرلر . بومعبوده ناتاغای Natagaï نامنی ویریرلر . فقط کندیسنه هیچ عبادت ایتمزلر . دعالرینی وقربانلرینی خصوصی صنملره توجیه ایدرلر . بوصنملرك اوزری کچه‌لرله یاخود ایپك قماشلرله اورتولودر. بونلری چادیرلرینه وا کثریا، دیکرلرندن

پلان قارپن
هه تون
م . پول

[۱] موسیو پول بوکا تحریفاً قوئینیس Chuinis یاخود قمیوس Chemius دیر .

دها مزين آرابه‌لره قويارلر . وبونلرى سورولرينك حاميسى ديه‌تلقى ايدرلر. بو معبودلردن برينى چالمق اعدام جزاسنه مستحق بر جنايت عد اولونور . بيـك كشى‌يه ، يوز كشى‌يه رئيسلك ايدنلرك چادرلرنده اورته‌يرده دائما بو معبودلردن برى واردر. بونلره قيصراقلرينك سوتلرينك ايلك ترفنده‌لرى وعموميتله ايلك دفعه يبوب ايچدكلرى شيلرك كافه‌سـندن برقسمنى تقديم ايدرلر . برحيوانى كسدكلرى زمان يوركنى صنمك اوكنه كوتورورلر، ايرته‌سى كونه‌قدر اوراده براقيرلر. بويوك خانك چاديرينك اوكنده دائما بوپوتلردن غايت مزين بردانه‌سى دورور . بوكا هديه‌لر وبالخاصـه باركيرلر تقديم ايدرلر. آرتق اوباركيرلره مقدس نظريله باقيليرر. هيـچ برشيئده قوللانلماز . جنوب طرفنه قارشى برحرمت مخصوصـه‌لرى واردر . بوده اغلب احتماله كوره، معبودلرى اولان فو Fo نك جنوب مملكتلرنده تولد ايتمش اولماسـندندر . كونشـه، آتشـه، صـويه، طوپراغه طاپارلر . فقط كندى دينلرينى يابانجيلره قبول ايتديرمك خصوصنده هيچ حرصلرى يوقدر. بوجهتده قطعى برسربستى ويريرلر . هيـچ برزمان كميكلرى قيرمازلر . بونلرى ياقارلر . آتشـك تأثيريله حصوله كلن چاتلامه‌لرله تفأل ايلرلر . بربچاغى ياخود بالطه‌يى آتشه قويمق ياخود آتشـك قربنده اسـتعمال ايتمك، برقامچينك اوزرينه دايانمق، اوتلره قامچى ايله دوقونمق، قوش ياورولرينى طوتمق

ویااولدیرمك، بربار کیری یولارایله‌دوکمك، یاخود کمی آغزنده اولدیغی حالده اوتلاتمق ، برکمیکی باشقه برکمیك واسـطه‌سیله قیرمق، سـوت دوکمك ، اتی یره‌دوشـورمك، اقامت ایدیلن چیت داخلنده دفع طبیعی ایله‌مك اونلرجـه برجنایت عد اولونمقده‌دو . بوجرکتلردن برینی قصـدی صـورتده یاپانلر اعدام اولونور . ایستمیه‌رك یاپمش اولانلر جزای نقدی ایله قورتولورلر . بوجزایی کاهنه تأدیه ایدرلر . کاهن کلیر، تلویث ایدیلمش شیئی تطهیرایلر . بونك ایچون‌ده اوشیئی ایکی آتش آراسـندن کچیریر . بومراسم اجرا اولونمادن اول کیمسـه اوشیئه ال سـوره‌مز . برات پارچه‌سنی یوتمادیغی ایچون یره آتانلر، حکمدار چادرینك اشیکنه باصانلرده اعدام جزاسنه اوغرارلر . سحربازلرینك استقباله عائد ویردکلری خبرلره، قوشـلرك اوچوشـلرندن چیقاریلان معنالره بویوك براعتماد کوستریرلر. برشـیئه تشبث ایده‌جکلری زمان آی ابتداسنی یاخود آیك‌اون دردینی بکله‌رلر، آیه « بویوك‌ملیکه»نامنی‌ویریرلر.

کندیلرینك نزدینه برهیئت سـفارت واصـل اولدیغی زمان بونلری هدیه‌لریله برابر ایکی آتش آراسـندن کچیره‌رك تطهیر ایتمکه بویوك براهمیت ویریرلر . یلدیریمه چارپلمشـلره حتی بوصـورتله أولمش‌ بر آدمك چادیرنده بولونان کیمسـه‌لره وعمومیتله أولنلرله عینی محلده اقامت ایدن آدملره قارشی‌ده بومراسمی تطبیق ایلرلر. ایکی آتش یاقارلر. بونلرك یاننه یره ایکی

میزراق دیکرلر . یوقاری طرفلرینه برایپ ایله بر پارچه‌سی
باغلارلر. ملوت عدادیلن کیمسه‌لری بونك آلتندن کچیرلر.
بو اثناده بری برطرفده دیکری اوته طرفده دوران ایکی
قادین کچن آدمك اوزرینه صوسرپرلر ودعا اوقورلر. برآرابه
میزراقلر آلتندن کچرکن قیریله‌جق اولورسه هپسی کاهنلره
عائد اولور . بریسی خسته لاندیغی زمان قاپیسنك اوزرینه
سیاه برکچه پارچه‌سی صاریلی برمیزراق دیکیلیر . آرتق کیمسه
ایچری یه کیرمکه جسارت ایده‌مز . خسته حالت نزعه کلدیکی
وقت یاننده کیلرك هپسی چکیلیرلر . چونکه أولدیکی صیراده
اوراده حاضر بولونورلرسه یکی آیدن اول ایمپراطورك یاخود
قوماندانلرینك قبیله‌سنه کیده‌مزلر .

بریسی أولدیکی زمان اقامتکاهی ایله برلکده اونی صحرایه
کیزلیجه کومرلر . أولو بریره اوتورتولور . او کنده برماصه
واردر . ماصه‌نك اوزرنده برقاب ات یمکی، برقاب قصراق
سوتی واردر . کندیسیله برلکده برقیصراق ایله یاوروسی
اکرلی وکملی بربارکیرده کومولور . باشقه بربار کیرده کسیلیر
وینیر . صوکره دریسی اوت ایله دولدیریلارق درت صیریق
اوزرینه قونولور . بوصورتله متوفانك اوته‌کی دنیاده کندیسنه
لازم اولان هر شیئی بولاجغی ادعاایدیلیور. صوکره، متوفانك
بیندیکی آرابه قیریلیر، أوی ییقیلیر. اوچنجی بطنه قدر اسمنی
آغزه آلمغه کیمسه جسارت ایده‌مز . ملتك اکابری مراسم

مخصوصه ایله دفن اولونور . کیزلیجه قیره کیدرلر . اوتلری کوکلرندن یولارلر . صوکره بویوك بر چوقور قازارلر . بونك یاننده تماماً طوپراغك آلتنده برچوقور دها یاپارلر . نعشی بو ایکنجی چوقوره قویارلر . حیاتنده الڭ چوق سودیکی خدمتجیسنی کندیسنك آلتنه قویه‌رق أوله‌جك حاله کلنجه‌یه قدر اوراده براقیرلر . صوکره چیقارارق نفس آلدیریرلر . بو مراسم اوچ دفعه تکرر ایدر . خدمتجی بوکا تحمل ایده بیلمك سعادتنه نائل اولورسه قبیله داخلنده حر و ذی قدرت اولور . صوکره أولویی ایکنجی چوقورده تکمیل ثروتلریله وبحث ایتدیکمز لوازم ایله برلکده براقیرلر . برنجی چوقوری دولدورورلر . یولدقلری اوتلرله اورترلر . بوده مزارڭ یری مجهول قالمق ایچوندر . ایمپراطورلرینه وعائله‌سی افرادینه مخصوص بر یروار‌در . نرده أولسه‌لر نعشلرینی اورایه کوتورورلر . بومزارلق بورقان قالدین Burcan Caldin دنیلن محلده کائندر . موسیو پولك روایتنه نظراً جنازه آلاینه اشتراك ایدنلر یولده راست کلدکلرینك کافه‌سنی: هایدی اوته‌کی دنیاده افندمزه خدمته کیندیکز ! دییه‌رك أولدیریرلر فقط بوتون مورخلر بونی تکذیب ایدییورلر . یالکز برقاچ اسیری قتل ایله اکتفا ایدرلر . پول

تاتارلر بوتون قوملر ایچنده حکمدارلرینك اوامرینه الڭ چوق مطیع ومنقاد اولان کیمسه‌لردر . عینی زمانده پلان قارپن

دیکر قوملره قارشی‌ده چوق درجه‌ده مغرور ومتکبردرلر . سرخوشلغه مبتلا اولمغله برابر آرالرنده کندیلرینی غوغایه مجبور ایده‌جك هیچ براختلاف تصور ایدیله‌مز . سرقتدن بحث اولوندیغی ایشیدیلمز. برحیوان غائب اولدیغی زمان صاحبنه کتیریلیر یاخود هیچ دوقونولماز. آرالرنده بویوك براثرمرحمت حکم سورر . محتاج اولدقلری شیلری بربرلرینه ویریرلر . بربرلرینی هیچ قیصقانمازلر. بربرلرینه دعوا آچمازلر. قاریلرینی سورلر . قاریلری ده کندیلرینه صادقدرلر . آچلغه، صیجاغه صوغوغه خارق‌العاده برصبرایله تحمل ایدرلر. غایت مهمانوازدرلر. فقط کندیلری ده عینی صورتله قبول ایدیلمك ایسترلر . یالاندن فوق‌العاده نفرت ایدرلر . برمجرم درحال جرمنی اعتراف ایدر . برآدم یاپمادیغی پارلاق برشیله هیچ برزمان افتخار ایتمز . ایشته تاتارلر کندی آرالرنده بویله‌درلر . سائر قوملره قارشی بویوك براستحقار حسی بسلرلر. واونلری آلداتمقدن باشقه برشی دوشونمزلر . باشقه قوملری تحت انقیاده آلمق حرصنه مالکدرلر . آنجق بوشرطایله صلح یاپارلر . تحت اطاعتلرینه آلدقلری قوملرك اموالنك حتی قیزلرینك اونده برینی کندیلرینه آیریرلر . بوقادینلری کندیلرینه اسیر یاپارلر . معاهداته نادراً رعایت ایلرلر .

هایتون

بونلرك قانونلری موجبنجه غیر مشروع مناسبات حالنده یاقالانمش براركك ایله برقادین، بربریله غیر مشروع

مناسباتده بولونان بر قيز ايله بر اركك وبر خيرسز قتل اولونابيلير . كنديلرينك تصورلريني دشمنه خبر ويرنلره وما فوقنه حرمتسزلك ايدنلره صوپا آتيلير . بر تاتار ، قانونك بخش ايتديكي مساعده‌دن استفاده ايله بر قاچ قاری آلديغی زمان هپسنك اقامتكاهی وعائله‌سی آيری اولمق لازم كلير . فقط ايچلرندن بردانه‌سی ذاتاً ايلك زوجه ديه تلقی اولونور . بونلر مشروع زوجه‌لرله مستفرشه چوجوقلری آراسنده هيچ فرق كوزتمزلر . پدر هر ايكی چوجوغه‌ده جانك ايسته‌ديكنی ويره‌بيلير . پدرلر وفات ايتدكدن صوكره اوغللرك اوكی والده‌لريله ، قارداشلرك ، برادرلرينك وفاتندن صوكره ينكه‌لريله تزوج ايتمه‌لری اونلرجه بر عادت اولمشدر . هايتون

اركك‌لر يالكز اوق ياپمق ، سورولری محافظه ايتمك ، آوه كيتمك واوق آتمق ايله مشغول اولورلر . بوتون ايشی قادينلر كورور . يعنی اثوابلری ، اياق قابلرينی ، چيزمه‌لری اونلر ياپار ، آرابه‌لری اونلر اداره وتعمير ايدرلر . دوه‌لری اونلر يوكله‌تيرلر . آته بينمكده ، اوق آتمقده قادينلرده اركك‌لر قدر ماهردرلر .

ايمپراطورك بوتون ملت اوزرنده مطلق بر حكم ونفوذی واردر . بويوكلر ايمپراطورك اوامرينی بر اطاعت كامله ايله تلقی ايدرلر . كنديلرينه كوسترلمه‌ين يرده چادرلرينی قورامازلر . حكمدار نرده بولونورسه اوراده‌كی هرشی ،

اموال ، اشیا ، حیوان سوروlری و انسانلر اوکا عائددر حکمدارلر کندیلرینه تابع ایکنجی درجه‌ده‌کی حکمدارلر اوزرنده‌ده عینی نفوذ و صلاحیته مالکدرلر . سفیر یوللادقلری زمان تبعه بو سفرایه الزم اولان هر شیئی تدارك وتأمینه مجبوردر . قبیله رئیسلری هر سنه ایمپراطوره‌سوت تأمین ایتمك اوزره برقاچ قیصراق ویریرلر . تبعه‌ده قبیله رئیسلرینه قارشی عینی قیود ایله مکلفدرلر . عمومیتله ، بو ایمپراطورلقده هر بر کیمسه یوقدر . ایمپراطور ایله رؤسا اهالیده خوشلرینه کیدن هر شیئی کندیلرینه آلیرلر . فقط ضبط ایدلمش بر مملکتده کیدن اك عادی تاتار بیله اوراده بر صاحب مطلق حالنده حرکت ایدر .

هایتون تاتارلر حرب ایتدکلری زمان دوغرودن دوغرویه بر چوق اوق آتدقلرندن دولایی محاربه پك خونریزانه اولور او قدر قوتله اوق آتارلرکه بونلر هر دورلو اسلحه‌یی دلوب کچرلر . بر تاتار اوردوسی پك غلبه‌لق کبی کورونمز . چونکه کوچوك طاقملر حالنده یورورلر . جسوردرلر . قوماندانلرینك امرینه اطاعت ایدرلر . قوماندانلر معینلرنده کنه اشارتلر واسطه‌سیله حرکتلر و مانوره‌لر یاپدیریرلر . عسکره آیلق ویرلمز . هر نفر آو ایله یاخود دشمندن آلدیغی غنیمت ایله کچینیر . شهرلری وقلعه‌لری محاصره‌ده ماهردرلر . مجبوراولدقلری زمان فرار ایتمکدن هیچ صیقیلمازلر .

تاتارلرك تاریخ عمومیسی سیاکشی

ایشته جنکیز خانك و اولادلرینك اداره‌سی آلتنده بوتون آسیایی تحت اطاعته آلان ملت بویله بر ملتدر. جنکیز خانی کندیلرینك اك بویوك بر حکمداری کبی تلقی ایدن موغوللر اونك خارقه آلود بر صورتده دنیایه کلدیکنه اعتقاد ایدرلر. موغوللرك ادعاسنه نظراً قدیم خانلرندن یولدوز Yulduz نامنده بری [۱] ایکی اولاده مالك ایدی. بونلر کندیسندن اول وفات ایتمشلردی. بو چوجوقلرك برندن (بون‌بایان) Dejun-baïan اسمنده بر اوغلان، دیکرندن‌ده آلانقوا Alancava اسمنده بر قیز قالدی. بونلری اولندیردیلر. بویوك پدری یولدوزدن صوکره پك آز معمر اولان دبون بایان قاریسی الانقوایی ایکی چوجوقله طول براقدی. چوجوقلرك ایلکی بلکدای Belgadei اسمنده ویدی یاشنده ایدی. ایکنجیسی بکجدای [۲] cgdsadei اسمنده وآلتی یاشنده ایدی. آلانقوا بونلری بویوتمکله مشغول اوله‌رق تکرار اولنمك ایسته‌مدی. فقط روایت اولوندیغنه کوره بر کون اویقودن اویانیرکن اوطه‌سنده بویوك بر آیدینلق کوردی. بو آیدینلق طورونجی رنکده بر ارکك سیماسنه منقلب اولدی. صوك درجه‌ده کوزل کوزلری واردی. آلانقوا اوقدر قورقدی که استمداد ایچون هایقیرمق ایسته‌دی. فقط کندنده قدرت

[۱] برنجی جلده بوبابده ویردیکمز ایضاحاته مراجعت ایدیکز.
[۲] بونلره بلغابوت relgajut و بونیات Bugnat ده‌دیرلر.

بولامادی . بو روح آلانقوا ایله یاتدی . آلانقوا ابتدا سوزینه ایناندیرمه‌جقلری قورقوسیله بو وقعه‌دن بحث ایتمك ایسته‌مه‌مشدی . فقط روح متعدد وقعه‌لر یاننه کلدیکی جهتله کبه قالدی . کبه‌لکی فرق ایدیلدی . بو دفعه قبیله آراسنده بر چوق کورولتویه سببیت ویردی . آلانقوا قباحتسز اولدیغنی اثبات ایچون اوچ ارکك چوجوق دوغورمایه‌جق اولورسه مجرم معامله‌سی کورمکه راضی اولدیغنی سویله‌دی . فی‌الحقیقه دنیایه اوچ چوجوق کتیردی . بونلره بوقون قتقتین Bocum catagun، بوسقین‌سالجی Boskin saldgi، بوزنجیر Bouzendgir نامنی ویردیلر . چوجوقلرك اوچنه‌ده نورانیون دنیلدی . چونکه کونشك چوجوقلری دیه تلقی اولونیورلردی . جنکیز خان بو اوچنجی چوجوغك نسلندن کلمکده‌در .

قام‌مو بوماءالك ماهیتی نه اولورسه اولسون، موغول قبیله‌سی[١] ١١٣٥ تاریخلرینه دوغرو تاتارستانده کسب قوت ایتمش برحالده ایدی . نیوچه‌لرك الکاسنك شمالنده اوتوریورلردی . نیوچه تاتارلرینك ایمپراطوری بوموغوللره قارشی عسکر کوندرمکه مجبور اولدی . موغوللر کوستردکلری مقاومت شدیده ایله کندیلرینك غایت جسور وایی مسلح اولدقلرینی

صبا کشی

---

[١] چینلیلر بوکا موم‌قو Mum-ku دیيورلر . وقتیله موم‌تو Mum-ou یاخود موم‌قوسو Mum-ko-su دیرلردی.

آ كلاتديلر. نيوچه‌لرك قوماندانى [١] جبخانه‌سنى بيتردكدن صوكره عودته مجبور اولمشدى . اثناى عودتده، هاى‌لينغ Hai-ling دنيلن بريرده مغلوب اولدى. مؤخراً، نيوچه‌لرك عاصيلرندن بعضيلرى موغوللرك يانته چكيلديلر . نيوچه‌لر ايمپراطورينك بوقبيله‌يه قارشى يوللاديغى عسكر اونلرى تحت اطاعته آلمغه موفق اولامادى . نيوچه ايمپراطورى تاتارستانه وچينك نصفنه صاحب اولمغله برابر اونلرله صلح ياپمغه، اونلره اراضى ويرمكه ورئيسلرينه بعض عنوانلر بخش ايلمكه مجبوريت حس ايتدى . بونك اوزرينه كوچوك موغول خانى كنديسنه چين حكمدارلرى كبى ايمپراطور ديديرتمكه باشلادى .

سنه ١١٤٧

يسوكاى بهادر Yesoukai Bahadour موغول خانى اولونجه دائرۀ نفوذ وقدرتى اوزاقلره تشميل ايتدى . آچديغى سفرلرك تفصيلاتى معلوم دكلدر. مورخلر بونلردن يالكز بردانه‌سنى حفظ ايتمشلردركه‌اوده جنكيز خانك تولدينه تعلق ايدر . صو موغوللر ياخود اصل تاتارلر يسوكايى تحقير ايتمشلردى. بوده انتقام آلمق ايچون درحال اردولرينك باشنده اونلرك اراضيسنه كيرمشدى . اوزمان صوموغوللرك خانى اولان تموچين Temoudgin مغلوب اولدى اردوسى بوزولدى . يسوكاى، ممالكنه مظفرانه عودت ايتديكى زمان براوغلى دوغمش اولديغنى خبر آلدى . مظفريتنك خاطره‌سنى

غوبيل پى

[١] اسمى هوشائو Hou cha-hou ايدى .

محافظه ایچون اوکا غلبه چالدیغی خانك اسمنی ویردی .
سنه ١١٦٣ ایشته بوصوتله یسوکاینك اوغلنه تموچین دینلدی . بوچوجق،
تاتارلرك تاریخ عمومیسی بلونیولدوق [١] Blunjulduk مملکتنده تولد ایتمش اولان
مشهور جنکیز خاندر . دنیایه کلیرکن آووجنده تخثر ایتمش
برقان پارچهسی بولوندیغی ایچون باباسی کاهنلری استفسار
ایتدی . بونلرك سویلدیکی شیلردن ممنون اولمادی . صوکره،
غایت مجرب برآدم اولان وزیری صوغوچین Soughoudgin،
مراجعت ایتدی. بوده یکی دوغان شهزادهنك برچوق ملتلری
تحت انقیاده آلاجغنی، بوتون دشمنلرینی کندیسنه اطاعته
مجبور ایدهجکنی سویلهدی . تموچین چوجوقلقدن چیقدیغی
زمان پدری یسوکای اوکا مربی اولمق اوزره، برمدت اول
وفات ایتمش اولان صوغوجینك اوغلی قراچار نویانی تعیین
ایتدی . یسوکای بویوك برامید بسله دیکی بوچوجوغك
بویودیکنی کورهمهدن کنج یاشنده وفات ایتدی. تموچینی
کوچوك حکومتنه قوت وسطوتنه وارث اولهرق براقدی .
١١٧٦ اوزمان تموچین آنجق اون اوچ یاشنده ایدی . قاردشلری
کندیسندن دها کوچوکدیلر . والدهسی اولون اکایه [٢]

[١] موسیو پتی Petis بوکادیلون ایلداق Dilon ildac دییور.
جنکیزخان هجرتك ٥٥٩ نجی سنهسنده دوغمشدر . بوسنهیه
موغوللرده تونقوز یاخود اوتوز سنهسی دیرلر .

[٢] چینلیلر بونی تحریف ایله یوئهلون Yue-lun دیرلر .
ایقا موغول لسانده بویوك دیمکدر .

Oulun-ika ادارهٔ حکومت توديع ايدلدی . دولت اولدقجه بويومشدی . چونکه يسوکايك تحت اطاعتنده اوتوز قرق بيك عائله واردی. بونلر کنديسنه ويرکو ويريورلردی. هپسنك منشألری بردی، عينی نسلدن کليورلردی . جوار قبيله‌لردن بعضيلری‌ده موغول قبيله‌لرينه عرض اطاعت ايتمشلردی . بوتون قبيله‌لر بويوك اولاد اولمق اعتباريله بحقٍ تموچينه عائد بولونيورلردی. تاتارستانده بوعادتدر. قاردشلرده بويوك قاردشلرينه سائر تبعه‌لر کبی عائد اولورلر و اوکا ويرکو ويريرلر . فقط سنوی يالکز هر دورلو مواشيدن يالکز برأسدن فضله برشی ويرمزلر . چوجوقلری بوامتيازه نائل اولامازلر، عادی تبعه ميانه کيررلر .

صوکره همان بوتون آسيايه صاحب اولان بوحکمدار ايشته باشلانغجده بويله سادەجه برقبيله رئيسی، بزم چيفتلك صاحبلری کبی قيرلرده ياشايان بر راعی ايدی . يالکز او حرب ياپمق حقنده‌ده مالکدی . جسارتی سايه‌سنده سائر ملت رئيسلرينك فوقنه چيقدی . بونلرك هپسنی تحت اطاعتنه آلدقدن صوکره ، مليونلرجه عسکر چيقارابيلن ، علوم و فنون غايت ترقی ايتمش بولونان ، چوقدن بری مؤسس وپايدار اولان ، ازمنهٔ قديمه‌نك اك بويوك آدملری طرفندن ياپلمش قانونلرله اداره ايديلن معظم ايمپراطورلقلره هجوملر ايتدی.

یسوکایه عرض اطاعت ایتمش اولان بوتون عائله‌لر آرتق سلاح قوتیله دائرهٔ اطاعتده طونولمادقلری جهتله چوق کچمه‌دن بوبویوندوروقلرینی سیلکدیلر و برقادین ایله اون اوچ یاشنده برچوجوغك حکمی آلتنده قالمق ایسته‌مدیلر . ابتدا الك مهم واك زنکین برقبیله اولان تایخوتلر [١] Taizeuts عصیان ایتدیلر . صوکره آرقه‌سندن سائر قبیله‌لرده عصیان ایده‌رك هپ بردن تارغوتای قریلتوق [٢] Burganai kariltuk نامنده بررئیس انتخاب ایتدیلر . تموچینه منقاد قالان قبیله‌لر جدینك [٣] احفادی ایله منلقوتلر قبیله‌سنك نصفندن ودها سائر برقاچ عائله‌دن عبارتدیلر . بایائوتلر، سجیوتلر، دسویجراتلر Dsoigerats ، نیرونلر، منکقوتلر دیکر قسمی تارغوتای قیریلتوقك جاموقا [٤] Gemonka نامنده دیکر بررئیسك طرفنی التزام ایتدیلر. تموچین پك کنج اولمقله برابر سفرده

---

[١] چینلیلر بونلره تاچه‌هو Ta-tche-hou وموسیو پتی تانژوتلر Tanjout دییورلر .

[٢] ابن آدال ابن قدان تایشی ابن مورانق [جامع التواریخه نظراً قدان تایشی بن همیقای قان بن سورقدو کوجینه بن جرقه لینکوم بن قایدوخان . مکرمین] دوقوجینا بن جرقه لینکوم ابن قایدو خان .

[٣] قبل خان .

[٤] چینلیلر بوکا چاموها دیرلر . جیجن لقبیله یادایدیلیردی که موغولجه‌ده بلیغ معناسنه‌در . دسویجرات قبیله‌سندن ایدی .

چیقدی وعاصیلرله حرب ایتدی . فقط مظفریت مشکوك
برحالده قالدیغی ایچون چکلمکه ودها مساعد برزمان بکلهمکه
مجبور اولدی . بو صورتله دها بویوك برحاله کلنجه‌یه قدر
قالدی . نهایت، برفراریدن تایخوتلرله نیرونلرك تاتارلر [١]
ومرکیتلرله برلشه‌رك اوتوز بیك کشیلك براردو ایله کندیسنه
هجومه کلمك اوزره اولدقلرینی خبر آلدی . درحال، کندیسنه
تابع اون اوچ قبیله‌یی طوپلادی . اشیالری ومواشی‌یی
قرارکاهنك اورته‌سنه آلدقدن صوکره، اوتوز بیکه بالغ اولان
اردوسنی صف حرب اوزره ترتیب ایتدی . بونلر آغیرلقلری
محافظه ایچون هپ برصیرا اوزرینه دیزلمشدی . دشمنه قارشی
یورودی . خارقه آلود برشجاعت اثری کوستردی وبویوك
برمظفریت قازاندی . دشمنلری بش آلتی بیك ضایعات
ویردیلر . ایچلرندن برچوغی اسیر دوشدی . تایجوتلر رئیسی
مقتول اولدی . جاموقا قاچدی .

تموچین بو محاربه‌دن صوکره ضابطلرینه ونفرلرینه
مکافاتلر ویردی، کندی بارکیرلرندن ، اثوابلرندن احسانلرده
بولوندی. صوکره، عاصیلری جزالاندرمق ایچون اوجاقلرك
اوستنه یتمش بویوك قازغان قویدیردی، عصیانك باشلیجه
مرتبرینی قاینار صولرك ایچنه آتدیردی . سائر قبیله‌لرك
اوزرینه یورودی ، بونلرك مسکنلرینی یغما، مواشیلرینی

[١] بوقوم اوتون نهری بوینجه اقامت ایدردی .

ضبط ایتدی . بك چوق اسیر آلدی . رؤسانك چوجوقلرینی کوله‌یاپدی ودیکرلرینی اردولرینه تقسیم ایلدی . تکمیل تایجوتلر قبیله‌سی تحت اطاعته آلندی . تموچینك نامی تاتارستانده مشهور اولدی . جوار حکمدارلر کندیسنك اتفاقنه طالب اولدیلر. ارغونه = اورخون Ergoné شهرینه جوار ممالکده حاکم اولان پوتو Po-tou تموچینك قاردشی تمولون = تموکه او تجکین Temoulun ایله أولندی وصوکره‌لری تموچینك الك صادق متفقلرندن بری اولدی .

غوبیل

اوتاریخده نیوچه تاتارلری تاتارستان ایمپراطورلغی اشغال ایدییورلردی . تموچین‌ده داخل اولدیغی حالده بوتون قبیله رئیسلری تاتار حکمدارینك بنده‌سی صفتیله اوکابرمقدار ویرکی وایجابنده عسکر ویرمکه مجبور ایدیلر . تاتار قبیله‌لری نیوچه ایمپراطورینه قارشی عصیان ایتمشلردی . درحال قبیله رئیسلرینه عاصی‌یه قارشی حرکت ایچون امر ویریلدی . اوفون نهری ساحلنده طوپلاندی . تموچین ایله کرایتلر Keraïts خانی طوغرول [۱] بوایشده ایفاایتدکلری خدمتله متناسب مکافاتلره نائل اولدیلر. تموچینه اردوده مهم بروظیفه ویریلدی. طوغروله خان عنواننه ضمیمةً وام یعنی قرال عنوانی توجیه اولوندی. صوکره‌لری کندیسنه وام خان دینلمش

---

[۱] ابوالغازی بوکا تایرل Tairell چینلیلر ایسه تحریفاً تولی Toli دیورلر .

ەبوده تحریف ایدیلەرك اولك خان Onk-khan شـكلنه
صوقولمشـدر . نسطوری خرسـتیان ولان بوحكمداره ابوالفرج
خرسـتیانلو قرال ژان دیرلردی . تاریخده یك چوق اسـمی
كچن مشهور راهب ژان بودر . قاراقورومده اقامت ایدردی .
تاتارسـتانده یك ذی قدرت اولان مرغوز Mergous خانك پتی
حفیدی ایدی . مرغوز خان نیوچه تاتارلری نزدنده اسیر
ایكن وفات ایتمشـدر [۱] . وفاتنده ایكی اوغلی قالمشـدی .
ری تورك لقبیله یادایدیلن قورجاقورا [۲] ، دیكری كورخان در .
اونك خان ، قورجاقورك اوغلی ایدی . برچوق فلاكتلره
اوغرادی . عموجەسی كورخان طرفندن مغلوب ایدیلدی .
توچینك پدرینك یانینه چكیلدی . اوده كندیسنی تكرار
مملكتنه اعاده ایتدی ، اورایه تكرار حاكم اولدی . فقط
عائلەسندە نفاق دائما موجود ایدی . ایكه قرا Eifenkera [۳]
اسمنده برقاردشی واردی كه سلینغا نهری قربنده اقامت ایدن
نایمانلرك نزدینه التجا ایدەرك اونلرك خانلرینی كرایتلرك
مملكتنده [٤] حرب ایتمكه تشـویق ایلەدی . اونك خان

---

[۱] موسـیو پتی بوكا Cans de courgé دییور .

[۲] پتی بوكا قوجه بویروق Codgia boiruc دییور .

[۳] چینلیلر بوكا ایفانقوله I-fan-coulé دییورلر . موسـیو پتی ارقەقرا دییور . چونكه عرب حرفلرینك نقطەلرینی یاكلش قومشدر

[٤] بوقوم تولا ودورغون نهرلری قربنده اقامت ایدردی . چینلیلر بونلره قەلیه دیرلر

غوبیل

مغلوب اولدیغی ایچون شاچه‌ئویه دوغرو هوئه‌ی‌قه‌لرك نزدینه فراره مجبور اولدی . تموچین کندیسنه عسکر ویردی ومملکتنه عودت ایتمه‌سی ایچون یاردیمده بولوندی . ابتدا ، نایمانلرك متفقلری اولان مركیتلری برلکده مغلوب ایتدیلر . صوکره بالذات نایمانلره غلبه چالدیلر . فقط اونك خان بومناسبتله آلدیغی غنائمی هیچ داغیتمامش اولدیغندن تموچین اوندن آیرلمغه باشلادی ، چکیلدی . اوقون نهری قربنده برمقدار عسکر طوپلامقده اولان تایجوتلر خاننك اوغلیله حرب ایده‌رك اونی مغلوب ایتدی .

بوقدر موفقیاتی قیصقانان مغلوب جموقا تموچینه برچوق دشمنلر پیدا ایتمك ایچون چالیشدی . برچوقلری اونك سوزلرینه قاپلدیلر وموغول خانه قارشی میدانه چیقدیلر . برمجلس طوپلادیلر . بونده قتقنلرك [١] سیجیوتلرك [٢] ، قیلوپانلرك ، تاتارلرك رئیسلریله نایمانلرك خانی طرفندن کوندرلمش مرخصلر واردی . تموجین ایله اونك خانی اله کچیرمك ایچون صرف غیرت ایتمکه قرار ویردیلر . قنقرات [٣] قبیله‌سنك رئیسی اولان ترکه‌ایل [٤] Turkilli بواتفاقه جبراً کیرمشدی .

[١] چینلیلر بونلره هاتا قین دیرلر .
[٢] چینلیلر بونلره ساچی‌هو دیرلر .
[٣] چینلیلر بونلره هونغ‌قی‌لا دیرلر .
[٤] چینلیلر بوکا ته‌یه‌ن دیرلر .

كندى اراضيسنه چكيله‌رك على‌العجله تموچينى كيفيتدن خبردار ايتدى . درحال تموچين ايله اونك‌خان حربه‌چيقديلر دشمنلرينى على‌الغفله باصديلر . متعدد مصادماتده اونلرى پريشان ايتديلر . بونك اوزرينه تركه‌ايل آچيقدن آچيغه تموچينك طرفنى التزام ايتدى . قنقرات نامنى طاشييان كندى قبيله‌سيله اوروت ، منكقوت ، جلاير ، قالاچ قبيله‌لرى‌ده بو اثره اقتفا ايتديلر . بو صورتله موغول حكمدارى بوتون دشمنلرينه قارشى قويه‌بيله‌جك حاله كلدى . بو قبيله‌لر تموچين عائله‌سنه مربوط ايديلر . چونكه بو زنجيرك طورونى دوتومين خان [١] نسلندن كليورلردى . تركه ايل تموچين ايله صيقى بر اتفاق عقد ايتدى . ايكى عائله رئيسلرينك آنجق بربرلرينك قبيله‌سندن قيز آلابيلمه‌لرينى قرارلاشديرديلر . بومعاهده‌به اوزون مدت رعايت اولونمشدر .

سنه ١٢٠٢ غوبيل دائما مغلوب اولان جموقا بوتون تاتارستانى قاريشديرييور ، تكميل قبيله رئيسلرينى نفوذ وسطوتى مهم صورتده تزايد ايتمكده اولان تموچين عليهنه تحريك ايديه‌وردى . بوتون متفقلرينى توروپيرا نهرى ساحللرنده طوپلاتدى و كنديسنى بو اتفاقك رئيسى تعيين ايتديردى . نايمانلرك خانى اولان بويروق [٢] كنديلرينه التحاق ايله‌دى . تموچين‌ده عسكرينك

---

[١] چينليلر . كا ناچين بهادر ديورلر .

[٢] چينليلر پولوغو ديورلر .

مقدارینی آرتیرمق ایچون هیچ بر تدبیری اهمال ایتمدی .
بوتون متفقلری امدادینه قوشدیلر . درت جسور قوماندانی
واردی که شجاعت مجسمه تلقی ایدیلیورلردی . بونلر جلایر
قبیله‌سندن موغلی ایله چلائوهوئن Tchelaohoen ، آرلات
قبیله‌سندن بورچو Portchou ، اویشون [۱] قبیله‌سندن
بورغو Porgou ایدیلر . تموچینک اردوسنده غربدن کلمش بر
مجوسی‌ده واردی که فن حربده غایت ماهر ایدی . سنه ۱۲۰۳

تموچین الک ایی عسکرلریله کیده‌رک آلتای [۲] داغلرنده
اونک خانه التحاق ایتدی. جموقانک اردوسی اوزاده قرارکاه
قورمشدی . بویوک بر مصادمه‌یه کیریشلمک اوزره ایکن
قوتنه اعتماد ایده‌مه‌ین وتموچین عسکرلرینک جسارتندن
قورقان جموقا حربه جسارت ایده‌مدی . حیله‌یه مراجعت
ایده‌رک اونک خان ایله تموچینک آرالرینی بوزمغه چالیشدی
وبوکا موفق اولدی . اونک خان تموچینی اوقدر قیصقاندی که
کیجه‌لین صاووشه‌رق اونی دشمنک تکمیل قوتلرینه قارشی
یالکز براقدی و آساولی Asaouli نهرینه دوغرو
چکیلدی . اورادن تولا شهری جوارلرینه کیتدی . تموچین
کیدوب تولا و لونون نهرلری آراسنده موقع آلمغه مجبور

---

[۱] چینلیلر بونلره هیوهو شین دییورلر .

[۲] چینلیلر آلتای داغلرینک بر قولی اولان شائو داغنه کیتدی دییورلر .

اولدی . نایمانلر اونك رجعتندن استفاده ایله اونك خانك تبعه‌سی اولان کرایتلر اوزرینه هجوم ایتدیلر وبوتون اقامتکاهلرینی تخریب ایله‌دیلر . اوقدر آلچقجه‌سنه ترك ایتمش اولدیغی تموچینه مراجعت مجبوریتنده قالان اونك خان کندیسنی مدافعه ایتمه‌سنی رجا ایچون اوکا متعدد ساعیلر کوندردی . تموچینك قوماندانلری درحال حرکت ایده‌رك نایمانلری مغلوب ایلدیلر . دشمنك کرایتلردن آلمش اولدیغی بوتون غنائمی استرداد ایتدیلر . بوقدر بویوك بر خدمت

سنه ١٢٠٣ ایکی حکمداری باریشدیردی . اونك خان قیزلرندن برینی تموچینك بویوك اوغلی توشی‌یه ویرمکی وعد ایتدی . تموچین‌ده اونك خانك اوغلنه کندی قیزینی ویرمك تعهدنده بولوندی .

غوبیل تاتارلرك تاریخ عمومیسی

جموقا، اونك خانك بر کره دها ضعفندن استفاده چاره‌سنی بولدی ، ایکی خانك آراسنی ینه آچدی . خفیف مشرب وموسوس بر حکمدار اولان اونك خانك سنکون [١] اسمنده بر اوغلی واردی . جموقا بونی تموچین ایله اتفاقدن آییرمق ایچون بوتون مهارت وخدعه‌سنی صرف ایتدی . موغول خانك پدرینك غایت مدهش بر دشمنی اولدیغی واونك خانه قارشی حرب ایچون نایمانلر خانیله اتفاق ایتدیکنی آکلاتدی . سنکون ، جموقا ایله اولان ملاقاتنی باباسنه حکایه

---

[١] چینلیلر بوکا ایلاهو دیرلر .

ایتدیکی زمان اونکده قناعتی صارصیلدی . نایمانلر خانیله دشمندی . بو خانك کندیسنی محو ایچون چاره‌لر آراماسی پك طبیعی اولدیغی ایچون ایشیتدیکی بو سوزلره ذهنی قولایجه یاتیوردی . فقط صوکره ، کندیسیله تموچین عائله‌سی آراسنده من القدیم موجود اولان اتفاق ودوستلغی دوشونه‌رك تموچینك دشمنلر طرفنی التزام ایله بو رابطه‌لری قیرمغه قالقه‌جغنه احتمال ویره‌میوردی . نهایت ، بو مختلف دوشونجه‌لرك فنا تأثیرنده ، احتیاطلی بولونمغه قرار ویردی [١] .

تموچینك یاپدیغی او قدر خدمتلر اونك خانی جموقانك سوزلرینه ایناندمغه میل ایتدیریوردی . فقط تموچینك قدرت وسطوتندن اوز کیوردی . بناءً علیه تموجینه بو قدای قیحات نامنده برینی سفیر کوندره‌رك یکیدن دوستلغنه طالب اولمغه وعینی زمانده چوجوقلری آراسنده تصور ایتدکلری

---

[١] روبروقوئیس بو وقایعدن پك قاریشیق صورتده بحث ایدر . اونك خانه Unc یاخود Vuk دیر وبونی قاره خطایده حکمران اولان قون خانك قارده‌شی دییه کوستریر . اغلب احتماله کوره بو کور خاندرکه خیتانلرك ایمپراطوری اولان کور خان ایله قاریشدیریور . کذلك بونی کیوك ایله ده قاریشدیریر . واوکا کن خان نامنی ویریر . اونك خانك تبعه‌سنه قریت مرکیتلر یعنی کرایتلر ومرکیتلر دییور . موغوللره موآلار نامنی ویریور . جنکیزك تعلبند اولدیغنی سویلیور . بوقاریده کورولدیکی اوزره موغول خانلری دمیرجیلکله اشتغال ایدن کیمسه‌لرك نسلندن کلیورلردی . بومصالده بوندن چیقمشدر .

صهرینك موقع اجرایه وضعنی ایستەمکه قرار ویردی .
سفیر ، بو مناسبتله تموچینی بالذات اونك خانك نزدینه دعوت
ایتمکه مأمور ایدی . تموچین کلیر کلمز کندیسنی اولدیرتمك
ایچون قرار ویریلمشدی . تموجین سفیری حسن صورتله قبول
ایتدی . جموقانك تحریکاتندن خبری اولمادیغی ایچون ، اونك
خانك مملکتنك یولنی طوتدی . فقط یولده قاین پدری منکلیك
ایچقایه راست کلدی . بو اونی کرایتلر خانك تصوراتندن
خبردار ایتدی . بونك اوزرینه درحال کری یه دوندی ، سفیری
اعاده ایتدی . افندیسی دعوت ایتمك ایسترسه ده او موسمده
مواشی پك ضعیف اولدیغندن کندیسنی لایق وجهله اعزاز
ایده‌مه‌مکدن قورقدیغنی ، بونی باشقه بر زمانه ، اونك خانك
کندیسنی زیارته کلمه‌سندن صوکره‌یه تعلیق ایتدیکنی سویله‌دی .

بو قوملرك اخلاق وعاداتنده ایشته بو قدر ساده‌لك واردی .
حکمدارلرده تبعه‌لری کبی سوت ایله ومواشیلرینك اتلریله
یاشارلردی . ایجابنده بو حیات راعیانه‌یی ترك ایله اردولره
قوماندا ایدرلردی . اوزاقدن بیوك بر حکمدار کبی تلقی
اولونورلردی . جینکیز خان نفوذ وقدرتك اك صوك درجه‌سنه
واصل اولدیغی زمان بیله عینی طرز معیشتی ترك
ایتمدی . سفیرك عزیمتندن بر قاچ کون صوکره بری بادای
Badu دیکری قیشلیق Keschlouk نامنده ایکی قارداش کله‌رك [۱]

[۱] هر ایکیسی ده کاکنوت قبیله‌سندن ایدیلر .

تموچینی اونك خانك تصوراتندن خبردار ایتدیلر . اونك خان ایلك تصورینی موقع اجرایه وضع ایده‌مه‌یجه شیمدی موغول خانی علی الغفله باصمق فکرینه دوشمشدی. مملکتلری بر برینه قومشو اولدیغی ایچون اونك خان ایرته‌سی اقشام عسکرلریله برابر سفره چیقه‌جق، و طلوع شمسده تموچینك قرارکاهنی باصه‌جقدی . غائب ایده‌جك وقت یوقدی . قوتلی بر دشمنه قارشی قویه‌جق درجه‌ده قوته‌مالك اولمایان تموچین حاضرلانمغه وقت بولدیغی جهتله علی العجله ایکی بیك بشیوز کشی طوپلادی. قاریسنی ، چوجوقلرینی ، مواشیسنی و بوتون اشیاسنی بالجونه بالیغ Balzuna balig نامنده امین بریره یوللادی . دشمننه متانتله منتظر اولدی . هر دقیقه محاربه‌یه حاضر اولق ایچون معیتنده کیلره کیجه‌لین بارکیرلرینك دیزکینلرینی طوتمه‌لرینی امر ایتدی . طلوع شمس وقتنده اونك خان اون ایکی بیك کیشی ایله کوروندی . تموچین عسکرلرینی ایکی‌یه آیردی . برنجی قسم ایله یوصویه‌یاتدی، دیکرینه‌ده کرایتلرك تعقیب ایده‌جکلری یول اوزرنده اخذ موقع ایتمه‌لرینی سویله‌دی. دشمن پیشداری کوروندیکی زمان بوترتیبات حسبیله هر طرفدن احاطه‌ایدیلیوردی. درحال پریشان ایدلدی . پیشدار مفرزه‌سنه مظاهرت ایتمك ایسته‌ین اونك خانك واوغلی سنکونك مساعیسی فائده‌سز قالدی. حتی بونلری طوپلامغه بیله موفق اولامادیلر . کندیلری‌ده بوزولدیلر . سنکون بر اوق ضربه‌سیله یوزندن مجروح اولدی.

تموچین کندیلرینی تعقیب ایتمه‌نی موافق کورمدی. کرایتلرك تکرار هجوم ایتمه‌لرندن قورقولا بیلیردی. اونلرك بوتون اردولرینی طوپلایه‌رق یاپه‌جقلری هجومه مقاومت ایده بیله‌جك حالده دکلدی. بالجونه بالیقه دوغرو چکیلدی. فقط اوراده اوزمان صو بولونمادیغی ایچون اورخون [۱] نهری ساحلنده قرارکاه قورمغه مجبوراولدی. قنقرات قبیله‌سی بونهرجوارنده ساکن ایدی. تموچین یا کندیسیله دائما متفق قالمق یاخود دشمنلرینك طرفی التزام ایتدیکنی علناً سویله‌مك تکلیفی ایله بو قبیله رئیسنه بر ضابط کوندردی. ترکه ایل تردد ایتمدی. بوتون قبیله‌سیله تموچین اردوسنه التحاق ایتدی. برلکده قولانور یاخود تولانهرینه دوغرویوروبه‌رك اوراده‌دوردیلر.

تموچین بادورچین قبیله‌سندن ارقی‌جیون بهادر Arcadgium bahadur ی نانکورلکندن و دسیسه کارلغندن دولایی مؤاخذاتده بولنمق اوزره اونك خانه کوندردی. بوسفیر اونك خانه شو سوزلری سویله‌دی:

غروبیل تاتارلرك تاریخ عمومیسی

« عموجه‌کز کورخان سزی مغلوب ایتدیکی زمان بسوکای نزدینه التجا ایتدیککزی، اونكده سزی مملکتکزه تکرار کوندردیکنی تخطر ایدیکز. برادرکز ایکه‌قرا سزه قارشی نایمانلری تحریك ایتدیکی زمان فراره مجبور اولدیغکزی، پسوکایك سزه عسکر ویردیکنی وبوعسکرك مرکیتلری مغلوب

[۱] شیمدی بونلره قالا صو دییورلر.

ایده‌رك بابانلر طرفندن پریشان ایدیلمه کزه میدان ویرمدکاریکی تخطر ایدیکز . پسوکایك وفاتندن صوکره افندم تموچین چوق کره سزده اولمادیغی زمان کندی مواشیسندن سزه ویرمشدر . مرکیتلره قارشی آچدیغکز حربده سزه غایت لزوملی بر صیراده امداد کوندردیکی حالده آلنان غنائمی اولجه قرارلاشدیغی وجهله پایلاشمقدن امتناع ایتدیکز . تموچین هر زمان دشمنلر کزك تصوراتنه مانع اولمغه چالیشمشدر . بوقدر ایلکه مقابل بوکون بویوك بر نانکورلك کوسترمکدن باشقه بر شی یاپمایورسکز . »

بو سوزلره جواب ویره‌جك برلاقیردی بولامایان ، پك محجوب اولان اونك خان سنکونك کندیسنه جواب ویره‌جکنی سفیره بیان ایتدی . صوك مصادمه‌ده آلدیغی یاره‌دن دولایی پك قیزغین اولان وانتقام آلمق حرصنه دوشن سنکوت هیچ بر ائتلافه یاناشمق ایسته‌مدی . تموچین دها باشقه تشبثلرده بولوندیسه‌ده هپسی فائده‌سز قالدی .

غوبیل

قبیله‌لردن بعضیلری بو ایشه مداخله ایده‌رك تموچینك نزدینه کیتدیلر . قارده‌شی جوجی قاسار Joudgicasar ، قونقورات قبیله‌سی رئیسی قاین برادری و اچو Ou atchou قورلاسلرك [١] رئیسی پوقو Poukou ، اونك خانك

[١] چینلیلر بونی ایکی لیه‌سلرك رئیسی عد ایدیورلر . بن بو قبیله‌یی قورلالر یاخود قالاچلر دییه تاقی ایدیورم .

برادری ایکەقرا [۱] ودها سائرلری اورخون قربنده پانچونی Pantchouni نهرینه کیتدیلر . بوجی قاسار بوراده بر بارکیر کسدیردی . تموچین نهرك صوینذن آلەرق ایچدی و ایچرکن بوتون حیاتنده طاتلی و آجی شیلری بو رئیسلرله وقوماندانلرله پایلاشەجغنه یمین ایتدی وبو یمینی نقض ایدرسه ایچدیکی صو کبی اولماسنی سویلەدی . بوتون بو رؤساده اوکا امتثالاً عینی یمینی ایتدیلر واو تاریخدن اعتباراً تموچینه غایت مربوط قالدیلر .

ایکی دشمن اردو بربرلرینه تولا و کرلون نهرلری آراسنده تصادف ایتدیلر . اوراده قانلی برمحاربه اولدی . تموچین بونده تماماً غالب کلدی . اونك خان ایله اوغلی سنکون قاچدیلر . بوتون تبعەلری تموچینه عرض تابعیت ایتدیلر . تموچین اونك خانی تعقیب ایچون برمفرزه کوندردی . اونك خان طوتولدی . فقط قاچمغه موفق اولدیغی جهتله نایمانلرك اراضیسنه التجا ایتمك ایستەدی . او زمان نایمانلرك خانی تایانغ خان Tayang-khan ایدی . فقط نایمان قبیلەسندن ایکی کوچوك رئیسك [۲] النه دوشدی . بونلر اونی حکمدارلرینك دشمنی کبی تلقی ایدەرك معیتندەکیلرله برابر قفاسنی کسدیلر وتایانغ خانه کوتوردیلر . تایانغ خان بو حرکتلرینی تقبیح ایتدی . اونك

غوبیل تاتارلرك تاریخ عمومیسی ابوالفرج

[۱] بوکا یاقا قارا دخی دیرلر .

[۲] اسملری قوری ماجو ایله تامیادر .

خانه جلادلق دكل بالعكس رهبرلك ايتمه‌لری لازم كلديكنی سويله‌دی . اونك خانی ياشندن دولايی شايان حرمت بويوك بر حكمدار كبی تلقی ايديوردی . باشنی كوموش ايله چرچيوه‌له‌ته‌رك اوتورديغی يره قويديردی . ايشته حقنده بر چوق مصالل‌لر روايت ايديلن بو مشهور راهب ژانك عاقبتی بويله اولمشدر . نسطوری مذهبنی قبول ايتمش اولان اونك خان ژان اسمنی آلمشدی . بوندن دولاييدركه ابوالفرج كنديسنه قرال يوحنا ديور . راهب دنيلمه‌سی‌ده اغلب احتماله كوره نسطوريلرك كنديسنی راهب‌ياپمش اولمالرندن ايلری كلمكده‌در . نسطوريلر كيم ايسترسه حتی چوجوقلره بيله بو موقعی بخش ايدرلردی . اونك خانك اوغلی سنكون بر مدت تبعه‌سی آراسنده صاقلی قالدی . صوكره ، تانغوت ياخود هيا قراللغنه چكيلدی . اورادن طرد ايديلدی . خوتن الكاسنه كچدی . قاللات قبيله‌سندن قاليزوها (كلنجوهارا) اونی اولديرتدی . باشنی ، قاريسنی ، چوجوقلرينی‌وبوتون‌اشياسنی تموچينه كوندردی .

سنه ١٢٠٤ كرايتلره وخانلرينه ياپيلان معامله نايمانلرك خانی تايانغی قورقوتدی . تموچينك قوت وسطوتنه قارشی قويمق ايچون بر هيئت اتفاقيه وجوده كتيرمك لازم اولديغنه حكم ايتدی . موغول خانك دشمنی جموقا كنديسنك يانندە ايدی . سلاحه صاريلمغه تشويق ايديوردی . اونغوت قبيله‌سنك رئيسی

آلاقوس [۱] Alakusی کندیلرینه جلب ایتمکه چالیشدیلر.
تموچینك نفوذ وقدرتی گیتدکجه قورقوله‌جق بر شکل آلدیغنی ،
تحت اطاعتنه آلدقلرینه پك خشین معامله ایتدیکنی ، ایلری
کلنلری قتل ایتدیره‌رك قوتنی آرتدیرمق ایچون افرادی محافظه
ایله‌دیکنی ، بوتون اونك خان عائله‌سنی اورته‌دن قالدیردیغنی ،
بوندن دولایی عمومك منفعتی وتاتارستانك محافظه‌سی ایچون بر
اتفاق وجوده کتیردکلرینی بیان ایتمك اوزره کندیسنه برسفیر
کوندردیلر . تموچینه مربوط اولان آلاقوس بو اتفاقه‌داخل
اولمایی رد ایتدی وموغول خانه کیفیتی خبر ویردی .

تموچین کندیسنه تابع اولان بوتون قبیله رئیسلرینی
درحال طوپلادی . تعقیب ایده‌جکلری پلانه دائر اونلرله
مذاکره‌ده بولوندی . هپسی ، بارکیرلرك صوك سفردن
هنوز یورغون اولدقلری جهتله نایمانلرله حربه کیتمك ایچون
باشقه‌برزمانه انتظارایدیلمه‌سی فکرنده بولوندیلر. فقط تموچینك
عموجه‌سی داریتلای اولجینغان [۲] Daritlai olzingan
سلاحه صاریلمق ایچون وقت غائب ایتمه‌مك الزم اولدیغنی بیان

---

[۱] چین تاریخی بوکا آلائوس دییور . آلتای داغلرینك
جنوب شرقیسنده اقامت ایدن بیاض تاتارلر قبیله‌سنك رئیسی ایدی .
آلائوسك قدم تورك حکمدارلری نسلندن اولدیغی‌ده ینه چین
تاریخی سویلیور .

[۲] بوکا داریتلای بولای‌ده دیرلر . چینلیلر کندیسنه قان چه
تین نامنی ویریورلر .

ایله اردو ایچون لازم اولان بوتون بارکیرلری کندیسی ویره‌جکنی تأمین ایلدی . درحال حربه قرار ویریلدی. تموچین نایمانلردن اول داورانمق ایچون تکمیل عسکرلرینی طوپلادی. پك اعتماد ایتدیکی زانوویان Zena novianی دشمنك حالندن وقوتندن خبر آلمغه کوندردی . بو قوماندان بر نایمان طوته‌رق تموچینه کتیردی . بوتون تایانغ خانك مارقاتلر = مرکیتلر ، اویراتلر ، تسوبجه‌راتلر ایله برلشدکدن صوکره آلتای یاخود سیبا نهرینی کچمش اولدیغنی وتموچینك قبیله‌لرینه دوغرو سرعتله ایلرلیه‌دیکنی خبر آلدیلر . تموچین هیچ وقت غائب ایتمدی. یوله چیقدی . بر قاچ کون صوکره کشف قوللری دشمن اردوسنی بولدیلر . تموچین صف حرب ترتیب ایتدی. صاغ جناحك قوماندانسی قاردشی جوجی قاساره صول جناحك قوماندانسی اوغلی توشی‌یه ویردی وکندیسی مرکزه کچدی. دشمنه هجوم ایدرایتمز تهلکه‌لی صورتده مجروح دوشن تایانغ خان جوارده‌کی برتپه‌یه چکیلدی . قوماندانلری آرتق پك آز برعمری قالمش اولدیغنی کوره‌رك غالبك الٔنه دوشوب قورقدقلری معامله‌لره اوغرامامق ایچون صوك درجه‌یه قدر مدافعه‌ده بولونمق عزمیله بر هجوم یاپدیلر . محاربه تکرار باشلادی. برچوق کشی تلف اولدی. تایانغ خان کوستردکلری اثر صداقتدن ممنون اولدیغنی بیان ایده‌رك تموچینه تسلیم اولمالری ایچون عسکرلرینه امر ویردی. فقط بونلر اطاعت ایتمدیلر . بر عسکر قالمایجه‌یه قدر حرب

ایتدیلر . تایانغ خان اوغلیله امیدده قالان برقاچ کسیله قاچمغه
تشبث ایتدی ایسه‌ده یولده أولدی . اوغلی کشلوك Keschlouk
تایانغك بوبوك برادری و نایمان خانلرندن بری اولان
سنه ۱۲۰۵ بویروقك نزدینه چکیلدی .

بوبویوك مظفریتدن صوکره ، موسمك ایلریله‌مش اولدیغی
ایچون تموچین قیشلاغه چکیلدی . فقط ایرته‌سی بهارده سفره
چیقدی . مارقاتلرك خانی توقتا بك Tocta begh [۱] دائما
موغول خاننك دشمنلریله برلشمشدی . نایمانلرله اولان صوك
محاربه‌یه‌ده اشتراك ایتمش و بوزغونلغك بدایتنده معیتیله برلکده
بویروق خانك یاننه چکیلمشدی . تموچین بو کوچوك خانی محو
ایتمزسه مظفریتنی تام عد ایتمه‌یه‌جکدی . اراضیسنه کیردی .
بوتون مارقات = مرکیت قبیله‌سنی تحت انقیاده آلدی ،
اردوسنی تزیید ایچون بونلردن بر چوق آدم آلدقدن صوکره
تانغوتلر خاننك یاخود هیالر قرالنك اراضیسنه آقین یاپمغه
کیتدی . صوکره کندی ممالکنه عودت ایتدی . اوراده ،
۱۲۰۶ برچوق قبیله‌لر کندیسنه عرض اطاعت ایلدیلر . بوننك اوزرینه
اردولرینك بوتون رؤساسی وقوماندانلر نومانقوره Nauman-
coura ابوالفرج تاتارلرك تاریخ عمومیسی الکاسنده اونون نهرینك منبعنده بویوك بر مجلس
طوپلادیلر . منکلیق ایسکانك اوغلی بر خواجه‌یی میدانه
چیقاردیلر . بو آدم کندیسنی مظنه‌دن ادعا ایدییوردی . چوللرده

[۱] چینایلر کندیسنه توتو دییورلر .

دولاشیر ، غایت زاهدانه یاشار و بویوزدن اطرافنده کیلر اوزرنده بر تأثیر و نفوذی حائز بولونوردی . قیشك الك شدتلی زماننده بیله چیپلاق کزردی . بر مجلسده ، جناب حقك کندیسنه عیان اولدیغنی ، و جناب حق طرفندن ، دنیانك تموچینه ویریلدیکنی ، بعدما اوکا جنکیز خان دنیلمه‌سنی ایسته‌دیکنی ، نسلندن کله‌جکلرك کافه‌سنك خان اوله‌جقلرینی بیانه مأمور بولوندیغنی سویله‌دی . بو حرکت موفقیتله نتیجه‌لندی . هیچ کیمسه تموچینك خانلغه ارتقاسنه اعتراض ایتمه‌دی . طوپلانان عسکرلر مختلف دوقوز بایراق آلتنده دوقوز قسمه تفریق ایدیلمشدی . هپسی‌ده تموچینه جنکیز خان یعنی غایت بویوك خان نامنی ویردیلر [١] . بوندن صوکره جنکیز خان نامیله یادایده‌جکمز تموچین ، موقلی غویانغ [٢] Mokli gouïang ایله پورچونی کندیسنه وزیر و قوماندان یاپدی .

سنه ١٢٠٧ ابوالفدا

باشلرنده بویروق خان اولان نایمانلر اوزمانه قدر جنکیز خانه عرض اطاعتدن استنکاف ایلمشلردی . بویروق اونك

[١] سوزی شایان اعتماد اولان تاتارلرك تاریخ انسابی محرری موغول لساننده « جین » بویوك ، « کیز » ادات تفضیل اولدیغنی سویلیور . بو اسمی چینغ ـ قی ـ سه شکلنده یازان چینلیلر بو کلمه‌نك خرافه آلود بر قوشك سسی اولدیغنی بیان ایدیورلر .

[٢] چینلیلر بوکا موهولی دیورلر . غویانغ لقبی اغلب احتماله کوره چینجه او آنغ یعنی قرال کلمه‌سندن محرفدر . بو لقبی اوکا جنکیز خان ویرمشدی .

تکمیل دشمنلریله مناسبتدار ایدی وبو دشمنلرك مقدارینی آرتیرمغه چالیشیوردی . جنکیز خان عسکرلریله بویروقك قرارکاهی اوزرینه یورودی . اوراده بوخانك آوه چیقمش اولدیغنی خبر آلدی . کندیسنی تعقیب ایتدیردی . بویروق خان اله کچیریلدی و قفاسی کسیلدی . بویروقك آدملرندن بری درحال تایانغ خانك اوغلنه و عائله‌سنك سائر افرادینه ایشی خبر ویردی . هپسی قاچدیلر وایرتیش نهرینه دوغرو چکیلدیلر. اوراده برلشه‌رك قوتلی برهیئت وجوده کتیردیلر. کندیلرینه مرکیتلرك خانی توقتا بك ظهیر اولیوردی. جنکیز خان بوتون اسرایی و غنائمی کندی مملکتنه کوتوردی . وایرته‌سی بهارده عسکرینك باشنه کچه‌رك ایرتیش نهرینه دوغرو کیتدی. رئیسلری قوناقابك Conaca begh نامنده بری اولان سویجراتلرله آرسلان نامنده بر رئیسك اداره‌سی آلتنده بولنان قارلیقلر[۱] جنکیز خانك قوتنه قارشی قویمغه جسارت ایده‌مدکلری جهتله وکا عرض اطاعت ایتدیلر. و اونی کشلوکك و توقتا بکك قرارکاهلرینه کوتوردیلر . بونلر جنکیز خانك حرکتندن خبردار اولور اولماز قاچمشلردی . توقتا بکك آرقه‌سندن یتیشیلدی و اسیر ایدیلدی . جنکیز خان اونی کندی الیله اولدیردی . کشلوك ، قاره خطایده یعنی کاشغر الکاسنده

تاتارلرك تاریخ عمومیسی نیساوی

---

[۱] چینلیلر بو قبیله‌یه آلالو دییورلر .

حکمران اولان کور خانك [١] یانـنه التجا ایتدی . قدیم خیتان قومنه منسوب اولان بو کور خان اونی تحت حمایه‌سنه آلدی ، کندیسنه قیزینی ویردی . مؤخراً بو کشلوك اونك الك بویوك دشمنی کسیلدی وقاره خیتانلر [٢] ایمپراطورلغینك بادئ انقراضی اولدی .

تاتارلرك تاریخ عمومیسی

بوقدر قبیله‌لرك حاکمی اولان جنکیز خان دیکرلرینی ده تحت انقیاده آلمغی دوشوندی . آلتای وتارامیش نامنده ایکی سفیری قرجیسلره کوندره‌رك کندیسنی بویوك خان طانیمالرینی طلب ایتدی . جنکیزخانه قارشی قویه‌جق درجه‌ده قوتلی اولمایان قرجیسلر رئیسی اوروس اینال Uruss inal اطاعته مجبور اولدی . قوماندانلرندن برینی عرض بیعت ایچون جنکیزخانه کوندردی . عینی زمانده هدیه‌لرده تقدیم ایدیوردی . بوهدیه‌لر آراسنده شونقار Schonkar دینلن برقوش ده واردی . پك نادر اولان بوقوش ، آیاقلری ، غاغاسی وغایت کوزل برقیرمزی رنکده اولان کوزلری مستثنا اولمق اوزره هم بیاضدر . سویجراتلرده قرجیسلره امتثال ایتدیلر . جموقا مغلوبیتدن صوکره اونلرك نزدینه چکیلمش اولدیغی ایچون کندیسنی جنکیزخانه کوندردیلر . اوده اعضالرینی برر برر

---

[١] روبرو قوئیسك قون خان یاخود قن خان دیدیکی اودر . قاره خطایده حکمران ایدی .

[٢] چینلیلر بونلره سی‌له‌آئو یاخود غرب‌له‌آئوسی دیورلر .

قوپارته‌رق جموقایه مدهش اشکنجه یاپدیردی . جنکیزخان مغلوب اولسه ایدی جموقا اوکا بویله‌معامله ایتمك ایسته‌یوردی . بوصورتله ، هنوز تحت اطاعته آلنمامش متعدد قبیله‌لر جنکیز خان طرفنی التزام ایتدیلر .

سنه ١٢٠٩ ایغورلر [١] اوزمان عددجه کثیر برملت ایدیلر . خصوصی برخانلری واردی . عنوانی ایدیقوت [٢] Idikout ، اسمی‌ده بانرجیك Banerzik ایدی . بوحکمدار وقتیله قاره ختیانلرك یاخود غربی له‌آئولرك ایمپراطور اولان کورخانك تحت حمایه‌سنه کیرمشدی . کورخان ، شوآقوم Schouakom نامنده برقوماندانی ایغور مملکتنك حالی وقوتلری حقنده استحصال معلومات ایتمك واوراده اجرای تأثیر ایله‌مك ایچون کوندرمشدی . ایغورلر بو بدعته ممانعت ایده‌رك اوزرلرنده‌کی بویوندوروقدن قورتولمق ایسته‌دیلر . حکمدارلری ایدیقوت ، کورخانك قوماندانی اولدیرتدی . جنکیزخانك کندیسنه دخالت ایدنلری خیرخواهانه قبول ایتدیکنی خبرآلدیغندن تبعه‌سیله برلکده تحت تابعیتنه کیرمك تکلیفنده بولونمق وکورخانك تشبثاتنه قارشی حمایه‌سنی رجا ایله‌مك اوزره اوکا سفیرلر کوندردی . جنکیزخان ایدیقوتك امیدی دائره‌سنده جواب

[١] چینلیلر بونلره اوئه‌ئی او اولح ouei-ou-ulh دیبورلر .

[٢] چینلیلر بوکا ایتوهو Itouhou دیرلرواسمنك پارچوقورته تکین اولدیغنی سویلر . ایدیقوت روح طرفندن مرسل دیمکدر .

ویردی . بونك اوزرینه ایدیقوت زنکین هدیه‌لرله بالذات
موغول خانك نزدینه کیتدی و اولادلری آراسنه قبولی
ایچون استرحاماتده بولوندی . جنکیزخان قیزلرندن برینی
کندینه ویردی . صوکره ایدیقوت اوکا دائما غایت صادق
قالمش والکایی قوماندانلرندن بری اولمشدر .

دوبروقوئیس ایغورلر [١] تاتارستانده من‌القدیم مشهور ایدیلر . علومه
وصنایعه اهمیت ویرمشلردر . سائر تاتارلر حرفلرینی والفبالرینی
اونلردن اوکرندیلر . چینلیلر کبی یوقاریدن آشاغی‌یه دوغرو
یازارلردی . سائر تاتارلرله عینی دیندن اولمقله برابر باشقه بر
مذهبه منسوبدرلر . راهبلرینك یاخود لامالرینك باشلری
وصاققاللری تراشلیدر . صاری اثواب کیرلر . عفیف قالمغه یمان
ایدرلر . بر نوع مناسترلرده یاشارلر . عددلری یوزی کچر .
دعا ایتدکلری زمان اللرینی چیرپه‌رق شمال طرفنه دونرلر .
صوکره بر دیزلرینی یره‌واللرینی‌ده آلنلرینه قویارلر . معبدلری
شرقدن غربه دوغرو طولانیدر . شمال طرفنده بر کوچوك
اوطه بر آز دیشاری‌یه دوغرو چیقار . معبد مربع اولورسه
بو قسمی اورته‌یه ، جنوبه دوغرو یاپارلر . بونك ایچنده محرابه
بکزر بریر واردر . آرقه‌سنده اك یاشلی صنملرینك دوردیغی
کورولور . اطرافنده مرسم ومذهب دها برچوق پتلر موجوددر .
بو محراب اوزرینه موملر وتقدمه‌لر قویارلر . بو معبدلرك تکمیل

[١] پلان قارپن بونلره اوئیرس Hujres دیور .

قاپیلری جنوبه ناظردر . لامالر بورایه کیتدکاری زمان هیئت مغنیه نك قارشیسنده بولونان صیرالرك اوزرنده اوتورورلر . اللرنده بر کتاب واردر . معبدده بولوندقلری مدتجه باشلری آچیق دورورلر . کتابی سسسز اوقورلر ، درین بر سکوت محافظه ایدرلر . دائما بر تسبیح طاشیرلر . هر تسبیح چکیشده اومام هاقتاوی Ou-mam-hactavi یعنی « یاربی ، سن بیلیرسك » کلمه‌لرینی سویلرلر . هپسنك باشنده مقوادن یاپلمش کلاهلر واردر . اولدقجه دار صاری بر اثواب کییرلر . بللرندن قوشاقله باغلارلر . دها اوستنده برده مانتولری واردر . معبدلرینك اطرافنده دائما بویوك وکنیش بر آولو بولونور . بونك‌ده اطرافنه بویوك بر دیوار چکیلمشدر . اصل قاپی غایت بویوکدر . بربرلریله قونوشمق ایچون اوراده طوپلانیرلر . بوقاپینك اوستنه بویوك برصیریق ربط ایدرلر . بوتون شهردن بوصیریق کورونه‌بیلیر . بوده اوراده برمعبد بولوندیغنی آکلاتمق ایچوندر . بونلرك‌ده اولدقجه بویوك چاکلری واردر .

مملکت دیننك یعنی‌فو دیننك راهبلری اولان بولامالردن باشقه او تاریخده بر چوق محمدیلر ونسطوری خرستیانلرده واردی . فقط روبروقوئیسك روایتنه نظراً بو نسطوریلر او قدر جاهلدیلرکه کتابلرینك محرر اولدیغی سریانی لسانی بیله آکلامازلردی . اخلاقلری‌ده پك بوزوقدی . مرابحه‌جی ، سرخوش ایدیلر . حتی بعضیلری تاتارلر کبی بر قاچ روبروقوئیس

قادين ايله أولنمشلردى . مسلمانلر كبى آبدست آليرلردى . مسلمانلر كبى اونلرده پازاريرينه جمعه كوننه حرمت ايدرلردى . پسقپوسلرى آنجق اللى سنه‌ده بر كره بورايه اوغرارادى . كالديكى زمان بوتون اركك چوجوقلرى ، حتى بشيكده اولانلرى بيله پاپاس ياپاردى . بو صورتله ارككلرك قسم اعظمى پاپاس اولمش بولونوردى . بوتون تاتارستانه يايلمش اولان نسطوريلرك بو حركتى اوزمان خرستيانلغه قارشى آنجق نفرت تلقين ايدردى . موغوللرك و لامالرك حياتى دها دوز كون ايدى .

غوبيل — جنكيزخان بو ملتك عرض اطاعت ايتمه‌سى نتيجه‌سنده تاتارستانك غايت بويوك بر قسمنه صاحب اولدى . آرتق غرب طرفنده تحت تابعيته آلنه‌جق يالكز كاشغر مملكتنده مقيم قاره خيتانلر ايله جنوبده هييا ياخود تانغوت قراللغندن عبارت قالمشدى . بونك حكمدارلرى چينك متعدد سنجاقلرينه صاحبديلر . جنكيز خان ابتدا بو سنجاقلره توجيه خصومت ايتدى . ايلك دفعه اوله‌رق چينه كيردى ، سد كبيره ياقلاشدى . تينغ هييانك غربنده كائن اولان بعض مواقعى اله كچيردى ، لينغ چه‌ئو شهرينى آلدى ، تانغوت قرالنك معتاد مقرى اولان تينغ هييا شهرينى محاصره‌يه حاضرلاندى . فقط تانغوت حكمدارى لى غان تسوئه‌ن Li - gan - tsuen موغوللره خراجكذار اولمه‌يى قبول ايده‌رك و قيزلرندن برينى جنكيز خانه زوجه‌لكه ويره‌رك بو فلاكتلرك اوكنى آلدى .

جنكيزخان كنديسنى كورديكمز بودرجهٔ عظمت وسطوته
يوكسلمه‌دن اول موغوللر نيوچه ياحود قين تاتارلرينك
خراجكذارى ايديلر. اونلر اوزمان شرقى تاتارستانك وچينك
شمال ولايتلرينك حاكمى بولونيورلردى . وقتيله بو نيوچه‌لرك
ايمپراطورى چانغ تسونغ تاتارلرك سنه‌لك ويركوسنى آلمق اوزره
تاتارستانده قويوهوتونه [١] يون تسى عائله‌سندن بر حكمدار كوندر-
مشدى. يون تسى بوتون نفوذنى جنكيز خانى اولديرمكه حصر
ايلمشسه‌ده نيوچه‌لر ايمپراطورى هيچ برزمان بوكا موافقت
كوسترمه‌مشدى . يون تسى [٢] چانغ تسونغه خلف اولدى
و موغوللردن ويركولرنى ويرمه‌لرنى ايسته‌دى . بويله بر تكليفه
موافقتى كوسترميه‌جك درجه‌ده كسب قدرت ايتمش اولان
جنكيز خان كندى ممالكى داخلنده حكمدار مطلق اولديغنى،
يون تسى‌يى هيچ بر زمان بر متبوع صفتيله طانيميه‌جغنى بيان
ايتدكدن باشقه دائما ايمپراطور اوله‌رق بر ابن سمايه مالك اولملرى
لازم كلن چينليلرك كنديلرينه بر ابن آدم بيله بولامامش
اولدقلرنى مقام استهزاده علاوه ايتدى . جنكيز خان
يون تسى‌نك وقتيله كنديسنه قارشى بسله‌مش اولديغى فنا
فكرلردن انتقام آلمق املنده اولديغى جهتله نيوچه‌لرك تابعيتنى

[١] چينجه‌ده تسينغ‌چه‌ئو .

[٢] عربلر بوكا آلتون خان ديرلر . آلتون چينجه قين كلمه‌سنه
معادلدر . بناءً عليه آلتون خان ديمك قينلرك خانى ديمكدر .

سیلکوب آتمغه پك خواهشکر ایدی . یون تسی جنکیز خانی
توقیف ایتدیرمك ایسته‌دی . برمدت اول نیوچه‌لر جنکیزخان
منسوبیندن چینغ پوهای نامنده بر موغول رئیسنی اولدیرتمشلردی .
بو اسباب جنکیزخانی مدهش براردو طوپلامق اوزره کرلون
نهرینه دوغرو یورومکه سوق ایتدی . بواردو عسکر و قوماندان
اوله‌رق الك جسور کیمسه‌لردن ترکب ایدییوردی . قوماندان سنه
چپه‌نویان Tchepe - novian [۱] ایله ایللی قوهای ۱۲۱۰
Illi - kohai ه استکشافاتده بولونمق اوزره شانسی و پچه‌لی
حدودلرینه دوغرو یورومه‌لرینی امر ایتدی . بو آقینده یالکز
بعض یغمالرله اکتفا ایتدیلر . صوکره بو قوماندانلر کلوب
اردونك قسم کلیسنه التحاق ایله‌دیلر .

خیتانلر نیوچه‌لر طرفندن منقرض ایدیلدکدن صوکره
کاشغره دوغرو کیتمش اولمقله برابر شرق ولایتلرنده و بالخاصه
اوزمان نیوچه‌لر ایمپراطورلغنك مرکزی کبی اولان له‌آئوتونغده
بونلردن پك چوق قالمشدی . بو خیتانلرك موغوللره التحاق
ایتمه‌لرندن قورقولا بیلیردی . جنکیزخانه قارشی قویمق ایچون
هردرلو تدارکاتده بولونان یون تسی بونلرك حرکاتنی بالخاصه
نظر دقتده بولوندیرمق لزومنی حس ایتدی . بومقصدله بعض
عائله‌لرك مقیم اولدیغی یرلره برچوق نیوچه عائله‌لری کوندردی .
بو اوامر خیتانلری برقات دها دارلتمغه سبب اولدی . صوکره

[۱] عربلر بوکا جبه یاخود هبه نویان Hubbé دیورلر .

جنکیز خان بو حسیاتدن استفاده یولنی بولمشدی . یون تسی
قاراموران یاخود هوآنغ هودن لهآئوتونغه وارنجهیه قدر
بوتون سدچین بونجه موجود مواقعه قوای محافظه اقامه ایلدی .
سنه ۱۲۱۱ بو اثناده قارلیقلرك آرسلان خانی عسکرلریله برلکده
کلهرك جنکیزخانه عرض خدمت ایتدی . ایغورلرك ایدیقوت
خانیده مملکتك محافظهسی ایچون لازم کلن تدابیری اتخاذ
ایتمك اوزره جنکیزخان نزدینه کیتدی . صوکره جنکیز خان
عسکرلرینك باشنه کچدی و یونتسینك تحقیراتندن انتقام آلمق
اوزره جنوبه حربه کیدهجکنی علناً بیان ایتدکدن صوکره
کرلونجوارندن حرکت ایلهدی . یونتسی اونك یورومهسنی
خبر آلنجه کندی قوتلرینه اعتماد ایدهمهمکه باشلادی . بعض
صلح تکلفیاتنده بولوندیسهده بونلر قبول ایدیلمهدی . چهپه
نوویان موغول عسکرلرینك کزیده قسمیله سدچینك
تاتونغ فونك شمال غربیسنده و شمال شرقیسنده کائن بعض
موضعلری زورلامشدی . باشقه مفرزهلرده سد چینك شمالنده
کائن استحکاماتی ضبط ایتمشلردی . یاننده قوماندان موغلی
Mogli بولونان جنکیز خان پهچهلی ولایتی داخلنده پائوغان
و ین قینغ موقعلرینی علی الغفله اله کچیردی . مجوسی دیننده
بولونان دیکر بر قوماندان ینقینغدن اوچ درت فرسخ
مسافهده کائن قویونغقوآن قوهٔ محافظهسنی اله کچیردی . نیوچهلر
والیسی بو مهم موقعی ذره قدر اثر مقاومت کوسترمکسزین

كمال جبانتله ترك ايتمشدی . جنكيزخان سيوئه‌ن هوآفوقربنده نيوچه‌لرك بويوك بر قول اردوسنی دها بوزدی . قوماندان چپه‌نوويان قويونغ قوآنده پرلشدكدن صوكره نيوچه‌لرك پايتختنك قاپيلرينه قدر آقينلر ياپدی . جنكيز خانك اوغللری توشی، چغتای، اوقتای معيتلرنده‌كی عسكر ايله شرق طرفلرينی تخريبه كيتديلر . بو اثناده جنكيز خان آرقه‌سنده دردنجی اوغلی تولی ايله موغلی اولديغی حالده يورويه‌رك سيوئه‌ن‌هو آفوی وتاتونغ‌فو [١] جوارنده‌كی استحكاماتی ضبط ايتدی . جنكيز خان بوتون بومحارباتده برادری جوجی‌قاسار [٢] ايله تانغوت ملتندن ايشاهان Icha han و سودای‌بهادر [٣] دن چوق معاونت كوردی .

ايشته جنكيز خان اردوسنك چينده‌كی ايلك موفقياتی بونلردر . ختانلرله اولان مذاكراتندن‌ده جنكيز خان دها آز مستفيد اولمش دكلدر . كرلوندن حركت ايتديكی زمان قاين برادری قونقوراتلر قبيله‌سی رئيسی او آچينه ختانلری نيوچه‌لره قارشی سلاحه صارلمغه سوق ايچون له‌آئوتونغ حدودلرينه كيتمك امرينی ويرمشدی . او آچين اورايه حين مواصلتنده ايشلرك پك ايلريله‌مش اولديغنی كورمشدی . بو

[١] بو شهر اوزمان سی‌قينغ ياخود غرب سرايی ، پايتختی‌اسمنی طاشيوردی .

[٢] چينلیلر بوكا هاسار ديبورلر .

[٣] چينليلر بوكا سوبوتای ديبورلر .

خیتانلرك رئیسی اولان لیه‌ئوقو، نیوچه‌لره قارشی عصیان ایتمك و جنكیز خانه عرض تابعیت ایلمك مقصدیله یوز بیك كشیلك بر قوتك باشنه كچمشدی. حتی بیدوب جنكیز خانی بولمق ایسته‌مش ایدیسه‌ده عسكرلری و بارگیرلری هنوز بو سیاحته تحمل ایده‌جك حالده دكلدیلر. اوآچینه سویله‌دیكی سوزلری اثبات ایتمك ایچون له‌آئوتونغ داخلنده موغده‌نك شمالنده كائن قین اسمنده بر داغه كیتدی. اوراده بر بیاض بارگیر، بر سیاه صغیر قربان كسدی؛ بر اوق قیردی. جنكیزخانه صداقت یمینی ایتدی. نیوچه‌لرك خیتالره قارشی كوستردكلری فنامعامله‌لراونلری موغوللرك نیوچه‌لره قارشی حربه حاضرلاندقلرینی خبر آلیر آلماز سلاحه صارلمغه سوق ایتمشدی. طرفیندن رهینه‌لر تعاطی ایدیلدكدن صوكره، نیوچه‌لرك بو خیتان عصیانی توقیف ایچون پك قوتلی مساعی صرف ایده‌جكلرینی تخمین ایتمش اولان جنكیز خان خیتانلرك رئیسی اولوب له‌آئو حكمدار عائله‌سندن كان لیه‌ئوقویه قرال عنوانی ویردی، بو اقوامی اداره ایچون اونك مملكتنه بر قوماندان كوندردی. اوآچین ایله چه‌به نویانی عسكرلریله برلكده لیه‌ئوقویه مظاهرت ایتمكه مأمور ایله‌دی. موغوللر خیتانلره التحاق ایدر ایتمز لیه‌ئوقو عمومه كندیسنی قرال دیه طانتدی، بر چوق مواقعی ضبط ایتدی و نیوچه‌لر اوزرنده بویوك بر مظفریت احراز ایله‌دی. بو ایلك موفقیتلر برچوق

شهرلرك تسليم اولماسنه ونيوچه‌لره تابع قالمش خيتانلرك تماماً عصيان ايلمه‌لرينه سببيت ويردی . ليوئوقو بوتون قوتيله له‌آئو-تونغك پايتختی اولان واوزمان شرق‌سرايی ياخود پايتختی عنوانی طاشيان له‌آئويانغی كيدوب ضبط ايتدی . نيوچه‌لر ولايتك قسم متباقيسنی محافظه ايچون بر چوق عسكر طوپلامغه مجبور اولديلر .

جنكيز خان‌ده تاتارستانده ، پكينك شمال شرقيسنده هوآم چه‌ئو نامنده برشهری ضبط ايتدی . قوماندانی موغلی سد كبير قربنده‌كی استحكامات متباقيه‌يی اله كچيردی . آرتق چينه دها قولايلقله نفوذ ايده‌بيله‌جكلری جهتله كيدوب تاتونغ فويی محاصره ايتمكه قرار ويرديلر . نيوچه‌لر ايمپراطوری موغوللره قارشی قويمق
١٢١٢ سنه
اوزره درحال قوماندان هوشاهو [١] Hou-cha-hou ايله وان‌يه‌نی Van-yen اوچ يوز بيك كشيلك بر اردو ايله درحال اعزام ايتدی . فقط بوتون بو عظيم اردو فائقيت عدديه‌سنه وابراز ايتديكی مقاومت شديده‌يه رغماً سيوئه‌ن هوآفو Siuen-hoa-fou قربنده پريشان اولدی . جنكيز بومظفريتدن صوكره تاتونغ‌فويی محاصره‌يه آلدی . قوهٔ محافظه بر خروج حركتی ياپدی . بونده موغوللر پك چوق ضايعات ويرديلر . بر اوق ضربه‌سيله تهلكه‌لی صورتده يارالانان جنكيز خان تاتارستانه عودت شقنی اختيار ايله‌دی . بو صورتله نيوچه‌لر

---

[١] كنديسنه قی‌شه‌ليه نامنی‌ده ويريرلر .

سیوئەن هو آفو داخلنده پائوغانه Pao-gan وقویونغ قوآنه تکرار کیردیلر .

سنه ۱۲۱۳ بو موفقیتلر نیوچەلرك النده چوق زمان قالمادی . جنکیز خان ، یاراسی ایی‌لشیر ایی‌لشمز ، تکرار چین یولنی طوتدی . ضبط ایتمش اولدقلری شهرلردن چینلیلری قوغدی . اردولرینی قویونغ قوآن قربنده بوزدی . قوماندانلرندن بری سد کبیرده قوپەقەئو Kou pe-keou یی ضبط ایتدی . چپه نوویان سد کبیرك نان‌قەئو نامنده بر کچیدینه کیده‌رك اورادن قویونغ قوآنه کیردی . بر مدت صوکره نیوچەلر شانسی وپەچەلی حدودلری اوزرنده ئوهوئەیی داغنده قیلیجدن کچیریلدیلر .

موغوللر موفقیتلرینی قسماً نیوچەلر سراینده‌کی نفاقه مدیون ایدیلر . برمدت اول قوماندان هوشاهو عزل ایدیلمش ، صوکره اردولر قوماندانلغی ینه کندیسنه ویریله‌رك پایتختك شمالنده قرارکاه تأسیس ایتمك اوزره کوندرلمش ایدی . آرتق انتقامدن باشقه برشی دوشونمه‌ین هوشاهو ایمپراطور یون‌تسی‌یی محو ایتمکه عزم ایله‌یه‌رك ابتدا دشمنلرك ترقیاتنی منع ایچون هیچ برتدبیر اتخاذ ایتمدی . ایمپراطورك اوامرینه رغماً آودن باشقه برشیئله مشغول اولمادی . صوکره ، کندی ادعاسنه کوره ، کشف ایتدیکی بر سؤقصدی بوغمق ایچون پایتخته یاقلاشدی . سرای جوارنده ، موغوللرك شهرك قاپیسنه‌قدر کلمش اولدقلرینه

دائر بر شایعه چیقارتدی . متعدد محله‌لری اله کچیردی . کندیسنجه شبهه‌لی اولانلری اولدیرتدی . نهایت ایمپراطوری خلع ایتدیره‌رك سرایه حبس و مؤخراً اوراده قتل ایتدیردی . کندیسنی ایمپراطور اعلان ایتدیرمك نیتنده ایدی . فقط بو تصورك اجراسی پك چوق مشکلاته معروض قاله‌جغنی کوره‌رك بو عنوانی پرنس سیونه Siun ویردی .

جنکیزخان بو قاریشیقلقلردن خبردار اولور اولماز نیوچه‌لرك پایتختنی محاصره ایتمکه عزم ایله‌دی . چپه‌نویان بش بیك سواری ایله جنکیز خان اردوسنه التحاق ایتدی . تسائو نامنده‌کی قاناله یاقلاشدیلر ، کوپرویی کچمکه تشبث ایلدیلر . هوشاهو آیاغنده‌کی بریاره‌دن دولایی آرابه ایله کیتمکه مجبور اولمقله برابر موغوللرك پیشدار قطعه‌سنی تماماً بوزدی . فقط یاره‌سی ایرته‌سی کونی دشمنه قارشی دورماسنه امکان براقمادیغی ایچون قائوقی‌یی بوکا مأمور ایله‌دی و کندیسنه بش بیك کزیده عسکر ویردی . قائوقی کافی درجه‌ده سرعت کوستره‌مه‌دی . بوندن طولایی هوشاهونك کوزندن دوشدی . هوشاهو کندیسنی اولدیرتمك ایسته‌یوردی . بو قوماندانك مزیاتی خبر آلان ایمپراطور هوشاهونك مقصدینه ممانعت ایتدی . قائوقی عسکرلریله ایلری یورودی . موغوللری مغلوب ایتمزسه اعدام ایدیله‌جکنی هوشاهو مقام تهدیدده کندیسنه سویله‌مشدی . قائوقی دشمن مواجهه‌سنده بولوندیغی

زمان شدتلی بر شمال روز کاری چیقدی . روزکار نیوچه عسا کرینك کوزلرینه توزوقوم دولدیرییوردی. قائوقی مغلوب اولدی ، پایتختنه کیرمکه مجبوریت حس ایتدی اعدام ایدلمکه منتظر اولدیغی جهتله عسکریله برلکده هوشاهونك سراینه قوشه‌رق اطرافنی قوشاتدی . هوشاهو باغچه‌سنك دیواری اوستندن قاچمق ایسته‌دیکی صیراده دوشدی، برباجاغی قیریلدی؛ قائوقینك عسکرلری طرفندن توقیف وقتل ایدیلدی . قائوقی کندیسنك باشنی کسه‌رك ایمپراطورك سراینك قاپیسنه تعلیق ایتدیردی واعدام جزاسنه محکوم اولمق اوزره کیدوب تسلیم اولدی. فقط ایمپراطور برفرمان مخصوص ایله کندیسنی عفو ایتدی واردولر باش قوماندانلغنه تعیین ایله‌دی .

جنکیز خان وضعیتی ونیوچه‌لرك قوتلرینی آکلادقدن صوکره هر طرفدن کندیلرینه هجوم ایتمکه، صوکره پایتختلری اولان ین‌قینغ اوزرینه یورومکه قرارویردی . ین‌قینغ شهری بوکونك پکین شهری کبی تلقی اولونابیلیر . اسیر آلدیغی چین ضابطلرینه قارشی کوستردیکی حسن معامله اونلری کندی اردوسنده خدمت ایتمکه سوق ایله‌مشدی . جنکیز خان، اردوسنده‌کی چین عسکرلرینك باشنه بواـیر چین ضابطلرینی کچیردی وبوتون عساکرینی درت قوله آییردی . برنجی قول باشنده بولونان قیه‌تای ایله هاتای ین‌قینغك شمالنده قرارکاه تأسیس ایتمك امرینی آلدیلر .

جنکیز خانك اوغللری توشی، چغتای ، اوقتای . پکینك جنوبنده وجنوب غربیسنده اولان ممالکی قاراموزانه‌قدر تخریب ایتدیلر . بوچا ایله جنکیزخانك قارداشی جوجی‌قاسار شمالده له‌آئوتونغه دوغرو ده‌کیزه قدر عینی شیئی یاپدیلر . جنکیز خان اوغلی تولی ایله پەچەلی داخلنده هوقیەن فویه، شانتونغ داخلنده تسی‌نان‌فویه ودها سائر مواقعه دوغرو یورودی. نیوچەلر هرطرفه برچوق قوای محافظه کوندمشلردی؛ نهرلرك کچیدلرینی ، داغلرك بوغازلرینی مدافعه ایچون‌ده عسکرلر اقامه ایتمشلردی . جنکیز خان مدافعه‌سز بولونان کوی وقصبەلردەکی اختیارلری ، قادینلری وچوجوقلری طوپلاته‌رق اردولرینك باشنه کچیردی . بوصورتله برشهر مواجهه‌سنه کلدکلری زمان چینلیلر بابالرینی، والدەلرینی، زوجه وچوجوقلرینی کورنجه اونلرك قانی دوکمك قورقوسیله محاربه‌دن امتناع ایتدیلر . پەچەلیده ، شانتونغده ، شانسیده، قاراموزانك شمالنده‌کی هونان قسمنده فلاکت پك عظیم اولدی دوقسانڊن زیاده شهر یغما ویاتخریب اولوندی . کویلر وکوچوك قصبه‌لر کول حالنه کتیریلدی. ویاشلری ومعلولینلری دولاییسیله کندیلرندن استفاده‌قابل اولمایانلردن بیکلرجه کشی قتل اولوندی . پك عظیم مقدارده قیز وارکك چوجوقلر اسیر آلندی . آلتون ، کوموش ، ایپکلی قماش ، مواشی نامنه

نەوارسە هپسی ضبط ایدیلدی . موغوللرە آنجق اون شهر مقاومت کوسترە بیلمشدر .

سنە ١٢١٤

جنکیز خان شانتونغدن عودتندە بوتون قوتلرینی براردو حالندە جمع ایدەرك ینقینغی محاصرەیە کیتدی [١] وشهرك شمال طرفندە قرارکاه قوردی . بوتون قوماندانلر درحال هجوم مساعدەسنی رجا ایتدیلر . فقط تاتارستانە چکیلمك نیتندە بولونان جنکیز خان اذن ویرمدی. قوماندانلرندن بری نیوچەلر ایمپراطورینە کوندرەرك عظیم هدایا ایلە موغوللرك حدتنی تسکین ایتمەسی ، اندە آرتق پایتختی ینقینغدن باشقە برشی قالمادیغنی دوشونمەسی لازم کلەجکنی آکلاتدی . جنکیز خان برحاکم صفتیلە سوزسویلەیور وآرزوسی جبراً قبول ایتدیریوردی . نیوچەلر ایمپراطورینك ضابطلرندن بری عقد ایدیلن مجلسدە ، دشمنە قارشی یورونمەسی فکرندە بولوندی . چونکە موغول اردوسی خستەلرلە دولو ایدی . بناءً علیە اوزون مدت سفرە تحمل ایدەجك حالدە دکلدی . دیکر برقوماندان بالعکس غائب ایدیلەجك برحربك پك بویوك فنالغی کورولەجکنی ، حالبوکە احراز ایدیلەجك برموفقیتدن پك آز برمنفعت استحصال ایدیلەجکنی سویلەدی . عائلەلری باشقە یرلردە بولونان عسکرلرك شهردن چیقمقدن باشقە برشی دوشونمەدکارینیدە علاوە ایتدی . ایمپراطور بوفکری

[١] دردنجی چین آیندە .

تصويب ايله موغوللره صلح تكليفنده بولوندی . جنكيز خان بوكا موافقت كوسترەرك ايمپراطورك كنديسنه زوجه اولمق اوزره متوفا ايمپرطور يونتسينك قيزلرندن برينی بش يوز دليقانلی وبش يوز كنج قيز ايله برلكده ويرمه‌سنی طلب ايتدكدن باشقه اوچ بيك باركير، ايپكلی قماشلر و برچوقده پاره ايسته‌دی . بوتون بونلری آلدقدن صوكره محاصره‌يی رفع ايله‌دی، قويونغ قوآن طريقيله چكيلدی. چين ولايتلرنده اسير آلمش اولديغی قادين اركك بوتون كنجلری اولديردی. عددلری پك چوق ايدی .

نيوچه‌لر ايمپراطوری موغوللرك ورودندن اوقدر قورقمشدی كه پايتختی پيه‌ن‌له‌آنغه [١] ياخود هونان داخلنده قای‌فونغ‌فويه نقل ايتمكه قرار ويردی . ناظرلری بوفكرك عليهنده ايديلر . شمال ولايتلری بويله ترك ايديله‌جك اولورلرسه الدن چيقاجقلرينی سويله‌يورلردی . فقط قراری ويرمش اولان ايمپراطور خزينه‌لری توكنمش، قوتی ضعيفله‌مش، جوار شهرلر تخريب ايديلمش اولديغی جهتله ين‌قينغده تحت امنيتده بولونماديغنی بيان ايتدی . عائله‌سيله و برمفرزه عسكرله يوله چيقدی . اوغلی ولی‌عهد ايله بعض قوماندانلری اسكی پايتختك آسايشنه باقمق اوزره اوراده ترك ايله‌دی . ايمپراطورك بوحركتی وصوكره تعقيب ايتديكی مسلك كنديسنی بوتون

[١] پيه‌ن‌له‌آنغ همان همان بوكونكی قای فونغ فو شهرينك يرنده ايدی.

بوتون محوایله‌دی . یولده عسکرلرینك بارکیرلرینی وزرهلرینی ایسته‌دی . قسم اعظمی عصیان ایده‌رك قوماندانلرینی أولدیردیلر . باشقه اوچ قوماندان انتخاب وتعیین ایله‌دیلر . بونلرك آراسنده قانتانامنده بری‌ده واردی . صوکره بوعسکرلر کری‌یه دونه‌رك پکیندن ایکی فرسخ مسافه‌ده بر کچیدی طوتدیلر . بوایمپراطوره مطیع قالمش اولان خیتانلرده عینی زمانده عصیان ایتدیلر . چونکه ایمپراطور اونلرك ایلری کلنلرندن بعضیلرینك باشلرینی کسـدیرمشدی . بو معامله‌دن دلکیر اولان بر چوق خیتانلر کوتوره‌بیلدکلرینك کافه‌سنی اله‌رق جنکیزخانك اراضیسـنه چکیلدیلر . بونلرك عدم ممنونیتلری جنکیز خان اوردوسـنه التحاق ایتمه‌یی وعد ایله‌ین قانتانك تشـویقاتنه انضمام ایدنجه جنکیزخان بونی وسـیله عد ایده‌رك چینه کیردی . نیوچه‌لر ایمپراطورینك قای فونغ فویه چکیلدیکنی دویدیغی زمان تاتارستانده هوآم چه‌ئوده بولونیوردی . حرمی جاهنه تابع اوله‌رق، قوماندان ماسغان بهادری [١] masgan قانتایه التحاق و بعده ین قینغی محاصره ایله‌مك اوزره سوق ایتدی .

تاتارلرك تاریخ عمومیسی

غوبیل

نیوچه‌لر ایمپراطوری موغوللرك یورویشندن خبر آلیر آلماز اوغلنه ین قینغی ترك ایله قای فونغ فویه کلمه‌سی ایچون امرویردی . بعض قوماندانلر ایمپراطورك بو نیتنه ممانعت ایتدیلر . بالعکس حدودلری تقویه ایتمك وولی عهدی او شهرده براقمق فکرنده

---

[١] چینلیلر بوکا مینغان دییورلر .

ایدیلر. فقط اونلرك رأینه اهمیت ویریله‌دی. کنج شهزاده‌نك عزیمتی ین‌قینغ وجوار شهرلر قوای محافظه‌لرینك جسارتلرینی قیردی. نیوچه‌لر آرتق ضعفلرینی صاقلایه‌مایورلردی. جنوبده حکمران اولان سونغ Song لرسلاله‌سی ایمپراطورلری بوندن استفاده ایده‌رك مجبور اولدقلری ویرکولرینی ویرمکدن امتناع ایلدیلر. فقط عینی زمانده موغوللرك نیوچه‌لری تماميله محو ایتمه‌لرندن و صوکره جنوبه کیرمه‌لرندن قورقدقلری جهتله نیوچه‌لره قارشی حرب ایتمك اوزره تانقوت قرالیله برلشمه‌دیلر. نیوچه‌لر هنوز موغوللره اوزون مدت مقاومت ایده‌بیله‌جك برحالده ایدیلر. له‌آئو تونغده ایکی یوز بیك کشیلك براوردولری واردی که بو اوردو اولکی سنه‌لرده بعض شهرلری و بالخاصه ولایتك مقری اولان له‌آئو یانغ شهرینی استرداد ایتمشدی. جنکیزخان کرك خیتانلر رئیسی لیه‌ئوقویه مظاهرت ایتمك کرك پچه‌لی ولایتی ایله له‌آئو تونغك مواصله‌سنی کسمك اوزره اورایه قوماندانلری موغلی ایله اوئیر Oüir ی کوندردی. [۱] نیوچه‌لرك بویوك اوردوسی چوق کچمه‌دن داغیلدی. بوموغوللرك قوتندن زیاده باشلیجه رؤسانك اهاتی یوزندن وقوعه کلمشدی. لیه‌ئوقوله آئوبانغی وموغده‌نی [۲] تکرار ضبط ایتدی وموغلی‌یه

[۱] ۱۲۱٤ سنه‌سنك دوقوزنجی شهر قریسنده.

[۲] بو شهره اوزمان پکین یاخود شمال سرایی ویاپایتختی دیرلردی.

تسلیم اولدی . بو قوماندان سائر مواقع قوای محافظه‌سنی قورقوتمق ایچون بر چوق عسکرلری عرض انقیادده پك چوق کچیکدکلری بهانه‌سیله قتل ایتدیرمکه باشلادی . بو حرکتك سائر قوای محافظه‌یی صوك درجه‌ده مقاومته سوق ایده‌جکی یولنده اعتراضات وقوع بولونجه‌یه قدر بونده دوام ایتدی . موغلی متعدد مفرزه‌لر آییرارق مختلف طرفلره سوق ایتدی . بونلر له‌آئو تونغدن چینه کیتمك ایچون کچمه‌سی مجبوری اولان بوتون نقطه‌لری اله کچیردیلر . سنه‌نك نهایتنه دوغرو موغلی ین‌قینغك شرقنده کائن مهم بر قطعه اولان تونغ چه‌ئویی ضبط ایله‌دی .

سنه ١٢١٥ نیوچه‌لر ایمپراطوری پك آز بر منفعت مأمول اولان بو قدر ضررلی بر حربه دوام ایچون اهالیدن پك یوکسك ویرکولر ایسته‌مکه مجبور ایدی . دلگیر اولان بعض رؤسا ویرکولرك چوقلغنی بهانه طوته‌رق کیمیسی موغوللره تابع اولدیلر ، کیمیسی اعلان استقلال ایتدیلر. دیکر طرفدن ، له‌آئوتونغده مقاومت کوستره‌بیله‌جك درجه‌ده قوتلی اولان خیتانلر ، رئیسلری لیه‌ئوقویه ایمپراطورلغنی اعلان ایتمسنی وموغوللرك بویوندوروغندن قورتولماسنی تکلیف ایلدیلر. فقط جنکیزخانه صادق قاله‌جغنه عهد ومیثاق ایتمش اولان لیه‌ئوقو بوکا راضی اولمادی . بو عنوانی آلیرسه جناب حقك اراده‌سنه قارشی کلمش اوله‌جغنی ظن ایدییوردی . بو نقطه‌ده پك تضییق ایدیلمه‌مسی

ایچون اوغلی سیه‌تویی جنکیز خان ایچون زنکین هدایا دولو دوقسان آرابه ایله کوندردی . موغول خانی بونلری آلمادن اول ، لیه‌ئوقونك ابراز ایتدیکی صداقته اللهی شاهد ایتمك ایستر کبی کچه‌لر اوزرنده تشهیر ایتدی . سیه‌تویی غایت ایی بر صورتده قبول ایتدی . کندیسنه صادق اولان عائله‌لرك احوالنی مبین بر وثیقه ویردی . بونلرك مقداری آلتی یوز بیکه چیقیوردی . سنه نهایتنه دوغرو لیه‌ئوقو کلوب بالذات جنکیزخانه عرض تعظیمات ایتدی .

غوبیل تاتارلرك تاریخ عمومیسی

خیتانلر طرفنده بو احوال جریان ایتمکده ایکن موغوللر شرقلیلرك خان بالیغ تسمیه ایتدکلری ین‌قینغ محاصره‌سی ایله مشغولدیلر. بو شهر قیطلقدن مضطرب اولمغه باشلامشدی . نیوچه‌لر ایمپراطوری تامین‌فوده پك چوق ارزاق حاضرلاتدی. قوماندانلرندن بعضیلرینه محصورینك امدادینه کیتمك وبالخاصه بو ارزاقی شهره صوقمق امرینی ویردی. فقط ایلك یوله چیقان [۱] لی‌اینغ Li-ing تجربه‌سز ، عیاش بر آدم اولدیغی ایچون پاچه‌ئونك شمالنده باصغینه اوغرادی. بوتون قافله‌یی موغوللر ضبط ایتدیلر . دیکر قوماندانلر بوخبری آلنجه قاچدیلر . ین‌قینغ هیچ بر معاونت کوره‌مدی . بونك اوزرینه ، قلعه‌یه قوماندا ایدن وان‌یه‌ن ایله‌مونیه‌ن شهری دها اوزون مدت مدافعه ایده‌بیلمك امیدینی غائب ایتدیلر . وان‌یه‌ن عسکره دوغرودن دوغرویه

---

[۱] اوچنجی شهر قریده

قوماندا ایدن دیکر قوماندانی بولدی ، اسارته دوشمه‌مك
ایچون انتحاردن باشقه برچاره قالمامش اولدیغنی سویله‌دی .
مونیه‌ن بو نصیحته توفیق حرکت ایتمه‌کدن استنکاف ایتدیکی
جهتله وان‌یه‌ن حدتله چکیلدی ، کیدوب اجدادینه مراسم
احترامیه یاپدی ، ضابطلرندن برینی چاغیردی واوکا اولمکه
قراروپرمش اولدیغنی بیان ایتدی . دها اول ، ایمپراطوره
ویریلك اوزره برمخطره قلمه آلدی . بونده ایی برحکومت
اساساتنی وضع ایدییور ، ایمپراطورك استخدام ایتدیکی ناظرقانوقی‌نك
قباحتلرینی صاییور ، نهایت پایتختنی محافظه ایده‌مدیکی ایچون
اولومه مستحق اولدیغنی اعتراف ایلیوردی . صوکره بوتون
اموالنی اطرافنده کیلره توزیع ایتدی . اونلر کوز یاشلری
ایچنده ایدیلر . برفیلجانه زهر دولدورته‌رق یاننده بولونان
برضابطی دیشاری چیقارتدقدن صوکره بونی ایچدی . ایشته
بوجسور قوماندان بوصورتله ترك حیات ایتدی . شهرده یالکز
قالان مونیه‌ن اوکون اك قیمتدار اشیاسیله برلکده شهردن
چیقمغه حاضرلاندیغی صیراده سرای قادینلرندن بعضیلری
کلوب کندیسنی کوردیلر وبرلکده کیتمك ایسته‌دیلر .
کندیلرینه یول کوسترمك اوزره ایلریدن یورومه‌سی لازم
کلدیکنی سویله‌دی . قادینلر بوسوزلره ایناندیلر وسرایه‌دوندیلر .
مونیه‌ن درحال مقربینی ودوستلرینی طوپلادی . ایمپراطورك
قادینلرینی غالبك ألنه وکیفنه براقه‌رق شهردن چیقدی .

موغوللر ین‌قینغه کیره‌رك شهری ضبط ایتدیلر . قارغشه‌لق ایچنده اهالیدن وضابطاندن پك‌چوق کشی تلف اولدی . موغوللر سرایه آتش ویردیلر . یانغین برآی سوردی . اوزمان تاتارستانده هوآم‌چه‌ئوده بولونان جنکیزخان بویوك مظفریتدن دولایی قوماندان ماسقانی تبریك ایتدی وخزینه‌ده بولونان ایپکلی منسوجات ایله آلتون وکوموشی تاتارستانه نقل ایتدیرمه‌سی ایچون امرویردی . جنکیزخان طرفندن گوندرلمش اولان قوتوقتو نویان Koutouktou ایله سائر ایکی قوماندان بو وظیفه ایله مکلف اولدیلر. مونیه‌ن پائوتینغ فویه چکیلمشدی . اورادن قای‌فونغ‌فویه کیتدی . ایمپراطور پایتختك ضبطندن دولایی کندیسنه برشی سویله‌مدی . حتی مهم برمأموریت ویردی. فقط برآز صوکره اونی‌اولدیرتدی. بوقوماندان فنا امللر بسله‌مکله متهم ایدی . مخطره‌سی ایمپراطوره تقدیم ایدیلن وانیه‌ن ، ترك حیات ایتمش اولمقله برابر ، وانغ یاخود قرال عنوانیله تبجیل ایدیلدی .

ین‌قینغك ضبطندن صوکره جنکیزخان قوماندان ماسقانه خیتانلر حکمدار عائله‌سندن ایلی‌چوتسای [۱] Jli-tchou tsai نامنده برضابطی کمال دقتله تحری ایتمك ایچون امرویردی . بونی بولدقلری زمان جنکیزخانك حضورینه کوتوردیلر . جنکیز خان اوکاقارشی اوقدر بویوك برحس تقدیر بسله‌دی که

[۱] کندیسنه اختصاراً چوتسای دییورلر.

کندیسنی وزیر اعظم یاپدی. صوکره قوماندان سانقه‌پا Sankepa یه
شنسی وهونان حدودلری اوزرنده‌کی داغلرده کائن مشهور
تونغ قوآن کچیدینی زورلاماسنی امر ایتدی . سانقاپا اون بیك
سواری ایله وتانغوت قرالی الکاسی طریقیله سی غان فویه
کیتدی وتونغ قوآندن کچمکه بیهوده یره تشبث ایله‌دی. سونغ
داغی واسطه‌سیله باشقه بریول تعقیب ایتمکه مجبور اولدی .
اورادن یوچه‌ئویه کیتدی . درین سیل یاتاقلری اوزرندن
کچمك لازم کلیوردی. بونلرك اوزرنده عسکرلرینك مزراقلریله
کوچوك کوپرولر یاپمق مجبوریتی واردی. بویوزدن اوغرادیغی
برچوق یورغونلقلردن صوکره نهایت قای فونغ فو پیشکاهنه
واردی . فقط ایمپراطورك عساکری برخروج حرکتی یاپه‌رق
کندیسنی قونغ قوآندن اون بش فرسخ مسافه‌ده شن چه ئویه
چکیلمکه مجبور ایتدی . قاراموران نهرینی بوزطوتمش بولمق
بختیارلغنه نائل اولدی . بوزلر اوزرندن کچه‌رك قاچدی .
نیوچه‌لر ایمپراطوری اوزمان جنکیز خانه بعض صلح تکلیفاتنده
بولوندی . فقط جنکیزخان پك آغیر شرائط درمیان ایتدیکی
جهتله تکرار سلاحه صاریلمق اوزره ایکی طرف آیریلدی .

سنه ۱۲۱٦ بو اثناده قوماندان ادیبرایله موغلی له آئوقونغ‌ده موغول
بویوندوروغندن قورتولمغه تشبث ایتمش اولان بعض قوتلری
داغیتمق ایله مشغول ایدیلر . اوراده برخیلی ضابط براقدیلر.
بونلردن بری اولان چانغ پینغه چینده بولونان عساکره التحاق

ایتمك ایچون موغلی طرفندن امر ویریلدی . موغلینك فکری مهم بعض مواقعی اله کچیرمکدی. فقط چانغ پینغك موغوللره خیانت ایتمکده اولدیغنی خبر آلنجه اونی قتل ایتدیردی . بوخائنك قاردشی چانغ چی اونك انتقامنی آلمغه عزم ایده رك همان قین چه ئویی وسیراموران [١] نهری ایله شرقی ده کیز آراسنده کائن اولان سائر بعض مواقعی ضبط ایلدی ؛ قرال عنوانی آلدی ، نیوچه لرك طرفنه کچدی . نیوچه لر کندیسنی له آئوقونغده کی اردولرینك باشنه کچیردیلر . موغلی مستحکم برموقع اولان قین چه ئویی کلوب محاصره ایتمکه مجبوراولدی. بوراده اولدقجه مهم برقوهٔ محافظه واردی . عینی زمانده قوماندان اوییره جوار برداغ اوزرنده کی برموقعی ضبط ایچون امر ویردی. دیکر برقوتی ده بوموقع ایله شهر آراسنه هر دورلو مناسبت ومواصله یی کسمك ایچون برلشدیردی. چانغ چی امداده کیتمك ایسته دی . شهردن چیقدی . موغلی کونش دوغارکن کندیسنی بردن بره باصدی . عسکرلریی قیلیجدن کچیردی وقین چه ئویه چکیلمکه مجبور ایتدی . اوراده دها برآیدن زیاده مقاومت کوستردی. قوای محافظه ضابطلرندن بری کندیسنی مدغوللره تسلیم ایله دی. موغلی ده باشنی کسدیرتدی ، شهری ضبط ایتدی .

نیوچه لر چینده ده دها ایی برمقامت کوستره میورلردی. نهایت

[١] چینجه ده له آئو دییورلر .

تونغ‌قوآنی زورلامغه موفق اولان [١] موغوللر یوچه‌ئو
شهری ایله سونغ داغی آراسنده قرارکاه‌توردیلر. ایمپراطورلغك
پایتختی اونلری اوقدر یقینده کورمکدن تلاشه دوشدی.
ایمپراطورك مجلسنده برچوق مذاکرات جریان ایتدی:
موغوللرك کلوب‌قای‌فونغ‌فویی محاصره ایتمه‌لرندن قورقیورلردی.
اونلری دوردیرمق ایچون براردو چیقارمق، کیدوب
قونغ قوآنی استرداد ایله‌مك، شنسی حدودلرینی وقاراموران
کچیدلرینی تحکیم ایدوب موغوللرك هونانه آقین یاپه‌بیلمه‌لرینه
مانع اولمق تکلیف ایدیلدی. فقط ناظر قاغموقی بوفکرلره
هیچ اهمیت ویرمدی؛ ایمپراطوره یالکز پایتختی مدافعه‌دن
باشقه برشی دوشونمه‌مه‌یی توصیه ایتمك صورتیله چینده‌کی
نیوچه‌لر ایمپراطورلغنك انقراضنه سبب اولدی. جسارتی
حسبیله بهادر [٢] لقبیله‌یاد ایدیلن قوماندان ساموقا Samouka
اوزمان موغول اردوسنه قوماندا ایدیوردی. هونان داخلنه
آقینلر یاپدقدن صوکره قاراموران نهرینی تکرار کچمش‌ایدی.
شانسی داخلنده پك‌مهم برشهر اولان پیم‌یام‌فو اوزرینه
یورویوردی. درحال بوشهرك والیسی سوتینغ جوارده
کندی امری آلتنده بولونان مواقع ضابطانه عسکرلریله

---

[١] اوتجی شهر قربنده

[٢] بهادر جسور دیمکدر. چینلیلر بونی باتورو دیه تلفظ
ایدولر. اسمی کچن قوماندانه ساموهو دیرلر.

برابر التحاق ایتمه‌لری امرینی ویردی. بونلردن براردو تشکیل ایله موغوللره هجوم واونلری پریشان ایتدی .

جنکیز خانك قوماندانلری اردولرك باشنده چینده بولوندقلری صیراده جنکیز خان حرب یورغونلقلرندن تاتارستانده لوقو Lou-ku شهری قربنده انشا ایتدیردیکی برسرایده دیکله‌نیوردی. بونهرك کرلون نهری ایله عینی شی اولدیغی ظن ایدیلیور . جنکیز خان اورادن تولا نهری قربنه کیده‌رك سراینك بوتون اکابرینی طوپلادی ؛ غرب جهتنده یکی برحرب تهدیدینه معروض قالان ایمپراطورلغنك اموری حقنده مذاکراتده بولوندی. تاتارستانده متعدد قبیله‌لر سلاحه صاریلمشلردی. خوارزم سلطانی جنکیز خانك ایکی مملکت آراسنده مناسبات تجاریه تأسیسی مقصدیله کوندرمش اولدیغی سفیرلری قتل ایتدیرمشدی. ابتدا عاصی قبیله‌لری تنکیل ایتمه‌یی مناسب کوردیلر. چینده یاپیلان فتوحاتی محافظه ایچون لازم کلن تدابیر اتخاذ اولوندی. سودای بهادر Sudai مرکیتلرله حرب ایتمکه مأمور ایدیلدی. چپه‌نویان ایرتیش نهری جوارندکی ممالکده نایمانلر خانی کشلوکه قارشی حرب ایده‌جکدی. کشلوك متعدد قبیله‌لری آیاقلاندیرمش، کندیسنك خانلغنی اعلان ایتمش، قاره خطای ایمپراطوری کورخانك قیزیله أولنمشدی. صوکره، خوارزم سلطانی محمد ایله متفقاً کورخانی خلع ایله‌مشدی. توشی چینك شمال غربیسنده کائن اولان

سنه ١٢١٧

شمال الكالرینه كیتمك امرینی آلدی . جنكیز خان طرفندن
علناً مدح وتقدیر ایدیلن موغلی باش قوماندان اعلان ایدیلدی،
چینده جنكیز خانك وكیلی نصب اولوندی . جنكیز خان بوكا
قرال عوانی ویردی و عائله‌سنده ارثی اولماسنی ایسته‌دی .
بوتون چین وتاتار اردوسی بایراقلرینی آچه‌رق طوپلانمش
اولدقلری حالده اونلرك اوكنده موغلی‌یه اوامرینی مهرله‌مك
اوزره برمهر ویردی . موغلی معیتنده‌كی عساكر ایله چینه
كیتدی. آز وقت ایچنده شانسی، پەچەلی وشانتونغ داخلنده
برچوق شهرلری ضبط ایتدی. پەچەلی ولایتی داخلنده اولوب
مقاومت كوسترمك جرئتكارلغنده بولونان لی‌چه‌ئو شهری
نهایت عرض تسلیمیته مجبور قالنجه موغلی بوتون اهالینك
قیلیجدن كچیریلمه‌سنی امرایتدی . فقط چائوتسین نامنده
برضابطی آیاقلرینه قاپانه‌رق شهرده بولونان والده‌سنك
وقاردشلرینك وسائرهمشهریلرینك یرینه كندیسنك اولدیرلمه‌سنی
استرحام ایدنجه موغلی بونك علوجنابندن متأثر اولدی ،
اهالینك حیاتنی باغشلادی . غرب اوزرینه بالذات یورومكه
حاضرلانان جنكیز خان تاتارستانك اداره‌سنی برادری تاموقا[١]
Tamouka یه تودیع ایتدی . سفرده كندیسنه رفاقت
ایتمك اوزره بعض چین ضابطلری آییردی . متعدد مفرزه‌لر
تشكیل ایتدی . بونلر بویوك مانجینیقلرله قوجه‌مان طاشلر

---

[١] چینلیلر بوكا تیه‌موقو دیرلر .

آتمقده ماهر ایدیلر . صوڭره بوتون بوقوماندانلر اردولریله برلکده حرکت ایتدیلر .

مرکیتلر خانی توقتا بکك قارده‌شی قوداث [١] Kudath ایکی یکنیله برلکده نایمانلر نزدینه کچمشدی . اوراده خلقی عصیانه تشویق ایدییوردی . سودای بهادر ایله قاموتوشاچار Camu-tuchazar بویوك برقوت ایله اوکا قارشی یورودیلر . دسام موران نهری ساحلنده کندیسنه راست کلدیلر ، پریشان ایتدیلر و مرکیتلری دائرۀ اطاعته صوقدیلر . بورغو نویان [٢] Bourgou توماتلره قارشی یورودی . بونلرده حرکات خصمانه‌ده بولونمشلردی . توماتلری تحت اطاعته آلمغه موفق اولدی . برچوغنی قتل ایتدیردی . قالانلره قارشی اوقدر شدتلی داوراندی که جنکیز خان متأثر اوله‌رق اونلری عفو ایتدی . چپه نویان [٣] بوتون بودشمنلرك الك قوتلیسی
و الك مدهشی اولان کشلوکه هجوم ایله‌دی . قنغلیلر ، سنه ١٢١٨
قاپچاقلر ، خیتانلر و دها سائر بعض قوملر اونك طرفنی التزام ایتمشلردی ، اوچ یوز بیك خیتان کشلوك لهنده سلاحه صاریلمشدی . موغوللرك اردوسنه بودرجه‌ده فائق بر اردو ایله اونلرك قارشیسنه چیقدی . عسکرلرینك باشنده بالذات

[١] پتی بوکا قودوخان Coudou دییور .
[٢] پتی بوکا بابا نویان دییور .
[٣] کندیسنه زه‌نا نویان‌ده دیرلر .

بولونان جنکیزخان کشلوك اوزرنده بویوك بر مظفریت احراز ایلدی . بو محاربه‌ده قوبا [١] Couba تهلکه‌لی صورتده یارالاندیغی جهتله جنکیزخان کندیسنی زیارت ایتدی و کوزی اوکنده یاره‌لرینی صاردیردی . چپه‌نویان کشلوکی تعقیب ایده‌رك عسکرندن بر چوغنی دها اولدیردی . کشلوك درت کشی ایله بدخشان جوارنده صاره‌کوله Sarekoll قاچدی . فقط کندیسنی تعقیبدن خالی قالمایان موغول قوماندانی بعض کویلیلردن اونك بو طریقی طوتدیغنی خبر آلنجه صاره‌کول قربنده کندیسنه یتیشدی ، باشنی کسدیردی ، صوکره جنکیز خانك یاننه کیتدی . جنکیز خان یاره‌سی التیام بولان قوبایی بیش‌بالیغه دوغرو کوندرمشدی . آلمالیغ ، بدخشان و جوار الکالر جنکیزخانه تابع اولدقلری کبی کاشغر شهری ده عرض تسلیمیت ایتدی . قاره خطایلر ، نایمانلر ، قانغ‌لی‌لر جنکیز خانی حکمدار طانیدیلر .

موغوللر بوصورتله بوتون تاتارستانی تحت اطاعته آلدقدن صوکره خوارزم سلطاننه عائد بولونان اوتراره [٢] یورودیلر . جنکیز خانی خوارزم [٣] الکاسنده حربه سوق ایدن اسبابك نه‌لردن عبارت اولدیغنی یوقاریکی کتابده کورمشدك .

---

[١] چینلیلر کندیسنه قوپایو دیرلر .

[٢] چینلیلر بورایه اوئوتالا دیورلر .

[٣] چینلیلر بو اقوامه سی‌یو Si-yu دیورلر .

اوترار [١] واليسى غايرخان طرفندن جنكيزك سفيرلرينك قتل ايتديرلمسى جنكيزى محمد كبى ذى قدرت بر حكمداره قارشى حربه كيريشمكه سوق ايچون مشروع وپك كافى برسبب ايدى. هرايكى حكمدارك ده عظيم اردولرى واردى. محمد موغوللره مقاومت ايده بيله جك حالده ايدى. اونك ايچون جنكيز خان بوقدر نازك برتشبثده مغلوب اولمامق اوزره لازم كلن تدابيرى اتخاذ ايله دى. بو اسبابدن باشقه خوارزم سلطاننك دشمن بى امانى اولان خليفه ناصرده كنديسنى تشويق ايديوردى. محمد كندى ممالكنده باشقه بر خليفه اعلان ايتمشدى. بوخليفه يى بغداده كوتورمك فكرنده ايدى. بو حربى حاضرلامق ايله مشغول اولان جنكيز خان اللهك كنديسنه توفيقات صمدانيه سنى بخش ايلديكنى اعلان ايلدى. رؤياسنده برپسقپوسى كورديكنى واونك بو عنايت الهيه يى كنديسنه من طرف الله تبشيره كلديكنى سويله دى. اوياندقدن صوكره بوپسقپوس حقنده ويرديكى تفصيلاتدن كنديسنك ايغورلر الكاسنده كى پسقپوس ماردنحا Mar·denha اولديغى آكلاشيليوردى. جنكيز خان بو پسقپوسى كورمك ايسته دى. بوندن صوكره آرتق دائما خرستيانلرى حمايه ايتديكى سويله نيور. هرحالده، جنكيز خان قارليقلر خانى آرسلان ، ايغورخانى ايديقوت، آلماليغ خانى سفتاق Saphtac ده

ابوالفرج

[١] چينليلر بوكا آچيل ديورلر .

التحاق ایتدکدن صوکره خوارزم سلطانك ممالکنه دوغری یوله چیقدی .

بو صیراده ، سیحون نهرینك شمالنه یاپدیغی بر سفردن عودت ایدن وپدری جنکیز خانك اردوسنه التحاق ایتمك اوزره بولده بولنان توشی قابلی وقامجی [١] نهرلری قربنده بر خوارزم مفرزه سنه تصادف ایده رك تماماً قیلنجدن کچیردی . ایرته سی کونی بو موغول قولنی باصمق امیدنده بولونان خوارزم سلطانی بوتون اردوسیله یتیشدی . بعض یاره لی عسکرلردن توشینك هانکی یولی تعقیب ایتدیکنی خبر آلنجه سرعتله یورودی وچوق کچمه دن موغوللرله قارشی قارشی یه کلدی . محمد ایله حرب ایتمك امرینی آلمامش اولان ، اردوسی ده عددجه آز بولنان توشی اتخاذ ایدیله جك حرکتی قرارلاشدیرمق اوزره ضابطلرینی طوپلادی . هپسی بر حرب تهلکه سنه آتلمامق فکرنده ایدیلر . فقط قاچه رق پدرینك قارشیسنه چیقمانك عیب اوله جغنی دوشونن توشی قاچارکن اولمکدن ایسه حرب ایتمك دها مناسب اوله جغی فکرنده بولوندی . درحال عسکرلرینه صف حرب ترتیب ایتدیردی ودشمن اوزرینه یورودی . مصادمه اثناسنده خوارزمیلرك صفلرینی دفعات ایله پارچه لادی ، خوارزم سلطاننه قدر صوقوله رق کندیسنه بر قاچ قیلیج ضربه سی ایندیردیسه ده سلطان تحفظه مقتدر اولابیلدی . خوارزمیلر فائقیت عددیه لرینه رغماً فرار ایتمك اوزره ایدیلر . محمد

[٢] ایکیسی ده سیرت نهرینه منصب اولورلر .

جسارتیله عسکرلرینه نمونه تشکیل ایده‌رك اونلری تشـجیع ایتدی و کیجه وقتنه قدر متانت کوسـترمکه تشویق ایله‌دی . بو صـورتله فرار عیبندن قورتولدی . کیجه حلول ایدوب‌ده محاربلر بربرلرندن آیرلدقلری زمان هر ایکی طرف‌ده قرار ـ کاهلرینه چکیلدیلر . خوارزمیلر ایرته‌سی صباح محاربه‌یه تکرار باشلامغه عزم ایتمشـلردی . فقط دشمنلرینی قورقوتمغه یتیشه‌جك درجه‌ده حرکت ایتمش اولدیغنی تقدیر ایدن توشی مختلف محلّلره آتشـلر یاقدیردی . کیجه‌لین چکیله‌رك جنکیز خانه التحاق ایتمکه کیتدی [١] .

تاتارلرك تاریخ عمومیسی

خوارزم سلطاننك ، عسکرلرینی بعض مواقعه تقسیم ایتمش وصوکره ممالکنك ایچ طرفلرینه چکیلمش اولدیغنی خبر آلان جنکیز خان ایکی اوغلی اوقتای ایله چغتایی بویوك بر قوتله اوترار شهرینك محاصره‌سنه کوندردی . دیکر اوغلی توشی‌یی ناجاند nadgiand یاخود جند Jonde شهرینه قارشی سـوق ایتدیکی کبی قوماندانلری آلان نویان [٢] ایله سـوقتو بوغا Suktubouga یه‌اللی بیك عسکرله خجند Khojend وفارناقاند Pharnacande یاخود فناکت Phenaket تعبیر دیکرله تونقات Toncat طرفلرینه کیتمك امرینی ویردی . کندیسی‌ده‌اردوسنك

---

[١] جنکیز خان ، موسیو پتی‌نك ظن ایتدیکی وجهله توشینك محاربه‌سنده حاضر دکلدی .

[٢] موسیو پتی بوکا الاق نویان دیور .

سنه
١٢١٩
ابوالفرج
تاتارلرك تاريخ
عموميسى
پى

قسم متباقيسيله و آرقه‌سنده تولى اولديغى حالده ، بخارا اوزرينه يورودى . ابتدا زرنوق Sarnouc شهرينه كلدى . عسكرلرى بو موقعه ياقلاشيركن او قدر يوكسك آواز ايله هايقيرديلركه اهالى قورقه‌رق شهرك قاپيلرينى قاپاديلر و مدافعه‌يه قرار ويرديلر. فقط جنكيز خان كنديلرينى عرض تسليميته دعوت ايچون دانشمند حاجب نامنده برينى كوندردى واو قدر عظيم بر ارودويه اوزون مدت مقاومت ايده‌ميه‌جكلرينى آكلاتدى . بونك اوزرينه هديه‌لرله جنكيز خانى استقباله كيتمكه قرار ويرديلر . جنكيزخان كلنلرى ملايمتله قبول ايتدى و مملكتلرينك بعدما قوتلوق باليغ Koutlouk-baligh نامنى طاشيماسنى امر ايله‌دى . صوكره بوتون كنجلرى آييرارق اردوسنه آلدى . ديكرلرينه شهرده اوتورمق مساعده‌سنى ويردى . اورادن ، بخارا ايله سمرقند آراسنده نور شهرى اوزرينه كيتدى . خوارزم سلطاننك قوهٔ امداديه كوندره‌جكنى اميد ايدن شهر خلقى جنكيز خان طرفندن برقاچ دفعه تكرر ايدن تسليم تكليفنه اهميت ويرمديلر. جنكيز خانى بو ممانعتلريله قيزديردقدن صوكره تسليم اولديلر. اوده شهر خلقنى تأديب ايچون او صيراده محتاج اولدقلرى مواشى ، حبوبات و سبزه‌يى بر طرفه آييردقدن صوكره كرى قالان شيلرك كاملاً ياغما ايديلمه‌سنه مساعده ايله‌دى .

جنكيز خان نهايت [١] كرك بويوكلكى ، كرك اهاليسنك

[١] ٦١٦ سنه‌سى ربيع الآخرينك برنجى كونى . ابوالفرج ٦١٧ سنه‌سى ديور .

ابوالفرج
ابوالفدا
پی

چوقلغی کرك هر طرفدن کلن مسلمانلره تدریس علوم ایدن دارالفنونی حسبیله او الکانك الك مشهور بر مملکتی اولان بخارایه [۱] واصل اولدی . سلطان محمد بوراده کوك خان ، Kouk سونجخان Siundge و کشلی خان قوماندانسنده یکرمی بیك کشیلك بر قوهٔ محافظه براقمشدی . مملکتك بر چوق اشرافی بوقدر کثیر بر قوهٔ محافظه موجود اولونجه موغوللرك محاصره‌یی رفعه مجبور اوله‌جقلرینی امید ایدییورلردی. بر چوغی شدتلی بر مدافعه‌یه حاضرلانمشلردی . موغوللره عرض انقیاد ایدیلمه‌سی تکلیف ایدنلرده واردی . اوچ قوماندان کیجه‌نك قارا کلغندن استفاده ایده‌رك بوتون قوتلریله برخروج حرکتی یاپدیلر . فقط پوسکورتولدیلر. بو موفقیتسزلك اوزرینه جسارتلرینی غائب ایتدکلری ایچون شهره کیره‌رك ، خوارزم قطعه‌سنه چکیلمك فکریله ، مقابل طرفده‌کی بر قاپیدن بوتون معیتلریله چکیلدیلر. جنکیز خان برسواری مفرزه‌سیله بونلری تعقیب ایتدیردی . آموی یاخود اوقسوس نهری قیسنده فراریلرك هپسی قیلیجدن کچیریلدی. عسکر طرفندن بوصورتله ترك ایدیلن اهالی عرض تسلیمیتدن باشقه برشی دوشونمدیلر. شهرده بویوك برقارغشه‌لق واردی. موغوللرك مغلوبلره‌قارشی کوستردکلری ظالمانه حرکتلر بخارا اهالیسنه‌ده کندیلرینك عینی معامله‌لره دوچار اولاجقلری قورقوسنی ویرییوردی .

[۱] چینلیلر بورایه پوهوآ یاخود پوهرآ اولخ دییورلر .

بوندن دولایی پك زیاده یأسه دوشیورلر و صوك نقطه‌یه قدر
مقاومت ایچون سلاحه صاریلمغی ، حیاتلرینی بهالی صاتمغی
دوشونیورلردی . نهایت اورته‌لق سکونت بولدی . مملکتك
ایلری کلنلری اوکلرنده علما اولدیغی حالده قاپیلری آچدیلر
و جنکیزخانه شهرك آناختارلرینی تقدیم ایتدیلر .

جنکیز خان بخارایه کیررکن کچدیکی بر سوقاقده بویوك
بر بنا کوردی . بونك برجامع اولدیغنی کندیسنه سویله‌دیلر .
جنکیز خان درحال بارکیردن ایندی ، منبره چیقدی .
اورادن قرآنی آله‌رق بارکیرلرك آیاقلری آلتنه آتدی .
بو حرکت بعض مسلمانلری مردلانمغه سوق ایتدی . فقط
قورقو تأثیریله سکوت ایتدیلر . جامعه قارشی هیچ بر اثر حرمت
بسلمه‌مین موغول عسکرلری برچوق تجاوزات ارتکاب ایتدیلر .
صوکره جنکیزخان ، مسلمانلرك بایراملرده طوپلاندقلری
بر یره کیتدی . اهالی مواجهه‌سنده ینه کرسی‌یه چیقدی . بر نطق
ایراد ایده‌رك سلطان محمدك افعال سیئه‌سنی وبالخاصه اوترارده
موغول سفیرلرینك قتلنی آکلاتدی وافندیلرینك جنایتلرندن
انتقام آلمق اوزره اللهك کندیسنی اونلرك اوزرینه یوللادیغنی
علاوه ایله‌دی . صاقلادقلری بوتون ثروتلرك تسلیمنی ایسته‌دی .
اطاعت ایتمزلرسه اشکنجه ایله بوکا اجبار ایدیله‌جکلرینی‌ده
خبرویردی . بومقصدله شهرك بوتون محله‌لرنده دائره‌لر
آچدی وعسکرلرینی اهالی‌یه سوء معامله ایتمکدن منع ایله‌دی .

نزواللی اهالی بواوامری اجرایه مسارعت کوستردکلری صیراده جنکیز خان بعض خوارزمی عسکرلرینك شهرك برطرفنده مختفی بولوندقلرینی خبر آلدی . الکایی آتشه ویردی. بخارانك تکمیل أولری اخشاب اولدیغی جهتله بوتون شهر کول حالنه کلدی . اهالی خوراسانه داغیلمغه مجبور اولدیلر .

جنکیز خان بخارا محاصره‌سیله مشغول اولدیغی صیراده ایکی اوغلی اوقتای ایله چغتای اوترار شهری پیشکاهنده بولونیورلردی . سفیرلری قتل ایتدیرمش اولان غایرخان بورانك والیسی ایدی . خوارزم سلطانی بورایه اون بش بیك کیشی کوندرمك احتیاطکالغنده بولونمشدی. بونلرك اون بیکی قاره‌جه‌حاجب [١] قوماندا‌سنده ایدی . متباقیسنه‌ده‌غایرخان قوماندا ایدییوردی. قرارکاهی شهر خارجنده بولونان غایرخان موغوللرك حرکتندن خبرداراولوراولماز شهره کیرمش وشدتلی برمقامت ابرازینه حاضرلانمشدی . محاصره عملیه‌سیله اشتغال ایدن موغول عمله فرقه‌لری اوزرینه متعدد خروج حرکتلری یاپدی واونلری پك‌ازعاج ایتدی . بش آیدن بری بوشهر قارشیسنده دوران موغوللر اوصانمغه باشلامشلردی . حتی محاصره‌یی آبلوقه حالنه قلب ایتمکه حاضرلانیورلردی . فقط شهرك بهمه‌حال ضبط ایدیلمه‌سنی ایستەین جنکیز خانك اوامری اونلری یکی‌غیرت صرفنه مجبور ایتدی. بونك اوزرینه

---

[١] بعضیلری بوکا قاره یاقس Carajacas دییورلر .

تجه
ابوالفرج
تاتارلرك تاریخ
عمومیسی

قاره‌جه حاجب دها زیاده مقاومت کوسترمکدن امیدینی کسه‌رك وتسلیم اولمقده دها زیاده تأخر کوستره‌جك اولورسه موغوللرك هیچ بر تکلیفه قولاق ویرمه‌یه‌جکلرندن قورقه‌رق غایرخانه عرض تسلیمیت توصیه‌سنده بولوندی. موغوللرك الینه دوشرسه شخصی ایچون بویوك بر تهلکه اولدیغنی بیلن غایرخان بو تکلیفی رد ایتدی وصوك درجه‌یه قدر مقاومت کوسترمه‌یه قرار ویردی. غایرخان نظرنده شبهه‌لی بر حاله کلدیکنی کورن قاره‌جه حاجب کیجه لین معیتنده کی کیمسه‌لرله ودوستلریله برلکده محافظه‌سنه مأمور اولدیغی دروازهٔ صوفی Dorvaseisosi نامنده‌کی قاپیدن چیقدی. موغول اردوسنه کیتدی. اجتناب ایتمك ایسته‌دیکی فلاکته اوراده اوغرادی. یاپدیغی حرکت اوقتای ایله چغتای نظرنده پك فنا کوروندی. اوندن شهر حقنده معلومات آلدقدن صوکره معیتنده کیلرله برلکده برخائن دیه کندیسنی قتل ایتدیردیلر. غایرخان جسارتنی غائب ایتمدی وموغوللره قارشی دها فعالیتله حرکته باشلادی. فقط موغوللر قلعه‌نك اك ضعیف طرفلرندن خبردار اولدقلری جهتله اورالردن قیلیچ الده شهره کیردیلر. بو ایلك هجومده بر چوق کشی تلف اولدی. غایرخان شهرك ضبط ایدیلدیکی کورنجه یکرمی بیك کشی ایله ایچ قلعه‌یه چکیلدی. فقط بوراده پك ازدحام ایچنده قالمشلردی. بوندن دولایی متعدد خروج حرکتلری یاپدیردی و چوق ضایعات ویردی. بو کندیسنی

ایچون بر فائده ایدی . چونکه ایچ قلعه داخلنده دها راحت بر حاله کلمکله برابر موغوللری ده لاینقطع یورمش اولیوردی . موغوللر اوزون مدت حصاره صاحب اولامادیلر . ایچ قلعه‌یی ضبط ایچون نه‌قدر تزییدغیرت ایدرلرسه محصورین ده اوقدر شدتله مقاومت کوستریورلردی . غایرخانی جانلی اوله‌رق اله کچیرمك ایسته‌یورلردی . ضربه‌لرینی بوکا کوره اداره ایتمکه مجبور اولان موغوللر بر چوق عسکر غائب ایدییورلردی . نهایت حصار هجوم ایله ضبط اولوندی ، قوهٔ محافظه قیلجدن کچیریلدی . غایر خان ایکی کشی ایله کندی دائره‌سنده تحصن ایتمشدی. رفیقلری یانی باشنده ترك حیات ایدنجه‌یه قدر اوراده مقاومت کوستردی. یاقلاشانلرك اوزرینه آتدیغی طاشلری آرتق زوجه‌سی طاشیمغه باشلادی . نهایت کثرته قارشی مقاومت ایده‌میه‌رك اسیر دوشدی . موغوللرك حضورینه کوتورلدی . غایر خانی زنجیره اوردیردیلر . جنکیز خانك امرینه انتظاراً داراجق بر محبسه صوقدیلر . جنکیز خانه التحاق ایتمك ایچون بخارایه دوغرو کیتدکلری صیراده کوك سرایده جنکیز خانك امرینی آلدیلر وغایر خانی اولدیرتدیلر . اوترارك ضبطندن صوکره شهرك سورلری تعمیر ایتدیرلدی . فقط ایچ قلعه تماماً هدم اولوندی . شهرده بر قوهٔ محافظه براقلدی . اولجه طرد ایدیلمش اولان اهالی‌یه تکرار شهرلرینه عودت مساعده‌سی ویریلدی .

پدری بخارایه کیتدیکی صیراده مأمور ایدیلدیکی سفرده
توشی‌ده برادرلرندن دها آز موفقیته نائل اولمادی. ابتدا سقناق
قلعه‌سنی محاصره ایتدی. شدت استعمال ایتمه‌مسی ایچون امر
آلمش اولدیغی جهتله، بو شهره یاقلاشیر یاقلاشماز عسکرلرك معاملات
شدیده‌لرینه اوغرامق ایسته‌مزلرسه تسلیم اولمالری لازم کلدیکنی
تبلیغ ایچون حسن حاجی نامنده بر مسلمانی کندیلرینه یوللادی.
شهر خلقی بو نصیحتلری دیکله‌مك شویله دروسون موغوللرك
یوللادقلری بر آدمی اولدیردیلر. بونك اوزرینه بحق حدته
کلن توشی شهره هجوم ایتدی وجبراً ایچری کیردی. بو قتالده
اون بیکدن زیاده آدم تلف اولدی. سقناق یغما ایدیلدی. کیمسه‌یه
بر مرحمت کوسترلمدی. توشی حسن حاجینك اوغلنی اوراده براقه‌رق
اوزکند یاخود فرغانه اوزرینه یورودی. بو شهر اهالیسی سقناق
شهرینك باشنه کلن فلاکتدن دهشته دوشدکلری جهتله توشی‌یه
بر طاقم هدایا ایله برلکده مرخصلر کوندردیلر وعرض
تسلیمیت ایتدیلر. توشی اونلرك مالنه وحریتنه دوقونمادی.
صوکره، ژاقسارته‌س یاخود سیحون نهری قربنده کائن
شاش اوزرینه یورودی. بر آز مقاومت کوسترمکه جرأت
ایدن بو شهر ضبط ایدلدی. موغوللر اهالیدن قسم اعظمنی
اسیر آلدیلر. ناجاند یاخود جند شهری دشمنی کورنجه جسا-
رتنی غائب ایتمه‌دی. اهالی، قوهٔ محافظه ایله برلکده مدافعه‌یه
قرار ویردی. توشی جیتمور Gitmour نامنده بر ضابطی کند-

یلرینه یوللادی. بو آزقالدی حسن حاجینك سقناقده اوغرادیغی عاقبته دوچار اوله‌جقدی . فقط قاچدی. تسلیم اولمق فکرنده بولنان بعض کیمسه‌لر کندیسنه یاردم ایتمشلردی. بونك اوزرینه استعمال شدته مجبور قالان توشی هجوملره باشلادی. بر چوق مانجنیقلر وسائر هجوم وسائطی حاضرلاتدی . قوهٔ محافظه بر طرفده بو هجوملرله اشغال ایدلدیکی صراده جیتمور کزیده بر مقدار عسکر ایله باشـقه نقطه‌ده هندکلر اوزرینه کوپری قوردیردی ، سورك دینه قدر صوقولدی وبورالری آشه‌رق شهره کیردی ، قاپیلردن برینی اله‌کچیردی . موغول عساکری بوقاپیدن شهره داخل اولدیلر. ابتداجیتموره‌قارشی کوستریلن تجاوزده مدخلدار اولانلر تجزیه ایدیلدی . صوکره بوتون شهر خلقی دیشاریه چیقاریله‌رق مملکت یغمایه براقیلدی. یغما بیتدکدن صوکره توشی خلقك ایچری‌یه عودتنه‌مساعده کوستر- دی. بوراده‌علی خواجه‌غجدوانی Gesdivoniقوماندا سنده‌بویوك برقوهٔ‌محافظه براقدی. بوندن‌باشقه‌یکنی کند [١] Yegnikond ایله دها سائر مواقعی‌ده ضبط ایتدی.

جنکیز خانك سـائر قوماندانلری‌ده آلدقلری اوامری عین موفقیتله اجرا ایتمشلردی . آلان نویان ایله سوقتوبوغا ، جنکیز خانك ویرمش اولدیغی اللی بیك عسکرله ماوراءالنهرك

[١] چینلیلر بوکایانغ قی‌قان دیورلر . یااوخ چینغ شهرندن بحث ایدیورلرسه ده بن بویله بر شهر طانیمایورم .

مهم بر قلعه‌سی اولان خجند اوزرینه یورودیلر. فقط اوزون سوره‌جك بو محاصره‌یه باشلامه‌دن اول، صحرایه حاکم اولمق ایچون جوارده‌کی بعض مواقعی ضبط ایتمکی مناسب کوردیلر. بناءً علیه، فنقات یاخود فزناقاند (فنا کت) نامیله یاد ایدیلن تونقات پیشکاهنده قرارکاه قوردیلر. بوموقع برتنزه وا کنجه محلی اولدیغی ایچون مدافعه‌یه الویریشلی اولمامقله برابراهالیسی ایلینکو ملك Ilenko-melik نامنده‌کی والی ایله متفقاً موغوللرك طلبنه مماشات ایله قاپیلری آچمادیلر. بعض هجوملره شدتلی مقاومت کوستردیلر. فقط اوچنجی کونی شهرضبط ایدیلدی. قوهٔ محافظه قیلیجدن کچیرلدی، اهالی اسیر ایدیلدی. صوکره موغوللر خجند قارشیسنده قرارکاه تأسیس ایتدیلر. بوشهر قوتلی برمقاومت کوستره‌بیله‌جك برحالده ایدی. زمانڭ اڭ جسور آدمی دیه معروف اولان والی تیمور ملك امثالسز برشجاعته مالکدی. بوتون ما کنه‌لرینی سورلرك اوزرینه دیزدیردی. ضابطلرینه معین موقعلر تخصیص ایله‌دی. شهرده بولونانلرك کافه‌سنك وظیفه‌لرینی کوستردی. صوکره کزیده بیك عسکر ایله، جوار براطه‌ده کائن اولان ایچ قلعه‌ده اخذ موقع ایتدی. اوستی اورتولی درت سفینه انشا ایتدیرمشدی. بورادن موغوللرك اوزرینه انداخت یاپیوردی. جنکیزخانك قوماندانلری بوقدر حاضرلغی کورنجه وبرقاچ هجوم یاپوب برنتیجه استحصال ایده‌مه‌ینجه مشکلاته

دوشـدیلر . محاصره‌یی رفعه مجبور قاله‌جقلرندن قورقغه باشلامشلردی . مافیه ، ایشك مشکلاتنه رغماً نهره بر کوپرو تشکیل ایده‌جك صـورتده بویوك بویوك طاشـلر آتمغه قرار ویردیلر . تونقاتده آلمش اولدقلری اسـیرلری بوایشـده قوللاندیلر . تیمور ملك بوتون بوقوتیله بوکا مانع اولدی . فقط انسان ضایعاتنه‌هیـچ اهمیت‌ویرمه‌ین موغوللر باشلادقلری انشاآتی ایلری کوتورمکدن خالی قالمادیلر . بونك اوزرینه والی ، کوپرونك اکمال ایدیله‌جکـنی آکلایه‌رق وشهری دها اوزون مدت محافظه ایده‌بیلمکدن امیدینی کسه‌رك بوتون معیتیله برقاچ سفینه‌یه بیندی وآقینتی آشاغی کیتمکه باشلادی . موغوللر برمفرزه ایله کندیسنی تعقیب ایتدیردیلر . تونقات قربنده یتشدیلر. بوشهر اوکنده برسـاحلدن دیکر سـاحله کریلمش اولان زنجیر دها آشاغی اینمه‌لرینه مانع اولمشدی . زنجیری علی‌العجله کسدیرمك صورتیله تیمورملك بوتهلکه‌دن قورتولدی . فقط نهرك غایت دار وآزدرین برنقطه‌سـنده ایکنجی دفعه موغوللر یتشـدکلری ایچون کمیلری ترك‌ایله قاره‌دن فرار ایتمـکه مجبور اولدی . موغوللر معیتنده‌کیلرك کافه‌سنی قیلیجدن کچیردیلر . کندیسی یالـکـز باشـنه‌قاچدی. آرقه‌سندن‌ده اوچ موغول تعقیب ایدییوردی . یاننده آنجق اوچ اوق قالمشـدی . بونلرکده برینك دمیری‌قیریق ایدی. پك‌یقیندن تعقیب ایدن موغولی بواوق ایله کوزندن اوردی .

اوته کیلر قورقه‌رق کری دوندیلر . تیمور ملك کند Kend شهرینه واصل اولدی . اوراده برخوارزمی قوۀ محافظه‌سی واردی . علی‌العجله برمقدار عسکر طوپلادی ، کلوب بردن بره تونقاتی باصدی . اونك فرارندن صوکره خجند موغوللرك النه دوشمشدی .

ابوالفرج یی
تاتارلرك تاریخ عمومیسی

خوارزم سلطاننك ممالکنه بویله داغیلمش اولان بوتون بو مختلف قول اوردولر نهایت جنکیز خانه التحاق ایتدیلر . جنکیزخان بخارانك ضبطندن صوکره سمرقندی [١] محاصره‌یه

[١] چینلیلر صیق صیق بر ماوراءالنهر شهرندن بحث ایدرلر و بوکا سون سه‌قان نامنی ویریرلر . بونك هانکی شهر اولابیله‌جکنی اوزون مدت تعیین ایده‌مدم . جدوللرده ، غرب له آئولری فصلنده بونك مرو جوارنده برشهر اولدیغنی سویله‌دم . فقط جنکیز خانك سفرلرینك تفصیلاتی بکا سون سه‌قانك سمرقنددن باشقه بر شهر اولامایه‌جغنی اوکره‌تیور . چینلیلر بو حکمدارك بخارایی وصوکره سون سه‌قانی آلدیغنی سویلیورلر . فی‌الحقیقه جنکیز خانك بربرینی متعاقب بخارا وسمرقندی ضبط ایتدیکنی کوریپورز . هلاکونك بر یولی‌ده بزی ماوراءالنهرده قاراقورومدن سمرقنده کوتورور . بو مملکتك جغرافیاسی ایچون بو نقطه‌یی اشارت ایتمك لازمدی . راهب غوبیل سون سه‌قانك خجند شهری اولابیله‌جکنی ظن ایدییوردی . چینلیلر اکثریا شهرلره وولایتلره یکیناملر ویریرلر . سون سه‌قان اسمی اسکیدر . بونك یرینه صوکره ساما اولخهان قائم اولمشدر . بونلرك ایکیسی‌ده عینی مقامده قوللانلمشدر . برنجی اسم یالکز نك بر شهرك اسمی قالدیغی حالده ایکنجیسی بوتون ولایته شامل اولمشدر . بو سفرلری ١٢٢٠ و ١٢٢١ تاریخلرنده‌ده تکرار ایتمشلر کبی کورونیور . سیه‌می‌سه‌قان ده‌ینه دیکر بر نام آلتنده سمرقند شهرندن عبارت کبیدر .

کیتمك اوزره یوله چیقیوردی. جنکیزخانك نیتندن خبر آلمش اولان سلطان محمد سمرقنده یوز اون بیك شدیدن مرکب بر اوردو ایله متعدد فیللر کوندرمك احتیاطکارلغنده بولونمشدی. بوتون بو عسکر اوتوز قوماندانك معیتنده ایدیلر. جنکیزخان بو تدارکاتدن خبر آلدی ایسه‌ده هیچ قورقمادی. سمرقنده دوغرو ایلریله‌دی. شهرك سورلرینك اتکنده قرارکاهنی تأسیس ایتدی. دها اولجه، بر خروج حرکتی اجرا ایتمش اولان قوهٔ محافظه‌یی موفقیتله پوسکورتمشدی. بوقدر ای تحکیم ایدیلمش، قوهٔ محافظه‌سی بوقدر بولنده، مهماتی مبذول برشهرك اوزون وشدید برمقاومت ابراز ایده‌جکی تخمین اولونابیلیردی. فقط رؤسانك چوقلغی وبونلرله علما آراسنده چیقان اختلافات مدافعه‌یی اوغورنده سلطان محمدك اتخاذ ایتمش اولدیغی تدابیری عقیم براقدی. جنکیزخان وضعیتی واستحکاماتی بالذات تدقیق ایتدکدن صوکره محاصره ترتیباتنی تماماً یاپدی وعسکرلرینی وظیفه‌لرینی اجرایه تشویق ایله‌دی. دها او کون پك شدتلی برمصادمه وقوعه کلدی، صباحدن آقشامه قدر دوام ایتدی. حربك نتیجه‌سی محصورینك علیهنه دوندی. بو باشلانغیج اونلرك جسارتلرینی آزالتدی. باشلرنده علما بولونان شهر خلقی تسلیم اولمق فکرنده ایدیلر. قوماندانلر بوکا ممانعت ایدییورلردی. والی ایچ قلعه‌ده وشهرك سائر بعض مواقعنده تحصن ایتدی. تسلیم اولمق ایسته‌ین خلقه کندیلرینی مدافعه

ایتمك یاخود دشمنله مذاکراته کیریشمك خصوصنده سربستی ویردی. سور قاپیلرندن برینك آناختارینی اله کچیره‌رك قاپی‌یه صاحب اولمش اولان قاضی ایله شیخ‌الاسلام یاخود مفتی کیدوب جنکیزخانی بولدیلر. شهری تسلیم تکلیفنی درمیان ایتدیلر، کرك اهالی ایچون کرك عمومیتله عساکر ایچون استرحاماتده بولوندیلر. فقط جنکیزخان یالکز اونلرك طرفدارلری ایچون رحیمانه‌داورانه‌جغنی وعد ایله‌دی. موغوللره بر قاپی آچدیلر. موغوللر شهره کیرنجه کیمسه‌یه بر فنالق ایتمکسزین سورلری وبرجلری ییقمغه باشلادیلر. فقط کیجه حلول ایدنجه دها ایلریلره کیردیلر، بوتون اهالی‌یی چیقارارق یوزر یوزر آییردیلر. یالکز قاضی ایله مفتینك شفاعت ایتدکلری آدملره دوقونمادیلر. بونلرك مقداری اللی بیکدن زیاده‌یه بالغ اولیوردی. طلوع شمس ایله برابر شهری یغمایه ترك ایتدیلر. بر طرفه صاقلانمش اولانلرك کافه‌سنی اولدیردیلر. بونلر تقریباً اوتوز بیك کشی قدرایدی. موغوللرك ایلری کلنلری اهالیدن برچوقلرینی آله‌رق کندیلرینه اسیر یاپدیلر. صاغ قالانلرك متباقیسی فدیهٔ نجات اوله‌رق ایکی یوز بیك آلتون سکه تأدیه ایتدکدن صوکره شهرده اوتورمق مساعده‌سنه نائل اولدیلر.

جنکیزخان سمرقندی محاصره ایتمك اوزره یوله چیقدیغی زمان سلطان محمدك بو شهری ترك ایله دها اوزاقلره چکیلمش

اولدیغنی خبر آلمشــدی . درحال قوماندانلرندن زه‌نا = چپه نویانی [۱] ، سودای بهادری ، توقجار قانغاره‌تی Togzar kankaret سلطان محمدی تعقیب ایچون اوتوز بیك کشی ایله سوق ایتدی؛ قاپیلرینی آچه‌جق شهرلره ملایمتله معامله ایتملری، بر آز مقاومت ایده‌جکلری تخریب ایتملری و بوتون سکنه‌لرینی اسیر آلملری ایچون امر ویردی . بو موغوللر اوقسوس نهرینی کچدیلر ومتعدد ایلریله‌مه وچکیلمه حرکتلرندن صوکره هرات پیشگاهنه واردیلر . بوراده سـلطان خان ملك [۲] قوماندا ایدییوردی . سـلطان خان ملك ، جنکیز خانه عرض انقیاد ایده‌جکنی بیلدیردی . بونك اوزرینه زه‌نا نویان ایله سودای بهادر یورویوب کچدیلر . فقط بو قوماندانلرك آرقه‌سندن کلن توقجار قانتاره‌ت بر دشمنك سوزینه اعتماد خصوصنده بوقدر مسارعت کوسترلمه‌سنه عقل ایردیره‌میه‌رك شهره هجوم ایتمك ایسته‌دی . پوسکورتولدی و براوق ضربه‌سیله باشندن یارالاندی . برآز صوکره ترك حیات ایتدی .

زه‌نا نویان ایله سودای بهادر درحال هراته دوغرو عودت ایتدیلر . اهـالی علی العجله کندیلرینه هدیه‌لر کوندردیلر . توقجار قانتاره‌ت ایله سلطان خان ملکك عسکری آراسنده کچن وقعه‌ده هیچ مدخللری اولمادیغنی اثبات ایتدکلری جهتله

---

[۱] پتی بونلره هوبه نویان، سویدابهادر، امیر توقر Touquer دییور.

[۲] پتی بوکا امین ملك نامنی ویرییور .

موغوللره بر آز معاونت نقدیه‌ده بولونمق صورتیله ایشلك ایچندن قورتولدیلر. موغوللر نیشابور یولنی طوتدیلر. عراق عجمه التجا ایتمك وعائله‌سنی قارن‌دز Carendar ه کوندرمك تصورنده بولونان سلطان محمد نیشابوردن چیقدی. موغوللرك نیشابوره تقربندن اول قزوینه واصل اولدی. موغوللر نیشابوره کلنجه اهالی‌یی تسلیم اولمغه دعوت ایتدیلر. خلق کندیلرینه هدیه کونده‌ره‌رك فرار ایدن سلطان محمدی تعقیب ایتمه‌لری دها مناسب اولاجغنی، سلطان محمد طوتولدقدن صوکره قاپیلری آچه‌جقلرینی موغوللره بیلدیردیلر. موغوللر بوشقی ترجیح ایتدیلر. یانلرنده بعض رهبرلر اولدیغی حالده مازندران شهری اوزرینه یورویه‌رك جبراً ضبط ایتدیلر وبوتون سکنه‌سنی قیلیجدن کچیردیلر. اوراده سلطان محمدك قزوینده اولدیغی خبر آلنجه عراق یولنی طوتدیلر. متعدد شهرلری یغما ایتدیلر. بعض شهرلر کندیلکلرندن عرض انقیاد ایده‌رك قورتولدیلر. موغوللر غایت مستحکم بر موقع اولان ایلال Ylan پیشکاهندن کچدیلر. سلطانك والده‌سی بورایه قاپانمشدی. فقط موغوللر بوراده توقف ایتمه‌یی مناسب کورمه‌یه‌رك کیدوب رودن Roudin شهرینی تخریب ایلدیلر.

سلطان محمد موغوللرك مواصلتنی خبر آلنجه قارندزه چکیلمك ایسته‌دی. فقط یولده بعض موغول مفرزه‌لرینك قارشیسنده قالدی وپك چوق مشکلات ایله قاچه‌بیلدی.

بوتون معیتنی غائب ایتدی . حتی کندیسنك آلتنده بربار کیر تلف بیله اولمشدی . قارندزه سالماً مواصلت ایتدیسه ده کندیسنی تعقیبدن خالی قالمایان موغوللره اوراده انتظار ایتمکی موافق کورمدی . کیلانه کیردی ، استرآباددن کچدی . آبسکون Abescoun اطه سنه التجا ایتمك اوزره بحرخزرده برسفینه یه راکب اولدی . سلطان محمد اوراده ، هر کس طرفندن ترك ایدیلمش برحالده سفیلانه ترك حیات ایتدی .

سنه ١٢٢٠ موغوللر سلطان محمدی اله کچیره مه ینجه کیدوب قارندز[١] شهرینی محاصره ایلدیلر شهر هجوم ایله ضبط اولوندی . سلطان محمدك زوجه سنی اوغلی غیاث الدینی اوراده بولدیلر . صوکره ایلال پیشکاهنده اردولرینی قوردیلر . بوشهرده غایت صیق یاغمور یاغاردی . شهر خلقی محتاج اولدقلری صویی بوصورتله تدارك ایدرلردی . فقط بوصیراده یاغمور یاغمادی . قرق کون برقطره بیله دوشمه دی . بوندن دولایی اهالی صوك درجهٔ اضطرابه دوشدیلر ، تسلیم اولمغی دوشونمك مجبوریتنده قالدیلر . نصیرالدین نامنده کی والی تسلیم اولدی ، شهری موغوللره تسلیم ایتدی . محمدك والده سی ترکان خاتون بورایه چکیلمشدی . بوتون خزینه لرینی بورایه کتیرمشدی . هپسی موغوللرك النه دوشدی . والده سلطانك کندیسی ده بوتون چوجوقلریله برلکده اسیر ایدیلدی . کندیلرینی

[١] چینلیلر بوکا قانتولوئو دیورلر .

جنكيزخانك حضورينه كوتورديلر . جنكيزخان اركك چوجوقلرى اولديرتدى . قيزلرى موغول اكابرينه ويردى . والده سلطانى آراده صيراده حضورينه جلب ايديور واوكا برقاچ لقمه ييه‌جك آتيوردى . وقتيله اوقدر مغرور وعظمتلى اولان والده سلطانك عاقبتى ايشته بويله اولمشدى .

محمد بوفلاكتلرى خبر آلنجه يأس وكدرندن وفات ايتدى[١] . پتى

موغوللر صوكره عراق عجمده‌رى شهرى اوزرينه يورويه‌رك تحت اطاعته آلديلر . همدان ، قزوين ، مراغه [٢] ، قم ، دينور ، قرميسين ، سودان ، حلوان ، نهاوند ودها سائر برخيلى قلعه‌لر ياتسليم اولديلر ياجبراً ضبط ايديلديلر .

ايران جهتنده بواحوال جريان ايتمكده ايكن سمرقندك ضبطندن صوكره ، جنكيزخان اوچ اوغلى توشى ، اوقتاى چغتايى بويوك برادرونك باشنده خوارزمه دوغرو سوق ايتمشدى . مقصد اوقطعه‌يى تحت انقياده آلمق وپايتختنى محاصره ايتمكدى . مليكه ترخان خاتون موغوللرك مواصلتنى خبر آلنجه ايلاله چكيلمشدى . اونك بوعزيمتى خوارزم شهرنده بويوك قاريشيقلقلره سببيت ويرمشدى . شهر مدافعه‌يه

---

[١] ٦١٧ تاريخ هجريسنده . ياخود تاتارلرك تقويمنه كوره ييلان سنه‌سنده

[٢] بوشهر ٦١٨ هجرى و ١٢٢١ ميلادى تاريخنده صفر آينده ضبط ايديلمشدر .

عزم ایلمش ایدیسه‌ده ملیکه‌نك عزیمتی جسارتی قیریبوردی . عوام خلق طبقه‌سندن [*] قورد روغان Rougan نامنده بری حکومتی اله کچیردی . سلطان محمدك وفاتنه قدر احوال بویله قاریشقلق ایچنده قالدی . اونك یرینه کچن جلال‌الدین خوارزمه کیردی . فقط ظهور ایدن بعض اغتشاشات کندیسنی همان خوارزمدن چیقمغه مجبور ایتدی. خمار [۱] Kehamar ، موغول حاجب Mogul و فریدون غوری نامنده‌کی باشلیجه قوماندانلر عسکرك قوماندانسی ایله مکلف اولدیلر . فقط خمار سلطانك یقین اقرباسی اولمق حسبیله هیئتك رئیسی اعلان ایدیلدی . موغوللرك شهرك یقیننه مواصلتلرندن خبردار اولمادیغی جهتله اهالیدن بعضیلرینه سورولرینی جوارلرده اوتلاتمق ایچون مساعده ویردی . موغوللرك پیشدارلری بونلرك برقسمنی ضبط ایتدکارندن پیاده وسواریدن مرکب اون بیك کشیلك برقوت شهردن چیقدی،یاواشجه چکیلن موغوللره هجوم ایتمك عزمیله برباغچه‌نك کنارنده توقف ایتدی . موغوللر باغچه‌ده برمقدار عسکری پوصویه یاتیرمق کبی برتدبیر احتیاطی اتخاذ ایتمشلردی . خوارزمیلر کوروندکاری زمان بوتون بوعسکرلر اوزرلرینه

---

[۱] بتی بوکا خمار تکین دیبور .

[*] نسوی‌ده بواسم (علی کوه دروغان) شکلنده یازیلیدر ودوغریسی بودر ـ مکرمین

هجوم ایتدیلر . ایچلرندن آنجق یوز کشی قورتیلابیلدی .
موغوللر قاچانلری تعقیب ایده‌رك شهرك طیش محله‌لرینه کیردیلر،
اورالری یغما ایتدیلر ، آتش ویردیلر . ایرته‌سی کونی شهر
محاصره آلتنه آلندی . سور قاپیلرندن برینی بش بیك کشی
ایله مدافعه‌یه مأمور اولان فریدون غوری gheri یه ' قوهٔ
محافظه تسلیم اولمق ایسته‌یورسه اسلحه و اشیاسیله برلکده
ایسته‌دیکی یره چکیلمکده حر اولدیغنی تبلیغ ایتدیلر . فریدون
غوری بو تکلیفی دیکر قوماندانلره بیلدیردی . هپسی بردن
رد ایله‌دیلر . موغوللر یدی آی محاصره‌دن صوکره خوارزم
اوکندن کچن جیحونك مجراسنی دکیشدیرمکه قالقدیلر . فقط
بو ایش ایله مشغول اولان اوچ بیك کشی محصورین طرفندن
پوسکورتولدی .

اوزمان موغوللر آراسنده حکم سورن نفاق محاصره‌نك
موفقیتله اجراسنه مانع اولیوردی . بوتون تفوق خوارزمیلر
طرفنده ایدی . جنکیز خانك اوچ اوغلی کندیلرینی برر آمر
مطلق عد ایدییورلردی . برینك یاپدیغنی دیکری بوزییوردی .
بوندن خبردار اولان جنکیز خان قوماندایی یالکز اوقتایه
ویردی . توشی بوندن اوقدر غیر ممنون اولدی که قاپچاق قطعه‌سنه
چکیلدی . اوراده اهالینك قسم اعظمی کندیسنه عرض تابعیت
ایتدیلر . اوقتای هجوملره تکرار باشلادی و عمومی بر هجوم
اجراسی ایچون تدارکات کوردی . موغوللر اینانلمایه‌جق بر غیرتله

هجوم ياپديلر ، شهر ضبط ايديلدی. قيلجدن كچيريلنلرك مقداری يوز بيكدن فضله ايدی . موغوللر هر طرفه آتش ويرديلر . بوتون خلقی اسير ايتديلر . اسرانك عددی اوقدر چوقدی كه بر موغول عسكرينك حصه‌سنه يكرمی درت اسيردن فضله دوشمشدی . بو شهرده نجم‌الدين كبری Coubrou نامنده برشيخ واردی . بونی قورتارمق ايسته‌مش اولان موغوللر شهردن چيقمق مساعده‌سنی دفعات ايله كنديسنه تكليف ايتديرديلر . فقط شيخ يتمش سنه خوارزميلرله برابر ياشامش واونلره روابطه دينيه ايله مربوط بولونمش اولديغی ايچون اونلرله برلكده أولمكه عزم ايله‌مش اولديغنی جواباً بيلديردی . فی الحقيقه هجوملرده بويوك برجسارتله مدافعاتده بولوندی وسلاحی النده ترك حيات ايتدی .

جنكيزخان سمرقند جوارنده برمدت اوتوردقدن صوكره ، اوغللری خوارزم محاصره‌سيله مشغول اولدقلری صيراده ، بالذات كيدوب نخشب وترمد [۱] شهرلرينی ضبط ايتدی . برآز مقاومت كوسترمك ايسته‌مش اولان ترمد سكنه‌سی قتل ايديلدی . شهرده يابه بالكز قالمش اولان اختيار بر قادين حياتنی قورتارمق ايچون غايت بويوك برانجی تقديم ايتدی . فقط انجينك نرده اولديغنی صوردقلری زمان بونی يوتديغنی سويله‌ينجه موغوللر قادينك قارننی ياره‌رق اوراده انجی‌يی بولديلر .

[۱] چينليلر بوكا تيه‌لی‌می ديه‌ورلر .

صوکره باغیرصاقلرده اینجی آرامق ایچون عینی معامله‌یی تکمیل
أولولره تطبیق ایده‌جك درجه‌ده وحشتی ایلری کوتوردیلر .
سنه ۱۲۲۱ جنکیز خان اورادن اردوسنی بلخ شهری پیشـکاهنه سـوق
ایله‌دی [۱] . بوشهرك استحکاماتی یوقدی . فقط غایت بویوك
و غلبه‌لق ایدی . ایچنده کوچوك مسجدلردن باشقه بیك ایکی
یوز بویوك جامع ، پك کثرتله کلن تجارلر ویاباجیلر ایچون ایکی
یوز عمومی حمام واردی . اهالی تسلیم اولمغی دوشوندیلر . فقط
ظالم موغول شهری هجوم ایله ضبط ایتمه‌یی ترجیح ایله‌یوردی .
بوتون سکنه‌یی اسیر ایتدی وبو کوزل شهری کوکندن ییقدیردی .

اوغلی تولی‌یی اورادن بویوك برقوهٔ عسکریه ایله خوراسان
فتحنه کوندردی . بوولایتك عینی نامی طاشیان مقر اداره‌سی
اوزمان غایت بویوك واودرجه زنکین ایدی که سکنه‌سی عادتا
استقلال ایچنده یاشایورلردی . بونك یقیننده مرو اسمنده دیکر
بر شهر واردی که اوده قوتجه اوندن آشاغی قالمازدی . وقتیله
سلطان محمد بونك اداره‌سنی مجیرالملك Medgiroulmoulk ه
ویرمشدی . صوکره بونی عزل ایده‌رك یرینه بهاءالملکی تعیین
ایله‌مشدی . موغوللر کلیرسه شهری برمحاصره‌یه معروض براقمامق
و تسـلیم ایتمك امرینی آلمش اولان بهاءالملك واسیر Vasir ه
چکیلمشـدی . قوای محافظه‌نك بر قسمی‌ده جوار شهرلره

[۱] ٦١٨ سنه‌سی باشلانغجنده . چینلیلر بو شهره پازله‌قی نامنی
ویریرلر .

داغیلمشلردی . بوشهرك بویله ترك ایدیلمش اولدیغنی خبر آلان تولی شهری تسلم ایتمك اوزره ایلری کلن ضابطلردن ایکیسنی کوندردی . بهاءالملکك پدری شیخ الاسلام یاخود مفتی هدیه‌لرله بونلری استقباله چیقدی وشهرك آناختارلرینی کندیسنه تقدیم ایتدی. بونك اوزرینه موغوللر باشقه طرفلره آقین یاپمغه کیتدیلر . اونلرك عزیمتندن صوکره بوقا تورکمن Bouka-Turkman ، تاجیکلر Tadskcs ، تورکمنلر و خوارزم سلطاننك متباقی طرفدارلری ایله برلکده مروه کیردی ، بوتون حکم و نفوذی النه کچیردی . عینی زمانده ، اوبجه والیلکدن عزل ایدیلمش اولان مجیرالملك‌ده اورایه کیتدی . تورکمن قوماندانی کندیسنه ترك ایله‌دی .

جنکیز خانك خوارزمه اقامه ایتدیکی قوماندان اوزمان مروده مالیه امورینی اداره ایدن ذات ایله کیزلی محاربانده بولونیوردی . مجیرالملك بونی خبر آلنجه مالیه مأمورینی قتل ایتدیردی . بهاءالملك مازندران ولایتنده‌کی شهرلری ضبط ایله مشغول اولان موغوللرك نزدینه کیده‌رك مروشهرینك عصیان ایتدیکنی اونلره خبر ویردی . کندیسنه بر مقدار عسکر ویره‌جك اولورلرسه کیدوب مروی تحت اطاعتلرینه ادخال ایده‌جکنی سویله‌دی . مقاومت کوسترمزلرسه اهالی‌یه دوقونمایه‌جغنی وعدایتمش ، عرض تسلیمتدن امتناع ایتدکلری تقدیرده شدید داورانه‌جغنی بیان ایله‌مش ایدی. موغوللر یدی

بیك عسكر ویردیلر. بونلرله مرو یولنی طوتدی. فقط مجیرالملكك شهرده سكسان بیك عسكر طوپلامش اولدیغی خبر آلنجه دها ایلری یه كیتمكه جسارت ایده‌مدی ومجیرالملكی تسلیم اولمغه دعوت ایلدی. مجیرالملك یوللادیغی آدملری قتل ایتدیره‌رك مدافعه‌یه حاضرلاندیغی ایچون بهاءالملك چكیلمك شقنی مناسب كوردی و موغوللر طرفندن اتلاف اولوندی. بوتون تولی اردوسی، خوراسانی ضبط ایتدكدن صوكره، و اوزرینه یوریيوردی. شهراهالیسی ایسه بهاءالملكك مغلوبیتندن دولایی اظهار شادمانی ایدییورلردی. والی، آمویه Amouia ده‌كی تورکمنلر رئیسندن موغوللرك كلمكده اولدقلرینی خبر آلنجه یالكز مدافعه‌یی دوشونمكه باشلادی. تورکمنلر رئیسی موغوللرك مرورینه مانع اولمق ایچون بر نهر كچیدینك قارشیسنده اخذ موقع ایتدی. فقط قیلیجدن كچیرلدی. تولی مروه یاقلاشه‌رق [١] محاصره‌یه آلدی. اهالی ابتدا بر خروج حركتی یاپدیلر. بونده بیكدن زیاده ضایعات ویردیلر. بو ایلك موافقیتسزلك اونلری شهرلرینه كیرمكه مجبور ایلدی. شهرداخلندن تولینك هجوملرینه اوچ هفته مقاومت كوستردیلر. بو قلعه اوكنده بوقدر اوزون مدت قالمقدن جانی صیقیلان تولی صوك بر هجوم اجرا ایتمكه قرار ویردی. بوتون اردوسنی ایكی یوز قسمه آییردی. قالقانلیلری اوكه كچیردی و بالذات

---

[١] ٦١٨ سنه‌سی محرمنك برنجی كونی.

هجوم حركتنه باشلادی . مجیرالملك درحال تسلیمیت تکلیفنده بولوندی. تولی ابتداخزینه‌یی وشهرده بولونان بوتون ثروتلری ضبط ایتدی . صوکره بوتون شهر خلقنه دیشاری چیقمالری ایچون امر ویردی. اهالینك مقداری اوقدر چوقدی که تخلیه ایچون الك آشاغی درت کون لازم کلدی . تولی ارباب حرف و صنعتی آییرته ق بونلره برشی یاپمادی . متباقیسی عسکرلرك ظلم و وحشتنه ترك ایدلدی . بو وقعه‌ده یوزبیکدن زیاده آدم تلف اولدیغی حساب ایدیلیور. تولی‌صوکره مرو والیلکنی‌امیر ضیاءالدینه‌وومالیه‌امورینی‌یارمیشته [١] Yarmiste ویردی.مرو شهرینك [٢] بویله برمعامله‌یه اوغراماسی اوچنجی دفعه‌اوله‌رق وقوعه کلیوردی . هردفعه‌سنده اللی آلتمش بیکدن زیاده آدم تلف اولمشدی .

مروك تشکیلندن صوکره تولی نیشابور و طوس اوزرینه یورویه‌رك بوتون‌سکنه‌لرینی قتل‌ایتدیردی. صوکرا هراته [٣] کیتدی . بوراده شمس‌الدین محمد قوماندان ایدی . معیتنده یوز بیـکه یاقین محارب واردی . شمس‌الدین محمد تسـلیم

---

[١] چی بوکا بارماز دییور .

[٢] چینلیلر بو شهره مالو دیرلر. تولینك چاقی قویی‌ده آلدیغی سوییورلرکه بو چارقس Tcharkes شهربدر. چینلیلرك افاده‌سنجه موغوللر مالوسیلاس یاخودمروالروض Meraulrroudh شهرینی‌ده آلمشلردی .

[٣] چینلیلر بوکا هالاهه دیرلر .

اولمادی . تولی شهری محاصره ایتـدی . قوهٔ محافظه یدی کون متصل خروج حرکتی یاپدیردی . طفیندن صوك درجه‌ده شدتله حرب ایدیلدی . هرطرفدن قان آقیوردی . تولی بو محاربه‌لرده بیك‌یدی‌یوزدن زیاده ضابط غائب ایتدی . سکزنجی کونی محاربه ینه عینی شدت معندانه ایله تکرار باشلادی . شمس الدین محمد تهلکه‌لی صورتده یارالاندیغی جهتله عسکرلری شهره قارمه قاریشیق برحالده چکیلدیلر . موغوللرده اونلرله برابر ایچری‌یه کیردیلر . عسکرلرینك باشنده بولونان تولی منادیلرله خلقه تسلیم اولمالری لزومنی اعلان ایتدیردی . کندیلرینه ملایمتله معامله ایده‌جکـنی ، جلال الدینه ویردکلری ویرکونك نصفندن فضله‌سنی ایسته‌مه‌یه‌جکـنی وعد ایله‌یوردی . شهر سـکـنه‌سی بو تکلیفاتی قبول ایتدی . فقط قوهٔ محافظه راضی اولمادی . هرکس ایسته‌دیکی طرفی التزام ایتدی و او طرفه‌کچدی . تولی قوهٔ محافظه‌نك سلاحلرینی آله‌رق کندیلرینی قلیجدن کچیرتدی . هرات والیلکـنی ملك ابوبکره Malek Aboubekr ، امور مالیه‌نك اداره‌سنی منکـتای Menghetei ه ویردی . صوکره ملاحده [١] Melahedite تعبیر دیکرله صباحیلر Assassins الکاسنی تخریبه کیتدی . نهایت ، طالقان Talkhan پیشکاهنده بولونان پدرینه التحاق ایلدی .

جنکیزخان بلخك ضبطندن صوکره طالقانه هجوم ایتمشدی .

---

[١] چینلیلر بونلره مولای دیورلر .

یدی آیدن بری بو قلعه‌نك محاصره‌سیله اوغراشیوردی. تولینك عودتی قوتلرینی مهم درجه‌ده تزیید ایتدیکی ایچون عمومی بر هجوم اجرا ایده‌بیله‌جك حاله کلدی. بو هجومده شهر ضبط و بوتون قوهٔ محافظه قتل اولوندی. بر آز صوکره عینی معامله‌یی آندراب Anderab محافظلرینه قارشی تطبیق ایتدی. صوکرا بامیان Bamian اوزرینه یورودی. بو شهر بویوك بر مقاومت اثری کوستردی. جنکیزخان بوراده، چغتایك پك سودیکی بر اوغلنی غائب ایتدی. بو کنج شهزاده‌نك وفاتی بوتون موغوللری پك قیزدیردی. هجوملری تشدید ایتدیلر، نهایت شهری اله کچیردیلر. نه کبه قادینلره نه حیوانلره مرحمت ایتمدیلر. هپسی قتل اولندی. بامیان بر چولدن عبارت قالدی؛ موبالیغ Moubalig یعنی حزن و کدر شهری نامی ویریلدی.

جنکیز خان بوطرفلرده فتوحاتی دها ایلریلره کوتوره‌جکدی. فقط سلطان جلال الدینك[١]، موغول قوماندانلری اوزرینه احراز ایتدیکی بویوك بر مظفریت کندیسنی علی العجله او کا قارشی یورومکه مجبور ایتدی. جنکیز خان سمرقنده صاحب اولدقدن صوکره قالشان[٢] Kalschan لقبیله یاد ایدیلن اوغار Ugar ی شانجی

---

[١] چینلیلر کندیسنه چالاتینغ دیرلر. عنوانندە ده سوتان یاخود سوئونان اوله‌یغنی سویلرلر.

[٢] موغول لساننده خوش، تحف بر آدم معناسنه‌در.

Schangi ، قوتوقتو نویان ، تابازیق و مالقـاو Malkav ایله
برلکده اوتوز بیك عسکر قومانداسنده کوندرمش ، خوارزم
سلطاننك ممالکی ایله غزنه، قندهار وکابل الکالری آراسـنده
هردورلو مواصله‌یی کسمك ایسته‌مشدی. بوقوماندانلر دشمنك
حرکاتی دهاایی ترصد ایده بیلمك ایچون مختلف قوللره آیریلمشلر-
دی. قوتوقتو نویان عسکرلریله هراته یاقلاشـدی . اوراده
والی سلطان خان ملکك جلال الدینه التحاق ایتمك اوزره بر آز
اول شهردن چیقمش اولدیغی خبر آلمشدی. بو شهر اوزمان
موغوللره هنوز تابع دکلدی. خوارزمیلر قوماندانی تعقیب ایتمك
ایسته‌دیسه‌ده بیهوده اولدی. چونکی خوارزمی قوماندانی
عسکرلریله سلطان جلال الدینه التحاق ایده بیلدی. دیکر طرفدن،
تابازیق ایله مالقاو سـکنه‌سنك اهمالکارلغی یوزندن علی الغفله
ضبط ایده بیله‌جکلرینی امید ایتدکلری قندهاره کیتدیلر. بونلر
محاصره ایله مشغول اولدقلری صیراده جلال الدین کله‌رك کندیلرینه
هجوم ایتدی ؛ فراره مجبور ایله‌دی. اوردوسنك صول جناحنه
سلطان خان ملك ، صاغ جناحنه سیف الدین ملك قوماندا
ایدیبوردی . کندیسی مرکزده قالدی. شدتله موغوللر اوزرینه
صالدیردی . قوتوقتو نویان محاربه اثناسنده ضابطلرندن برینه
نه قدر قالپاق ومانتو بولونابیلیرسه هپسنك ایچنه صمان دولدیرلمه‌سنی
امر ایتمشـدی . بونلردن بر صف یاپیله‌رق بارکیرلر اوزرینه
ترتیب اولونمشـدی . خوارزمیلر بونلری یکی برقوهٔ امدادیه

ظن ایتدیلر . فراره باشلایورلردی . فقط حیله‌نك فرقنه واران جلال الدین کندیلرینی تکرار محاربه‌یه سوق ایتدی . مصادمه صباحدن آقشامه قدر سوردی . قاچمغه مجبور اولان موغوللر بوتون اولولرینی ویارالیلرینی میدان حربده ترك ایتدیلر . عسکرلرینك مغلوبیتندن خبردار اولان جنکیز خان درحال اوحوالی‌یه کیتدی . جلال الدین ایندوس طرفلرینه چکیلدی واوراده مغلوب اولدی . بو بویوك نهری یوزه‌رك کچدی . دوبای نویانك Dubai ، بالانویانك تعقیباتندن قورتولدی وهندستانه قاچدی .

جلال الدینك موغوللر اوزرنده احراز ایتدیکی موفقیت شایعه‌لری اوزرینه شهرلر موغول بویوندوروغنی سیلکمکه باشلامشلردی . هرات شهری تولینك اوراده براقدیغی ضابطانی تپه‌له‌مش ، مبارزالدین نامنده یکی بر والی تعیین ایتمشدی . جنکیزخان بو بویوك شهرك اهالیسنی قتل ایتدیرمدیکندن دولایی اوغلنی مؤاخذه ایتدکدن صوکرا ایلچیك تای نویانی Jtchiktai سکسان بیك کشی ایله اورایه کوندردی . شهر درحال درت مختلف طرفدن محاصره و اون کون محاصره‌دن صوکره ضبط ایدیلدی . تماماً تخریب اولوندی . سنه ١٢٢٢
آنجق اون بش کشی قورتولدی . موغوللر اورادن خوراسانه کله‌رك جنکیزخانه التحاق ایتدیلر [١]

[١] ٦١٩ تاریخ هجریسنده

ا سنه
۱۲۲۳

غوبيل
تاتارلرك تاريخ
عموميسى

جنكيزخان چوقدن برى قاپچاق اقواممندن دلكيرايدى . قراللرى كنديسنك عليهنده سوز سويله‌مش وچوق كره دشمنلرينى نزدينه قبول ايتمشدى. آذربايجانى و آرران الكاسنى تحت انقياده آلمش اولان سوداى بهادر ايله چبه نويان آرقه‌لرندن قوسملى Cosmeli كلديكى حالده اردولريله برلكده اوسنه قاپچاقه دوغرو يورومك امرينى آلديلر . ابتدا شماخى Schamakie يه كيده‌رك تسليم اولمغه مجبور ايتديلر . اوراده كنديلرينى دربند شهرينه قدر الك قيصه يولدن كوتورمك اوزره اون قلاغوز آلديلر . بوقلاغوزلرى قورقوتمق ايچون بردانه‌سنى ديكرلرينك كوزى اوكنده اولديره‌رك مجهول يوللره سوق ايله كنديلرينه يولى شاشيرته‌جق اولورلرسه بوعاقبته اوغرايه‌جقلرينى آكلاتديلر . بومثاله رغماً قلاغوزلر موغوللرى آلنلر ايله قاپچاقلرك پوصوقورمش اولدقلرى بريره سوق ايتديلر . آرتق كرى چكيلمك امكانى قالماديغى زمان بونك فرقنه واران موغوللر بوايكى دشمن قوم آراسنه نفاق صالمق چاره‌سنى دوشونديلر . قاپچاقلره هديه‌لر كوندرديلر، كنديلرينى موغول قانندن اولان قاپچاقلردن تماميله آيرى برقوم ايله برلشمش كورمكدن حيرتلره دوشدكلرينى سويله‌ديلر . بونك اوزرينه قاپچاقلر آلنلردن آيرلديلر . فقط موغوللرله برلشمكدن‌ده امتناع ايتديلر . موغوللر بونفاقدن استفاده ايده‌رك آلنلره على الغفله هجوم ايله‌يك چوغنى

اولدیردیلر ومتباقیسنی اسیر آلدیلر . قایچاقلر اونلری بویله ترك ایتمش اولدقلرینه پشیمان اولمغه باشلادیلر . موغوللردن احتراز ایده‌رك روسلرك [۱] حدودلرینه چکیلدیلر. روسلرله براتفاق عقد ایتدیلر . روس تاریخلری بوقاپچاقلره پولوتسی Poloutci یعنی آوجی یاخود خیرسز تعبیر ایدییورلر. چونکه، بوقوملر شقاوت ایله یاشارلردی [۲] . پولوتسیلر یاخود قاپچاقلر قیووی Kiovie [کیه‌ف] ده حکمران اولان مستیلاس رومانوویچدن استمداد ایتدیلر . اونك اعتمادینی جلب ایچون قاپچاق رئیسی خرستیانلغی قبول ایتدی . بونك اوزرینه روسلر عسکرلرینی طوپلادیلر، بوریسته‌نه Borysthenes دوغرو یورودیلر . بواتفاقدن خبردار اولان موغوللر روسلره کندیلرینه هجوم نیتنده اولمادقلرینی، یالکز قاپچاقلره قارشی حرکت ایتدکلرینی بیلدیردیلر . روسلر ، موغوللرك کوندرمش اولدیغی آدملری قتل ایتدیلر . موغوللر یکی مرخصلر کوندردیلر . بونلرك‌ده سوزلرینه قولاق آصمادی. غالیچ مستیلاسی بوریسته‌نی کچدی ، موغوللرك پیشدارلرینی

قروم میشو آنال روسیه‌ن

---

[۱] چینلیلر روسلره اوئه‌لوس دیرلر .

[۲] میشو بوسفرك ۱۲۱۲ تاریخنده قروم ایسه ۱۲۱۱ تاریخنده وقوعه کلدیکنی سویلیور. روس تاریخلرینه نظراً ۱۲۲۳ ده وقوعه کلمشدر . بوروایت چین تاریخیله توافق ایتدیکی کبی وقایعه‌ده اویغونده‌در . حتی روس تاریخلری بوتاریخدن اول تاتارلردن هیچ بحث ایدیلمه‌مکده اولدیغی‌ده بیلدیرمکده‌درلر .

قوغدی . سیه‌میانك Syemia قومانداسنده پیشدارلر اورایه کلمشلردی . صوکره ، غالیچدن کلمش اولان بوتون روس اردوسی بیك سفینه اوزرینه بوریستن نهرینی کچدی ، برموغول مفرزه‌سنی پریشان ایده‌رك قالقاس شهرینه قدر تعقیب ایله‌دی . اردونك قسم متباقیسی اوراده ایدی . غالیچ مستیسلاسی بونهری کچدکدن صوکره عسکرینی صف حرب اوزره دیزدی . قاپچاقلری باشه کچیردی . قاپچاقلر مغلوب اولدیلر ، احراز مظفریت ایتمك اوزره بولونان روسلرك اوزرینه دوشدیلر . کیه‌ف مستیلاسی ایله سیوبوتوسلاسك اوغلی دیکر برمستیلاس بومغلوبیتدن خبردار اولمادقلری جهتله اردو کاهلرنده باصقینه اوغرادیلر . اردو کاهلرندن چیقمامشلردی . اوچ کون ، مدافعه‌ده بولوندیلر ، فقط صوکره قرارکاهلرینی ترك ایتمك مجبوریتنده قالدیلر . موغوللر اونلری بوریستنه قدر تعقیب ایتدیلر . مستیلاس ، کیه‌ف غران دوقه‌سی وچرنیقوف دوقه‌سی اسیر دوشدیلر [۱] .

غوبیل اوزمان روسیه‌ده دها ایلریلره نفوذ ایتمه‌ین موغوللر قاپچاق الکاسنه دوندیلر ، وولغایی [۲] کچدیلر ، بوتون اوصحرالری تخریب ایتدیلر ، قام‌لیلرك هوتوس Hotose نامنده‌کی خانلرینی

---

[۱] بومحاربه خلقت عالمی مبدأ اتخاذ ایدن روس تقویمنه کوره ۶۷۳۱ سنه‌سی حزیرانك ۱۶ سنده وقوع ، کلمشدر .

[۲] چینلیلر اولیقی دیرلر .

اولدیردیلر ، بویوك بخارستانده کلوب جنکیزخانه التحاق ایلدیلر . چپه‌نویان ایشته بو بویوك سفردن عودتده زمانلك اك بویوك بر قوماندانی شهرتی ایله محاط اولدیغی حالده وفات ایتدی . جنکیزخان بو الکانك شهرلرندن برنده یازك شدتلی صیجاقلرینك کچمه‌سنی بکله‌یوردی . عائله‌سنه منسوب ذوات ایله قوماندانلری اوراده برلشدیلر . بر مجلس عمومی عقد ایدیلدی وبونده فتح ایدیلن بوتون مملکتلر حقنده برشکل حکومت قرارلاشدیرلدی . عسکر قوماندانلرندن باشقه تارغوجی Targoudgi [۱] نامنده ضابطلر تعیین اولوندی که‌بونلر توزیع عدالته‌مأمورایدیلر. موغول حکمدارینك مهرینی‌ده حامل بولونیورلردی .

جنکیزخانده اوزمان لوازم وارزاق ، بالخاصه پرنج ایله ایپك یوقدی . بو مجلسده ایلری کلن بعض ذوات برتکلیفده بولوندیلر . چینده ضبط ایدیلن ولایتده‌کی اهالینك کافه‌سنی هیچ برایشه یارامادقلرندن دولایی اولدیره‌رك اراضیلرینی مرعاحالنه قلب ایتمك بویوك برفائده تأمین ایده‌جکی مطالعه‌سنده ایدیلر . بوفاتحلرك وحشتی بودرجه‌یه قدر وارییوردی . ایلیچوتسای Ilitchoutsai بوتکلیفه شدتله مخالفت ایتدی . چین فتحندن استفاده ایتمك ایچون نه‌یاپمق لازم کلدیکنی جنکیزخانه ایضاح ایلدی . مزروع اراضی ایله طوز ، دمیر ،

[۱] چینلیلر تالوهوآ دییورلر .

نهرلرك محصولاتی ، پرنج ، ایپك خزینه‌یه مهم واردات تأمین ایده‌بیلیردی . برحكمدارك شان وشرفی، قوت وسطوتی مغلوب اقوامی قتل ایتمكده اولمادیغنی آكلاتدی . اردولره قوماندا ایچون بیوك قوماندانلره لزوم وارسه ادارۀ امور ایچون عاقل حاكملره و طوپراغی زرع ایچون چالیشقان چیفتجیلره‌ده احتیاج بولوندیغنی‌ایضاح ایله‌دی.

سنه ۱۲۲٤ غوبیل

جنكیزخان هندستانده حرب ایچون حرب مملكتلرنده اقامتنی تمدید ایتمك ایسته‌یوردی . اردولری دمیر قاپی دنیلن برنقطه‌یه قدر ایلریله‌مشلردی . بوراسی هم طبیعت هم فن حرب طرفندن غایت تحكیم ایدیلمش برچید ایدی . فقط موغوللر كییكه مشابه برجنوار كوردكلرینه ، بونك قویروغی بارگیره بكزه‌دیكنه ، باشنده بر بوینوزی بولوندیغنه ، تویلری یشیل اولدیغنه ، بوحیوانك جنكیزخانك عودت ایتمه‌سی ایجاب ایتدیكنی سویله‌دیكنه دائر برشایعه چیقارمالری اوزرینه ایلیچوتسای بوفرصتدن استفاده ایله جنكیزخانه اللهك بوجنوار واسطه‌سیله اوكا قاندن خوشلانمادیغنی ، مغلوبلرك حیاتنی باغیشلامق اقتضا ایتدیكنی آكلاتدیغنی سویله‌دی.جنكیزخان بوقدر اوزاق مملكتلرده حرب ایتمكدن موغوللرك صیقلدقلرینی آكلادی وقاراقوروم [۱] ه دونمكه قراروردی . برمدت اول بوراسنی كندیسنه پایتخت اعلان

[۱] چینلیلر بوكا هوالین دیرلر.

ایتمشــدی [۱] . فقط یوله چیقمازدن اول اوغلی چغتایه سـلطان جلال الدینی آرامق اوزره کیلانه کیتمه‌سی ایچـون امرویردی . اوزمان ، جلال الدینك هندستاندن عودت ایتدیکنه دائر برشایعه انتشـار ایتمشدی . اوقتای سبکتکین نامنده برخوارزمی قوماندانك تشـبثاتنه مانع اولمق اوزره غزنه [۲] جهتلرینه کوندرلدی . اوقتای ، سبکتکینی حمایه ایدن غزنه شهرینه کیتدی . بوتون سکنه‌یی قیلیجدن کچیردی . چغتای بوتون کیلان قطعه‌سنی تحت اطاعته آلدی . بوسفردن صوکره ایکی شهزاده بویوك بخارستانده پدرلرینه التحاق ایتدیلر .

تاتارلرك تاریخ عمومیسی

جنکیزخان تاتارستانه عودت فکریله سمرقنده کیتمشدی . فقط بوشهری ترك ایتمه‌دن اول قاپچاقده اقامت ایدن توشی‌یه برضـابط کوندره‌رك بویوك برآوه حاضرلانماسی ایچـون امرویردی . اوزمان قاپچاق حدودی ایله تورکستان حدودی اوزرنده پك چوق وحشی حیوانات واردی . بو آولره پك چوق کشی اشـتراك ایدردی . وبونلر براکلنجه‌دن زیاده عادتا بر اردو حرکتنه بکزردی . بوتون عسـکر غایت واسـع بردائره تشکیل ایدرلردی . چوق کره قوجه برالکا بودائره ایچنده قالیردی . خلقه کیتدکجه دارلاشه‌جق صورتده عسکرلر ایلربلردی . اورمانلرده وداغلرده بولونان حیوانلر بو دائره‌نك

---

[۱] ۱۲۲۱ تاریخنده

[۲] چینیلر بوکا هانین دیرلر .

ایچنده محبوس قالدقلرندن هپ مرکزه دوغرو قاچارلر واوراده برلشیرلردی . اوزمان حکمدارلر ایستدکلرینی اولدیریرلر ومتباقیسنی عسکرلره براقیرلردی . آیلرجه دوام ایدن بو آولر اردویی بسلهمکده خدمت ایدرلردی . توشی پدرینك امری اوزرینه عسکرلرینی وتبعهسنی طوپلادی . وحشی حیواناتی جنکیزخان طرفنه دوغرو سورمکه باشلادی . جنکیزخان ده عینی حرکتی عکسی جهتده اجرا ایدییوردی . بو آوده غایت عظیم مقدارده حیوان اتلاف ایدیلدی . توشی پدریله ملاقاته کلدیکی زمان فنا حالده بولونان سواریسنی تنظیم ایچون یوز بیك بارکیر کتیرمشدی . یکرمی بیکی بیاض ، یکرمی بیکی سیاه ، یکرمی بیکی طوری ، یکرمی بیکی دمیر قیری و براوقدری ده قاپلان رنکنده ایدی . عینی زمانده پدرینه آزچوق هدایاده کتیرهرك قاردشلرینه تقسیم ایتدی .

غوبیله جنکیزخان توشی یی قاپچاقه اعاده ایلهدی . غربده فتح اولونان مملکتلرك ادارهسنی جغتایه ویردی . قوماندانلرندن پورچو Portchou جغتایه ایجابنده نصیحت ویرمك اوزره مشاور تعیین اولوندی . صوکره جنکیز خان قاراقورم یولنی طوتدی . یانده اوقتای ، سودای بهادر ، چاهان Tchahan ، قوسملی Cosmeli، قوبا Couba ایله پیتو Pitou، اوآچن Ouatchen، آلاقوسك اوغلی پویائوهو Poyaoho ، ایغورلر قرالی ایدیقوت

واردی. یدی سنه غیبوبتدن صوکره تولا شهری جوارلرینه واصل اولدی [۱].

سنه ۱۲۵۲ غوبیل

جنکیز خانك بوتون عائله‌سی کندیسنی استقباله چیقدی وپك بویوك آثار مسرت ایچنده قبول ایتدی. له‌آئوتونغ قرالیچه‌سی تیائولی جنکیز خانك آیاقلرینه قاپانه‌رق فتوحاتندن دولایی تبریکاتده بولوندی. جنکیز خانده زوجی لیه‌ئوقونك وفاتی مناسبتیله کندیسنی تعزیت ایده‌رك له‌آئوتونغی صورت اداره‌سندن دولایی علناً تقدیراتده بولوندی وبوتون عائله‌سی حقنده حمایه‌سنی وعد ایتدی. قرالیچه، غرب طرفلرنده جنکیز خانه رفاقت ایدن لیه‌ئوقونك اوغلی پیتویه له‌آئوتونغ قرالی عنوانی ویرمه‌سنی رجا ایله‌دی. پیتو باشقه بر قادینك اوغلی ایدی. قرالیچه‌نك کندی اوغللری، ازجمله شن‌قو واردی که امور اداره ایچون ایجاب ایدن تکمیل مزیاته مالکدی. فقط کندی اوغللرینه پیتویی ترجیح ایده‌جك درجه‌ده یوکسك داوراندی وبونی جنکیز خاندن مصرانه ایسته‌دی. جنکیز خان ایسه هیچ اولمازسه ایکی پرنسك برلکده حکومت ایتمه‌لری فکرنده ایدی. جنکیز خان تیائولینك اوزون اصرارلری اوزرینه نهایت موافقت کوستردی. پیتونك غربده کوسترمش اولدیغی آثار شجاعتی قرالیچه‌یه آکلاتدی. نهایت اونی

---

[۱] ایلك شهر قمریده.

لهآئوتونغ قرالی اعلان ایتدی . شن‌قوبی نزدنده آلیقویه‌رق پیتویی تیائولی ایله برلکده لهآئوتونغه کوندردی .

جنکیز خانك غیبوبتی اثناسنده چینده‌کی قوماندانی موغلی غوبیل

کرك بالذات کرك امری آلتنده‌کی قوماندانلر واسطه‌سیله نیوچه‌لره قارشی حرب ایتمکدن خالی قالمامشدی . ماسغانی براردو ایله ، نیوچه‌لرك قوماندانی چانغ یائویه هجومه کوندرمشدی . چانغ یائو پهچه‌لی داغلرنده کائن مشهور بر قلعه اولان تسه‌قین- قوآنه کیتمشدی [١]. نیوچه‌لر قوماندانی کمال جسارتله مدافعاتده بولوندقدن صوکره بارکیردن دوشدی . کندیسنی درحال طوتدیلر ، ماسغانه کوتوردیلر [٢] و حضورنده دیز چوکمکه اجبار ایتمك ایسته‌دیلر . چانغ یائو : بن‌ده ماسغان کبی بر اردو قوماندانی‌یم . بویله بر آلچاقلق ارتکاب ایده‌رك هیچ بر زمان ناموسمی کیرلتمم ، دیدی . ماسغان بو قوماندانده کوردیکی علویت روحدن حیرت ایده‌رك باغلرینی چوزدیردی . کندیسنه حلم و ملایمت ایله معامله ایتدی . سائر اسرایه‌ده بوصورتله معامله کوسترمشدر . فقط عینی زمانده چانغ یائونك پدرینی و والده‌سنی‌ده توقیف ایتمه‌لری ایچون امر ویرمش اولدیغندن چانغ یائو اونلرك حیاتنی قورتارمق ایچون موغوللر

---

[١] ١٢١٨ سنه‌سنده

[٢] ١٢١٨ سنه‌سنك بشنجی شهر قمریسنده .

طرفنه کچدی و مؤخراً موغوللرك الك ایی قوماندانلرندن بری اولدی .

موغلی ، رفاقتنده اوغلی پولو Polou اولدیغی حالده ، صوکره شانسی داخلنده نیوچه‌لرك استرداد و تحکیم ایتمش اولدقلری بعض موقعلری ضبط ایتدی [١]. بوولایتك پایتختی اولان تایوئن‌فو اوچ هجومه مقاومت کوستردی . ایچنده‌کی ضابطلر تسلیم اولمقدن ایسه انتحار ایتمکی ترجیح ایلدیلر . سائر مواقع ضابطانی‌ده بومثاله اقتفا ایلدیلر . موغلی ، چانغ‌یائویه بر مفرزه عسکر ویردی [٢]. چانغ‌یائو قیایو طرفندن قتل ایدیلن بر دوستنك انتقامنی آلمق حرصیله نیوچه‌لرك بو قوماندانك بولوندیغی پائوتینغ‌فو اراضیسنه کیردی . قیایو قونغ‌تای‌داغنده تحصن ایتمشدی. بوراده صو یوقدی. چانغ‌یائو ، قیایونك عسکرلرینك جوارلردن صوتدارك ایتمه‌لرینه مانع اولمقله اکتفا ایتدی . و بوسایه‌ده اونی تسلیم اولمغه مجبور ایله‌دی . قیایونك قلبنی چیقاردی ، دوستنك ارواح اجدادی ایچون قربان ایتدی . صوکره ، پائوتینغ فونك برقاچ فرسخ شمال غربیسنده کوچوك برشهر اولان مان‌چینغه چکیلدی . نیوچه قوماندانلرندن اوسیه‌ن بوراده کندیسنی محاصره‌یه آلدی . بوشهر اوزون برمحاصره‌یه تحمل ایده‌بیله‌جك برحالده‌اولمادیغندن

---

[١] سکزنجی شهر قربده

[٢] ١٢١٩ سنه‌سنك برنجی شهر قریسنده

چانغ یائو ایشـه یاراماپان آدملرك کافه‌سنی سـورلرك اوزرینه دیزدی . جسـور عسکرلردن مرکب بر مفرزه ایله برخروج حرکتی یاپه‌رق دشمن صفلری آراسندن کندیسـنه بر یول آچدی . فقط بوتهلکه‌دن قورتولور قورتولماز دیکر بر نیوچه قولی طرفندن اطرافی صاریلدی . ایکی دیشنی قیرمش اولان بر اوق ضربه‌سـیله مجروح بولونمقله برابر ، یاننده کیلرك همان کافه‌سنی غائب ایتدکدن صوکره‌ده اوقدر شجاعتله قیلنج‌النده مدافعه‌ده دوام ایتدی که دشمنلرندن قورتولدی وقالان پك آز عسکری ایله برلکده چکیلدی . یولده راست کلدکلری درت شهری یغما ایتدی . صوکره ، موغلیدن آلدیغی قوهٔ امدادیه ایله چینغ تینغ فو و پائوتیم فو ولایتلرنده بعض فتوحاتده بولوندی . موغوللر قوره‌ده عینی صورتله موفق اولدیلر . اوسـنه موغوللر قوره فراللغی کندیلرینه خراجکذار یاپمغه موفق اولدیلر .

موغلی ، نیوچـه‌لرك مملکتنه چوق کچمه‌دن تکرار کیردی [١] . پائوتینغ فو قربنده مان چینغده قرارکاه تأسیس ایتدی . اورادن په‌چه‌لی قطعه‌سـنده داغلر ایچنده برقلعه اولان تائوما قوآنه مهم برقوت کوندردی . بوقوت برنیوچه قولنی بوزدی . چنغ تینغ قو والیسی موغوللره تسلیم اولدی وبوموقعی اونلره ویردی . موغلی ، آلنان اسیرلرك کافه‌سنی سربست براقدی ، یاغمایه مانع اولدی وشـانتونغك پایتختی اولان تسی نان فو شهرینی ضبط ایله‌دی . غوبیل

برسنه اول ، ایمپراطورلغك سبب فلاکتی دیه اتهام ایدیلن ناظری قائوقی‌یی قتل ایتدیرمش اولان نیوچه‌لر ایمپراطوری اوزماندن بری موغوللری مملکتندن طرد ایچون ایجاب ایدن تدابیری اتخاذ ایله‌مشدی . قائوقی‌یه خلف اولان سوتینغ حرب ایشلرنده تجربه‌دیده ایدی . شانتونغ ولایتنده ایکی یوز بیك کشیلك براردو طوپلامغه موفق اولمشدی . کندیسی هوآنغ لینغ قانغ‌ده اردوکاه تأسیس ایتمشدی . اورادن موغلی‌یی باصمق اوزره یکرمی بیك پیاده‌سوق ایله‌دی . موغلی درحال تسی‌نان‌فودن حرکتله نیوچه‌لره‌قارشی یورودی واونلری بوزدی . صوکره نهر کنارنده قرارکاه قورمش وصف حرب تنظیم ایتمش اولان نیوچه اردوسنه هجوم ایله‌دی . سواریسنه پیاده کبی حرب ایتدیردی ، دشمنی چکیلمکه مجبور ایتدی . دشمن عساکرینك برچوغی نهرده بوغولدی . موغلی صوکره تونغ چانغ قویی‌محاصره‌یه کیتدی . فقط بومحاصره‌نك پك‌اوزون سوره‌جکنی تخمین ایتدیکندن قلعه‌یی آبلوقه آلتنده طوتمق اوزره برمقدار عسکر براقمقله اکتفا ایتدی . اوزمان بوشهرده ارزاق یوقدی . قوهٔ محافظه خروج حرکتی یاپمغه تشبث ایله‌دی [۲] . موغلینك اوراده براقش

---

[۱] ۱۲۲۰ سنه‌سنك سکزنجی شهر قریسنده

[۲] ۱۲۲۱ سنه‌سنك بشنجی شهر قریسنده .

اولدیغی قوماندان موغول بوقرۀ محافظـه‌یی بوزدی . یدی بیك کشی اولدیردی ، صوکره شهره کیردی .

بوصیراده موغلی قاراموراني کچمش وتانغوت قرالنك حوزۀ ممالکنه داخل بولونان اورتوس الکاسنه کیرمشدی . تانغوت قرالی موغلینك بوتون ایسته‌دکلرینی قبوله مجبور اولدی . صوکره ، موغوللر شنسی قطعه‌سنه کیده‌رك ین‌غانی محاصره ایتدیلر . بوراسی نیوچه‌لره عائد ایدی . اوراده یدی بیکدن زیاده آدم اولدیردیلر . فقط بوموفقیته رغماً شهره صاحب اولامادقلری جهتله کیدوب قیاچه‌ئویی ودها سائر بعض شهرلری ضبط ایله‌دیلر . بورالرده بر مقدار عسکر براقدیلر . موغول بوصورتله مشهور تونغ قوآن کچیدینی ضبط ایده‌رك صوکره قای‌فونغ‌فو شهرینی محاصره‌یه کیده‌بیلمك امیدنده‌ایدی . پینغ‌یام‌فو جوارنده متعدد مواقعی ضبط ایله‌دی [۱] . فقط شنسی داخلنده فونغ‌تسیانغ‌فو شهرینه هجومندن [۲] بر فائده چیقمادی . نیوچه‌لرك شنسی ولایتی داخلنده یوچه‌ئویی استرداد ایله موغول والیسنی اولدیردکلرینی خبر آلنجه‌ درحال قاراموران نهرینی کچدی ، اوقطعه‌یه کیردی ، یوچه‌ئویی تکرار ضبط ایتدی ودها بر چوق مواقعی اله کچیردی . فقط یکی بر سفر حاضرلغی کوردیکی صیراده ون‌هی‌هیه‌نده خسته‌لاندی .

---

[۱] ۱۲۲۲ سنه‌سنده .

[۲] ۱۲۲۳ سنه‌سنده .

اوراده وفات ایتدی . وفاتندن اول قاردشی تایسونه شو سوزلری سویله‌دی : « بو ولایتده موغول حکم ونفوذینی تأسیس ایچون قرق سنه‌در کمال موفقیتله حرب ایدییورم . پکن قیننی ضبطه موفق اولامادیغمه تأسفلر ایده‌رك اولیورم . بو وظیفه‌یی سزه براقیورم . بو شهرك ضبطنی غایت مهم بر مظفریت کبی تلقی ایتملیسکز ».

موغلی اللی درت یاشنده ایدی . جنکیز خانك اوندن دها صادق ومربوط ، اوندن دها چوق خدمتی کورلمش بر تبعه‌سی یوقدی . الك عادی بر نفر کبی بوتون مزاحم حربیه‌یه قاتلانیردی . روایت اولندیغنه کوره ، جنکیز خان بر قبیله رئیسی اولدیغی زمانلرده ، دوچار اولدیغی بر موفقیتسزلکدن صوکره غایت یورغون دوشمش اولان جنکیز خان کثرتلی یاغان قارلردن دولایی قرارکاهه دونه‌میه‌رك بر آز اویومق اوزره بر طرفده صمانلرك اوزرینه یاتمشدی . موغلی ایله بورچو براورتو آله‌رق بوتون کیجه هواده طوتدیلر . آیاقلرینی هیچ یرندن قملداتمادیلر . بو حرکت ایکی ضابط ایچون مدارافتخار اولدی . او تاریخدن صوکره موغول حکمدارلری اونلرك عائله‌لرینه غایت حرمت کوستردیلر .

جنکیز خان بو بویوك قوماندانك وفاتندن دولایی بحق پك متأثر اولدی . موغلی‌نك اوغلی بولویی پدرینك یرینه نصب ایتمش اولمقله برابر تاتارستانده‌کی ممالکنه عودت ایتمه‌سنه احتمالکه

بو وقعه سبب اولمشدر . جنكيزخانك چينده وجودينه احتياج
واردی . يوقاريده كورديكمز وجهله ، نيوچه‌لر چيندن
موغوللری طرد ايتمك ايچون پك چوق غيرت ايديپورلردی .
او قدر زحمتك ثمراتی بر آن ايچنده محو اولابيليردی .
ديكر طرفدن ، تانغوت قرالی ، موغوللرك ايكی بويوك
دشمنی اولان سون قوئه‌ن قی ايله چه لا هو يی نزدينه
قبول ايتمشدی . جنكيز خان بوندن دولايی تانغوت
قرالنه بوش يره شكايت ايتدی . تانغوت حكمداری جنكيز
خانی ممنون ايتمك شويله دورسون ، بالعكس او قوماندانلری
استخدام ايله‌دی. بو حركتدن حدته كلن جنكيز خان بوتون
اردوسنك باشنه كچه‌رك تانغوت اوزرينه يورودی. عسكرلرينی پچی
اون قوله آيیردی . ايلك ايكی قوله چغتای ايله اوقتای قوماندا
ايتديلر . ديكرلری قاراشار ، ايلنقو ، بلا ، سودای بهادر
و دها سائر رؤسا قوماندا سنه ويريلدی كه بونلرك هپسی ده
تولينك امری آلتنده ايديلر . موغوللر بويوك چولی كچديلر، ١٢٢٦
تانغوت الكاسنه كيرديلر [١] ، ابتدا اليوم اتسينا Etsina ناميله
ياد ايديلن آقاشين شهرينی ضبط ايتديلر . دها برچوق مستحكم
مواقعی اله كچيرديلر كه سوچه‌ئو ، سی له آنغ فو بو ميانده‌در .
صوكره موغوللر لينغ چه‌ئويی ده تحت اطاعتلرينه آلديلر [٢] .

---

[١] ايكنجی شهر قمريده .

[٢] اون برنجی شهر قمريده .

عرب و عجم مورخلری ، و اونلره تبعاً موسیو پتی تانغوت قرالی شیداسقونك جنكیز خانه قارشی بش یوز بیك كشیلك بر اردو كوندردیكنی ، بو عسا كرك كافه سنك غایت كوزل ملبس اولدقلرینی ، موغول اردوسنده ایلنقونك قومانداسی آلتنده یكرمی بیك خوارزمی بولوندیغنی، بلانك ینه بومقدارده هندلی عسكره قوماندا ایتدیكنی سویلیورلر . ینه بو مورخلرك روایتنه نظراً بدرالدینك قومانداسی آلتنده اوتوز بیك جت ، دانشمند خان قومانداسی آلتنده اوتوزبیك خوارزمی واردی. تانغوت قرالی طرفندن سوق ایدیلن یوزبیك كشیلك برسواری قوتی ابتدا كری پوسكورتولدی . صوكره جنكیز خان دها ایلری یه نفوذ ایتمكه موفق اوله رق عسكرلرینی قاراموران نهرینك تشكیل ایتدیكی بر كولك بوزطوتمش سطحی اوزرنده صف حرب نظامنده ترتیب ایتدی و تانغوتلره قارشی بویوك بر مظفریت قازاندی . بو محاربه ده اوچ یوز بیكدن زیاده انسان تلف اولمشدر .

بو تفصیلات هر نه اولورسه اولسون، جنكیزخان برچوق فتوحاتدن صوكره شماله دوغرو اوتوز قرق فرسخ مسافه یه چكیلدی . اوغلی اوقتای ، آرقه سنده چاهان اولدیغی حالده ، هونان قطعه سنه كیردی . او زمان نیوچه لرك چینده كی ایمپراطورلقلرینك پایتختی اولان قای فونغ فو شهرینی محاصره یه كیتدی . فقط محاصره یی قالدیرمغه مجبور اولدی . تانغوت غوبیل

قرالی هیەن تسونغ تە اوزمان موغوللر طرفندن ممالکنك تخریب ایدیلدیکنی کورمکدن متولد بر یأس نتیجەسنده وفات ایتمشدی[١] . اوقتای نیوچەلره قارشی حربده دوام ایتدی .

سنه ١٢٢٧ شنسی داخلنده سیانغ فو اراضیسنده بولونان مواقعك قسم اعظمنی اله کچیردی وهونانه کیرمکه حاضرلاندی . نیوچەلر بعض تکلیفات صلحیەده بولوندیلرسەده جنکیزخان قبول ایتمەدیکندن آرتق مدافعەدن باشقه برشی دوشونمەدیلر . قاراموران نهرینك بوتون کچیدلرینی وبالخاصه تونغ قوآن کچیدینی تحکیم ایلەدیلر . بورایه مهم برقوۂ محافظه قویدیلر . اوزمان نیوچەلرك کزیده عسا کردن مرکب ایکی یوز بیك کشیلك بر اردولری واردی . غایت ماهر قوماندانلرك ادارەسنده ایدیلر . جنکیز خان ایلك بهارده بر اردو کوندردی بو اردو تانغوتك پایتختی اولان نینغ هیا شهرینی محاصره ایتدی. اوراده دیکر بر موغول فرقەسی قوقونور Kokonor ، قوآچەئو، چول داخلنده شاچەئو الکالرینی ضبط ایلدی . جنکیزخانك کندیسی ایسه شنسی داخلنده هوچەقویه وسی نینغەیه اردو ایله هجوم ایتدی . اوراده اوتوز بیك کشیدن مرکب بر دشمن اردوسنی قیلیجدن کچیردی ونیوچەلره عائد بولونان لین تائوفویی ضبط ایتدکدن صوکره یاز موسمنك شدتلی صیجاقلرندن تحفظ ایچون لەئی ئوپان داغنه چکیلدی .

---

[٣] یدنجی شهر قمریده .

تانغوت قرالی هیه‌ن پایتختی اولان نینغ‌هیا شهرنده صوك درجهٔ اضطرابه دوشونجه نهایت بلا قید وشرط تسلیم اولوب له‌ئوپان داخلنده جنکیزخان نزدینه کیتمکه‌قرار ویردی [۱]. فقط نینغ‌هیادن چیقار کن قتل ایدیلدی . صوکره موغوللر شهره کیره‌رك سرای دخی داخل بولوندیغی حالده هر طرفی یغما ایتدیلر . تانغوت قرالی اتخاذ ایتدیکی خط حرکت ایله بوفلا کتلری اوزرینه دعوت ایتمش اولمقله برابر سنه‌لردن بری مغلوب اقوامه قارشی هیچ ایشیدیلمه‌دك مظالم ارتکاب ایدن موغوللرك کوستردکلری اثر وحشتینه تعیب ایدیلیور . یوز کشیدن آنجق ایکیسی قورتولمشدی . تانغوت قبرلری نعشلرله اورتولمشدی . اورمانلر، داغلر، مغاره‌لر بوبارلردن قاچان بیچاره‌لرله دولو ایدی .

جنکیزخان ، تانغوت حکمدارلرینی تماماً امحا ایتدکدن صوکره نیوچه‌لرك ایمپراطورلغنی تماماً تسخیر ایتمکی دوشوندیکی صیراده له‌ئوپان داغنده خسته‌لاندی [۲]. خسته‌لغنك وخامت کسب ایتدیکنی کورونجه دردنجی اوغلی تولی‌یی ، ایمپراطورلغنك پرنسلرینی واکابرینی نزدینه چاغیردی [۳] . کندیسنه خلف اولمق اوزره اوقتایی تعیین ایتدی . اونك ورودینه

غوبیل
ابوالمحاسن

---

[۱] آلتنجی شهر قمریده .

[۲] یدنجی شهر قمریده .

[۳] آغستوسك ۱۸ نده .

قدر نیابت حکومتی تولی‌یه ویردی . چوجوقلرینه بربرلریله غایت متحد برحالده یاشامه‌یی نصیحت ایتدکدن صوکره نیوچه‌لری تماميله تحت انقیاده آلمق ایچون نه‌یولده حرکت ایده‌جکلرینه دائر نصیحتلر ویردی . نیوچه‌لر شمال طرفنده بولونان کچیدلره حاکم اولدقلری جهتله جنکیزخان موغوللرك جنوبده حکمران اولان ونیوچه‌لرك بك‌دشمنی بولونان سونغ‌لرله اتفاق ایده‌رك شنسی وهوقوانغ طریقیله نیوچه‌لر الکاسنه کیرمه‌لرینی وصوکره کیدوب قای‌فونغ فویی محاصره ایتملرینی مناسب کوریوردی . جنکیزخان چین قادینلرندن تولدایتمش شهزاده‌لری حق‌سلطنتدن اسقاط ایتدکدن صوکره یکرمی ایکنجی سنهٔ سلطنتنده آلتمش آلتی یاشنده اولدیغی حالده وفات ایتدی [١] .

تاتارلرك تاریخ عمومیسی

جنکیزخانك بش یوزدن زیاده قاریسی ویامستفرشه‌سی واردی . بونلرك ایچنده بر چوغی ایمپراطوریچه عنوانی حائز ایدیلر . بونلر خان و حکمدار قیزلری ایدی . باشلیجه درت زوجه‌سی واردی که هپسنه برر سرای تخصیص اولونمشدی . بوسرایلره « اردو » نامی ویریلیردی . برنجی ایمپراطوریچه بورتا قوچین [٢] Borta-kutchin ایدی . قونقوراتلرك

---

[١] قدیم مورخلرمز کندیسنه Cingis یاخود Cinchit یاخود Canguista نامنی ویریرلر .

[٢] چینلیلر بوکا هیوجه‌ن دیورلر .

خانی تەئینك قیزی ایدی . ایکنجیسی نیوچەلر ایمپراطورینك کریمەسی قیجو Kidgiou ایدی . قاریجو Caridgiou نامنی طاشیان اوچنجی ایمپراطوریچه تایانك خانك طول زوجەسی ایدی. میلو Milou نامندەکی دردنجی ایمپراطوریچه تاتارعرقنه منسوبدی . بر همشیرەسی واردیکه کندیسنك وفاتندن صوکره جنکیز خان اونکله تزوج ایتمشدی . جنکیز خان اوتوز چوجوق براقدی . توشی ، چغتای ، اوقتای وتولی بورتاقوچیندن تولد ایتمشلردی . دیکر چوجوقلری اولوغ نویان ، قالقان [١] ، چورغاتای ، اورچار[٢] در . صوك ایکی چوجوغك اسمندن بحث ایدیلمەیور . ایغورخانی ایدیغوت اونغوتلر خانی پویائوهو ، قاللانلر خانی پوتو جنکیزخانك اوچ کریمەسیله اولنمشلردر . اوزماندن بری بوخانلرك اولاد واحفادی دائماموغول ایمپراطورلرینك کریمەلریله تزوج ایتمشلردر.

ابوالفرج غوبیل

جنکیزخانك صاغلغنده ایلك درت اولادی ایمپراطورلغك تکمیل ادارەسیله مکلفدیلر . توشی سرایه و آو ایشلرینه نظارت ایدردی . چغتای عدلیه ، اوقتای مالیه ، تولیده حرب اموریني اداره ایدرلردی . جنکیزخان اسکی تورکستان خانلرینك کندیسندن اول تطبیق ایتمش اولدقلری انضباط قواعدینی اردوسنه عیناً ادخال ایتمشدی . اردو اون بیك

---

[١] چینلیلر بوکا قولیه قیەن دییورلر .

[٢] چینلیلر بوکا اولوچه دییورلر .

کشیلك قسملره تفریق ایدیله‌رك بونلره تومان نامنی ویریلمشدی . رئیسلری تومان آغاسی نامنی طاشیردی. بورئیسلرك قوماندالری آلتنده مینی آغاسی یاد ایدیلن رؤسا بولونوردی که بیکر کشی‌یه قوماندا ایدرلردی . بونلردن صوکره کوز Guz آغاسی یاخود یوز کشی قوماندانلری ، صوکره اون آغاسی یاخود اون کشی قوماندانلری کلیردی. جنکیزخان حربه چیقیله‌جغی زمان تبعه‌سندن هر برینك نه‌ویره‌جکنی تعیین ایتمشدی . جنکیزخان ایی برحرکتی هیچ بر زمان مکافاتسز براقمادی . کوردیکمز وجهله ، غایت بار بار اولمقله برابر فضیلتی مدح ایدر ، جرمی غایت شدتله جزالاندیرردی . انسانلری مختلف قابلیت واستعدادلرینه کوره قوللانمه‌یی بیلیردی . جسور کیمسه‌لردن ضابط یاپاردی . آلدیغی اسیرلرك ایچندن اك ایی پیاده‌لری انتخاب ایده‌رك بارکیرلرك محافظه‌سنه تعیین ایلردی . دیکرلری قویونلری محافظه ایدرلردی. هر کسك چوبانلق ایتدیکی برمملکتده بوخصوصاته دقت ایتمك لازم ایدی . جنکیزخان سنه‌ده برکره بوتون ضابطانی طوپلار ، بونلری بالذات تدقیق ایدردی . بووسیله ایله علوجناب وسخاوتنی کوستریر یاخود شدت ابرازایدردی.

یاسا عرب وعجم مورخلری جنکیزخانی بزه بر واضع قانون اولمق اوزره ارائه ایدرلر . یاسا نامنی ویردکلری برطاقم قانونلردن بحث ایله بونلرك جنکیزخان طرفندن تنظیم ایدیلدیکنی

سویلیورلر . چینلیلر ایسه بالعکس اوقتای تخته چیقدیغی زمان موغوللرك نه قانونلری نه ادارهٔ امور ایچون عرف وعادتلری اولمادیغنی ، اکابرك ، ایسته دکلری کبی ، افرادك حیاتنه حکم ایده بیلدکلرینی خبر ویریورلر . مع مافیه بزم فکرمزجه غایت مدنی اولان چینلیلره نسبتله جنکیزخانك وضع ایتمش اوله جغی بر قاچ قانونه رغماً موغوللرك حکومتی باربار و مذبذب بر حکومت تلقی ایدیله بیلیر . هر حالده ، جنکیزخانه عطف ایدیلن وموسیو پتی طرفندن جمع وخلاصه اولونان قانونلر شونلردر :

١ — سمایی ، ارضی خلق ایدن و بوتون موجوداتك ربی اولان اللهه اعتقادی تأسیس ایتمشدر .

٢ — مذاهب رؤساسنی ، رهبانی ، اطبایی تکالیفدن عفو ایلمشدر .

٣ — بر مجلس عمومیده اکابر ملت طرفندن انتخاب ایدیلمه دکجه خانلقلرینی اعلان ایتمه دن شهزاده لری منع ایلمش وخلافنده حرکت ایدنلره قارشی اعدام جزاسنی وضع ایتمشدر .

٤ — قبیله رؤساسنك واکابر ملتك محمدیلر کبی عنوانلر طاشیماسنی منع ایتمشدر .

٥ — هیچ بر حکمدار ایله ، عرض تابعیت ایتمه دکجه ، صلح عقد ایدیلمه مسی اصولنی وضع ایتمشدر .

٦ — عسا كرك اون بيكر، بيكر، يوزر واون اوله‌رق تقسيمى اصولنى وضع ايتمشدر [١] .

٧ — حربه چيقيله‌جغى زمان هرعسكرك كله‌رك ضابطى يدندن سلاحلرينى آلماسنى وبونلرى تميز طوتماسنى امر ايله‌دى.

٨ — قوماندان طرفندن مساعده ايديلمه‌دكجه دشمنلرك يغما ايديلمه‌سنى منع ايله خلافنده حركت ايدنلره قارشى اعدام جزاسنى وضع ايتدى . هرنفر يغمادن حصه‌سنه اصابت ايدنى خانلره ويريله‌جك رسوم چيقدقدن صوكره نفسى ايچون حفظ ايده بيله‌جكدى .

٩ — اردوسنى معلم برحالده محافظه ايچون هرقيش بويوك آولر ترتيب ايتمه‌لرينى امر ايله‌دى . بونك ايچون مارت آيندن تشرين اول آينه قدر كييك ، جيلان ، قاره‌جه ، طاوشان ، يابان اشكى كبى حيوانات ايله بعض قوشلرك اتلافنى تبعه‌سنه منع ايتدى .

١٠ — حيوانلرك بوغازلانماسنى منع ايتدى . حيواناتى اولديرمك ايچون باجاقلرينى باغلاتمق ، قارنلرينى يارمق ، يوركلرينى ال ايله قوپارمق لازم ايدى .

١١ — حيواناتك قانلرينك و اخشاسنك يمه‌سنه اذن ويردى . اولجه بوممنوع ايدى .

---

[١] بواصول تاتارستانده جنكيزخاندن اول موجود ايدى .

۱۲ — ترخانلرك یاخود اکابر ملتك امتیازلرینی ومصو-
نیتلرینی تحت نظامه آلدی .

۱۳ — بوتون تبعه‌سنك حربه کیتمه‌لرینی یاخود تشبثات
عمومیه‌ده مجاناً چالیشمالرینی امر ایتدی .

۱۴ — مجرملره قارشی تطبیق ایدیله‌جك اشکنجه‌لری
تحت قراره آلدی . بر بارکیر یاخود بر صیغیر چالان آدام اعدام
ایدیله‌جك ، نعشی قارنندن یاریلاجق ایدی . دها آز حائز
اهمیت سرقتلرك جزاسی صوپا ایدی یاخود چالنان شیئك قیمتنك
دوقوز مثلنی اعاده ایتمکدی .

۱۵ — بر موغولك خدمتجیلکه آلنماسی ؛ اسرانك دخالتی
قبول ایدیلمك ویا کندیلرینه ییه‌جك ویریلمك صورتیله، فرارینه
یاخود تنبللکنه مساعده ایدیلمه‌سی منع اولوندی .

۱۶ — ازدواج بحثنده ، ارککلرك قاریلرینی صاتون
آلمالری، برنجی یاخود ایکنجی درجه‌ده اقربالری ایله أولنمه‌ملری
امر ایدیلدی . فقط جنکیز خان ایکی همشیره‌یی بردن آلمغه ،
بر قاچ قادین ایله أولنمکه، مستفرشه بولوندیرمغه مساعده ایتمشدی .

۱۷ — زنا جرمنك جزاسی اولوم ایدی . بو حالده
یاقه‌لانانلرك اولدیرلمسنه مساغ ویرلمشدی .

۱۸ — صهریتلری آرتدیرمق ایچون عائله‌لره أولمش ایکی
چوجوغك اولندیرلمسی ایچون مساعده ویردی . بونك ایچون
بر مقاوله‌یاپیلیر ومعتاد مراسم اجرا اولنوردی .

۱۹ ــ موغوللر كوك كورولتوسنى ايشيدنجه قورقولرندن كوللره و نهرلره دوغرو قوشـدقلرندن جارى صولر داخلنده استحمام ايتمه‌لرينى، يقانمه‌لرينى، چماشيرلرينى يقامه‌لرينى فيرطنه‌يه باعث اولان تصاعداته سببيت ويردكلرى بهانه‌سيله منع ايتدى.

۲۰ ــ جاسوسلر، يالانجى شاهدلر، سحربازلر وخلاف طبيعت جرائمى ارتكاب ايدنلر اعدامه محكوم ايديلمشلردر.

۲۱ ــ وظيفه‌لرنده قصور ايدن ضابطانه قارشى جزا تعيين ايتمشدر.

ايشته جنكيز خانه عطف اولنان قوانين بونلردر. جنكيز خانك هانكى دينه منسوب اولديغى معلوم دكلدر. هرحالده بويوك براعتقادى اولماديغى ظن ايديليور. اوندن دولايى جنكيز خان قوانيننده دين بحثى پك اهمال ايديلمشدر. عموميتله بر اللهه عبادتى امر ايتمشدر. سائر قوانين ونظاماتى حكمدارك نفوذينى دها زياده مطلق برحاله كتيرمكه ساعيدر. بويوك خانك برمجلس عمومى طرفندن انتخاب ايديلمه‌سنى، بوتون تبعه‌نك اونك اوامرى آلتنده يورومكه مهيا بر اسير اولمالرينى، هيچ براعتقاد باطله قاپلمامالرينى، حرب مزاحمنه غايت جسورانه تحمل ايده‌بيلمه‌لرى ايچون غايت اليم ايشلرده غيرت صاحبى بولنمالرينى، ظلم وشدته آليشمالرينى، رئيسلرينه اطاعت كوسترمه‌لرينى، بونلركده بويوك خانه مطيع داورانمالرينى وهپسنك سائر اقوامى تحت انقياده آلمق اوزره متفقاً حركت ايتمه‌لرينى ايستيور. جنكيز

خان ، انتخاب ایتدیکی یره دفن اولوندی . موغوللر بورایه
بورقان قالدین Burkhan-caldin دیرلر . عائلەسنه منسوب
حکمدارلرك کافەسی مؤخراً بورایه دفن ایدیلمشدر [۱] .

غوبیل جنکیز خانك وفاتندن صوکره اوغلی تولی عائلەسنه منسوب
شهزادەلره و اردو قوماندانلرینه وقعەیی خبر ویرمك اوزره
ضابطلر کوندردی و اونلری یکی بویوك خان انتخاب ایچون
تاتارستانه دعوت ایتدی . فقط نیوچەلره قارشی حربدن فارغ
اولمادیلر . موغوللر اوزمان شنسی داخلنده هوچەتو نامنده
برشهرك محاصرەسیله مشغول ایدیلر . شهرك والیسی چین‌این
پك جسورانه مدافعەده بولوندقدن صوکره هردورلو امید سلامتی
غائب ایدەرك قاریسنه باشنك چارەسنه باقماسنی نصیحت ایتدی .
قادین بوتون شان وشرفی وسعادتی کندیسیله برلکده پایلاشمش
اولدیغی ایچون اولومەده اشتراك ایتمك ایستەدیکنی سویلەدی
و درحال کندی کندیسنی زهرلەدی . ایکی اوغلی زوجەلریله
برلکده بو مثالی تعقیب ایلەدیلر . چین‌این بونلری دفن
سنه ایتدکدن صوکره انتحار ایتدی . بونك اوزرینه موغوللر
۱۲۲۸ شهره کیردیلر . فقط برآز صوکرا نیوچەلرله وقوعه کلن
برمحاربەده مغلوب اولەرق [۲] سکسز بیك ضایعات ویردیلر .

---

[۱] چینلیلر بورایەهان داغی دیرلر . ۵٤ و ٤۷ عرض و ۹,۳۰ طول درجەسنده ، پکینك غربنده ، قین‌نیەن دیلن برمغارەده .

[۲] اوچنجی قریده

بو اثناده تولی اکابر ملتی طوپلاتیوردی . جنکیزخان
طرفندن بویوك خان تعیین اولونان برادری اوقتایی استقباله
چیقدی . فقط اوقتایك تصوراتی بیلنمه‌دیکی حتی بعضیلری
کندی کندیسنی بویوك خان اعلان ایتمك ایسته‌دیکی ظننده
بولوندیغی ایچون هنوز کیمسه بوعنوانی اوقتایه ویرمکه جسات
ایده‌میوردی . مجلس عمومی‌یی آچمق ایچون چغتایك ورودی
بکله‌نیوردی . بوشهزاده‌لر تاتارستانده کرلون نهرینك
ساحللرنده طوپلاندیلر . بلقاتای Belkatai نویان ایله
ایلچیکتای [۱] نویان جنکیز خانك وصیتنامه‌سنی علناً قرائت
ایتدیلر. بونلرك اجراسنه اتفاق آراایله قرارویریلدی. بناءً علیه
سنه ۱۲۲۹ ایمپراطورلغك پایتختی اولان قاراقوروم‌ده‌سکزنجی‌شهر قمرینك
۲۲ نجی کونی بر مجلس عمومی اجتماعه دعوت ایدیلدی .
تولی ایله ایلیچوتسای اوقتایك تخته جلوس مراسمی نه‌صورتله
جریان ایده‌جکنه دائر مذاکراتده بولوندقدن صوکره
یانلرنده بوتون شهزاده‌لر واکابر ملت اولدیغی حالده اوقتایك
چادیری اوکنده یره‌یوز سوره‌رك‌دور سلطنتنك متیمن ومدید
اولماسنی تمنی ایله‌دیلر. بعض مورخلر اوقتایك ابتداایمپراطورلغی
قبول ایتمه‌یه‌رك عموجه‌سنه‌یاخودقاردشلرندن برینه براقمق ایسته‌دیکنی،
کندیسنی اقناع ایچون قرق کون اوغراشمق لازم کلدیکنی

[۱] احتمالکه ایلی چوتسای ایله عینی ذاتدر .

سویلیورلر. مراسمك صوکنده اوقتای بوتون مجلسه بویوك برضیافت چکدی ، اکابر ملته محتشم هدیه‌لر ویردی .

بوجلوس مراسمندن صوکره اوقتای خان [١] ، فاصلهٔ حکومت اثناسنده تحدث ایتمش اولان تشوشاتی ازاله‌یه چالیشدی. ایلی چوتسایی کندیسنه وزیراعظم یاپدی . ایلی چوتسای بر طاقم قانونلر وجوده کتیردی . موغول خانی بونی کمال قطعیتله موقع تطبیقه قویدیردی . اوقتای ، پدرینك تحت تسخیره آلدیغی بالجمله ممالك حقنده استحصال معلومات ایتدکدن صوکره چین عائله‌لرینك تدارك ایده‌جکلری ایپکك ، حبوباتك وپاره‌نك مقدارینی، تاتارلرك کتیره‌جکلری بارکیرلرك ، اوکوزلرك ، قویونلرك ودریلرك عددینی تعیین ایله‌دی . غرب مملکتلرنده اون بش یاشندن یوقاری ارکك نفوس تحریر ایدیلدی . بوندن‌ده مقصد نه‌قدر عسکر آلنه‌بیله‌جکنی بیلمکدی .

مغلوبیتنی متعاقب هندستانه فرار ایتمش اولان خوارزم سلطانی جلال‌الدین ، جنکیزخانك وفاتندن صوکره هندستانی ترك ایله کندی ممالکنه عودت ایتمش [٢] ، موغوللرك ضبط ایتدکلری بوتون یرلری آز وقت ایچنده ابوالفرج ابوالفدا

---

[١] بزم مورخلرمز بوکا Etheracan, Hocotha, Occoday ، Occoday, Ocuai ، Ectais دیورلر .

[٢] ٦٢٨ تاریخ هجربسنده .

استرداد ایله‌مش ایدی . بوصورتله کرمان ، شیراز ، وتبریز ابوالمحاسن
ودها بر چوق شهر و ولایات تکرار خوارزم سلطاننك
تحت تابعتنه کیرمشدی . اوقتای تخته چیقنجه قوماندانلرندن
جرماغون Djiourmagoun نویانی بر اردو ایله سلطانه
قارشی کوندردی . جرماغون بویوك اوقسوس یاخود
آمو نهرینی کچدی ، جلال‌الدینك ممالکنه کیردی . جلال‌الدین
درحال بوتون سوریه وایران حکمدارلرندن امداد ایسته‌دی .
فقط خوارزم سلطانه قارشی بسله‌دکلری کین وعداوت ،
مسلمانلرك سلامت مشترکه‌سی ایچون معاونت لازم اولماسنه
رغماً اونك امدادینه قوشمقدن کندیلرینی منع ایتدی .
جلال‌الدین دیاربکره چکیلدی . اوراده ممالکنك مدافعه‌سنی
تماميله اهمال ایده‌رك ذوق و صفایه قویولدی . بایماس Baimas
نویانك قوماندا ایتدیکی بر موغول فرقه‌سی دیاربکرده
جلال‌الدینی باصدیردی . امیر اورخان علی‌العجله طوپلادیغی
بر مقدار عسکرله موغوللره قارشی مقاومتده بولوندی .
بوده جلال‌الدینك داغلره قاچماسنه وقت قازاندیرمق ایچوندی .
جلال‌الدینی داغلرده کوردلر اولدیردیلر .

قوماندانلری ایران ایله جوار ممالکی تخریب ایتدکلری غوبیله
صیراده اوقتای چین محاربه‌سی ایچون حاضرلق کوریوردی .
نیوچه‌لر ایمپراطورینك پدرینك وفاتی مناسبتله یوللادیغی
سفیرلر واسطه‌سیله یاپدیغی تکلیفاتی قبول ایتمك ایسته‌مه‌مشدی .

حربه دوام ایتمکه قرار ویرمش اولدیغی ایچون عسکرلرینه جلایرقبیله‌سندن چه‌لائوهوئن Tche-lao-hoeu ی قوماندان یاپدی و اوکا شنسی داخلنده قینغ یانغی محاصره‌یه کیتمه‌سنی امر ایله‌دی. بو قلعه اوقدر کوزل مدافعه ایدیلمش کورونیوردی که موغول قوماندانی عسکرلرینی بیهوده یره یورمغی مناسب بولمادی. شه‌تیه‌ن‌چه Che-tien-tché یه‌چه‌لی ، هونان وجوار ولایتلوه؛ لیه‌ئوهه‌ما Lieou-he-ma ینغ یانغ فو، سیوئه‌ن هوآفو حوالیسنه کوندرلدی. کرایتلر قبیله‌سندن چین های Tchin-hai ده قوماندان نصب اولونه‌رق ایلی چوتسای ایله برلکده ایمپراطورلغی اداره ایچون ناظرلر آراسنه قبول ایدیلدی . ایلی چوتسای یه‌چه‌لی ، شانتونغ ، شانسی ، له‌آئوتونغ ولایتلرینی اون سنجاغه آییردی . هر بریسی ایچون توزیع عدالت ایتمك ، ویرکو تحصیل ایله‌مك اوزره مأمورلر نصب ایتدی . اوقتایه چینك قانونلری وقدیم تاریخی حقنده وبالخاصه چه‌ئوقونغه وقونفوچیوسه دائر معلومات ویردی . ارزاق وذخائر فیئاتلرینه نرخ قویدیردی . بونلردن بویوك خانك حصه‌سنی تعیین ایتدی . ایشته اوقتای بونلرله مشغول اولدیغی صیراده قاراقورومه کلن اسماعیلیه‌لر Assassins حکمداری‌نك و دها سائر هند اکابرینك تعظیماتنی قبول ایتدی. صوکره برادری تولی ایله برلکده تاتارستانده اورخون نهری جوارنده ترتیب ایتدیردیکی بویوك بر آوه کیتدی . یاز موسمنك شدتلی

سنه ١٢٣٠ حرارت زمانلرینی تامیر نهری قربنده کچیردی . بو اثناده
عسکرلری شنسینك پایتختی اولان سی‌غان‌فوبی ضبط ایتمشلردی.
صوکره بورایه اردولرینك باشنده بالذات کیتدی [١] .
نیوچه‌لری تماماً محو ایتمکه عزم ایلمشدی. بو ولایتده آلتمشدن
زیاده مواقع مهمه ضبط ایتدیسه‌ده یونغ قوآن پیشکاهنده
بر موفقیت احراز ایده‌مدی . اورادن ، اردوسنك بر قسمیله
شانسی‌یه کچدی. آرقه‌سندن برادری تولی ، اوغلی منکو
Mangus ، جنکیزخانك برادری بلکاتابك، اوچنجی اوغلی
قه‌ هوئه‌ن پوهوآ Keouhoen-pou ho کلیورلردی . قونغ
١٢٣١ تسیانغ فوبی محاصره ایله، امداده قوشان تونغ‌قوآن عساکرینه
رغماً ضبط ایله‌دی [٢] . بو قوهٔ امدادیه ایله بوتون بر کون
مصادمه وقوعه کلمشدی . موغوللر نیوچه‌لرك ولایتلرینه
تونغ قوآن طریقیله کیرمك خصوصنده عناد ایدیورلردی. فقط
کندیلرینه تسلیم اولمش اولان بر نیوچه ضابطی بو اوغورده
صرف ایده‌جکلری تکمیل مساعینك عقیم قاله‌جغنی آکلاته‌رق
شنسی داخلنده هانغ چونغ‌فو طریقنی اختیار ایتمه‌لرینی توصیه
ایلدی . تولی ایله بویوك خان ، جنکیزخان طرفندن‌ده حین
وفاتنده توصیه ایدلمش اولان بو طریقی مع‌الممنونیه ترجیح
ایتدیلر . بناءً علیه ، ایرته‌سی سنه‌نك ایلك شهر قمریسنده

[١] یدنجی شهر قمریده .
[٢] دردنجی شهر قمریده .

بوتون قوماندانلرك حاضراولملری حقنده امر ویردیلر . تولی سونغلرك ایمپراطورندن مرور مساعده‌سنی ایسته‌دکدن صوکره کیدوب پائوقی‌یی ضبط ایتدی . مقصدی اورادن هان‌چونغ‌فو اوزرینه یورومکدی .

ایشته اوقتای ، نیوچه‌لر ایمپراطورلغنك ضبطی ایچون بو ترتیباتی اتخاذ ایتمش بولوندیغی صیراده ایلی چوتسایك اقتدار ومزیتنك تحریك ایتدیکی حسد حسندن متولد قاریشقلقلر کندیسنی پایتختده قالمغه مجبور ایتدی . ایلی چوتسای ضابطه ایشلری ایچون ، واردات‌تحصیلی ایچون ، حتی‌سلاحلر ایچون بویوك خانه قوماندانلر تعیین ایتدیرمك ایسته‌یوردی . بونلر بربرلرندن مستقل اولاجقلر ، وظیفه‌لرینك صورت اجراسی حقنده اوقتایه معروضاتده بولونه‌جقلردی . اکابر حکومت وقتیله اولدیغی کبی ، خدمتلرینه مکافاةً شهرلره و ولایتلره نائل‌اولاجقلری یرده شیمدی یالکزپاره وایپك آلاجقلردی . ایلی چوتسایك یاپدیغی بو نظامات اونلری کندی علیهنه تحریك ایدییوردی . قنقراتلر قبیله‌سنك رئیسی و بویوك‌خانك دایی‌سی ایله شه‌مون Che-mo-yen نامنده دیکر بر رئیس اك ابتدا کورولتویه قالقدیلر . ایلی چوتسایه بر چوق قباحت اسنادایله ایمپراطورلغك بوتون اداره‌سنی بویله یابانجی بر وزیره براقمه‌نك تهلکه‌سنی ایلری‌یه سوردیلر . ایلی چوتسایك عفتنه و عقل و درایتنه امین اولان ، اکابرك اونك حقنده‌کی

بغض وعداوتنی بیلن اوقتای بواتهاماته قولاق ویرمدی . ایلی چوقسایك دشمنلری مأیوس اولدیلر . بو فیرطنه‌دن هیچ صارصیلمامش اولان وزیر ایسه مالیه واداره اموریله مکلف قوماندانلر تعیین ایتمه‌سنی اوقتایدن شدتله رجا ایتدی . چین های ایله Tchin-hai ایله نیه‌ن هو Nien-ho یی ایلری سوردی و بونلری پك مدح ایله‌دی . پك چوق دشمن قازانمق قورقوسی ایله بونلر ایلی چوتسایه بوتون اکابرك علناً شکایت ایتمکده اولدقلری تعدیلات وتحولاتدن واز کچمه‌سنی توصیه‌سنده بولوندیلر . ایلی چوتسای فکرنده اصرار ایتدیکنی ، اسناد اولونان بوتون قباحتلری یالکز باشنه اوستنه آلمق ایسته‌دیکنی سویله‌دی . بر آز صوکره شه‌موین بعض حرکاتندن دولایی بر مجرم صفتیله بویوك خانك حضورینه سوق ایدیلمکه مستحق اولدی . اوقتای وزیراعظمی اعطای حکمه مأمور ایتدی . ایلی چوتسایك کندیسنی محو ایتمك ایسته‌ین بر آدمدن قورتولمق ایچون بو فرصتدن استفاده‌یه قالقه‌جغی ظن ایدیلدی . فقط جواباً شه‌مویه‌نك غایت مغرور اولمقدن باشقه بر قباحتی اولمادیغنی ، اساساً کندیسنك حرکاتی حقنده قطعی برشی سویله‌یه بیلمك ایچون حربك نتیجه‌سنی بکله‌مك لازم کله‌جکنی بیان ایتدی . بویوك خان بو علوجنابدن حیرتده قالدی . ایلی چوتسایك بوتون مزایاسنی مقربینه بیلدیرمك ایچون ایمپراطورلغك

واردات دفترلرینی اونلرڭ یاننده جلب ایتدیردی . واردات بو وزیرڭ برسنه‌اول تعیین ایتمش اولدیغی مقداره موافق ظهور ایتمش اولدیغنی کوروبجه موغوللر حیران اولدیلر . ایلی چوتسایك دشمنلری کندیسنی تقدیرده مضطر قالدیلر . بو وزیرڭ اعتبـاری آرتدی . اوقتای اوکا بویوك مهری تودیع ایتدی و بوتون ایشلری حواله ایله‌دی .

بواثناده تولی عسکرلرینی فونغ تسیانغ‌فو داخلنده پائوقی‌ده طوپلامش ، چید مساعده‌سی ایسته‌مك ایچون سونغلره عائد اولان یوقاچه‌ئو والیسنه برضابط کوندرمشدی [١] . بووالی کلن ضابطی اولدیرتمك صورتیله تولینك تکلیفنه جواب ویردی . موغوللر چین داخلنده بوقدر ایلریلره نفوذ ونیوچه‌لری تماماً محوایته‌لری سونغلرڭ منافعنه موافق دکلدی . تولی بوقتلدن حدته کلدی . چیدلری سرعتله زورلادی [٢] هوآیانغ و فونغ‌چه‌ئو اهالیسنی قیلیجدن کچیردی . مدهش اوچوروملری دولدورمق ایچون یالچین قایالری یونتدیره‌رق ، کچیلمز یرلردن کندیسنه بر یول آچدقدن صوکره شانسی داخلنده هان جونغ‌فویی محاصره ایتدی . تقریبی اوزرینه یوزبیك کشی داغلره چکیلدیلر . اوراده هپسی تلف اولدی . تولی صوکره عسکرلرینی تقسیم ایتدی . ایلك مفرزه قیانغ

---

[١] اسمی سوبوهان در .

[٢] سکزنجی شهر قمریده .

نهرینه منصب اولان قیالینغ شهرینه کیتدی . تخریب ایدلمش أولرك کراستهسندن یاپلمش صاللر اوزرنده بونی کچدی . شهر قیبسنده کائن اولان بعض مواقعی ضبط ایتدی. سی‌شوپی‌یه‌قدر کلدی . یوز قرقدن زیاده شهر ، قصبه ، یاخود استحکام تخریب ایله‌دی . دیکر طرفده هان‌چونغ‌فو ایله پانغ‌چه‌ئوفو آراسنده قرارکاه قوردی . اوراده هان چونغ‌فونك شمال شرقیسنده داغلر ایچنده کائن مهم بر موقعی اله کچیردی . عینی زمانده اوقتای [۱] شانسی داخلنده پوچه‌ئویی محاصره‌یه کلدی ، قوهٔ محافظه‌نك شدتلی مقاومتنه رغماً ضبط ایتدی . قاراموران نهرینی کچمك ایچون حاضرلاندی .

اینانیلمایه‌جق درجه‌ده عظیم مشکلاتی اقتحام ایتمش اولان تولی نهایت هونان حدودلرینه کلدی [۲] . ایمپراطورلغك پایتختی اولان قای‌فونغ‌فویی محاصره‌یه کیتمکه حاضرلاندی . جوارده‌کی اهالی بویوك بر دهشت و نومیدی ایچنده ایدیلر . هرکس بونك قارشیسنده اکیلیوردی . نیوچه‌لر ایمپراطوری بویوك بر مجلس عقد ایتدکدن صوکره ، برمحاصره‌یه مقاومت ایچون الزم اولان تدابیر احتیاطیه‌یی اتخاذ ایله‌دی. شهره چوق مقدارده حبوبات واوت کتیردیلر. کویلردن بوتون کویلیلری جلب ایلدیلر . تولی‌نك خارق‌العاده صورتده ایلریله‌یشی

---

[۱] اونجی شهر قریده .

[۲] اون ایکنجی شهر قریده .

نیوچه اردوسنی محو ایتمشدی. تولینك قارشیسنده نیوچه اردوسنك اوزون مدت مقاومت ایده بیلمه سی احتمالی کورونمه یوردی. نیوچه لر ایمپراطوری تبعه سنك معروض قالدیغی مصائبدن جداً متأثر اولدیغی ایچون، اونلری ترك ایتمکدن ایسه أولومی ترجیح ایتدیکنی بیان ایله قوماندانلری هوتایه و ای لا بوهو آیه عسکرك باشنه کچه رك موغوللری مغلوب ایتمه لری ایچون امر ویردی. بو قوماندانلر درحال نان یام فو الکاسی داخلنده تنغ چه ئویه کیتدیلر [۱] و تولی یه هجومه حاضرلاندیلر. اوده نیوچه لری غافل باصمق فکریله هان نهرینی کچمشدی [۲]. نیوچه قوماندانلری تنغ چه ئو قربنده یو Yu داغنك جوارنده کی اراضی یی تدقیق ایله دیلر. سواریلرینی بو داغك شمالنه، پیاده لرینی ده جنوبنه یرلشدیردیلر. موغوللر درحال صف حرب نظامی اوزره ایلریله دیلر. نیوچه لرك قارشیسنده برآز دوردیلر. هوتا بونلره هجوم ایتمه نك پك مشکل اولدیغنه حکم ایتدیکندن مصادمه یی تأخیر ایتمك ایسته یوردی. فقط موغوللر قملدادیلر. سواری قوللرندن بری نیوچه لرك اوزرینه شدتله صولت کوستردی. نیوچه لر متین داوراندیلر. اوچ دفعه هجوم ایتدیلر. حتی موغوللر برآز آچیلیر کبی اولملرندن استفاده ایده رك اوردولرینك ایکی جناحنه هجوم ایتمك ایسته دیلر. سنه ۱۲۳۲

[۱] اون ایکنجی شهر قمریده.
[۲] کانون ثانینك ۳۱ نده.

موغوللر منتظماً چکیله‌رك یر غائب ایتدیلر . هوتا ، تولینك معیتنده اوتوز بیکدن زیاده عسکر بولونمادیغنی ، تکمیل اردوسنك یورغون اولدیغنی کوره‌رك تعقیب آرزوسنی اظهار ایدییوردی . ای‌لاپوهو آقاراموران نهرینك بوز طوتمامش اولدیغی و نهری علی‌العجله کچمك مشکل بولوندیغی بهانه‌سیله تعقیبك تأخیر ایدیله‌بیله‌جکی فکرنده بولوندی . بو قوماندانلر تنغ‌چه‌ئویه‌دوغرو حرکت‌ایتمش اولدقلری صیراده ینه‌اورمانك آرقه‌سنه‌چکیله‌رك اوراده‌صاقلانمش اولان موغوللرك اورماندن چیقدقلرینی و کندیلرینه هجوم‌ایتمك‌اوزره ترتیبات کوردکلرینی خبر آلدیلر . تولی برجهلی حرکت یاپمشدی . نیوچه‌لر تولینك هجومنه مقابله‌یه حاضرلاندقلری اثناده تولی بر سواری قولی آییردی . بو قوت اردونك بوتون آغیرلقلرینی ضبط ایتدی . بو ضیاعدن صوکرا نیوچه‌لر تنغ‌چه‌ئویه چکیلدیلر . اورادن ایمپراطوره محاربه‌یی قازاندقلرینی بیلدیردیلر . بو خبر قای‌فونغ‌فوده بویوك برمسرت تولید ایتدی . شنلکلر یاپدیلر . اهالی کویلره چیقدی . فقط برقاچ کون صوکره اوقتای اردوسنك بر قولی کوروندی و برچوق اسیر آلدی .

موغوللر مختلف طرفلردن کلوب قای‌فونغ‌فویی محاصره ایتمك اوزره ایشته بو صورتله برله‌شیورلردی . شانسی‌داخلنده په‌پو موقعنده قاراموران‌ی کچمش اولان [١] اوقتای بو پایتخته

---

[١] برنجی شهر قرنده .

عائد اراضی اوزرنده کائن اولان چینغ چه ئوده قرارکاه قورمش و
اورادن سودای بهادری شهری قوشاتمغه کوندرمشدی. غایت
واسع اولان بو شهرده آنجق قرق بیك کشیلك بر قوهٔ مدافعه
واردی . ایمپراطور درحال یکرمی بیك کویلی ، یوز اسکی
ضابط ، قرق بیك اسکی عسکر جلب ایتدی . بونلری جوار
شهرلرده بولمشلردی. عینی زمانده عمومه اعلان ایدیلن بر نطق
ایله بوتون اهالی یی سلاحه صارلمغه تشویق ایله‌دی . تولینك
هونان قطعه‌سنه دخولندن خبردار اولان اوقتای سودای
بهادره امداد کوندرمه‌سی ایچون کندیسنه امر یوللادی .
تولی نیوچه‌لرك قوماندانلری هوتا ایله ای‌لاپوهوآیی ازعاج
ایچون اوچ بیك سواری افراز ایتدی .

بو قوماندانلر قای‌فونغ‌فویه امداده کیتمك ایچون یوز اللی
بیك کشیلك براردونك باشنه کچمشلردی . هوتا موغوللره
هجوم ایتدیردی . موغول سواریلری چکیلدیلر . فقط اقشامه
دوغرو تکرار کوروندیلر . یوللره بویوك آغاجلر آتدیردرق
مرور وعبوری کسمك احتیاطنی کوسترمش اولان تولی چوق
مقدارده یاغان قارلردن دولایی نیوچه‌لرك یوچه‌ئویه کیرمه‌لرینه
مانع اولدی. بونلر ، اوچ کوندن بری چکدکاری یورغونلقدن
دینکلنمك ایچون بو شهردن ایکی بوچوق فرسخ بر مسافه‌ده
توقفه مجبوریت حس ایتدیلر . اوراده هوتا پایتختك امدادینه
قوشمق ایچون امر آلدی . اردوسنك بر قسمی آغاجلر

آراسندن کندیسنه یول آچدی . اك مهم اولان قسمی ایسه
سان فونغ داغنه کیتدی . تولی بوتون عسکرلرینی طوپلادقدن
صوکره بونلره هجوم ایتدیردی . آچلقدن ضعیفلامش اولمقله
برابر نیوچه‌لر ابتدا کمال شجاعتله مقاومت ومدافعه‌ده بولوندیلر .
فقط موغوللرك یکی هجوملرینه مقـاومت ایده‌مدکلری ایچون
پریشان اولدیلر . ضابطانك قسم اعظمی حتی هوتا بیله آتلرندن
ایندیلر ، اللرنده قیلیج اولدیغی حالده موغوللره هجوم ایله‌دیلر .
موغوللر بوصدمه‌یه مقاومت کوستردیلر . نیوچه ضابطلرینك
برچوغی تلف اولدی . هوتا یوز سواری ایله یوچه‌ئویه دوغرو
قاچدی . یکی برقوهٔ امدادیه آلان تولی اوراده کندیسنی محاصره
ایتدی . هوتا ایلك تلف اولانلر آراسنده بولوندی . شهر ضبط
ایدیلدی . ایمپراطور عائله‌سندن بری سانغ فونغ هزیمتندن بری
کیزلی یاشامقده ایکن میدانه چیقدی ، تولینك نزدینه کیتمك
طلبنده بولوندی . تولینك حضورینه چیقدیغی زمان شوسوزلری
سـویله‌دی : « بن نیوچه‌لر ایمپراطوری هوشانغم . صادقلر
تسـمیه ایدیلن قول اردویه قوماندا ایده‌رم . اردولر کزی
اوچ کره مغلوب ایتدم . بوکون نامری مجهول عسکرلردن
مرکب برقوت باشنده أولمك ایسته‌مم . صداقتمی بوتون دنیانك
بیلمه‌سی و اخلافك حقمده ایی برفکر بسله‌مه‌سی ایچون بنی
اولدیرمه کزی آرزو ایده‌رم . » تولی حسن معامله ایله بوجسور
عسکری جلبه موفق اولامادیغندن عسکرلرینه تسلیم ایتدی .

اونلرده تولينك حضورنده ديز چوكمك ايستەمديكى ايچون باجاقلرينى قيلجله كسديلر . دوكره سوز سويلەمەسنه مانع اولمق ايچون آغزينى قولاقلرينه قدر ياردیلر . هوشانغ حكمدارينه صادق اولەرق أولمكدن ممنون ايدى . موغوللر غايت باربار اولمقله برابر فضيلتى تقديره قابليتلى اولدقلرينى ينه كوستردیلر . بوقدر ظالمانه اولديردكلرى بر پرنس شرفنه يره قيصراق سوتى دوكديلر . تكرار جانلانيرسه موغول اولەرق دنيايه كلمەسى ايچون دعا ايتديلر . اسير دوشن اى‌لاپوهاده تولينك حضورينه كوتورلدى . تولى اونى موغوللرك خدمتنه آلمغه چاليشدى . اى‌لاپوها غالب قوماندانى تحقير ايتمدى . يالكز ، بر نيوچه قوماندانى اولمق اعتباريله نيوچەلر اراضيسى اوزرنده اولمك ايستەديكنى بيان ايله اكتفا ايلەدى . موغوللر اوكا بو لطفى بخش ايدەجك قدر ظالم داوراندیلر . ايشته چينليلر بوقدر جسوردرلر . چونكه بو نيوچه ضابطلرى چينك ياخود چين اخلاق وعاداتنى قبول ايتمش وچينده برلشدكلرى زماندن برى اوزون بر اقامت نتيجەسنده چينليلرك سجيەسنى آلمش تاتارلر ايديلر .

بو مظفريت اوزرينه پايتخت ، بكلەديكى امداددن محروم قالدى . تونغ قوآندن وسائر مواقعدن بوتون عسكرلر جلب ايديلدى . اوزمانه قدر ضبط ايديلەمەمش اولان موقعلر موغوللرك كيفنه معروض براقلدى . قاراموران اوزرينه

تحميل ايدلمش اولان برچوق ارزاق موغوللرك النه دوشدیکی جهتله نیوچه‌لر بونلردن ده محروم قالدیلر . على العجله ایکی یوز بیك اوق، بیك پیاده‌دن و اون بش بیك سواریدن مرکب یکی بر اردو طوپلاندی. حیاتلرینی قورتارمق ایچون موغوللردن قاچان غایت عظیم مقدارده اهالی بو اردویی تعقیب ایدییوردی . فقط نیوچه‌لرك بوغیرتی هیچ بر موفقیت تأمین ایتمدی . آشاغی رتبه‌ده بر چوق ضابطلر موغوللره تسلیم اولدیلر . قوماندانلر [١] داغلره چکیلمك مجبوریتنی حس ایتدیلر . اوراده یکی تهلکه‌لره معروض قالدیلر . قیشك شدتی وقیطلق ایله مجادله ایتمك اضطرارنده ایدیلر . کوندوزین کونش قارلری اریتیور ، یوللری کچیلمز بر حاله کتیرییوردی. کیجه‌لین صوغوق هر شیئی ینه اسکی حالنه کتیرییوردی. یورومك غیر قابلدی. اك قوتلیلر بو یورغونلقلره تحمل ایتدیلر . فقط یوللره داغلمش اولان قادینلر ، قیزلر ، اختیارلر، چوجوقلر سفالتدن تلف اولدیلر. صوکره موغوللر باصدیردی. اردونك قسم کلیسی تعقیب ایده‌مه‌ینلرك هپسنی اسیر آلدیلر . عسکرلر تیه‌لینغ داغنه واصل اولدقلری زمان بر آز مقامت کوسترمك ایسته‌دیلر . فقط صوغوقك شدتی اونلری سلاح قوللانمقدن منع ایتدیکی ایچون هپسی بردن ضابطلریله قاچدیلر . موغوللر بونلرك بر چوغنی قتل

---

[١] توشام ایله ناهو ژون .

ایتدکدن صوکره کیدوب تونغ قوآنی ودها سائر مواقعی ضبط ایتدیلر . یالکز قوئه‌یی تەفو مستثنا ایدی . بونك محاصره‌سنی رفعه مجبور اولدیلر . صوکره [١] ، لویانغه یاقلاشدیلر . بوراده سانقونغ هزیمتندن قورتولمش اوچ درت بیك عسکر واردی . قوماندانلری مصاب اولدیغی بر خسته‌لقدن دولایی موغوللرله محاربه‌یه کیده‌مدیکی ایچون پك مأیوس اولدیغندن سورلرك اوزرندن هندکلره کندیسنی آتدی . قلعه محافظنك لویانغده براقمش اولدیغی قیانغ‌شین مدافعه‌یی درعهده ایلدی . برچوق بایراقلر یاپدیراق سورلرك اوزرینه الك فنا عسکرلریله برلکده دیزدی . صوکره هپسی چرچبلاق کزیده درت یوز عسکرك باشنه کچدی وبونلرله هجوملر یاپدی . حرب ایدرکن آلچاقلر ! چکیلکز ! دیه هایقیرییورلردی . طاش آتمق ایچون یکی مانجینقلر ایجاد ایتدی . بونلر دها آز آدم طرفندن قوللانیله‌بیلیردی . یوز آدیمه‌قدر طاش آتیورلردی . اوقی قالمادیغی زمان دشمنلرك آتدقلرینی آلدی ، درده‌یاردیردی . یاقیرپارالرله تجهیز ایتدکدن صوکره آغاج بربورویه قویدیردی . بورادن بویوك بر سرعتله چیقیورلردی . ایشته بو صورتله قیانغ‌شین جسارتی سایه‌سنده موغوللری محاصره‌یی رفعه مجبور ایتدی . موغوللرك مقداری اوتوز بیکه بالغ اولیوردی .

---

[٢] اوچنجی شهر قریده .

فقط صوکره موغوللر تکرار کلدکلری زمان [١] قیانغ شین دشمن صفلرینی یاروب کچمک ایسترکن یاقه‌لاندی . موغول قوماندانی تاچار Tatchar ایمپراطور اوقتایی سلاملامق اوزره شمال استقامتنده کندیسنه بردورلو دیزچوکدیره‌مدی؛ اولدیرتدی .

غوبیل

اوصیراده تاتارستانه عودت ایتمه‌یی دوشونن بویوک خان نیوچه‌لر ایمپراطورینه کندیسنه خراجکذارلغی قبول ایتمه‌سی ومتوفی قوماندان ای‌لاپوهانك زوجه‌سی، چوجوقلری و کوله‌لریله برلکده اسامیسی معین یکرمی‌یدی عائله‌یی تسلیم ایله‌مه‌سی ایچون خبر کوندردی. نیوچه‌لر ایمپراطوری سرای ارکانینك ایلری کلنلرندن برینه پرنس عنوانی ویرەرك موغوللر نزدینه رهینه اولمق اوزره کوندردی . عینی زمانده صلح مذاکراتنه کیریشمك اوزره مرخصلرده اعزام ایله‌دی. فقط قاندن، قتالدن باشقه برشی دوشونمه‌ین سودای بهادر بوتون بوتدابیری بوزدی . صلح یاپیله‌جق قورقوسیله اردوسنده عظیم مقدارده موجود چین اسراسنه قای‌فونغ فونك هندکلرندن قسم اعظمنی دولدیرتدی . بو شهرده هرشی تذبذب ایچنده ایدی. صلح قونفرانسی اوزرنده سوءتأثیر حاصل ایتمك قورقوسیله والی ، حتی بالذات ایمپراطوریله موغوللر اوزرینه سلاح آتلماسنی امره جسارت ایده‌میوردی. ایمپراطور خلقه کورونمك

[١] ١٢٣٣ سنه سنده .

ایچون بش سواری ایله سرایندن چیقدی . چامورلر ایچنده نمایان اولدی. یاغمقده بولونان یاغموردن کندیسنی قورومق ایچون مسارعت کوسترنلره الك عادی برنفر کبی هر دورلو شدائده عرض نفس ایتمك ایسته‌دیکنی سویله‌دی . خلق ایمپراطوری کورنجه آغلایور ، آیاقلرینه قاپانیوردی . کلوپ هندکلرك یاریسی دولمش اولدیغنی ایمپراطوره خبر ویردیلر . قوای محافظه‌نك مدافعه‌ده بولونمالرینه مساعده ایدیلمه‌مشدی. ایمپراطور ، آنجق تبعه‌سی ایچون یاشامقده اولدیغی جهتله موغوللرك تابعیتنی وخراجکذارلغنی قبول ایده‌جکنی ،موغوللره رهینه‌لر کوندره‌جکنی ، صوکره‌ده دشمنلر تعطیل مخاصمات ایتمزلرسه کندیلرینه قارشی قویمغه مساعده ایدیله‌جکنی بیان ایتدی . او کون رهینه یوله چیقدی .

عقد ایدیله‌جك صلحك آچیقدن آچیغه دشمنی اولان سودای بهادر هجوملرینی تشدید ایتدی. بونك اوزرینه نیوچه‌لر مدافعه‌ده بولونه‌رق طاش کله‌لر آتدیلر. موغوللر دکرمن طاشلرینی برقاچ پارچه‌یه بولدیره‌رك کیجه کوندوز مانجنیقلرله آتیورلردی. متعدد برجلری ییقدیلر ، جوار أولرك قالین دیرکلرینی قیردیلر . نیوچه‌لر تحفظ ایچون أولرك اوزرینه کوبره ، صامان ، کچه اورتیورلردی . بونك اوزرینه موغوللر آتش آتان ماکنه‌لر قوللاندیلر . بو آتش اوقدر سرعتله سرایت ایدیوردی که سوندیرمکده بویوك مشکلات چکیلیوردی .

بوكا بر «غره‌ژوا» آتشی دیورز . موغوللر ، ایران وسوریه محاربا‌تنده بو آتشی اوکرنمشلردی . شهرك سورلری مرور زمان ایله دمیر قدر سرتلشمش بر طوپراق ایله صیوالی اولدیغی ایچون بوتون بو ماکنه‌لره مقاومت ایدییورلردی . موغوللر شهرك سورلرینی احاطه ایده‌جك صورتده بویوك بر سور انشا ایتدیلر . بونك درین هندکلری ، برجلری ، بارولری وفاصله‌لرایله محافظه بولوکلری واردی. دیکر طرفدن محصورین شهرك قاپیلری اوکنده زیقزاق شکلنده باشقه قاپیلر انشا ایتمشلردی . بو قاپیلردن آنجق اوچ کشی یان یانه کچه‌بیلیردی. فقط چوق کچمه‌دن بو انشاآتك خروج حرکتلری اجراسنه ضررویردیکنی کوردیلر. هندکلرك آلتندن بر مجرا آچدیلر . مقصدلری موغوللرك بطاریه‌لرینی برهوا ایتمك اولدیغی ادعا ایدیلیور. فقط موفق اولامادیلر. اوزمان کندیلرینك اویله بر ماکنه‌لری واردی که ضخامت بوینوزلری شکلنده‌دمیر پارچه‌لری آتیوردی. بونلر باروتله دولدیریلیوردی. باروته آتش ویریلدیکی زمان‌مدهش بر کورولتوایله پاتلایورلردی. بو کورولتو یك اوزاقلردن ایشیدیلیوردی . بومرمیلرك دوشدکلری یرلر تماماً محواولیور ، آتش ایکی بیك قدمدن فضله بر دائره‌یه قدر انتشار ایدییوردی . بو آتش دمیر زرهلری دلیوردی . بو مرمیلری دمیر زنجیرله باغلایورلر ، هندکلره‌یاخود تحت‌الارض چوقورلره ایندیرییورلرو برفتیل ایله

آتشلەیورلردی . انفلاق وقوعه کلنجه هرشی تخریب ایدیلمش اولیوردی ، باروت دولو بومبالری‌ده واردی . بونلری‌ده آتیورلردی . موغوللرپك قورقدقلری بوما کنه‌لردن تحفظ ایچون سو لره آنجق تحت‌الارض آچدقلری یوللردن یاقلاشیورلردی . اوزمان چینده باروت معلوم ایدی[١] . فقط آوروپاده بزم یاپدیغمز کبی عمومیتله استعمال ایدیلمزدی . اون آلتی کونده طرفیندن بر میلیون کشی تلف اولدی . سودای بهادر محاصره‌یی رفعه مجبور اولمق خجالتندن قورتولمق ایچون صلح عقد ایتمك اوزره قونفرانس انعقاد ایتمکده اولدیغندن دها زیاده محاربه ایتمك فائده‌سز اولدیغنی والی‌یه سویلتدی . محصورین کندیسنه مفرح مشروبات کوندردیلر . پك چوق هدایا ویردیلر . سودای بهادرده کیدوب قاراموران ایله مونهری آراسنده قرارکاه تأسیس ایتدی .

غوبل — محاصره‌نك رفعندن صوکره قای‌فونغ‌فوده بروباچیقه‌رق پك چوق کشینك تلف اولماسنه سببیت ویردی . صوکره ، دولتك احتیاجی یکی ویرکولرطرحنه لزوم حس ایتدیردی . ایمپراطور بیله مصارفاتی تنظیم ایله‌دی . برچوق مستفرشه‌یی سرایندن چیقارتدی ؛ کندیسنه ویریلن طمطراقلی عنوانلری قالدیردی ، محاصره‌ده تمیز ایتمش اولان ضابطانه پك چوق

---

[١] راهب غوبیلك ادعاسنه نظراً چینلیلر ١٦٠٠ سنه‌یی متجاوز برزماندن بری باروتی بیلیورلردی .

احسان ویردی. خست طبعی حسبیله خلقك نفرتنی قازانمش اولان وزیر اعظمنی عزل ایتدی. فقط ایکی وقعه بو حکمدارك صلحدن اوزون مدت استفاده ایتمه‌سنه مانع اولدی. ایکی موغول قوماندانی [١] اوزمان قیانغ‌نان داخلنده سوچه‌ئو والیلکی ایچون غوغا ایدییورلردی. بوقوماندانلردن بری نیوچه‌لره دخالت ایتدی. ایمپراطور کندیسنی خدمتنه آلمق واوکا پرنس عنوانی ویرمك کبی بر احتیاطسزلقده بولوندی. دیکر طرفدن، ضابطلری، اوقتایك صلح مذاکره ایتمك اوزره کوندردیکی ضابطلری اولدیردیلر. ایمپراطور بو مسئله‌ده موغوللره هیچ ترضیه ویرمدی. سودای بهادر درحال بویوك خانی وقعه‌دن خبردار ایتدی. حربه تکرار باشلانه‌جغنی تخمین ایده‌رك سفره چیمق وقای فونغ‌فو پیشکاهنه تکرار کلمك ایچون الزم تدارکاتك کافه‌سنی کوردی. اوقتای درحال سودای بهادره هونان اوزرینه یورومك امرینی ویردی. باشقه قوماندانلرده دیکر برجهته سوق ایدیلدیلر. بعض قوماندانلر قوره‌یه کیتمك امرینی آلمشلردی. اوراده اهالی عصیان ایده‌رك موغول ضابطلرینی اولدیرمشلردی.

نیوچه‌لر ایمپراطوری بوتون بو داغینیق عسا کرك بر اردو حالنده طوپلانمه‌لرینی امر ایتدی. فقط موغوللر بونلری

---

[١] غان یونغ ایله آچولو.

هپ بر نقطه‌ده تحشد ایتمه‌دن اول مغلوب ایتدکلری ایچون ایمپراطور کویلیلردن ، ایپسز صاپسز کیمسه‌لردن مرکب بر اردو ترتیب ایتمکه مجبور اولدی . بر محاصره احتمالنه قارشی اهالیدن مالك اولدقلری پرنجك اونده اوچنی ایسته‌دی . بو امر اوقدر قطعیتله اجرا ایدیلدی که بر طول قادین پرنجك ایچنه باشقه شی قاریشدیردیغندن دولایی ضرب جزاسنه محکوم اولدی . بوشدت سببیله برچوق کیمسه‌لر صاقلادقلری عظیم مقدارده پرنجلری لغملره یاخود باتاقلقلره آندیلر . سفالت آرتدی . ایمپراطور فقرایه چوربا داغیتمغه مجبور اولدی . کیمسه اوامرك شدتندن علناً شکایته جسارت ایتمیوردی .

ایشته بوتاریخده [١] اوقتایك برادری تولی تاتارستانده اونون نهری قربنده وفات ایتدی . تولی جنکیزخانك اوغلی ایدی . بوتون سفرلرنده اوکا رفاقت ایتمش، هپسنده پك چوق دگر کوسترمشدی . پدرینك وفاتندن صوکره ایکی سنه ایمپراطورلغی اداره ایتمشدی . عمومیتله چینلیلر و موغوللر طرفندن کندیسنه حرمت کوستریلیردی. پك بویوك بر قوماندان اولمق اوزره تلقی ایدیلیوردی . بویوك بر تواضعی واردی . پدرینه ، والده‌سنه قارشی دائما حرمت ابراز ایتمشدی . اوقتایك منافعنه وشان وشرفنی تزییده صوك درجه‌ده غیرت

---

[١] دوقوزنجی شهر قمریده .

ایدردی . حتی بونی اودرجه‌یه واردیرمشدی‌که اوقتای خسته لاندیغی زمان دیزچوکمش ، بر کاغده کندی اسمنی یازه‌رق برطرفك ایچنه قویمش و برادرینك حیاتنی قورتارمق ایچون اونك یرینه کندی حیاتنی تقدیم ایتمشدی [١] . بونلردن دولایی مزایاسی بوتون بوتون کوزه چارپیوردی .

منحصراً چینده‌کی حرب ایله مشغول اولان اوقتای اوزمان، جنوبده حکمران اولان سونغ سلاله‌سی ایمپراطورلریله بر معاهده نامه یاپدی [٢] . بونلر نیوچه‌لرك دشمن بی‌امانی ایدیلر . چونکه نیوچه‌لر بوتون شمال ولایتلرینی اللرندن آلمشلردی . انتقام آلمق و بوتاتارلری تماماً محو ایتمك ایچون نیوچه‌لرك انقراضندن صوکره کندیلرینه هونان ولایتنی وعد ایدن موغوللرله برلشدیلر. منفعت دکل انتقام حسی ایله

[١] تولی، چینلیلرك سولوهوتیه‌نی نامنی ویردکلری سرقوتنی بك جهان Sarkoutna beghgehan ایله أولنمشدی . بونك باباسی کرائتلر قبیله‌سندن آق بایرایدی. اونك خانك برادری حاکمبو Hakembou بودر . بوقادیندن اون بر ارکك چوجوغی اولمشدی . برنجیسی منغقو یاخود منکو خاندر. ایکنجیسی چورقو؛ اوچنجیسی هوتوتو ؛ دردنجیسی هوبی‌لای یاخود قبلای‌در ؛ بشنجیسنك اسمی مسکوت کچیلیور . آلتنجیسی هیولیه‌هو یاخود هلاکو ؛ یدنجیسی آلی‌بوقو یاخود آریغ بوکا ، سکزنجیسی پوچو ؛ دوقوزنجیسی موقو یاخود موقا اوغل ؛ اوننجیسی سوبی‌توقو ؛ اون برنجیسی سوئه‌پیه‌تای .

[٢] اون ایکنجی شهر قمریده .

یاپلمش اولان بو معاهده ایکی ایمپراطورلق ایچنده‌ده مؤسف نتیجه‌لر ویردی . نیوچه‌لر چیندن طرد ایدیلدکدن صوکره موغوللر سونغلرك رقیبی اولدیلر . اونلرده‌ده هجوم ایتدیلر . نیوچه‌لرك ضبط ایتمه‌مش اولدقلری ولایتلری للرندن آلدیلر . چینلیلر نه‌وقت اجنبیلری امدادلرینه چاغیرمشسه بوعاقبته اوغرامشلردر .

نیوچه‌لر درحال هر طرفدن عسکر جلب ایتدیلر . فقط موغوللره مغلوب اولدیلر . موغوللر طوپلادقلری ارزاقی‌ده اللرینه کچیردیلر . عقد ایدیلن مجلسده ، قای‌فونغ‌فو محاصره‌سنه حاضرلانان سودای بهادر اوزرینه یورونمه‌سی تکلیف ایدیلدی . شرائط حاضره دائره‌سنده ایمپراطورلغك عاقبتنی بر مصادمه‌نك نتیجه‌سنه باغلامق ایجاب ایده‌جکی فکرنده بولونیلیوردی . بعضیلری ایسه دها قوتلی باشقه شهرلره چکیلمه‌سی رأیی اظهار ایتدیلر ایمپراطور عسکرینك باشنه کچمك ایسته‌دیکنی سویله‌دی . اعضادن برچوغی ایچنده عائله‌لری بولونان مدافعه‌سز برشهری براقوب چیقمغه بردورلو قائل اولامادقلری ایچون ایمپراطورك بو رأینه مخالف ایدیلر . ایمپراطور شهری مدافعه ایچون قوماندانلر تعیین ایتدی . کندیسی درحال قاراموران نهرینی کچدی . بوراده مدهش برقاصیرغه‌یه طوتولدی . قاصیرغه اردوسندن بر قسمنك کندیسنی تعقیب ایتمه‌سنه مانع اولدی . ایمپراطور ، موغوللره

سنه ١٢٣٣

تابع بولونان اوئەيي چەئويە هجوم ايتدی . بوولايتده اوقتای طرفندن قوماندان بولونان شەتيەن پەیپەچەلی و شانتونغدەكی بوتون عساكری طوپلادی . نيوچەلر قوماندانی پسا اوزرينه يورودی ، قانلی برمحاربەدن صوكرەارنی فراره مجبور ايدەرك اردوسنی قيليجدن كچيردی . ايمپراطور هم بوخبری هم سودای بهادرك قای‌فونغ‌فو اوزرينه حركتنی اوكرەنجه علی العجله قاراموران نهرينی تكرار كچدی . قوئەيي‌تەفويه كيتدی . ايمپرا - طوريچەلرك اورايه كلەلری ايچون امرويردی . فی‌الحقيقه بونلر قای‌فونغ فودن چيقديلر . فقط جوارلره واصل اولمش اولان موغوللردن قورقدقلری ايچون شهره دونديلر . شهرده هركس بويوك برخشيت ايچنده ايدی .

قای‌فونغ فانغك غرب جهتنی مدافعەيه مأمور اولان نيوچەلر قوماندانی تسولی ، اتخاذ ايديلەجك قرار حقنده مذاكراتده بولونمق اوزره درحال ناظرلرك يانىنه كيتدی . كنديسنه محاربه ايتمك و حكمدارك اوغورنده ترك حيات ايلەمك لازم كلەجكی يولنده جواب ويريلدی . تسولی ، بوتوصيه درده چاره ساز اولاجقسه ايی اولاجغنی سويلەيەرك چكيلدی . براز صوكره ناظرلری و اكابردن اون كشی‌يي توقيف ايتديرەرك مملكتك سلامت عموميەسی نامنه هپسنك باشلرينی كسديردی . صوكره سرايه كيتدی . ايمپراطورك والدەسنه ارائه ايتديكی بر پرنسی نائب حكومت نصب ايتمەسنی سويلەدی .

کندیسنی وزیر اعظم وباش قوماندان اعلان ایتدی . آنجق کندی طرفدارلرینه بر مأموریت ویردی . شهرده هر شیئی بوصورتله النه‌چیردکدن صوکره شهری موغوللره تسلیم ایتمکه قرار ویردی . هپسی غایت کوزل کیینمش برچوق ضابطانك باشنده اولدیغی حالده شهردن چیقه‌رق‌سو ای بهادره کیتدی . بوکا عرض تعظیمات ایله‌برابر صداقت یمینی ایتدی . شهره عودت ایدنجه بوتون استحکاماتی ییقدیردی . ایمپراطور خاندانی افرادینی تحت محافظه‌یه آلدی . بوتون خزائنی طوپلاتدی . ایمپراطورله برلکده کیتمش اولان اکابرك زوجه‌لرندن و کریمه‌لرندن بر حرم یاپدی . غرور ونخوتی بر آبده رکزینه قیام ایده‌جك درجه‌ده ایلری‌یه واردیردی . بو آبده‌یه مزیاتی وبالخاصه‌عقلنجه شهری صورت تخلیصنی حك ایتدیرمك فکرنده ایدی . فقط تصادف ایتدیکی مشکلات بوتصورینی دها ایلری‌یه واردیرمق خصوصنده مساعد بولونمادی .

باشقه قوماندانلرده ایمپراطورك قوماندا ایتدیکی اردوده قاریشقلق چیقارمقدن کری قالمایورلردی . ایمپراطور ، یه‌فایی اولومنی ایسته‌ین عسکرلره تسلیمه مجبور اولدی . قوماندانلق موقعنه چیقمغه موفق اولمش بر سرسری عسکر اولان و ایمپراطورك یاننده یکانه قوماندان اوله‌رق قالان پوچاقونه‌ن ایمپراطورك مایونغ نامنده‌کی برضابطك سوزلرینی دیکله‌مسنه مغبر اولدی . بوضابط کندیسنك دشمنی ایدی . ایمپراطور

بيهوده يره اونلرى باريشديرمغه اوغراشدى . پوچاقوئەنن دشمننه قارشى اولان عداوتنى قلبنده دائما محافظه ايتدى . ايمپراطور پوچاقوئەندن شبهه ايتديكى جهتله كنديسنى ترصد آلتنده بولونديرييوردى . فقط ترصده مأمور اولان آدم ايمپراطوره خيانت ايدەرك پوچاقوئەنى كيفيتدن خبردار ايلدى . اوده درحال مايوننى اوچ يوز ضابط واوچ بيك نفرله برلكده قتل ايتديردى . حتى بونلرى ايمپراطورك نزدنده توقيف ايتديرمك جرأتنى بيله كوستردى . قيليجى بلنده ايمپراطورك حضورينه چيقەرق قتل ايتديرديكى كيمسەلرك بر عاصى اولدقلرينى سويلەدى . پوچاقوئەنه مقاومت ايدەجك درجەدە متانت كوسترەمەين ايمپراطور اونلرى مجرم اعلان ايتمكه مجبور اولدى .

بو اثناده تسولى موغوللرى قاى‌فونغ‌فويه صوقيوردى . ايمپراطورك والدەسنى وسائر بوتون قادينلرينى اوتوز يدى آرابەيه بينديرمشدى . صوكره ، خاندان ايمپراطورى‌يه منسوب اولوب توقيف ايتديرديكى پرنس وپرنسسلر ، بر چوق ضابطلر ، دوقتورلر ، ايپك عملەلرى وسائرەلر ، بوتون حكمدارلق مزيناتى ، الماسلر ، ذى قيمت طاشلر ايله برلكده سوداى بهادره كيتدى . موغول قوماندانى ابتدا بوتون ايمپراطور عائلەسى افرادينى اولديرتدى . ايمپراطوربچەلر ايله معيتلرندەكى قادينلرى قارامورانه كوندردى . سوداى بهادر بوتون قاى‌فونغ

فو سكنه‌سنك قتلی ایچون اوقتایدن استیذانده بولوندی . فقط ایلی چوتسای بو قدر اوزون محاربه‌دن مقصداله خالی بر چول کچیرمکدن عبارت اولمادیغی اوقتایه سویله‌یه‌رك بوکا ممانعت کوستردی . اوقتای یالکز خاندان ایمپراطوری‌یه منسوب برنسلرك اعدامنی امر ایتدی . بو صورتله کرك شهر اهالیسندن کرك شهره کیرمش ملتجیلردن بر میلیون درت یوز بیك عائله اولومدن قورتولدی . سودای بهادر قای‌فونغ‌فویه کیردی . تسولی طرفندن سرایه کوتورلدی . موغوللر بو خائنك أوینی مصون براقادیلر . یاغمالادیلر . سودای بهادر هیچ مدافعه ایدوب مانع اولمادی .

او زمان نیوچه‌لر عسا کرینه قوماندا ایدن وعینی زمانده ایمپراطورلغه حاکم بولونان پوچاقوئن ، ایمپراطورك والده‌سنی اسیر اوله‌رق طوتان موغوللرله مذاکراته کیریشمه‌سی ایچون ایمپراطوردن امر آلدی . ایمپراطورك بو امری ویرمکدن مقصدی موغوللرك ته‌موتای Temoutai قوماندا‌سنده بولونان قرارکاهلرینه باصقین یاپمق ایدی . مهارتسز ودکرسز بر آدم اولمایان پوچاقوئن ، موغوللر کندیلرینه تکلیف ایدیلن معاهده ایله مشغول اولدقلری صیراده او قدر کوزل تدبیرلر اتخاذ ایتدی که کزیده درت یوز عسکر ایله پیشدار قره‌غوللری اولدیردی ، موغوللرك قرارکاهلرینه کیردی ، اوچ بیك بش یوز کشی اتلاف ایتدی یاخود نهرده بوغدی . قرارکاهه

آتش ويردى ومنتظماً چكيلدى. بوموفقيت كنديسنى جرأتلنديردى وسرايده دها متشبث اولماسنه سببيت ويردى . عودتده ايمپراطورى بر قاچ خدمتجى ايله بر صالونه حبس ايتدى . بو ايمپراطور حكمدارلرك عاقبتنه دائر اوزون اوزون تفكراته دالدى. حكمدارلرده سائرانسانلركبى اولومدن و فلاكتدن آزاده دكلديلر. ايمپراطور ضابطلرينى دهاايى انتخاب ايتمه‌مش اولديغنه اسفلر ايتدى. صادق تبعه‌سندن اوچ كشى بوعاصيدن قورتولماسى ايچون ايمپراطوره تلقيناتده بولونديلر . بر معتاد ايمپراطورك حضورينه كلديكى صيراده قتلى قرارلاشديرلدى وبوتصور موقع تطبيقه قونولدى . بوچاقوئن صالونه كيرركن يان طرفندن بر قيليچ ضربه‌سنه معروض قالدى. بالذات ايمپراطورده برضربه ايندىردى . قاچمق ايسته‌دى . فقط ايلك قيليجى اوران كنديسنى تعقيب ايله اتلاف ايتدى . درحال بوتون عسكرلر سلاحه صاريلديلرسه‌ده ايمپراطور اونلرى تسكين ايله‌دى .

ايمپراطور صوكره قوئه‌يى ته‌فوينى ترك ايله‌يه‌رك درت يوز كشى ايله ژونينغفو [١] يه كيتدى . يولده بوتون خلق كوز ياشلرى دوكه‌رك استقبالنه چيقيورلردى. اسكى ومتروك برمعبده چكيلمش اولان بو طالعسز حكمدارك ايچنى چكه‌رك : « بوتون قومم محو اولدى » ديديكى ايشيديلدى . هوسيه هوينى باش قوماندان و وزير اعظم نصب ايتدى . غايت

[١] او وقت بو شهره تساى‌چه‌ئو ديرلردى .

مقتدر بر ذات اولان هوسیه‌هو ایشلری تنظیمه چالیشدی .
کیجه کوندوز بارکیردن اینمه‌دی . سلاح ، ییه‌جك
و بارکیر صاتون آلمق ایچون بوتون املاکنی صاتیوردی .
کزیده اون‌بیك عسکردن مرکب بر اردو تشکیل ایده‌رك
بونلری دائمی صورتده تعلیم ایتمکه باشلادی . هرکس طاقم
طاقم ژونینغ‌فویه کیدییورلردی . اوراسنك موغوللره قارشی
بر التجاگاه تشکیل ایده‌جکی ظن اولونیوردی. بویوك برامنیت
داخلنده یاشامغه باشلامش اولان ایمپراطوربیله اوراده برسرای
بنا ایتدیرمك و أولمك ایسته‌یوردی. هوسیه‌هو شهرده بولونان
ییه‌جك ، جبخانه و اسلحه‌نك نه‌قدر آز اولدیغنی کوستره‌رك
ایمپراطورك فکرینی تصحیح ایتدی . صوك درجه‌یه قدر
مدافعه‌ده بولونمق ایچون تحکیماتی تقویه ایتمکه ایمپراطوری
تشویق ایله‌دی . قوماندان ناچاره التحاق ایدن بر سونغ
اردوسی هونانه ملحق بعض شهرلری ضبط ایتمش اولدیغی
ایچون بوتحکیماتی اجرا لزومی پك مبرم ایدی . بحث
ایتدیکمز بو اردولر برآز صوکره [١] ژونینغ فوشهرینی
قوشاتدیلر . ایلك هجوملرده موغوللر بو محاصره‌نك اوزون
سوره‌جکنی تخمین و تقدیر ایتدکاری ایچون سپرلر قازه‌رق ،
سورلریاپه‌رق مقابل تحکیماتده بولوندیلر. هوسیه‌هو، عسکرلرینه
جسارت تلقین ایتمك ایچون چوق اوغراشدی. چونکه عسکرلر،

---

[١] دوقوزنجی شهر قریده.

دشمنك بوتون تحكيماتنى كورمكدن قورقويه دوشمشلردى . شهرى مدافعه ايچون عسكرك مقدارى كافى درجه‌ده دكلدى . هوسيه‌هو بو نقصانى تلافى ايچون قوتلى قادينلرى سچه‌رك كنديلرينه اركك اثوابى كييديردى . سورلرك اوزرينه ايجاب ايدن كراسته ايله طاشلرى طاشيتدى . صوكره بر خروج حركتى ياپدى . فقط بو كنديسنه بر فائده تأمين ايتمه‌دى . موغوللر آلدقلرى اسيرلردن شهرده ييه‌جك آز اولديغنى اوكرنديلر . بونك اوزرينه ، سونغلرك قوماندانى من قونغ ، محصورينك قاچمق ايچون عمومى بر خروج حركتى ياپمق يولنده بر اثر نوميدانه كوسترمه‌لرينه قارشى احتياطلى بولونمه‌يى توصيه ايتدى . ناچار بش بيك كشيلك بر قوت ايله چانغ پائويه بر هجوم حركتى ياپماسى ايچون امر ويردى . فقط بو هجوم محصورين طرفندن پوسكورتولدى . صوكره موغوللر برطابيه‌يى ضبط ايتديلر . صويك اورته‌سنده بولونان چاى تان نامنده برقلعه‌يه هجومه حاضرلانديلر . بويوك يوللر آچديلر . صولر نهره آقدقدن صوكره بوتون عسكر يورويه‌رك كچديلر ، جنوب جهتنده‌كى سورلره هجوم ايتديلر . قراركاهلرينى ياقق ايسته‌ين بش يوز عسكرى كرى آتديلر . هرطرفدن سورلر زورلاندى . فقط ايكنجى بر سوره تصادف ايدنجه حيرتلره دوشديلر . بوسورلركده اسباب مدافعه‌سى واردى واطرافنده هندك قازيلمشدى . هوسيه‌هو بوراده اوچ كون اوچ كيجه

عسکرلرینك اك کزیده قسمیله مدافعه‌ده بولوندی .

آرتق اوزون مدت مقاومت ایدیله‌میه‌جکنه امنیت ایدن ایمپراطور معیتنده‌کی اکابره شو سوزلری سویله‌دی : « تختده بولوندیغم اون سنه‌دن بری هیچ بر بویوك قباحت ارتکاب ایتمدم . اولومدن ذره قدر قورقمایورم . سلاله‌لری کندیلرنده ختام بولان بوتون حکمدارلر سرت یاخود عیاش ، خسیس یاخود سفیه ایدیلر . بنده بو نقایصلك هیچ بری موجود دکلدر . حالبوکه نیوچه‌لر سلاله‌سی بنمله ختام بولیور . او حکمدارلر کی بنم‌ده دشمنك تجاوزلرینه و حقارتلرینه معروض قاله‌جغمدن قورقمایکز . سزه شیمدیدن خبر ویریورم که بویله محقرانه بر معامله‌یه تحمل ایتمه‌یه‌جکم » . بوتون قیمتدار اشیاسنی داغیتدی . علی العاده بر اثواب کیدی . اك کزیده عسکرلرینه آرقه‌سندن کلمه‌لرینی امر ایتدی . شرق قاپیسندن دیشاری چیقدی . النده سلاح اولدیغی حالده اولمك یاخود دشمن صفلری آراسندن بر یول آچمق ایچون صوك درجه‌ده مساعی صرف ایتدی . فقط تکرار شهره کیرمکه مجبور اولونجه عسکری بسله‌مك ایچون ، قالان بارکیرلرك قسم اعظمنی تلف ایتدیردی . قطلقدن دولایی عسکرلر چوق کره اسیرلری ، یارالی عسکرلری ، اختیارلری ، ضعیف و درمانسزلری یه‌مك مجبوریتنده قالمشلردی . بوکا مجبور اولمادن اول اکرلرك مشینلرینی ، چیزمه‌لرینی ، ترامپتلری یمشلردی . اولمش انسانلرك و حیوانلرك کمیکلری

توز حالنه قلب ایدیلوب قورو اوتلره قاریشدیریلیور وبوندن
برچوربا یاپیلیوردی .

سنه ١٢٢٤ موغوللر چین سنه‌سنك ایلك کونی تسعید ایچون بویوك
شنلکلر حاضرلغنده بولوندقلری صیراده محصورینك بوحالندن
خبردار اولدیلر . نیوچه‌لر عساکرندن قسم اعظمنك تسلیم
اولمق ایسته‌دکلرینی دویدیلر . مع مافیه قوماندان من قونغ
شهری جبراً ضبط ایچون بیهوده غیرتلرده بولوندی . یاری
اولو بر حالده بولونان بعض عسکرلر و قوماندانلر الآن
مقاومت کوستریورلردی . بوهجومی تعقیب ایدن کیجه‌ده ایمپراطور
سلطنتدن فراغت ایتدی وایمپراطورلغی کندی عائله‌سندن چینغ لین ه
ویره‌رك نیوچه‌لر سلاله‌سنی ادامه ایتدیرمه‌سنی توصیه ایله‌دی .
ایرته‌سی کونی شهرده یکی ایمپراطورك جلوسی ایله مشغول اولدقلری
صیراده ، سونغلرك وموغوللرك عسکرلری هجومه باشلادیلر
و ایکی یوز کشی‌یی پریشان ایله‌دیلر . امداده کیتمك ایسته‌ین
ضابطلر دشمن بایراقلرینی سورلرك اوزرینه دیکیلمش کوردیلر .
جنوب قاپیسی ترك ایدیلدی . موغوللر اورادن شهره کیردیلر .
هوسیه‌هو معیتنده بیك کشی اولدیغی حالده کندیلرینه قارشی
مدافعاتده بولوندیغی صیراده ، اسکی ایمپراطور آرتق هیچ
برامید قالمادیغنی کورونجه ایمپراطورلق مهریله برابر بر اوه
چکیلدی . اوك اطرافنه صامان دمتلری قویدیردی . کندیسی
انتحار ایتدکدن صوکره بونلرك طوتوشدیرلماسنی امر ایتدی .

امرلری اجرا ایدیلدی . هوسیه‌هو ایمپراطورك وفاتی خبر آلنجه کیدوب ژو نهرینه کندیسنی آتدی . ضابطلری وبش یوز عسکرده قوماندانلری کبی اولمك یولنی بیلدکلرینی سویله‌دیلر واوکا امتثال ایلدیلر . چینغ‌لین متوفا ایمپراطورك بقایای نعشنی دفن ایتدیردی . بوصیراده موغوللر سرایی ضبط ایتدیلر . چینغ‌لین قارغشه‌لق ایچنده اتلاف اولوندی .

بوشهرك ضبطی چینده نیوچه‌لر ایمپراطورلغنك اضمحلالی تاریخیدر . اونلرك بوتون ولایتلرینه صاحب اولان موغوللر سونغلره آرالرنده حدود تعیین ایتدیلر . ربك ختامنده هونانی سونغلره ویرمکی معاهدات ایله تعهد ایلمشلردی . فقط سونغلر مدتك مرورینی بکله‌مکسزین و ایمپراطور اوقتایه خبر ویرمکسزین قای‌فونغ‌فویه‌وسائر مهم شهرلره عسکرلرینی صوقدیلر . موغوللر بوحرکتی تصویب ایتمدیلر . سودای بهادرك قوماندانسی آلتنده ، سونغلردن انتقام آلمق فکریله درحال قارا‌موران نهرینی کچدیلر . بعض مفرزه‌لری قیلیجدن کچیردیلر و لویام شهرینی ضبط ایتدیلر . سونغلر ایمپراطوری قوماندانلرینك یاپمش اولدیغی حرکتی تقبیح ایتمکله و اونلره جزا ویرمکه مجبور اولدی . بونك اوزرینه ، طرفین راحت دوردی . مع‌مافیه موغوللر سونغلردن غیر ممنون ایدیلر . اوقتای، تصور ایتدیکی بعض بویوك سفرلر حقنده مذاکراتده

بولونمق اوزره قوماندان سودای بهادری تاتارستانه چاغیردی [١].

اوقتای برمدت قاراقوروم شهرینك اطرافنه سوریاپدیرمق

سنه ١٢٣٥ و بویوك بر سرای انشا ایتدیرمك [٢] ایله مشغول اولدقدن صوکره دنیانك ایکی اوجنه یعنی قوره‌یه و آوروپایه عسکرلر کوندرمکی دوشوندی . بر بوجوق میلیوندن فضله بر اردو حاضرلامشدی . ایشته بوصورتله ، نیوچه‌لرك انقراضندن صوکره اعماق شرقده ظاهراً حکمران اولان صلح وسکون

غویبل آوروپا ایچون پك مشئوم تأثیرات حصوله کتیردی . آرتق موغوللر الك بویوك قوتلرینی بوطرفه توجیه ایتدیلر. اوقتای ، توشینك بویوك اوغلی باتویه ، تولینك اوغلی منکویه ، چغتاینك اوغلی بیدار Baïdor ، کندی اوغلی کیوك Goïouie ایله سودای بهادره بحرخزرك شمال وشمال غربیسنده کائن اولان ممالکی استیلا وتخریب ایتمه‌لری ایچون امرویردی . بونلرك معیتنه اوچ یوز بیك کشیلك بر اردو تخصیص ایتدی . بو موغوللر بو دفعه‌تا روسیه‌یه قدر نفوذ ایده‌رك تخریباتده بولوندیلر. ابتدا چرکسلری ، آزلری یاخود آبخاز Abcas لری تحت انقیاده آلدیلر . آبخازلر چرکستانه جوار اولان داغلرده ، قاره دکیز ساحللرنده یاشارلر چرکسلرله همان همان

---

[١] اون ایکنجی شهر قریه‌ده .

[٢] اسمی وان غان: ر ابوالفرج بوکا اوردوبالیغ دیبور .

شمال سیاحتلری مجموعه‌سی هر بایشتاین آتنال روسیه‌ن

عینی عادات واخلاقه مالکدرلر. موغوللر اورادن باشقیرلرك [١] الکاسنه، صوکره قازان قراللغنه وبولغارستانه کچدیلر. موسقووه‌یه قدر ایلریله‌دیلر. موسقووه شهری عرض تسلیمیت ایتدی. فقط معاهده‌یه رغماً شهر خلقنك قسم اعظمنی قیلیجدن کچیرمکدن کری دورمادیلر. اورادن ولادیمیر، پره‌سلاو، روستوف، سوسدال ولایتلرینه کیتدیلر، بر چوق شهرلری و حصارلری اله کچیردیلر. غراندوق ژورژی پریشان و اتلاف ایده‌رك بازینی اسیر آلدیلر. اوتاریخدن اعتباراً [٢] روسیه غراندوقه‌لری موغوللرك خراجکذاری اولمشلردر. برمدت صوکره [٣] موغوللر روسیه‌یه ایکنجی برآقین یاپدیلر. بو معظم اردونك قوماندانی اولان باتو [٤] قوماندانلرندن برینی [٥]، حیله ایله ضبط ایتمك نیتنده بولوندیغی قیووی kiovie [کیه‌ف]نك حال و وضعیتنی آکلامغه کوندردی. قناز میشل وسه‌وولوویچ اونك جاسوسلرینی اولدیردی ومجارستانه قاچدی. باتوده روس رؤساسی آراسنه کیرن

---

[١] زوبرو قوئیس بوممکتده Pascatir دیبور.

[٢] روس تاریخلری بو وقعه‌یی ٧٦٤ سنه‌سنده و ١٢٣٦ تاریخ میلادیسنده وقوعه کلمش دییه کوسترمکده‌درلر.

[٣] ١٢٣٩ تاریخنده.

[٤] ١٢٤٠ تاریخنده.

[٥] روس تاریخلری بوکا ملغوقوم دیورلر. اغلب احتماله کوره منکو خان اوله جقدر.

تفاقدن استفاده ایده‌رك قیووی شهرینی ضبط ایتدی [١] .
اورادن کیدوب قولاتیازی محاصره ایتدیسه‌ده جبراً ضبطه
موفق اولامادی . فقط شهر خلقنی عرض تسلیمیته سوق
ایده‌بیلدی . صوکره هپسنی قیلیجدن کچیردی . قامه‌نه‌تی
ضبط ایتدی ، ولادیمیری وغالیچیایی یغمالایه‌رق مجارستانه
کیرمکه حاضرلاندی . بو اثناده قوماندانی بلا Bela یی

قروم میشل

بویوك بر اردو ایله پولونیایی ، سیلزیایی ، موراویایی
تخریبه کوندردی . بو موغوللر لوبلن قلعه‌سنی یاقدیلر ،
بوتون اوقطعه‌یی ویستول نهرینه قدر تخریب ایله‌دیلر .
ویستول اوزرنده زاویشوست Zavichoste قلعه‌سنی ییقدیلر .
بویوك غنائم آله‌رق روسیه‌یه کوتوردیلر . قیشین ایکنجی
دفعه اوله‌رق ینه‌ادرالره کلدیلر . بوزلرك اوستندن ویستول
نهرینی کچه‌رك سندومیر Sendoumir قلعه‌سنی ضبط ایله
بورایه التجا ایتمش اولانلرك کافه‌سنی اولدیردیلر . اورادن ،
قراقوویه یدی میل مسافه‌ده کائن اولان سقاربیمیره
کیتدیلر . سنه ابتداسنده [٢] برچوق غنائمی حاملاً روسیه‌یه
دوندیلر . برچوق قادین و ارکك اسرایی اوکارینه قاته‌رق
کوتوریورلردی . قراقووی حکمداری بولسلاس بونلری
ازعاجه جسارت ایده‌مه‌مشدی . قراقووی پالاتینی اولان

---

[١] کانون اولك آلتیسنده .

[٢] ١٢٤١ تاریخنده .

ولادیمیر بولسلاسدن دها جسور اولدیغی ایچون یك آز عسکرله موغوللرك تعقیبنه چیقدی . تورسقو Tursko [١] نامنده ، پولانه‌سی Polanecie دن آزاوزاقده‌و زارنا شهری قربنده بر کویه دوغرو اونلره یتشدی . بردن بره هجوم ایده‌رك ابتدا بر چوغنی اتلاف ایتدی . فقط موغوللر دشمنك ضعفنی کورونجه مختلف هجوملرله کندیلرینی ازعاج ایله فراره مجبور ایتدیلر . مصادمه اثناسنده بر چوق اسرا فرار چاره‌سنی بوله‌رق اورمانلره قاچدیلر . لهلیلرك ایکنجی دفعه هجومه کلمه‌لرندن قورقان موغوللر سه‌سه‌قووی Secechovie قربنده ستره‌مك Stremech اورمانلرینه چکیلدیلر . اوراده برقاچ کون صاقلی قالدیلر . صوکره روسیه‌یه کیتدیلر . یکی عسکر طوپلادقدن صوکره‌سندومیر الکاسنه کیردیلر و اوراده ایکی قسمه آیرلدیلر . قادان adan قوماندانی آلتنده بالنسبه ضعیف برقوت لنسیسی Lencicie یی، سیرادی‌یی ، قویاوی Kujavie یی تخریب ایتدی. پتا Peta نك قوماندانی آلتنده‌کی دیکر قول قراقووی اوزرینه یورودی و بوتون مملکتی چیکنه‌دی .

لهلیلر تورسقو کویی قربنده احراز ایتدکلری اهمیتسز موفقیتدن جسارت آله‌رق موغوللره قارشی یورومك اوزره بوتون قوتلرینی طوپلادیلر . پالاتن ولادیمیرایله پاقوسلاس ،

---

[١] چینلیلر بوکا تولیس‌سه‌قو دییورلر .

قراقووی قوماندانی قلەمان دها سائر رؤسا عسکرلریله برابر سیدلووی Sidlovi قربنه کیدەرك اوراده ابتدا بر موغول قولنه هجوم ایتدیلر. موغول قوتی اردونك قسم کلیسی اوزرینه چکیلمکه مجبور اولدی فقط لهلیلر بو ایلك محاربەدن یورغون دوشدکاری ایچون برلشمش اولان بوتون موغوللرك صدمەسنه مقاومت ایدەمدیلر . بر چوق ضایعات ویردکدن صوکره قاچدیلر. بو محاربەنك غائب ایدلمەسی هر طرفی دهشت ایچنده براقدی. اهالی شهرلری و کویلری براقەرق باشقه یرلره قاچدیلر . عفیف لقبیله یاد ایدیلن بولسلاس والدەسی وزوجەسیله برلکده مجارستانه کچدی . بوتون سکنەسی طرفندن ترك ایدلمش اولان قراقووی شهری ضبط اولوندی [۱]. موغوللر اولره وکلیسالره آتش ویردیلر . فقط شهرك خارجنده بولونان و ایچنه برچوق لهلی صیغینمش اولان سنت آندره کلیساسی اوقدر جسارتله مدافعەده بولوندی که بونی ضبط ایچون وقت غائب ایتمك ایستەمەین موغوللر نهایته قدر اوغراشمایەرق اوراتیسلاویا Uratislavie یەدوغرو یورودیلر و شهری بر کول یغینی حالنده بولدیلر. سکنەسی بوتون ثروتلریله چکیلمشلردی . قوهٔ محافظه، قالان یەجکی وسائرەیی آلدقدن صوکره شهره آتش ویرمشلر و ایچ قلعەیه قاپانمشلردی . یغمادن باشقه برشی دوشونمەین موغوللر بونك محاصرەسنه قالقمغی مناسب کورمدیلر.

---

[۱] ۱۲٤۱ تاریخنده Cendres یورطیسنده.

قویاویه‌یی تخریب ایتمش اولان موغول فولی اوزمان بیداره التحاق ایتسدی [۱] . هپسی بردن لنییج [۲] Lignitz اوزرینه یورودیلر . سنت هدویژ Heavige ك اوغلی اون ایکنجی هانری [۳] بوتون لهستان و سیلزیا عسکرلرینی بورایه طوپلامشدی . توتونیك طریقت روحانیه‌سنك غران متری کندیسنه التحاق ایتمشدی. ایکنجی هانری شهردن چیقارکن آز قالدی سنت ماری کلیساسنك اوستندن دوشن بر طاش اصابتیله اوله‌جکدی . باطل اعتقادات سوقیله بوحادثه‌دن تشأم ایدیلدی. ایکنجی هانری لینییج خارجنه چیقدیغی زمان اردوسنی درت قوله آییردی . موراویا مارکیسنك اوغلی بولسلاس سیه‌پیولقانك قومانداسی آلتنده بولونان برنجی قول کوکالی شوالیه‌لرله غولت برك آلتون معدنلرنده چالیشانلردن و دها سائر اجنبی عسکرلردن مرکبدی . قراقووی و یوقاری لهستان عساکرینی احتوا ایدن ایکنجی قولك باشنده قراقووی پالاتنی ولادیمیرك قاردشی سولیسلاس واردی . اوچنجی قول اوپول دوقه‌سی میه‌چلاس Mietezlas ك قوماندسی آلتنده ایدی . اوپول عسکرلریله توتونیك شوالیه‌لری غران مترلری پومپودو هوسترنو ایله بو قولده

---

[۱] پاسقالیه بورطیسنده .

[۲] چینلیلر بوکا په‌لی‌تسان دیورلر . بحث ایتدکاری یه‌لی‌پان الکاسی لهستاندر .

[۳] چینلیلر بوکا قیولیه‌ن نامنی ویررلر .

ایدیلر . لهستانك وسیلزیانك الکایی عسکرلرندن ترکب ایدن دردنجی قوله بالذات ایکنجی هانری قوماندا ایدییوردی . موغوللرده اردولرینی درت قوله آییردیلر. بونلرك هر بری آیری آیری بوتون خرستیان اردوسندن فضله ایدیلر . محاربه‌یه باشلاندی [١] . لهلیلرك برنجی قولی ابتدا موغوللرك آتدقلری اوقلر آلتنده بوكالدی . دیكر ایكی قول بویوك بر شجاعتله حرب ایتدیلر. موغوللری كریلتمكه باشلامشلردی. كندیلرینه بویوك ضایعات ویردرییورلردی . بوصیراده میه‌چلاس : قاچكز ! قاچكز ! دییه هایقیریلدیغنی ایشیتدی. درحال لهلیلرك آراسنه بویوك بر قورقو دوشدی ، دارمه داغینیق اولدیلر . هانری موغوللرك احراز مظفریت ایده‌جكلرینی كورنجه دردنجی قول ایله اونلرك ایلك اوچ قولی اوزرینه هجوم و فراره مجبور ایتدی . فقط بیدارك قومانداسی آلتنده بولونان دردنجی قول امداده كلدیكی جهتله مصادمه پك مدهش اولدی . لهلیلر ایی ثبات ایتدیلر . دشمنلرینه بویوك ضایعات ویردرمشلردی . بوصیراده بر موغول، اوزرنده قورقونج بر رسم بولونان بر بایراغی شدتله دالغه‌لاندیردی . بو ، آكلاشلدیغنه نظراً، موغوللرك دومان چیقارمق اوزره مواد مشتعله‌یه آتش ویرلمسی ایچون اشارت ایدی . درحال قالین بر دومان یوكسلدی ، لهلیلرك اوزرینی

[١] پاسقالیه‌نك سكزندن صوكره ایكنجی فه‌ری ده ، ١٥ نیسانده.

قاپادی و اونلرك حرب ایتمەلرینە مانع اولدی . موغوللر آواز آواز هایقیردیلر ، لهلیلرك اوزرینە صالدیردیلر ، صفلرینی بوزدیلر و پك چوغنی اولدیردیلر . بولسلاس ایلە غران‌متر میدان محاربەدە مقتول دوشدیلر . هانرینك هر طرفی احاطە ایدیلدی . هانری بوتون معیتندەکیلرك اطرافندە اولدکلرینی کوردی . آرتق درت مدافعی قالمشدی . قراقووی پالاتی ولادیمیرك قاردشی سولیسلاس ، غلوغوGlogou پالاتی قلەمان ، قونراد قونراتوبیچ ، ایوان ایوانوویچ هانری‌یی بو تهلکەدن قورتارمق ایچون بیهودە یرە صرف مساعی ایدییورلردی . هانرینك بارکیری یارالانەرق یرە یووارلاندی . درحال ایوان موغوللرك آراسندن کچەرك باشقە بر آت کتیردی . فقط ایکنجی دفعە اولەرق تکرار موغوللرك آراسندن کچمك ایستەدیکی جهتلە ، آرقەسندن یوروین هانری اونی کوزدن غائب ایتدی و موغوللرلە چەوریلدی . صول الندن یارالاندی . باشقە بر موغول مزراغیلە هانری‌یی دەویردی . طوتولەرق میدان محاربەدن خارجە چیقاریلدی وباشی کسیلدی . موغوللر هانرینك باشنی بر مزراغك تپەسنە قویەرق لینییچ قلعەسنە دوغرو یورودیلر . شهر اهالی طرفندن احراق ایدیلمشدی . قوۀ محافظەیە تسلیم اولمالرینی تکلیف ایتدیلر . فقط بر دوق غائب اولدیسە دها بر چوق دوق بولوندیغی یولندە جواب ویریلدی . موغوللر مقتوللرك مقداری بیلمك ایچون

بر قولاقلرینی کسه‌رك دوقوز چوواله دولدیردیلر . لیئییچك تکمیل جوارلرینی یغما ایده‌رك صوکره اوتموشو Othmouchou یه اورادن ده راتیبوره Ratibor دوغرو کیتدیلر . بوله‌سیسقوده سکز کون قالدقدن صوکره موراویا یولنی طوتدیلر. بوراسنی بوهمیا قرالی ونسسلاسلك کوزی اوکنده بر آی تخریب ایتدیلر. بوهمیا قرالی قرارکاهندن چیقمغه جسارت ایده‌مدی . موغوللر اولوموتزدن حرکتله یدی قوناقدن صوکره مجارستانه واردیلر و اوراده باتو اردوسنه التحاق ایتدیلر .

میشو باتو روسیه‌یی تخریب ایتدکدن صوکره بش یوز بیك کشی‌یه بالغ اولدیغی روایت ایدیلن بر اردو ایله مجارستانه کیرمشدی. مجارستان قرالی دردنجی بلانك حدودلری مدافعه ایچون [۱] کوندردیکی قونت پالاتی مغلوب ایتمشدی [۲] . بو ایلك مظفریتدن صوکره روسیه قاپیسی دنیلن بر موقعی ضبط ایتدی. بیدار لهستان طریقیله که‌رك کندیسنه التحاق ایله‌دی . قادان ، روسیه ایله قومانیا Comanie آراسنده بولونان اورمانلرده اوچ کون یورودکدن صوکره رودانا

[۱] مجار مورخلری مختلف موغول رؤساسنی بروجه آتی تعداد ایدییورلر: باتوس یاخود باتوکه هپسنك باشی‌ایدی. بوقتور Bochtor دیدکلری بهادر یاخود سودای بهادردر. قاوان ؛ فوقتون؛ فه‌یقان ؛ پتا بایدارق . هرمنس ، چغتایك اوغلی‌سارمان Sarmpns در. که‌ب Cheb کیوك اولا بیلیر ؛ اوتادار .

[۲] ۱۲٤۲ سنه‌سی مارتنك اون ایکیسنده .

Rudana يه كلدی. اوراده كوموش معدنلری واردی . بوشهر غايت غلبه لقدی . مدافعه يه عزم ايتمش آدملرله دولو ايدی . موغوللره قارشی يورويه رك اونلری قاچيرتديلر . فقط احراز ايتدكلری مظفريت ايله پك مغرور اولدقلری جهتله شكلر ياپمغه قويولديلر . بوصيراده موغوللر تكرار كله رك شهره كيرديلر . برچوق تلفاتدن صوكره اهالی عرض تسليميت ايتدی . قادان بوشهری تحت حمايه سنه آلدی . بونك قوتی اولان آريستالدی غايت ايی مسلح آلتی يوز توتون ايله كنديسنه تشريك ايلدی . سودای نهادر سائر رؤسا ايله زرك Zerech نهرينی كچمش ، قومانلر Comans پسقپوسنك مملكتنی ضبط ايله مشدی .

باتو مجارستانك بر قسمنه صاحب اولدقدن صوكره [١] هر شيئی آتش وقان ايچنده براقه رق دوغروجه پايتختك اوزرينه يورودی . اختيار ، كنج ، قادين ، اركك هيچ كيمسه يه مرحمت ايتمدی . پشته پيشكاهنه واصل اولدی [٢] . قولو Colo باش پسقپوسی قلعه يی مدافعه ايچون دشمنه قارشی يوروديكی صيراده قرال بلا كمال جبانتله پشته يه قاپانمشدی . باتو باش پسقپوسی فراره مجبور ايتدی . اردوسندن بر مفرزه

---

[١] « پاسيون » پازارندن ايكی كون اول .

[٢] چينليلر بومملكته ماچار ديورلركه هونغروالرك (مجارلرك) اسميدر .

کوندره‌رك پشته‌دن یاریم کون مسافه‌ده وطونه اوزرنده واسیا Wacia یی اله کچیردی . بوشهرك بوتون سکنه‌سی قیلیجدن کچیرلدیکی حالده بوتون بو پریشانی‌یه سیرجی اولان بلا برحربه کیریشمکه جسارت ایده‌میوردی. نهایت تبعه‌سی قورقاقلغندن پك شکایت ایتمکه باشلادیلر و باغیروب چاغره‌رق اونی پشته‌دن چیقمغه مجبور ایتدیلر . موغوللر مجار قرالنك کندیلرینه قارشی یورودیکنی خبر آلیر آلماز طوپلاندیلر و آغرییا Agria قربنده‌ته‌یسه Teysse [١] اوزرینه چکیلدیلر. بلا ، کوپرویی مدافعه ایچون بیك کشی کوندردی . بو، بیهوده بر احتیاط اولدی. چونکه موغوللر بر کچیدبوله‌رق نهری کیجه‌لین یوزه یوزه کچدیلر [٢] . طلوع شمسده مجارستان اردوسنی علی الغفله باصه‌رق آتدقلری اوقلرك آلتنده ازدیلر . مجار اردوسی صف حرب ترتیب ایتمکه وقت بولامادیغی ایچون انتظامسز حرب ایتدی . قرالك برادری قولومان موغوللرك هجومنه یاریم کون مقاومت ایتدی . فقط امداد آلمادیغی ایچون قاچدی . قرالده کندیسنی تعقیب ایله‌دی. بوهزیمتده پلان قارپند

[١] ٦٣٣ هجری و١٢٣٥ میلادی تاریخنده .

[٢] بوقوملر اك بویوك نهرلری خفیف و یووارلاق مشینلر اوزرنده کچمکه آلیشمغیندرلر. اشیالرینی بونلره صارارلر. برنوع بالون وجوده کتیریرلر اوزرینه اوتورورلر . بونلری بر بارکیرك قویروغنه باغلارلر . یوزن بر آدم بارکیری چکر .

اینانلمایه‌جق درجه‌ده چوق مجار تلف اولدی . موغوللر غنائم آراسنده‌قرالك مهرینی بوله‌رق اسرایه یازدیردقلری مکتوبلری بونکله مهرله‌دیلر . مختلف شهرلر سکنه‌سنه بومکتوبلرده فرار ایتمه‌ملرینی قرالك آغزندن امر ایدییورلردی . لهستانه دوغرو قاچان قرال آوستریا دوقه‌سی طرفندن توقیف ایدیلدی وبرفدیهٔ نجات ویرمکه مجبور اولدی . آوستریا دوقه‌سی مجارلره دها ایی برمعامله کوسترمدی ، حتی موغوللرك الندن کمال زحمتله قورتارمغه موفق اولدقلری شیلری بیله آله‌جق درجه‌ده انصافسزلغی ایلری‌یه واردیردی.

دیکر طرفدن سودای بهادر آریستالد وغایت ایی مسلح آلتی یوز توتون ایله برلکده غایت مهم برشهر اولان وارادین Varadin اوزرینه یورودی . امین بریر کبی بورایه غایت عظیم مقدارده خلق التجا ایتمشدی . شهر ضبط واحراق ، بوتون اهالی قتل ایدیلدی . ایچ قلعه‌یه چکیلمش اولانلر، کندیلرینی التجاکاهلرندن چیقارتمق ایچون اوچ درت کون اورته‌دن غائب اولمش اولان موغوللرك کیتمش اولدیغنی ظن ایده‌رك اولرینه دوندیلر . اوراده موغوللر طرفندن قتل ایدیلدیلر . بو باربارلر صوکره ایچ قلعه‌یی محاصره ایله بالهجوم ضبط ایتدیلر . نه عسکره نه اهالی‌یه نه پاپاسلره امان ویرمدیلر. بویوك کلیسایه التجا ایتمش اولان برچوق قادین اوراده احراق ایدیلدی . باشقه کلیسالرده‌کی

قادینلر هر دورلو تجاوزاته معروض براقلدقدن صوکره محرابلر او کنده قتل اولوندی . قاچه‌بیلن کیمسه‌لر اورمانلرده سفیلانه ترك حیات ایتدیلر . بر مدت صوکره موغوللر هیچ قورقولاجق برشی قالمادیغنی ، اهالینك سربستجه عودت ایده‌جکنی اعلان ایدنجه آچلقدن اولمکده اولان بیچاره‌لر شهره کلدیلر ، حاصلاتی تارلالردن قالدیردیلر ، حبوباتی آنبارلره طاشیدیلر . بو اثناده حیاتلرینی محافظه وسفالتلری تخفیف ایتمك ایچون بابالرك قیزلرینی ، قوجه‌لرك قاریلرینی ، قاردشلرك همشیره‌لرینی فحشه سوق ایتدکلری کورولیوردی . بو معیوب واسطه ایله موغوللردن برقاچ صیغیر و قویون آلابیلیورلردی . صوکره موغوللر هپسنی براوواده طوپلادیلر ؛ صویدیلر و اولدیردیلر .

موغوللر صوکره اورودین وشانادین اوزرینه یورویه‌رك بوتون بوقطعه‌یی خراب ایتدیلر ، پرغ شهرینی محاصره آلتنه آلدیلر . ابتدا ، عادتلری وجهله ، یالکز اسرایی تهلکه‌یه آتدیلر . صوکره هندکلر دولونجه شهره کیردیلر ، کویلیلری برطرفه آییردیلر ، قالانلرك هپسنی اولدیردیلر یالکز سفیهانه هوسلرینی تطمین ایچون بر مقدار قیز آییردیلر . آنجق نعشلر آلتنه صاقلانه‌بیلنلر قورتولدیلر . اغره‌س Egres شهری‌ده عینی عاقبته اوغرادی . موغوللر ، مجارستانك اك کوزل شهرلرندن بری اولان ستریغونی Strigonie شهرینی‌ده ضبطه

کیتمك تصور ایده‌ایدیلر. فقط طونه‌یی [١] کچمك لازم کلیوردی. مجارلر طونه‌نك بوزلرینی قیرمق احتیاطنده بولونمشلردی. مع مافیه موغوللر صبرلرینی غائب ایتمدیلر. نهر تماماً دونه‌جق صورتده چوق بوزکلمه‌سنی بکله‌دیلر. فقط ینه کچمکه جسارت ایده‌مه‌یه‌رك نهردن اوزاقلاشدیلر، ساحلده برمقدار بارکیر ایله سائر حیوانات براقدیلر. مجارلر بونلری ضبط ایچون نهری کچمك احتیاطسزلغنده بولوندیلر. موغوللر درحال عودت ایله، بوزلرك کافی درجه‌ده قوتلی اولدیغنه امنیت کتیردکدن صوکره، نهری کچدیلر. بواثناده قاون، مجارستان قرالی اسقلاوونیا قطعه‌سنده تعقیب ایله مشغولدی. قرالی آدریاتیك دکیزی اطه‌لرینه التجا ایتمکه مجبور براقشدی [٢]. عودتنده بوسنه‌یی، صربستانی، بولغارستانی تخریب ایتدی. طونه قیسنده دوره‌رق باتویی بکله‌دی. ستریغونی‌یه یاقلاشمش اولان موغوللر، هندکلری دولدیردقدن صوکره مانجنیقلرینی قوردیلر. بونلرله قوجه‌مان طاشلر آتدیلر. مدافعه‌دن امیدلرینی کسن اهالی واروشلری وشهرده بولونان بوتون ثروتلری یاقدیلر. موغوللر بوقدر عظیم برغنیمتدن محروم اولدقلرینی کوره‌رك صوك درجه‌ده قیزدیلر. هیچ کیمسه‌یی چیقارمامق ایچون شهرك اطرافنی صاردیلر، بوتون اهالی‌یی قتل عام ایتدیلر.

---

[١] ظن ایده‌رم که بونهر چینلیلرك قونینغ دیدکلری نهر اولاجقدر.

[٢] چینلیلر بووقعه‌دن بحث ایدرلرو قراله پاچه‌مان اسمنی ویریرلر.

يالـكز اون بش كشى قورتولدى . ايچ قلعه مقاومت كوستردیكی كبی
آلب روایال وسن مارتن قلعه سی ده مقاومت ایتدی . بونك
اوزرینه بوباربارلر مجارستانی ترك ایتدیلر ، پالوس مه ئوتید
Palus méotides باتاقلقلرندن كچه رك تاتارستانه دوندیلر .
بحر خزردن بحر منجمده قدر اولان بوتون الكالری تحت
انقیادلرینه آلمشلردی .

بوتون آوروپا بوقوملرك لهستانده ومجارستانده یاپدقلری
تخریباتدن دهشته دوشمشدی . بوتون حكمدارلر بوقبیل
فلاكتلرك تكررینی منع ایچون اتخاذ تدابیره مسارعت ماتیو
كوستردیلر . بعضیلری عسكر طوپلادی . كیمیسی بوباربارلره
سفیرلر یوللادی . هر طرفده عالر ایدیلمه سی ، اوروج طوتولماسی
امر اولوندی . پاپا دردنجی اینوسان آقینلردن
و تخریباتدن واز كچمه لرینی و خرستیان دینی قبول
ایتمه لرینی رجا ایچون كندیلرینه ایكی نوع راهبلر اعزام ایتمكه
قرار ویردی . فره ر ژان دوپلانقارپن ایله دومینیكن طریقت
روحانیه سنه منسوب لهلی فره ربه نوا روسیه یولنی طوتدیلر [١] .
آسلن ، سیمون دوسن قانتن ، آلكساندر وفراسیسكن
طریقت روحانیه سنه منسوب آلبه ریق [٢] ایران طریقیله
كیتدیلر . ایمپراطور فره دریق بوتون آوروپا حكمدارلرینه

---

[١] ١٢٤٦ سنه سنده

[٢] یاخود آلبر

يازديغى برمكتوبده موغوللرك ياپدقلرى تخريباتى تصوير ايله امداد ايستەدى. آلمانيا استيلايه معروض ايدى. باربارلر بركره بورايه كيره جك اولورلرسه آوروپانك تكميل اقسام متباقيه سنك ده اونلرك النه دوشمه سندن قورقيوردى. سن بوينك والده سى لارن بلانش بوندن پك قورقدى وسن لوئينك قراللغك و خرستيانلغك بر انقراض تامندن قورقوله بيله جكنى سويله دى. سن لوئى كمال جسارت وتوكل ديندارانه ايله جناب حقه وقيليجنه اعتماد تامى بولونديغى يولنده جواب ويره رك بو باربارلره قارشى يورومك واونلرى قوغمق قرارينى اتخاذ ايتدى. بو بويوك فرطنه كنديلكندن صاووشدى. بو، چين جوارلرندن كلمش اقوامك آوروپاده باعث اولدقلرى فيرطنه نك اوچنجيسى ايدى. ابتدا هونلرك و آتيلانك آقينى؛ صوكره آوارلرك ونهايت موغوللرك آقينى. دها باشقه لرى ده وارايسه ده بوقدر مهم دكلديلر.

ابوالفدا آوروپا موغوللر طرفندن بوصورتله تخريب ايديلديكى اثناده سوريه ايله جوار الكالر عينى مصائبه معروض ايديلر. آسيانك بوقسمى ده عينى وجهله، بوتون دنيايى فلاكته غرق ايچون دوغمش اولان باربارلرك فيضانى آلتنده قالمشدى. اوقتاى، چين محاربه سنك صوكلرينه دوغرو [١] قونيه سلطانى كيقباده كنديسنه عرض تعظيمات ايچون قاراقوروم ه كلمه سى حقنده

---

[١] ١٢٣٢ سنه سنده.

ابوالفرج
ابوالمحاسن

امر كوندرمش ، بو حكمدارده اطاعتدن استنكاف ايتمشدى . اوقتاى بوقطعه‌يه جرماغون Djourmagoun قوماندا‌سنده بويوك براردو كوندردى . جرماغون ابتدا چركسلرى مغلوب ايتدى . موغوللر صوكره ارمنستانه كيرديلر ، اربل جوارينه آقينلر ياپديلر [١] ، نينه‌ويادن كچديلر وترجلى ايله كرمليس كويلرى قربنده جريان ايدن برايرماق كنارنده قراركاه قورديلر . اهالينك قسم اعظمى بر كليسايه قاچمش اولدقلرى جهتله موغوللر كليسانك ايكى قاپيسنى اله كچيرديلر . ايچريده كيلرك ديشارى‌يه چيقمالرينه مساعده ايتديلر . برطرفدن چيقانلره هيچ برشى ياپمادقلرى حالده ديكرلرينى بوغازلاديلر . بو غريب معامله‌نك سببى مجهولدر . قاپيلردن برينى بكله‌ينلرك قلبلرنده‌كى ايلكه حمل ايتمكدن باشقه برطرز تفسير بولنه‌مامشدر . صوكره [٢] ، ايكنجى دفعه اوله‌رق اربل جوارلرينه يايلديلر [٣] وبوشهرى قرق كون محاصره آلتنده طوتديلر . فقط اهالى كنديلرينه بر مقدار پاره ويره‌جكى جهتله چكيلديلر . اورادن كيدوب عراقى تخريب ايلديلر وبغداده ياقلاشديلر [٤] . مجاهدالدين ايله شرف‌الدين اقبال برارادو باشنده شهردن چيقديلر وموغوللرى هزيمته اوغراتديلر . فقط تكرار كلمه‌لرندن قورقولديغى ايچون خليفه بوتون حرب

[١] ٦٣٣ هجرى و ١٢٣٥ ميلادى تاريخنده .
[٢] ٦٣٤ سنه‌سى شوالنده . ١٢٣٦ تاريخ ميلاديسنده .
[٣] ٦٣٥ هجرى و ١٢٣٧ ميلادى تاريخنده .
[٤] قلعه‌نك قوماندانى خليفه‌نك مملوكلرندن ايدكين Idkin ايدى .

مما كنه‌لريني سورلرك اوزرينه يرلشديرتدي وبر محاصره‌يه حاضرلاندي . بو احتياط بيهوده اولدي . چونكه سنه نهايتنه دوغرو موغوللر بغداد جوارنده تكرار كورونديلر ، خليفه نك قوماندانلرينه قارشي بويوك برظفر قازانديلر . فقط آلدقلري غنائمدن ممنون اولدقلري ايچون چكيلمك شقني ترجيح ايله‌ديلر .

بوباربارلر اورالريني ضبط ايتمك وبالخاصه قونيه سلطانلريني محو ايله‌مك نيتني دائما بسله‌مكله برابر برمدت بوممالكتلرده هيچ برشي ياپمادن دورديلر . نهايت ارضرومه ياقلاشديلر [١] . بو شهري هجوم ايله ضبط ايتمش اولان جرماغون نويان [٢] ارضروم سكنه‌سنك قسم اعظمني اولديردي ، چوجوقلري اسير آلدي وبوتون الكايي تخريب ايله‌دي . خليفه مستعصم بوتون بوفناالقلري كورديكي حالده ازاله‌سي چاره‌سني دوشونميه‌يوردي . صرف كندي ذوق و صفاسيله مشغولدي . سراينه قاپانمشدي . مسلمان مملكتلريني تخريب ايدن بوباربارلري طرد ايتمك لزومني عرض ايدنلره بغدادك كنديسنه كفايت ايتديكي يولنده جواب ويريوردي . جرماغون كيدوب قونيه سلطاني كيخسروي مغلوب ايتدي [٣] ، سيواس ، قيصريه ،

---

[١] ٦٣٩ هجري و ١٢٤١ ميلادي تاريخنده .

[٢] يلان قارپن بوكا Cyrpodan نامني ويريور .

[٣] ٦٤٠ هجري و ١٢٤٢ ميلادي تاريخنده.

ارزنجان وسائره کبی برچوق شهرلرینی ضبط ایله‌یه‌رك کندیسنی صلحی اشترایه مجبور براقدی . یساور نویان Ysour سوریه‌یه آقینلر یاپدی [۱] وحلبه یاقلاشدی . فقط بو شهری محاصره ایتمکه جسارت ایده‌میه‌رك بوتون اراضیسنی تخریب ایله اکتفا ایله‌دی . ملاطیه‌دن کچرکن موغوللر بوراسنی یغمالادیلر و بوتون کلیسا مزیناتنی آلدیلر . بوقدر مصائبه برده وبا انضمام ایتدی . برچوق کشی تلف اولدی . صوکره مدهش برقیطلق چیقدی . بابالرا کمك بولمق ایچون چوجوقلرینی صاتمق مجبوریتنه دوشدیلر . موغوللر اورادن بغداد جوارلرینه کیتدیلر [۲] . اوراده چوق قالمادیلر . اوقتایك وفاتی اونلری بوتون بوتخریباتی براقمغه مجبور ایتدی . نویانلرك قسم اعظمی یکی خانك انتخابی اجرا ایتمك اوزره قاراقورومه دوندیلر .

اوقتایك تسلیح و آوروپا ایله آسیایی ضبط ایچون سوق ایتمش اولدیغی اردولرك چوقلغی انسانه دهشت ویریر . غایت اوزاق مملکتلرده‌کی بو بویوك سفرلر اثناسنده احتمالکه کندیسنك پایتختنده راحت راحت یاشادیغی ونیوچه‌لرك ایمپراطورلغك انقراضندن صوکره چینك درین برصلح وسکونه نائل اولدیغی ظن ایدیلیر . حالبوکه اوقطعه‌ده جنوبه دوغرو غوبیل هنوز مهم وغایت زنکین بر ایمپراطورلق موجود ایدی .

---

[۱] ٦٤١ هجری و ۱۲٤۳ میلادی تاریخنده .

[۲] ٦٤۲ هجری و ۱۲٤٤ میلادی تاریخنده .

بوتون دنیایی تحت انقیاده آلمق ایستەین موغوللر بو ایمپراطورلغی محو ایتمکه عزم ایلمشلردی. اوقتایك ایکنجی اوغلی قوتان [١] Koutan ایله قوماندان چاهای Tcha-hai آلتی یوز بیك کشیلك بر اردو ایله سەچوآن ولایتنه یورومك امرینی آلدیلر. کوجو [٢] Koudgiou ، تەموتای Te-Moutai ، چانغ یائو چاهان و خیتانلر پرنسی پیتوایله قیانغ نان ولایتنه یورویەجکلردی. بو موغول اردولری اك ایی چین و تاتار عسکرلرندن مرکب ایدیلر. اك جسور قوماندانلر طرفندن اداره ایدیلیورلردی. سونغلر ایمپراطورینك کندیلرینه قارشی تویەجق بویوك اردولری وارسەده ممالکنك عاقبتی حقنده اندیشەیه دوشمکدن خالی قالمادی ، حدودلره اك ماهر قوماندانلرینی کوندردی.

موغوللر شنسیدن کچرکن وقتیله نیوچەلره تابع بولونان قونغ چانغ فو شهرینك والیسی شی هیەن کندیلرینه عرض تابعیت ایتدی. بو قوماندان قوتانك استقبالنه چیقەرق بوتون عسکرلریله برلکده اونك خدمتنه کیردی و والیلکده ابقا اولوندی. قوتان اورادن میەن شهرینك [٣] محاصرەسنه حاضرلاندی. بو قلعەنك قوماندانی بولونان یەئووەن برکچید اولان سیەن ژین قلعەسنی ضبط ایتمك کبی بر تدبیر احتیاطیده سنه ١٢٣٦

[١] چینلیلر بوکا قوتوآن ، پلان قارپن Cuchtan دییور .

[٢] چینلیلر بوکا قوچو دییورلر .

[٣] شنسی داخلنده هان چونغ فو سنجاغنده .

بولوندی. صوکره موغوللر هان چونغ قویی ضبط ایله بعض
چین مفرزه‌لرینی مغلوب ایدنجه کیجه‌لین اون بیك کشی ایله
نهری کچدی، له‌ئوقی‌دنیلن برموقعده پوصو ترتیب ایتدی. اوراده
طاول چالدیردی، قرارکاهنده آتش یاقدیردی وخارجده
اولدیر! اولدیر! دییه هایقیرتدی. عسکرلرینی اوچ قوله
تفریق ایده‌رك، اوچ بیك کشی ایله قیتوآن دینلن برطاغ
کچیدینی طوتدی. الك صارپ یرلره، چکیلمکدن ایسه اولمکه
عزم ایله‌مش سکز یوز سواری یرلشدیردی. کوچوك اردو
هر طرفدن دشمنله احاطه ایدیلمشدی. یورومکه مانع اولان
یاغمور وروزکاره قارشی‌ده اوغراشمق لازم کلیوردی.
بویله اولمقله برابر ثبات کوستردی، مقاومت ایتدی. بوتون
موانعه رغماً لونغ اوئه‌یی ته‌ئویه کیتدی. اوراده موغوللر
اوزرنده برموفقیت احرازایتمش اولان برادری وان، یه‌ئووه‌نه
التحاق ایتدی. چینلیلرله موغوللر آراسنده بوراده بویوك
برمحاربه وقوعه کلدی. بك چوق کشی تلف اولدی. شفق
سوکرکن موغوللر قوماندانلری چاهایه التحاق ایتدکلری
ایچون محاربه تکرار باشلادی. بویوك برقتالدن صوکره
یه‌ئووه‌ن، اردوسنك هر طرفدن احاطه ایدیلدیکنی، بوتهلکه‌دن
قورتولمق ممکن اولمادیغنی کورنجه حیاتنی قابل اولدیغی قدر
بهالی صاتمغه قرارویردی، «اللهك امری بودر، اولمك لازمدر!»
دییه هایقیردی. صوکره بارکیرینی اولدیردی، موغوللری

تحقیر ایده‌رك یالین قیلیچ اوزلرینه آتلدی . برادری وهمان بوتون عسکرلریله برلکده ترك حیات ایتدی . بومظفریت موغوللره بهالی‌یه اوتوردی [١] . قوتان صوکره سه‌چوئنه کیردی . بونك پایتختی اولان چنغتو قربنده قرارکاه قوردی . وبوولایتك شهرلرندن قسم اعظمنی تحت اطاعته آلدی . [٢] برادری کوجو عینی زمانده هوقوآنغ ولایتنه کیرمش ، بویوك تخریبات یاپدقدن صوکره قینغ چه‌ئوایله سیانغ یانغی ضبط ایده‌رك بورالرده برچوق ارزاق بولمشدی . چین قوماندانلری آراسنده حکم سورن نفاق بو شهرك ضیاعنه سبب اولمشدی . موغوللر طیش محله‌لرك دپولرینه آتش ویرن برضابطك خیانتی یوزندن ایچری‌یه کیره بیلمشلردی . صوکره ، کیتدیلر ته‌غان شهرینك همان تکمیل سکنه‌سنی قیلیجدن کچیردیلر . ایشته اوتوم بوقدر موفقیات آراسنده کوجونك اجرا آتنی دوردیردی [٣] . قه‌ئوهوئن‌بوغا Keou-hoenbohga نامنده دیکر بر موغول قوماندانی قیانغ‌نان ، قوآنغ ، هونان حدودلرینی تخریب ایتدکدن صوکره هوآنغ‌چه‌ئو اوزرینه یورودی [٤] . فقط چینلیلرك

---

[١] بومحاربه هان چونغ‌فودن ایکی اوچ فرسخ اوزاقده کائن یائوچینغ شهرینك غربنده یانغ پینغ قلعه‌سی قربنده وقوعه کلدی .

[٢] هوچ‌ئو ، قوئه‌یی‌چه‌ئو ، لوچه‌ئو ، شون‌قینغ‌فو شهرلرینی ضبط ایده‌مدیلر .

[٣] اونجی شهر قربنده .

[٤] هوقوآنغ داخلنده .

قوماندانی منغ قونغ موغوللری یکرمیدن زیاده موقعدن طرد
ایتدی . موغول قوماندانلرندن چاهان ئیشینغ هیەن [١]
محاصرەسنی رفعه مجبور اولدی. بوقلعەنك والیسی اولان قیەئویو
بوصویه یاتیردیغی عسکرلرله ، طاش آتان مانجنیقلریله وقرارکا-
هلرینه قویدیغی آتشلرله موغول قوماندانینك اردوسنی پك
سنه ازعاج ایتدی .

١٢٣٧ منغ قونغ صوکره، موغوللرك محصور طوتمقده اولدقلری
هو آنغ چەئویه یاقلاشدی و اورادن اونلری قوغدی .
موغوللر ، قیانغ نان داخلنده شەئوچەئو [٢] پیشکاهندەده
موفقیتسزلکه اوغرادیلر. اوراده قوماندا ایدن توقەئو موغول
سپرلرندن یکرمی یدیسنی یاقدی ، بر چوق دشمن عسکرینی
اولدیردی، اونلرك غرەژوا آتشلرینی فائدەسز برحاله صوقدی.
صوکره ، لووەنتە برقاچ جسور و کزیده عسکرله موغول
١٢٣٨ صفلرینی یارەرق شهره کیردی وغیرت و فعالیتی سایەسنده
موغوللری اورادن چکیلمکه مجبور ایتدی. چاهان بو محاصرەده
استعمال ایدیلن بوتون ماکنەلرله، قیانغ نان داخلنده لوچەئو
اوزرینه یورودی . اوراده، سکز یوز بیك کشیلك براردویه
مالك اولدیغی ، لوچەئونك ضبطندن صوکره قیانغ نهری
طولنجه امتداد ایدن بوتون الکایی تخریبه کیتمك ایچون

[١] اوزمانکی اسمی چینغ چەئو ایدی .
[٢] اوزمانکی اسمی غانفونغ ایدی .

تسائو کولی اوزرنده قایقلر یاپدیرمق فکرنده بولوندیغی حقنده بر شایعه چیقاردی . فقط نه یاپه‌جغنی دها اول تخمین ایتمش اولان توقه‌ئو اونک ورودندن مقدم لوچه‌ئو شهرینه کیرمشدی . غایت چوق مقدارده اوت دمتلرینی یاغه باتیرارق موغوللرك شهراطرافنده یاپمش اولدقلری سپرلره آتدیردی و هپسنی کوله قلب ایتدی . موغوللر آتشی سوندیرمکه چالیشدقلری صیراده مانجنیقلریله بویوك طاشلر آتیور و اونلری ازییوردی . صوکره عمومی بر خروج حرکتی یاپدی ، موغوللری فراره مجبور ایتدی و کندیلرینی برفرسخدن اوته‌یه قدر قووالادی . موغول اردوسنك قسم اعظمی محو اولدی . اوآنه قدر اوغرادقلری موفقیتسزلکلرك اك بویوکی بو ایدی . توقه‌ئو ایله لووه‌ن‌ته بوتون کچیدلری طوتدیلر وموغوللر شماله دوغرو چکیلمکه مجبور اولدیلر .

هوقوآنغده ، منغ‌قونغك قومانداسی آلتنده بولونان چینلیلر موغوللری هر طرفدن مغلوب ایتدیلر وسیانغ‌یانغدن قوغدیلر . کرك بوراسنی کرك قان‌چینغی تحکیم ایتمشلردی . دیکر طرفدن چینلیلر سه‌چوئنك پایتختی اولان چینغ نویه کیردیلر وبوراده پك‌چوق عسکر تحشید ایتدیلر . فقط بو ولایتی ترك ایتمش اولان موغوللر درحال عودتله بو شهری تکرار آلدیلر وهوقوآنغ داخلنده قوئه‌یی‌چه‌ئو طریقیله یورودیلر . منغ‌قونغ بوتون کچیدلره عسکر اقامه ایتدکدن

سنه ۱۲۳۹

صوکره کیدوب موغوللرك اللندن قوئه‌یی‌چه‌ئویی ضبط ایله‌دی
و بوصورتله قیانغ‌نانی تحت امنیته آلدی . ژونینغ‌فوده‌کی
موغول ده‌پولرینی ، قاییق یاپمق ایچون تنغ‌چه‌ئوده طوپلامش
اولدقلری کراسته‌لری یاقدی . آلمش اولدقلری بوتون غنائم
سنه ١٢٤٠ ایله اسرایی استرداد ایتدی . صوکره بالذات حدودلری
کزدی . بوتون کویلیلری طوپلایه‌رق عسکرلك اوکرتدی ،
کندیلرینه ضابط و سلاح ویردی . بوتدابیر سایه‌سنده
سه‌چوئن ایله قیانغ و هان شهرلری آراسنده کائن الکالر
اراضیلرینی مدافعه‌یه قابلیتلی چفتجیلر و دپولرله دولدی .

لهستانده ومجارستانده مشغول اولان اوغلی کیوکی
برسنه اول نزدینه چاغیرمش اولان اوقتای ، تاتارستانده [١]
یاپدیغی بویوك برآودن عودتده آغیر صورتده خسته لاندی .
ایمپراطوریچه تورا کینا خاتون Tourakina اوقتایك وفات
ایده‌جکنه حکم ایده‌رك درحال امور دولت حقنده مذا کراتده
بولونمق اوزره ناظر ایلی‌چوتسایی چاغیرتدی . ایلی‌چوتسای
ایمپراطوره فنا نصیحتلر ویریلدیکندن وبوتون مناصبك دکرسز
کیمسه‌لره ، ارتکاب جرم ایتمش آدملره صاتلدیغندن ، دها
ناموسلی کیمسه‌لرله حبسخانه‌لرك دولدیغندن شکایت ایدییوردی .
تورا کینا بوتون بومحبوسینی تخلیه ایچون تدبیر اتخاذ ایتمکده
اولدیغی صیراده اوقتای اکتساب عافیت ایتدی. بونك اوزرینه

[١] قیه قیه چای‌ها دنیلن برکول قربنده .

بر عفو عمومی اعلان اولوندی . چینلیلرك محکمه‌لرده بعض کوچوك مأمورینلره کچه بیلمه‌لرینه مساعده ایدیلدی. مع مافیه ، مفرطانه شراب ایچمکده دوام ایدن وبوبابده ایلی چوتسایك عاقلانه نصیحتلرینی دیکله‌مه‌ین اوقتای بوتون بر کیجه اوقدر چوق شراب ایچدی که ایرته‌سی صباح ، اون اوچ سنه‌لك سلطنتدن صوکره اللی آلتی یاشنده اولدیغی حالده وفات ایتدی.

پلان‌قارپن بعضیلری زهرلندیکنی ادعا ایدییورلر [۱] . مستفرشه‌لرندن بریله شریك جرم اولمقله مظنون دها برقاچ کشی اعدام ایدیلدی . اوقتای ، طورونی شیرامون[۲] Schiramon ك کندیسنه خلف اولماسنی امر ایلمشدی .

اوقتایك شجاعتی ، احتیاطی ، علو قلبی پك چوق مدح ایدیلمکده‌در. اوزرنده بویوك بر تأثیری اولان ایلی چوتسای کندیسنه علوم وفنونه وبالخاصه ایی بر حکومت اداره‌سنه قارشی محبت تلقین ایتمشدی . اوقتای انتظامی سوردی . پك دوغرو ایدی . فقط کندیسندن اوزاق بولونان قوماندانلری ملتك باربار

---

[۱] اوقتایك زوجه‌لری شونلردر : ۱ ـ بوراقچین . چینلیلر بوکا پولاها دیرلر . کنکراتلر قبیله‌سندندر . ۲ ـ غانغ هوئه‌ىی ؛ ۳ ـ زازین ؛ ٤ ـ توراکینا خاتون . چینلیلر بوکا تولیه‌قونا دیرلر . دیکرلرندن بحث ایدیلمیور . یالکز بوصوك زوجه‌سندن چوجوغی اولمشدر. اونلرده : کیوك ، قوتان ، کوجو ، قاراجاق ، قاشی‌در .

[۲] شیرامون اوقتایك اوغلی کوجونك چوجوغیدر . چینلیلر بوکا شه‌لیه‌مه‌ن دیرلر .

ویریتیجی طبیعتنه تبعیت ایدییورلردی . اوقتای عالیجناب
سنه ۱۲٤۱ وجومرد ایدی . بنم معاونتمی رجا ایدن برآدمی الی بوش
دوندیرمك حقسز اولور، دیردی. تبعه‌لرندن بعضیلری علوجنابنه
مراجعت ودخالت ایتدیلر . اوقتای ایستەنیلنلری اکثریا
مزعج شیلر اولمقله برابر هیچ ردایتمەدی . اونلرده اوقتایك
علوجنابنی سوء استعمال ایتدیلر .

بوحکمدارك وفاتندن صوکره برچوق مزیات جسمانیه‌سنه
نادر بولونور بر مهارت وذکاده علاوه ایدن زوجه‌سی
تورا کیناخاتون ایمپراطورلغك بوتون ولایتلرینه ساعیلر کوندردی؛
کندیسنی نائب حکومت اعلان ایتدی . ایلی چوتسای ایسه
اوقتایك صوك اوامرینه توفیقاً شیرامونك تاتارستانه بویوك
خان اعلان ایدیلەسنی ایستەیوردی . تورا کینا کیمیسی چینده
کیمسی مجارستانده بولونان قوماندانلرك وشهزادەلرك غیبوبتندن
بالاستفاده ، اوغلی کیوکك ده مظاهرتیله بوتون حکم ونفوذی
النه کچیردی . اکابری وبالخاصه مالیه اموریني ادارەیه مأمور
غائوتولامانی Gaotoulaaman کندی طرفنه جلب ایتمك
یولنی بولدی. عسکره ویریلەجك وتاجی اوغلی کیوکه‌قازاندیرمق
ایچون طرفدار جلبنده صرف اولونەجق پارەیی بواوکا
تدارك ایدییوردی .

چینده محاربه دوام ایتمکدن خالی قالمایوردی . چینلیلر
سەچوئنك پایتختی اولان چینغ‌فویی استرداد ایتمشلردی .

فقط برضابطك اخاتی یوزندن چوق کچمه‌دن تکرار غائب ایتدیلر . صوکره ، موغوللر هانچه‌ئو طرفلرنده اوچ بیك کشیلك برچین مفرزه‌سنی بوزدقدن صوکره اجنبی رؤسادن برینی [١] یتمش کشی ایله برلکده تکلیفات صلحیه‌ده بولونمق اوزره چین سراینه کوندردیلر . فقط هوقوآنغ ولایتی داخلنده چانغشا والیسی بوذاتی توقیف ایتدیره‌رك بر قلعه‌یه قاپادی . اوراده وفات ایتدی . آرتق تکرار حربه
سنه ١٢٤٢ باشلامقدن باشقه برشی دوشونولمدی . موغوللر سه‌چوئنه کیردیلر ، لوچه‌ئویی محاصره ایتدیلر . منغ‌قونغ‌ده بوتون حدودلری زیارت ایله قباحتلی بولدیغی ضابطلری شدتله جزادیده ایتدی .

بواثناده قاراقورومده شیرامونك تخته چیقارلماسنی تورا کینادن رجا ایتمکده اولان ایلی چوتسای سوزلرینی دیکله‌ته‌مدیکی ایچون امور مالیه‌نك یولنده کیتمدیکنی وهر شیئك پاره ایله یاپلدیغنی ایمپراطوریچه‌یه سویله‌یه‌رك غائوتولامانی مالیه‌ایشلرندن چکمك ایسته‌دی . فقط مطالعاتنه هیچ اهمیت ویرلمه‌دی .
١٢٤٣ ایلی چوتسای توجهدن سقوطنه او قدر کدر ایتدی که اللی بش یاشنده اولدیغی حالده قاراقورومده وفات ایتدی [٢] . ایلی چوتسای له‌آئولر یعنی خیتانلر ایمپراطورلری عائله‌سندن بر

[١] اسمی بوئه‌لیماس در .
[٢] اوچنجی شهر قمریده .

پرنس ایدی . مزیت وقابلیتی سایه‌سنده جنکیز خانك واوقتای خانك اعتمادینی قازانمش واونلرك زمان حکومتنده ایمپراطور-لغك وزیر اعظملغنی ایفا ایتمشدی . بو قدر بویوك بر آدملك زمان نظارتنده دها مدنی بر حاله کلمدکاری ایچون موغوللرك نه قدر باربار اولدقلری تقدیر ایدیله‌بیلیر . ایلی چوتسای موغوللرك خدمتنه کیردیکی دقیقه‌دن اعتباراً اونلره کندی مثالیله حسیات انسانیتکارانه، حلم وملایمت وعلو جناب تلقین ایده‌رك هر کسه قارشی یاپدقلری مظالمدن کندیلرینی واز کچیرمکه چالیشدی . نیوچه‌لر ، ایلی چوتسایك منسوب اولدیغی خیتان ایمپراطورلری عائله‌سنی محو ایتمشلردی . بو نیوچه‌لرله حرب ایدن جنکیزخان حضورینه ایلك دفعه‌اوله‌رق کتیریلدیکی زمان جنکیز خان عائله‌سنك انتقامنی آلنمش کورمکدن ممنون اولوب اولمادیغنی صورمشدی . ایلی چوتسای بر چوق ایلکنی کوردیکی ، سایه‌لرنده‌موقع وشرف قازاندیغی حکمدارلرك فلاکتلرینه قارشی متحسس اولمق مجبوریتنده بولوندیغنی جواباً سویله‌دی . ایلی چوتسای نیوچه‌لرك خدمتنده ایدی . جنکیز خانك ناظری اولونجه اونك دور حکومتنی شان وشرفله مالی بر حاله کتیرمکده وبوتون موغوللره قتاله قارشی نفرت ، انسانلره ، انتظام اداره‌یه قارشی محبت حسنی تلقین ایتمکدن باشقه بر شی دوشونمدی . عادتا بر درجه‌یه قدر موغوللرك واضع قانونی اولدی . موغوللر ایچون بر تقویم

یاپدی . غربده عجم وعرب ریاضیونیله برلکده بو تقویمی اصلاح ایتدی وهر ملته منسوب ایشجیلری وضابطلری جلب ایچون بویوك مصرفلر یاپدی . عمومی مکتبلر بنا ایتدیردی . موغوللره تاریخ ، جغرافیا ، ریاضیه ، هیئت تحصیل ایتدیرمکه موفق اولدی . ایغور قطعه‌سندن ، ایراندن ، عربستاندن علما جلب ایتدی . بونلر کتابلرندن بعضیلرینی موغولجه‌یه ترجمه ایتدیلر . کندیسنك ده بوبابده بویوك بر اقتداری واردی . ارباب علمه وترقیٔ علومه قارشی کوستردیکی بو اعتنا ، ویردیکی اهمیت بیکلرجه چین متفکرینك حیاتنی قورتاردی . ننغ هیا شهرینك یغماسنده موغوللر یغما ایله مشغول اولدقلری صیراده ایلی چوتسای کندی حصه‌سنه جغرافیا خریطه‌لرینی ، کتابلری ، رسملری ، قدیم مسکوکاتی و بر خیلی راوند چوللرینی آلدی . مؤخراً عسکرك اوغرادیغی بر حمای خبیثه‌یی تداوی ایچون بو راوندلردن چوق استفاده ایتدی . بویوك بر ناظر ایچون ایجاب ایدن بالعموم ارصاف و مزایایه مالکدی . صارصلماز بر متانتی ، شایان حیرت بر انتقال وفراستی ، افندیسنك تحت حاکمیتنده‌کی ممالك حقنده واسع بر وقوفی واردی . انتخابلرنده بویوك بر اصابت کورولوردی . ایجابنده عظیم مقدارده پاره و ارزاق تدارك ایده‌بیله‌جك صورتده امین منابعه مالکدی . حکمدارینه و سعادت خلقه خدمت خصوصنده صوك درجه‌ده فداکارانه داورانیردی . کمرکلره ، تجارته ، ضابطانك مراتبنه دائر عاقلانه

نظامات یاپدی . بوقدر بویوك بر آدمك دائمی صورتده موغوللرك وحشت جبلیەلری ایله اوغراشمق مجبوریتنده قالمش اولماسی شایان اسفدر . موغوللرك كرك بو وحشتلری كرك جهالتلری ایلی چوتسا یك تصوراتنی موقع فعله وضع خصوصنده بویوك مشكلات وموانع احداث ایدییورلردی. معمافیه ایلی چوتسای بعض زمانلرده الك كوزل قیزلرك ایمپراطور سرایی ایچون تفریق ایدیلمەسنه مانع اولدی. تربیەلرینه غایت اعتنا ایتدیكی اوغللرینه و حفیدلرینه فضیلته و علوم و فنونه قارشی عینی محبتی تلقین ایلەدی .

الك متمدن ملتلرك بیله باشنده بولونمغه غایت لایق اولان بو بویوك آدمك وفاتندن صوكره دشمنلری تورا كینایەاموالنی تدقیق ایتدیرمەیی تكلیف ایلەدیلر . پك آز پاره ، كندی الیله تاریخه ، هیئته ، زراعته ، حكومته ، تجارته دائر یازیلمش برچوق كتاب ، مدالیونلر ، موسیقی آلاتی ، اسكی كتابلر ، طاش و مرمر اوزرینه قازیلمش اسكی محكوكات بولوندی . بوتون دشمنلری محجوب اولدیلر . تاریخده ایلی چوتسای كبی آدملره نادر تصادف اولونور . بوقدر بویوك بر ضیاعدن پك آز متأثر اولان باربارلرله یاشامش اولماسی شایان اسفدر . فقط بویله نادر آدملرك فضائلنی ارائەایچون یاپلمش اولان تاریخ كندیسی حقنده غایت ستایشكارانه داورانمشدر . تاریخ ایلی چوتسایی تعقیب ایدیلمەسی الزم بر مثال اولەرق میدانه قویار ؛

سلسلهٔ وقایعی تعقیب ایله پاپیلان باربارلقلری ومظالمی حکایه‌یه
مجبور اولدیغندن دولایی بر حس اسف دویار .

سنه ۱۲۴۴ تورا کینانك نیابت حکومتی اثناسنده مهم برشی یاپلمادی .
موغول قوماندانلری قیانغ نان ولایتنك مختلف قطعه‌لرینی تخریب
ایتدیلر . تورا کینا اوزمان اوغلی کیوکی ایمپراطور اعلان
ایتدیرمك ایچون دورلو دورلو انتریقه‌لریاپیوردی . نهایت بوکا
۱۲۴۵ موفق اولدی [۱]. بو مناسبتله بر قوروولتای یعنی عمومی بر ملت
۱۲۴۶ مجلسی طوپلاندی . مجلسـده موغوللردن باشقه ماوراءالنهر
وتورکستان امیری مسعود بك ؛ خوراسان امیری آرغون آغا
ابوالفرج وعراق ، لور ، آذربایجان وشیروان کبراسی ؛ قونیه سلطاننك
برادری رکن الدین ؛ ارمنستان امیرآخوری [۲] ؛ کورجستان
قراللری ایکی داوید ؛ حلب حکمداری ناصر ؛ بغداد
پلان قارپن قاضی القضاتی و خلیفه‌نك سـفیری فخرالدین ؛ سولدال
دوقه‌سی یاروسلاس ، پاپانك سفیری ژاق دو پلان قارپن‌ده
واردی . بو بویوك مجلسك ایلك انعقادی کونی بوتون موغول
رؤسـاسی بیـاض اثوابلر ؛ ایرته‌سی کونی قیرمزی اثوابلر
کییدیلر . اطرافی قاپالی بر یره طوپلانیورلردی . بورادهٔ غایت
قیمتدار قماشلردن یاپلمش برچادر قورولمشدی . بو قاپالی یر اوقدر
کنیش ایدی که ایکی بیك کشی آلابیلیردی . ایکی بویوك

[۱] یدنجی شهر قمریده .
[۲] ارمنستان قرالی هاتونك برادری .

قاپیسی واردی . قاپینك بردن یکی خان یالکز باشنه کیره جکدی . بو قاپیده محافظ یوقدی . چونکه کیمسه اثر حرمت اولمق اوزره ، اورادن کچمکه جسارت ایده‌میوردی . دیکر قاپی کبرایه مخصوصدی . موغول بویوکلری قیلیج ، اوق و یای طاشیورلر و حق دخولی اولمایانلری اوزاقلاشدیریورلردی . موغول رؤساسی او قدر زنکین بر صورتده ملبس ایدیلرکه بارکیر قوشوملرینك مزیناتی تقریباً یکرمی کوموش مارقه marcs بالغ اولیوردی . ایکنجی کونی کیوك مجلسه کیتدی . خلق دیشاریده رؤسانك قرارینی بکله‌یوردی . بر آز مذاکره ایتدکدن صوکرا هپسی آقشامه قادار قوزموس Cosmos یعنی قیصراق سوتی ایچمکه باشلادیلر . صوکره سفیرلردن بعضیلری از جمله پلان قارپن ایچری‌یه ادخال ایدلدی . اونلره بوسوتدن ایچه‌مدکلری ایچون آرپه صویی ویردیلر . بر آی بویله کچدی کیوك تقرر ایتمشدی . فقط انتخابی باشقه بر دا اعلان ایدیله جکدی . بو اثناده کیوك چادیرندن چیقدیغی زمان اوکنده شرقیلر سویله‌نیور ، تپه‌سنده قیرمزی یوکدن طوپلو بولنان دکنکلرله سلاملانیوردی . بو ، کندیسنك بویوك خان اولاجغنك بر دلیلی ایدی . چونکه بو مراسم باشقه هیچ بر شهزاده‌یه یاپلمازدی . صوکره ، صیرا اردو نامی ویریلن بو سرای ترك ایدیله‌رك اوچ درت فرسخ اوزاقده کوزل بر اووایه ، داغلر آراسندن جریان ایدن بر نهرك کنارینه کیدیلدی . بوراده

باشقه بر چادروار دی . بوکا یالدیزلی اردو Horde دنیلیوردی .
غایت قیمتدار ایدی . آلتون صفیحه‌لرله قاپلی ستونلر اوزرینه
استناد ایدییوردی . ایچریسی لعل رنکی قماشلرله قاپلی ایدی .
طیش طرفنده باشـقه قماشـلر واردی . کیوك بوراده تخته
چیقاجقدی . تقرر ایدن کونده [١] یاغان قار و دولوحسبیله
مراسمی باشقه بر کونه تعلیقه مجبور اولدیلر . اغستوس آینك
٢٤ نجی کونی طوپلانان بوتون اکابر جنوب طرفنه دونه‌رك سجده‌یه
قاپاندیلر ، دعا ایتدیلر . صوکره چادیره دوغرو کیتدیلر . کیوکی
یالدیزلی تخته اوتورته‌رق اوکا شو سوزلری سویله‌دیلر : « اوزرمزده
بر اقتدار مطلقه مالك اولماکزی رجا و امر ایدییورز . »
کیوك کندیلرینه شـو جوابی ویردی : « خانکز اولمامی
ایسته‌یورسکز . هر خصوصده بکا اطاعت ایتمکه ، چاغیردیغم
زمان کلمکه ، کوندره‌جکم یره کیتمکه ، اولدیرمه‌کزی امر
ایتدکلرمی اولدیرمکه عزم ایلدیکزمی ؟ » . هپسی أوت
جوابنی ویردکدن صوکره شو سوزلری علاوه ایتدی : « آرتق
ساده‌جه سوزلرم بکا قیلیچ خدمتنی کوره‌جکدر . » بو مراسمدن
صوکره یره بر کچه یایدیلر . اوزرینه کیوکی اوتورتدیلر واوکا
شو سوزلری سـویله‌دیلر : « یوقاری‌یه باقکز وجناب حقی
طانیکز . صوکره ، اوزرنده اوتوردیغکز شو کچه‌یی کورکز .
ایمپراطورلغکزی عاقلانه اداره ایدرسه‌کز ، عالیجناب ، خیرکار ،

[١] عروج عیسا کونی

عادل اولورسه کز ؛ ملتك بویوکلرینه و رئیسلرینه هر کسك
موقعنه وحیثیتنه کوره رعایت ایدرسه کز عظمت و احتشام
ایچنده حکمران اولورسکز. بوتون دنیا سزه اطاعت ایده جك،
بوتون ایسته دکلرکزه جناب حقدن نائل اولاجقسکز. بونك
ضدی بر خط حرکت تعقیب ایدرسه کز سفیل و تبعه کز
طرفندن محقر واودرجه فقیر اولاجقسکز که اوزرنده اوتوردیغکز
شو کچه یه بیله حکم ایده میه جکسکز . » صوکره، عینی کچه نك
اوزرینه قاریسنی اوتورتدیلر. کندیلرینی یوکسك سسله تاتارلرك
ایمپراطور وایمپراطوریچه سی اعلان ایده رك هوایه قالدیردیلر .
کیوکه غایت چوق مقدارده آلتون ، کوموش ، ذی قیمت
طاشلر وسائر قیمتدار اشیا تقدیم ایدیلدی . بونلرك بر قسمنی
درحال اکابره تقسیم ایتدی . صوکره ، بر چوق قوسموس
یعنی قیصراق سوتی ایچمکه باشلادیلر . طوزسز پیشمش اتلر
یدیلر. طوز آریجه کتیریلیوردی. هپسی بویوك خانك چادیرینك
آلتنده ایدیلر . همان همان بوتون آسیانك حاکمی اولان بو
حکمدارلری تخته اجلاس طرزی ایشته بویله ایدی . ثروتلر
هیچ بر احتشام ودبدبه اولمقسزین صرف ایدیلیردی. میدانده
قابالقدن وبارباراقدن باشقه برشی کورولمزدی . نوع بنی بشرك
سائر قسملرینه قارشی غایت مدهش اولان بو آدملر برچوباندن
باشقه برشی دکلدیلر . بونلر اطرافلرنده سورولریله کندیلرینه
بر حکمدار انتخاب ایدرلردی. شقاوتله الده ایتدکلری آلتون

کوموشلرله بو مراسمده سوسله‌نیرلردی . اطرافلرنده آسیانك الك قدرتلی حکمدارلرینك سفیرلری تیتررردی .

غوبیل

کیوك او تاریخده تقریباً ۴۰ ، ۴۵ یاشنده ایدی . اورته بویلی ، حلیم بر آدمدی . باتونك یاپدیغی سفرده شجاعتنی اثبات ایتمشدی . جدی ، آغیرایدی . کولدیکی نادراً کورولوردی .

پلان قارپن

خدمتنه داخل اولان خرستیانلردن برچوغی خرستیانلغی قبول ایتمك ایسته‌دیکنی سویلیورلردی . چونکه یاننده دائما خرستیان پاپاسلری بولونوردی . بونلره آیلق ویریردی . چادیرینك او کنده بر کوچوك کلیسا کوورلور ، بو خرستیانلر اوراده منتظماً آیینلرینی یاپارلردی . وزیری قاداق Cadac ایله کاتبلرندن بری اولان شینغای Chingai خرستیان ایدیلر . نسطوری پسقپوس وراهبلری سراینده حائزنفوذ واعتبار بولونیورلردی .

ابوالفرج

موغوللر بربرلرینه شوسریانی کلمه‌لریله سلام ویریرلر ، بارك‌مور Barekmor یعنی السلام علیکم دیرلردی . خرستیانلری دائما بونزلرله قاریشدیران چینلیلر غرب بونزلرینه پك چوق مساعدات کوستردیکندن دولایی کندیسنی مؤاخذه ایدرلر [۱] .

---

[۱] راهب غوبیلك ظنیجه لامالردن بحث ایدیلمکده‌در . فقط چینلیلرك خرستیانلرده‌ده بونز دیدکلری ثابت اولدیغی ایچون بوراده خرستیانلرك موضوع بحث اولدیغی آشکاردر . مومی الیهك افاده‌سنه نظراً بیوکك سراینده چوقیه‌ن الکاسنده دوغمش ایکی برادر واردی . بیوکی اوآنوچی ، کوچوکی ناموا اسمنده ایدی . بونلر قومسلکنده صاحب وقوف ایدیلر . ایمپراطور کندیلرینی سویوردی . بیوکنه بر مهر ویرلدی و بوتون ایمپراطورلقده سفالتی تدقیقه مأمور اولدی . بوایکی بونزك خرستیان اولمالری ایجاب ایدییور .

فقط خرستیانلره بخش ایتدیکی بوحمایه اونلری تحت انقیاده آلمق تصورلرینه مانع اولمایوردی . پاپانك وسائر خرستیان آوروپاحکمدارلرینك کندیسنه بیعت ایتمه‌لرینی طلب ایدییوردی . حتی خرستیانلره قارشی یکی برسفره حاضرلانیوردی . پلان قارپنك موغول سراینه کلمه‌سی اونلری صلحه تشویق ایتمك ، آوروپایه کلمکدن وازکچیرمك وخرستیانلری قبوله‌سوق ایله‌مك ایچوندی .

پلان قارپن کیوك ، تاج کییمه مراسمی ایفا ایدیلدیکدن صوکره ، بوتون سفیرلری حضورینه قبول ایتدی . ابتدا ، شینغای نامنده برکاتب هپسنك و کندیلرینی کوندرن حکمدارلرك اسملرینی آلدی ، بویوك خانك حضورنده بونلری اوقودی . صوکره سفیرلردن هر بری صول دیزینی بوکدی ، اوزرلرنده چپاق اولوب اولمادیغی تحری اولوندی . قاپینك اشیکنه باصمامالری اخطار ایدیلدی . غرب قاپیسی یالکز بویوك خانه مخصوص اولدیغی ایچون سفیرلر شرق قاپیسندن ایچری‌یه کیردیلر . سفیرلردن هر بری کیوکه هدیه‌لر تقدیم ایتدی . ملتك اکابری‌ده هدیه‌لر کتیردیلر . صوکره کیوك ، بش یوزدن زیاده آرابه دولوسی آلتون ، کوموش ، ایپکلی اثواب داغیتدی ، ولایت والیلرینی تعیین ایتدی . ایلچیکتایه آناطولی ،
ابوالفرج سوریه و کورجستان والیلکلری ویریلدی . امیر مسعود ماوراءالنهر وتورکستان والیسی اولدی . آرغون آغا خوراسان ،

عراق ، آذربیجان ، شیروان ، لورستان ، کرمان ، فارس وهندستان والیلکنه تعیین اولوندی . کیوك ، عزالدیندن قونیه سلطانی عنوانی الهرق رکن الدینه ، کورجستان قرالی عنوانیده داویده ویردی . مع مافیه داوید ، تفلیس والیسی اولان وعینی اسمی طاشییان بویوك برادرینه تابع اولاجقدی . باتوو والغا ساحللرینده قوماندا ایدییوردی ومعیتندهکی قوماندانلر نیه‌پر ، دون و یاییق نهرلری قییلرنده قرارکاه قورمشلردی . کیوك خلیفه‌نك سفیرلرینی پك چوق تهدید ایتدی . اسماعیلیه تبعه‌لرینی دیکله‌مك بیله ایسته‌مه‌یه‌رك کری کوندردی .

پلان قارپن

کیوك ، بویوك خان اعلان ایدیلدکدن صوکره باشقه برمحله کیتدی . آلتون وذی قیمت طاشلرله ، مختلف رسملرله مزین تختی [١] اوراده ایدی . تخته برقاچ باصه‌ماق ایله چیقیلیوردی . بوراسی مدور ایدی . اوزرنده چینلیلرك هدیه ایتمش اولدیغی قیمتدار بر چادیر واردی . تختك آلتنده صیرالر دوریردی . صول طرفده کیلرك اوستنه قادینلر اوتوروردی . صاغ طرفده کیمسه یوقدی . اکابر ملت صالونك اورته‌سنده اسکمله‌لر اوزرنده ایدیلر . غرب طرفنه یکیدن حربه کیتمك فکرنده اولان وبونی پاپانك سفیرلرندن کیزلی طوتمق ایسته‌ین کیوك کندیلرینی والده‌سی تورا کینایه

---

[١] بوتخت قوم Côme اسمنده برروس قویومجیسی طرفندن یاپلمشدی .

كوندردی . پلان قارپن برآی بو حكمدارك سراینده قالدیغی حالده بر دفعه حضوره چیقامادی . حیات ایچون الزم اولان شیلردن بیله محروم ایدی . صوكره ، پاپانك كندیسنی نه مقصدله كوندردیكنی تحریراً بیلدیرمه‌سنی تبلیغ ایله‌دیلر . جوابنی موغول وعرب لسانلریله یازلمش مكتوبلرله ویردیلر . نهایت مفارقت مساعده‌سنی استحصال ایتدی [١] . كیوك كندیسیله برلكده پاپایه سفیرلر كوندرمك ایسته‌یوردی . فقط پلان قارپن اوزمان كیوكی بوندن واز كچیرمك كبی برتدبیر قوللاندی. چونكه بونوع سفیرلر كیتدكلری مملكتلرك حالی، قوتلری، وضعیتی حقنده معلومات آلان برر جاسوس ایدیلر . صوكره آقینلر یاپمق اوزره اردولرله كلیورلردی . پلان قارپن تورا كینایه عرض تعظیمات ایتدی . تورا كینا اوكا تیلكی پوستندن بعض اثوابلر هدیه ویردی . پلان قارپن آوروپا یولنی طوته‌رق تاتارستان و روسیه طریقیله آوروپایه عودت ایتدی [٢] .

---

[١] كانون اولك ١٣ نده .

[٢] پلان قارپن تاتارستانه كیتمك ایچون كیدفه ، اورادن باتونك قرارگاه قورمش اولدیغی وولغا نهری قربنه كیتمشدی بوتون قومان یاخود قپچاق الكاسنی، قانژیتلر نامنی ویردیكی قانقلیلر دیارینی كچدی . اورادن بیسرمینلر isermins یاخود مسلمانلر یاخود خوارزمیلر الكاسنه كیردی . صوكره نیغراقاتا یاخود قره‌خطای یعنی كاشغر، بعده نایمانلر دیارینه كیتدی. مقصدی باتویی كورمكدی . فقط او، پلان قارپنك بویوك خان نزدینه كیتمه‌سنی آرزو ایتمشدی.

سنه ١٢٤٧

پاپانك يوللامش اولديغى سائر سفيرلر يعنى راهب اسلن، سيمون دوسن‌قانتن ، آلكساندر و آلبه‌ريق قاراقوروممه‌قدر كيده‌مديلر . سوريه طريقنى اختيار ايتمشلر ، ايرانه موغوللر اردوسنه قوماندا ايدن بايجونويان [١] Baijou نزدينه كيتمشلردى . بو قوماندان ، اونلره مقصد سفارتلرينى آكلامق ايچون بر ضابط كوندردى . خرستيانلرك رئيسى و اك بويوك مقامى اولان پاپا طرفندن كلدكلرينى جواباً سويله‌ديلر [٢] . بو جوابدن قيزان موغوللر بويوك خانك ابن‌الله اولديغنى و باتو ايله بايجو نويان نامنك بوتون دنياده مشهور بولونديغنى بيلوب بيلمه‌دكلرينى كنديلرندن صورديلر. آسلن ، افنديسى پاپانك بويوك خانى ، بايجونويانى ، باتويى طانيماديغنى ، يالكز اقصاى شرقدن كلمش تاتار اسمنده ياباني و باربار بر قومك برچوق ممالكى تسخير ايله هرطرفده عظيم تخريبات ياپديغنى ايشيتديكنى و بحث ايتدكلرى ذوات عاليه‌نك موجوديتنى بيلسه ايدى مكتوبلرنده بحث ايده‌جكنى جواباً سويله‌دى . پاپا ، بو تاتارلرك خرستيانلره ياپدقلرى فنالقلردن متأثراوله‌رق برادرلرى قاردينالك توصيه‌سى اوزرينه كنديسنى ايلك تصادف ايده‌جكى تاتار اردوسنه اونلرى اللهك قومنى امحا ايتمه‌مكه دعوت ايچون كوندرمشدى . موغول ضابطلرى بو جوابى بايجونويانه كوتورديلر . صوكره كلوب پاپا طرفندن

[١] آسلن Aselin بوكا Bajothnoy دييور .
[٢] ١٢٤٧ سنه‌سى آغستوسنده يوله‌چيقمشلردى .

نه هدیه‌لر کتیردیکنی صوردیلر . چونکه حکمدارلرینك حضورینه اللری بوش چیقمق جائز دکلدی . هیچ برهدیه‌یی حامل اولمایان آسلن هدیه کوتورمه‌مك خرستیانلرك عادتی اولدیغنی ، کندیسنده یالکز پاپانك مکتوبی بولوندیغنی ، بایجونویانك حضورینه چیقماسی جائزدکلسه مکتوبی بالواسطه کوندره‌بیله‌جکنی بیلدیردی . صوکره موغوللر فرانسزلرك سوریه‌یه کیروب کیرمدکلرینی صوردیلر . مقصدلری ، خرستیان اولمق و فرانسزلرله دوست کچینمك ایسته‌دکلرینی سویله‌یه‌رك اونلرك کندی تحت حاکمیتنده‌کی یرلره یعنی تورکیه‌یه یاخود آناطولی‌یه وحلب حکومتی اراضیسنه کیرمه‌لرینه مانع اولمقدی . چونکه فرانسزلردن هرقومدن زیاده قورقیورلردی . صوکره آسلنه بایجونویانك حضورینه چیقمق ایسته‌یورسه کندیسنه روی ارضده حاکم ابن‌الله کبی پرستش ایتمه‌سی و یره دیز چوکه‌رك اوچ کره سلام ویرمه‌سی لازم کله‌جکنی تبلیغ ایتدیلر . آسلن ایله رفیقلری طلب ایدیلن شیئك دیناً جائز اولوب اولمادیغنی کسدیرمك ایچون آرالرنده بر مجلس عقد ایلدیلر . یدی سنه موغوللر نزدنده قالمش و اونلرك تکمیل اصول وعادتلرینه وقوف پیدا ایتمش کیشاردو فره‌مون نامنده بر راهب بو پرستشك برپت پرستلك کبی تلقی ایدیلمه‌مسی لازم کلدیکنی ، پاپانك و بوتون کلیسانك خانه قارشی برنشانهٔ انقیاد و حرمتدن عبارت اولاجغنی سویله‌دی . راهبلر کلیسانك

حیثیت و شرفی نامنه و بو حرکتك کورجیلر ، ارمنیلر ، روملر ، عجملر ، تورکلر نزدنده تولید ایده‌جکی نامساعد تأثیرات ملاحظه‌سیله بویله بر شیئه موافقت کوسترمدیلر . بو قوملر اونلرك بو حرکتنی پاپانك خانه تابعیتنه بر علامت کبی تلقی ایده‌جکلردی. آوروپاده جاری اولان اصول دائره‌سنده بایجو نویانك سلاملانماسنی قرارلاشدیردیلر . فقط بو فکری قبول ایتمه‌ین موغوللر پاپایه و خرستیانلره قارشی سویلنمکه باشلادیلر. حتی بایجو نویان سفیرلرك اولدیرلمه‌سنی بیله سویله‌دی. ضابطلرندن بر خیلیسی سفرانك یالکز ایکیسنی اولدیروب دیکرلرینی پاپایه کری کوندرمك توصیه‌سنده بولوندیلر. دیکر ضابطان ایسه باشقه جزالر تکلیف ایدییورلردی . بایجونك زوجه‌لرندن بریله سفرا قبولنه مأمور اولانلر بو فکره شدتله مخالفت ایتدیلر . بویله حرکت ایتمکله پك چوق هدیه غائب ایده‌جکنی آکلاتدیلر. چونکه اجنبی حکمدارلر آرتق کندیسنه سفیر کوندرمزلردی . موغوللرك کوندره‌جکلری سفیرلری ده اونلر اولدیره‌جکلردی . نهایت ، بو امری ایفادن امتناع کوستردیلر . چونکه خانك بو حرکتی تصویب ایتمه‌یه‌جکنی بیلیورلردی . اولجه‌ده بویله بر مسئله تحدث ایتمش ایدی . بو مسئله خیلی مناقشاتی موجب اولدی. راهبلر متین داوراندیلر. کندیلرینی بویوك خانه اعزام ایده‌رز دییه بیهوده یره تهدید ایتدیلر . آسلن دائما غایت جسورانه مقابله‌لرده بولوندی .

بایجو نویانی کورەمدی . مکتوبلرینی اونك ضابطلرندن برینه ویردی . بایجونویان بونلری اوقودقدن صوکره راهبلرك بو مکتوبلری بالذات بویوك خانه کوتورملرینی سویلەدی . آسلن وظیفەسی مکتوبلری ایلك تصادف ایدەجکی موغول قوماندانینه تسلیمه انحصار ایتدیکنی وتاتارستانه کیتمه مکه عزم ایلەمش اولدیغنی بیلدیردی . کندیسنه کوستریلن معاملەدن وموغوللرك یاپدقلری حقارتلردن شدتله شکایت ایتدی . همان صباحدن آقشامه قدر بایجو نویانك قاپیسنده ، کونشك حرارتی آلتنده برشی ییوب ایچمەدن خلقك حقارتلرینه معروض بر حالده قالیوردی . بونلرك هیچ بری کندیسنه فتور ویرمدی . بایجونویان ، کورجستان قوماندانلغنه کیتمك اوزره قاراقورومدن عودت ایتمکده اولان ایلچیك تای [۱] اسمنده برقوماندانی بکلیوردی . بو مناسبتله بویوك ضیافتلر ویریلدی . ضیافته راهبلرده دعوت ایدیلدی . صوکره کندیلرینه پاپایه یازدقلری شو مکتوبی ویرەرك کری چویردیلر :

آسلن « بویوك خانك تصویب عالیسیله ایشته بایجو نویانك امرلری : پاپا، معلومکز اولسون که مأمورلر کز بزه کلدیلر ومکتوبلر کزی ویردیلر . بزه غریب غریب شیلر سویلەدیلر . بونی سزك امر کز ایله یاپوب یاپمادقلرینی بیلمەیورز . مع مافیه مکتوبلر کزده کوردیکمز : اولدیریورسکز ، بر چوق کشییی خانك هلا كه

[۱] آسلن بوکا اوغوتا Auguta دییور .

سریبورسکز ، کبی تعبیرلر کزده بزم عینی صورتده جانمزی صیقمشدر . معلومکز اولسون که بو بوتون روی ارضه حاکم اولان الله دائمك امری اقتضاسیدر . بونی ایشیدنلر کندی اراضیسنده و مال موروثی داخلنده قالمغه و بوتون قوتلرینی بوتون روی ارضه حاکم اولانك النه تودیع ایتمکه مجبوردر . بوکا اطاعت ایتمه ینلر هلاك ایدیله جکلردر . اراضیکز و مال موروثکز داخلنده قالمق ایسترسه کز بالذات یانمزه کلمه کز ایجاب ایتدیککنی بیلمه کز ایچون بونی سزه یازییورز . بو اوامره اطاعت ایتمدیککز تقدیرده باشکزه نه کله جکنی بیلیورز . فقط هر شیدن اول کلوب کلمه یه جککزی ، بزه اعلان خصومت ایدوب ایتمه دیککزی بزه یکیدن سفیرلر واسطه سیله بیلدیرملیسکز » .

پلان قارپن ماتیو — بومکتوب بویوك خانك موقع اجرایه قویمق ایسته دیکی تصوراته موافق ایدی . راهب آندره دولوسیومل نامنده یکی برسفیر مواصلت ایتدی [١] . بویوك خان قاتولیك کلیساسی رئیسنه بر ضابط کوندردی [٢] . بو قوماندان رومادہ پك کوزل قبول ایدیلدی . مع مافیه خرستیانلر بر آز مرلداندیلر . چونکه اوزمان پاپانك ایمپراطور ایکنجی فردریقدن انتقام
١٢٤٨ آلمق ایسته دیکی ادعا اولونیوردی . بوتون بومذاکراته رغماً

---

[١] ١٢٤٧ یاخود ١٢٤٨ تاریخنده .

[٢] رومایه ١٢٤٨ تاریخنده واصل اولدی .

بويوك خان خرستيانلره قارشى يكى بر هيئت سفريه حاضرلامقدن فارغ ولمادى . تحت حاكميتنده‌كى دولتلرك هر بردن اونده اوچ كشى‌يى آليوردى . بو عظيم مقدارده‌كى انسانلر اون سكز سنه مجارستانده، پولونياده، ليوونياده و پروسياده حرب ايله مشغول اولاجقلردى . فقط بو تصورات موقع فعله قونولمادى . كيوك يالكز قوره‌يه بر اردو كوندردى . قوره اهاليسى ويركو ويرمكدن و كيوكك ضابطلرينى قبول ايتمكدن امتناع ايلمشلردى . قاراقوزومدن خوشلانمايان بويوك خان غرب طرفنه دها زياده چكيلدى وبش باليغ قربنده قمستكى [١] Camsatki ده قرق اوچ ياشنده اولديغى حالده وفات ايتدى [٢]. صداقت يمينى ايتمه‌سى ايچون باتونك كندى نزدينه كلمه‌سنى امر ايله‌مش اولديغى ادعا ايديليور . بويوك خانه اينانمايان باتو بالذات يوله چيقدقدن صوكره [٣] قاردشنى [٤] كوندرمشدى . بو، كيوك ايله ايچكى ايچديكى صيراده آرالرنده بر نزاع ظهور ايتمش، بربرلرينى اولديرمشلر . ايمپراطوريچه اوغولغانميش [٥] Ogoulga

ابوالفرج روبروقوئيس

[١] چينليلر بو موقعه هوئه‌يى مى‌سيه يانغى اولح ياخود هوآنغ سپانغ‌ئى اولح ديبورلر . اوچنجى شهرقربده وفات ايتدى . ابوالفرج ٦٤٧ سنه‌سى ربيع الآخرينك ٩ نده وفات ايتديكنى سويليور .

[٢] اوغللرى خوجه اوغل و ناغودر . بونك اوغو نامنده بر اوغلى و اونك‌ده اون چوجوغى اولمشدر .

[٣] ١٢٤٧ ياخود ١٢٤٨ تاريخنده .

[٤] روبروقوئيس بوكا Stichen ديبور .

[٥] چينليلر بوكا اوآ اولى هاى‌مى‌شه ديرلر .

nmisch بوخبری هنوز واصل اولمامش اولان باتویه درحال بیلدیردی . باتو یکی بر بویوك خان نصب اولونجه‌یه قدر ادارهٔ دولتی النه آلماسنی بو ایمپراطوریچه‌یه بیلدیردی وعینی زمانده بویوك مجلسی طوپلامق اوزره ملتك بالجمله اکابرینه ساعیلر کوندردی .

غوبیل اوغولغایمیشك [۱] نیابت حکومتی اثناسنده اهالی مسلمان تاجرلردن مجوهرات وذی قیمت طاشلر اشتراسی ایچون سرایده پك چوق مصرف یاپلدیغندن دولایی شکایت ایتدی . کیجه کوندوز سیاحت ایدن بر چوق اکابره بارکیر تدارکنه مجبور طوتولدقلرندن دولایی‌ده شکایت ایدیورلردی . بویوك بر قوراقلق، آرقه‌سندن حیواناتده تلفات وقوعه کلدی و هر کسی دها چوق بدبخت یاپدی . خلق بویوك بر سفالته کرفتار اولدی . سرای، تحت سلاحه آلنمش متعدد اردولر
۱۲۵۱ ایچون پاره بولمقدن عاجز ایدی .

ملت مجلس عمومیسی ۱۲۵۱ سنه‌سی بدایتنده اجتماعه ابوالفرج تاتارلرك تاریخ عمومیسی غوبیل دعوت ایدیلدی . هر کس، تولینك طول زوجه‌سی اولوب علوجنابی ایله عمومك محبتنی جلب ایتمش اولان سارقوتنی بك جهان sarkoutna-beghgchan ك اولادلرندن برینك انتخاب ایدیلمه‌سنی تمنی ایدیورردی . قادینك خرستیان اولدیغی ادعا ایدیلیوردی . برعرب شاعری کندیسندن بحث ایدرکن بوتون

[۱] ابوالغازی بوکا شامیش Chamisch دییور .

قادینلر اوکا بکزه‌سه ایدی ارککلری کچرلردی دیمشدی . باتو پك زیاده راحتسز اولدیغی و بوتون موغول پرنسلرینك اك صاحب نفوذی بولوندیغی جهتله اجتماعه ریاست ایتمه‌سی ایچون اونك نزدینه کیدیلدی . موغول پرنسلرندن بری [١] نائب حکومت نامنه وقوعه کلن بیاناتنده اوقتایك او امرینه نظراً شیرامون schiramon ی انتخاب ایتمك لازم کلدیکنی سویله‌دی . موقا اوغل [٢] moka-ogul بوامره کیمسه‌نك ممانعت ایتمه‌سی لازم کله‌جکنی بیان ایتدی. دها سائر پرنسلرده بوفکرده بولوندیلر . مجارستانده قوماندانلق ایتمش اولان منکسار Mangousar ایله اوله آنغ هوتای Ouleang-houtai منکویی پك چوق مدح ایده‌رك اونك ایمپراطورلغی تکلیف ایتدیلر . باتوده بوفکری تصویب ایتدیکی جهتله اکثریت آرا ایله منکو بویوك خان اعلان اولوندی. فقط اکابر ملتدن بر قسمی بو مجلسده حاضر بولونمامش اولدقلری جهتله اونون نهرینك منبعلرنده ایکنجی برمجلس طوپلاندی [٣]. بونده ، شیرامونك وطرفدارلرینك انتریقه‌لرینه رغماً ینه منکو بویوك خان اعلان ایدیلدی . بوحکمدارك حضورنده دوقوز دفعه یرلره قاپاندیلر . یدی کون ملتك رؤساسنه و پرنسلرینه

[١] اسمی یالادر .

[٢] تولی‌نك اوغلی .

[٣] آلتنجی شهر قریده .

ضـيافتلر ويردى . اوغولغانميش ، شـيرامون و طرفدارلرى بوضيافتلرده كوروتمديلر . چوق كچمه‌دن ، يكى بويوك خانه قارشى فنا فكرلرى اولديغى آكلاشلدى . منكوبى حقسزلقله حكمدارلغى اله كچيرمش برى كبى تلقى ايدن شيرامون بوتون طرفدارلريله برلكده منكونك وجودينى اورته‌دن قالديرمغه عزم ايتدى . بش يوز كشى و سـلاح دولو متعدد آرابه‌لرله يوله چيقدى . فقط منكسار بونلرى ياقه‌لادى. تقريباً سكسان كشى قدر اولديردى، سائرلرينى مأموريتلرندن عزل ايتدى. شيرامون ايله كيوك خانك اوغللرينى‌ده‌عفو ايله‌دى .

ابوالفرج صوكره ، ولايتلره واليلر تعيين ايتدى . برادرى قبلاى Kublai چولك جنوبنده كائن اولان بوتون الكالرك يعنى سـد كبيره جوار تاتارسـتان ايله له‌آئوتونغك و تسخير ايتمش اولديغى چين ولايتلرينك والى عموميسى ويا خديوى اولدى. جيحون نهرندن چينه قدر اولان يرلرك كافه‌سى يالواجه [١] Calaoudge و اوغلى مسـعود بكه ويريلدى . آرغون آغا خوراسان، مازندران ، هندوستان ، عراق ، فارس، كرمان، لور ، اران ، آذربيجان ، كورجسـتان ، موصل و سـوريه واليلكلرينى آلدى . بوتون بواقوامك ويره‌جكلرى ويركونك مقدارى تعيين ايديلدى . چينده زنكينلر اون بش آلتون سكه ويرمكله مكلف طوتولديلر. سائرلرى برسكه ويره‌جكلردى.

[١] صاحب المعظم لقبيله ياد ايديلير .

خوراسانده زنكينلردن آنجق اون آلتون طلب اولوندی . مواشیدن یوزده برینی آلدیلر. هانكی دینه منسوب اولورلرسه اولسونلر رهبان ویركودن معاف طوتولدی و ایچلرندن كندیلرینی اداره ایچون رئیسلر تعیین قلندی . منكو خان پدری وفات ایتمش اولمقله برابر اوكا و والده‌سنه ایمپراطور و ایمپراطوریچه عنوانی ویردی . پدرینك خاطره‌سنی تجلیل ایچون برصالون بنا ایتدیردی [١] . جنرال هولیتایی Holitai پوله تیبت قطعه‌سنی ضبطه مأمور ایله‌دی . بوتون تیبت الكاسی تخریب اولوندی . شهرلر و قلعه‌لرییقلدی .

چین خدیوی اولان قبلای بو ایمپراطورلغی حسن اداره‌یه اعتنا كوستردی . كندیسنی موغول محكمه‌لرنده مستخدم پائوشو نامنده بر چین ضابطی تربیه ایتمشدی . بوذات غیر مشروع صورتده زنكین اولمق ایسته‌مدیكی ایچون خدمتنی براقمشدی . حقسز اوله‌رق قازانیلان برثروته فقرالغی ترجیح ایدن پائوشوهونان قطعه‌سنه چكیلمشدی . بوراده تدقیق و تتبع ایله مشغولدی . زمانك اك بویوك علماسندن اولمقله معروفدی . عفت و استقامتیده هر دورلو شبهه‌دن آزاده ایدی . قبلایه چین علوم وادبیاتنی اوكرتمشدی . قبلای مقامنه اوتورنجه پائوشویی نزدینه كتیرتدی . پائوشو اوكا بردفتر تقدیم ایتدی . بوبویوك آدم ایی برحكومت اساساتی ، چینلیلره ، تاتارلره ؛

[١] پدری تولی‌یه ژوئی تسونغ هوآم‌تی عنوانی ویردی .

عسكرلره ، اكابر ملته قارشى تعقيب ايديله جك خط حركتى
بودفترده ايضاح ايدييوردى. بو اثرك مطالعه سى قبلايه پائوشونك
بر اداره آدمى اولديغنى آكلاتدى . اوندن صوكره آرتق
كنديسيله استشاره ايتمه دن برشى ياپمادى . پائوشوده قبلايده
ملتنك باربار طبيعتنى ازاله يه واونى طريق فضيلته اماله يه چاليشمقدن
باشقه برشيله مشغول اولمادى . قبلايه بر چين اثرى ويردى كه
شواساساتى محتوى ايدى : « اى حكمدار. جناب حقه حرمت
ايديكز واوندن قورقيكز .خلقى سويكز. ارباب خيره رعايت
ايديكز . بر حكمداره و برقوماندانه لازم اولان علومى
تحصيل ايديكز . عائله كزى سوكز . فضيلتكار كيمسه لرله
الفتده بولونكز. أوكزك حياتى تنظيم ايديكز . مداهن
ومرائيلرى يانكزدن اوزاقلاشديركز.» پائوشويالكز حرب
ايله مشغول اولوب اقوامك اداره سنى بويوك خان طرفندن
تعيين ايدلمش اولان مأمورينه براقمايى توصيه ايلدى. اوزمان
كوى وقصبه لرك قسم اعظمى سكنه دن خالى اولديغى و كويلر
محاربات سالفه يوزندن متروك بولونديغى ايچون قاى فونغ فوده
چفتجيلرى وكويليلرى طوپلامق ، اونلره حبوبات، اثواب،
آلات و ادوات و پاره ويرمك ، قابل زرع اراضى توزيع
ايله مك اوزره بر هيئت تشكيل ايتدى. بو اجرا آت چينليلرك
پك خوشنه كيتدى . قبلايك كندى عادتلرينى قبول و كندى
علملريله اشتغال ايتمه سندن چوق ممنون اوليورلردى . عسكرك

غوبيل

پاره‌سنی منتظماً تسویه ایتدیردیکی، کندیلرینه مکافات ویردیکی و عائله‌لریله مشغول اولدیغی، حسن ومعامله کوستردیکی ایچون موغوللرده قبلایی سوییورلردی. ایشته امور دولت ایله مکلف بولونان تك بر آدمده‌کی مزیت وفضائلك بویله حسن تأثیری کورولور. اولجه اوقدربار بار ومنفور اولان موغوللرك اداره‌سنی یاڭوشو خلقه سودیرمکه موفق اولمشدی.

سنه ١٢٥٢ اوزمان تاتارستانده شیرامونك طرفدارلرینك چیقاردقلری اغتشاشات واردی. حالا شیرامونی تخته چیقارمغی دوشونیورلردی. منکو خان قاراقورومده بوتون اکابر ملتدن مرکب بر مجلس عقد ایتدکدن صوکره اوقتایك اوچنجی زوجه‌سنی نفی ایتدی، کرك اونك کرك بویوك خانك سائر زوجه‌لرینك اموالنی مصادره ایلدی، طرفدارلری اولان پرنسلری سوردی و شیرامونی بر قلعه‌یه حبس ایتدیردی. کوکك زوجه‌سی ایمپراطوریچه اوغولغانمیش ایله شیرامونك والده‌سی اعدامه محکوم اولدیلر و اعدام ایدیلدیلر. منکو خانك بو حرکتی تقبیح ایدیلدی. بو نقطه‌ده تاریخ کندیسنی بر غاصب کبی تلقی ایدر. چونکه اوقتایك آرزوسنه توفیق حرکت ایتمك لازم کلدیکی ادعا اولونیور. منکو خانك بول بول ویردیکی احسانلر، ویرکولرك تخفیفی بو شدید حرکتی بر درجه‌یه قدر اونوتدیردی. منکو خان، چین ایمپراطورلری طرفندن رعایت ایدیلن مراسم دائره‌سنده بر داغ باشنده مطنطن بر قربان آلایی

یاپدی . نامو namo اسمنده برلامایی ایمپراطورلق داخلنده رئیس دین اعلان ایتدی . بولامانك قاردشی اوآتوچی ایله لامانك کندیسنه سرایده بویوك مناصب ویریلدی . بویوك خان صوڭره بر عفو عمومی اعلان ایتدی . عائله‌سنه منسوب پرنسلر ایچون چین اراضیسنی تیمار اوله‌رق تفریق ایله‌دی . قبلایك حصه‌سنه هونان ولایتی ایله شنسینك برقسمی دوشدی.

ارمنستان قرالی هایتون اوزمان بویوك خان ایله برمعاهده نامه عقد ایتمك ایچون تاتارستانه کیتمشدی . آلمالیغده منکو خان ایله کوروشه‌رك کندیسنی خرستیان دیننه دعوت ومسلمانلری وبالخاصه بغداد خلیفه‌سنی محو ایتمك اوزره خرستیانلرله برلشمکه تشویق ایله‌دی . صوڭره ، کندیسنك اولوب ده مسلمانلر طرفندن ضبط ایدیلن یرلرك اعاده‌سنی ایسته‌دیکی کبی دیاربکر و دیارجزیره‌یه یاپیله‌رق [١] میافارقینی ، رأس العینی ، سروجی یغما ایله‌ین و بوراده اون بیك اسیر آلان ، حراندن بغداده کیدن بر کاربانی یغما ایله‌ین موغوللرك آلدقلری یرلرك‌ده ویرلمه‌سنی طلب ایله‌دی . دشمنلرینه قارشی حرب ایتمك ایچون امداد ایسته‌دی . ضبط ایده‌جکی یرلرك عهده‌سنده قالمه‌سنی‌ده آرزو ایدیوردی . بونك اوزرینه بویوك خان موغول رؤساسنی اونون نهرنده طوپلادی ، ارمنستان قرالنك مطالباتنی اونلره ایضاح ایتدی . بوتکلیفلر موغول ملتنك

سنه ١٢٥٣ هایتون غوبیل مراکشی

ابوالفرج

[١] ٦٥٠ تاریخ هجریسنده .

آرزوسنه پك توافق ایتدیكی ایچون رد اولنه‌مازدی . منكو خانك برادری هولاكونك (هلاكو) Houlagou قوتلی براردوایله خلیفه‌یه وارض مقدسه‌ده كی مسلمانلره قارشی كوندرلمه‌سنه، بایجو نویانك [١] هولاكویه التحاق ایتمه‌سنه قرار ویریلدی . فقط بو اردونك هرشیدن اول قزوین وجبال اهالیسنك رجاسی وجهله كیدوب ملاحده‌یی امحا ایتمه‌سی تنسیب ایدیلدی . قزوین وجبال اهالیسی منكویه سفیرلر كوندره‌رك اونلرك تعدیاتندن شكایت ایتمشلردی . صوكره ، هایتونك مطالباتی وجهله، منكو ارمنستان قرالنك شانسه‌لیه‌سی اولان برپسقپوس طرفندن وافتیز ایدیلدی . بوتون خرستیانلره صلح ومسالمت بخش ایلدی . عینی مجلسده قوره‌یه و هندستانه‌ده عسكر كوندرمكه قرار ویریلدی .

روبروقوئیس ایشته بو تاریخده قاراقوروم‌ه فرانسه قرالی سن‌لوئینك برسفیری واصل اولدی . بوسفیر ، كیلیوم دوروبر وقوئیس قوروليه ایدی . یاننده دها باشقه راهبلرده واردی. قبریسدن بعض یالانجی آدملر كاوب سن‌لوئی‌یی بولمشلر و اوكا ارمنستان طرفلرنده قوماندان بولونان موغول قوماندانلرندن ایلچیك‌تای نامنه ساخته مكتوبلر كتیرمشلردی . بو مكتوبلرده كیوكك ـ چونكه كیوك اوزمان برحیات ایدی ـ خرستیانلغی قبول ایتدیكی ، بوتون خرستیانلرك مدافعه‌سنی درعهده ایتمكه

---

[١] هایتون بوكا بایدو Baydo دییور .

حاضرلاندیغی تأمین ایدیلیوردی [١] . قبریس قرالی کی‌-
دولوزینیانه‌ده بوکا بکزر مکتوبلر کوندرلمشدی . سن لویی
موغوللری خرستیانلق دیننده قالمغه تشویق ایچون سفیرلر
کوندرمکه قرار ویردی . بونلرك برقسمی ایلچیك تای [٢]
برقسمی‌ده بالذات بویوك خان نزدینه اعزام اولونیوردی .
برطاقم قیمتدار هدایایی حاملدیلر . ایچلرنده ایشلمه‌لی لعل
قماشدن برچادر واردی که عیسانك میخلانمش اولدیغی صلیبك
حقیقی آغاجندن معمول وعیسانك « پاسیون » صوك اوان
آلامنی مصور اماتی حاوی ایدی . رؤسای روحانیه‌دن
اودون‌ده بویوك خانه وایلچیك تایه مکتوبلر یازدی . روبر-
وقوئیس منکو خان سراینه کیتدی [٣]. اوراده واتاس
سفراسیله یالکز اسماً خرستیان اولان بر چوق نسطوریلره
تصادف ایتدی . منکو خانك حضورینه قبول اولوندی .
منکو خان کوچوك برسریر اوزرینه اوتورمشدی. آرقه‌سنده
کوزکلی بر اثواب واردی . ایمپراطوریچه‌ایله قیزلرندن بری‌ده
یاننده اوتورمشلردی . روبروقوئیس ، منکو خانك خرستیا-
نلغی قبول ایتدیکنی‌دویان فرانسه قرالی طرفندن کلدیکنی
سویله‌یه‌رك خرستیانلغی نشر ایچون ممالکی داخلنده اقامتنه

---

[١] بومکتوبلر Bergeron ك منتخبات مجموعه‌سنده مندرجدر.
[٢] کندیسنه ارقالتای دنیلیور .
[٣] بوکا Onancherul یعنی اوتون نهری مجلسی نامنی ویریبور.

مساعده ایدیلمه‌سنی استرحام ایلدی. منکو خان فرانسه احوالی حقنده و بالخاصه فرانسه‌ده چوق صیغیر، قویون و بارکیر بولونوب بولونمادیغنه دائر برچوق شیلر صوردی.

سنه
۱۲۵٤

روبروقوئیس منکو ایله سائر بعض موغوللرك خرستیانلقلرینه شاهد اولمشدر. ارمنی راهبلرندن و کورونوشه نظراً ارمنستان قرالنك شانسه‌لیه‌سی اولان سرکیوسدن اپیفانی یورطیسنده بویوك خانك وافتیز ایدیله‌جکنی اوکرندی. فقط بو مراسمده حاضر بولوندیرلمامشدر. اغلب احتماله کوره بولاقیردی ارمنینك بریالاندن عبارتدی. کرك خرستیانلرك کرك سائرلرینك بویوك یورطی کونلرنده بر ضیافت ویرمك منکو خانك عادتی ایدی. نسطوری راهبلری کلیسا مزیناتی حاملاً بو ضیافتده بولونورلر، ضیافتی تقدیس ایدرلردی. اونلردن صوکره مسلمانلرك امامری ودها صوکره مؤذنلر کلیرلردی. روبروقوئیس سکز کون صوکره ایمپراطوریچه ایله چوجوقلرینك نسطوریلرك آیین روحانیسنده حاضر بولوندقلرینی کورمشدر. منکو خان‌ده بو آیینه کلدی. روبروقوئیس الهیلر تغنی ایتدی. پرنسسلر صلیبه قارشی بویوك بر اثر حرمت اظهار ایدییورلردی. فقط اوقدر جاهل‌دیلرکه سائر دینلرده‌ده عینی معامله‌یی یاپیورلردی. روبروقوئیس صوکره بوتون بو واسع ایمپراطورلغك پایتختی اولان قارا قوروم‌ه کیتدی. بو شهرك فرانسه‌ده‌کی سن‌ده‌نی شهرینه معادل اولامادیغنی، یالکز مناسترك منکونك

تكميل سراينندن اون دفعه دها بويوك اولديغى سويليور . قاراقورومده باشليجه ايكى سوقاق واردى . برى عربلر ايچوندى . اجنبى تاجرلرى بورايه كيدرلردى . ديكرلرى چينليلر ايچوندى . اصنافلر بوراده بولونوردى . قاراقورومده اون ايكى بتپرست معبدى ، ايكى جامع ، بر كليسا كورولپوردى . شهرك سورلرينك يانندە بويوك بر عرصه واردى . بورايه بر سراى ياپمشدى . منكو سنەدە ايكى دفعه بوسرايدە ضيافت ويريردى . پاريس قويومجيلرندن اولوب قاراقورومده اقامت ايدن كييوم بوشه نامنده برى بوسرايه درت كوموش آرسلانه مستند بويوك بر كوموش آغاج ياپمشدى . آغاجك داللرندە درت دولو فوچى صاقلى ايدى . برنده شراب ديكرنده قاراقوسموس اوچنجيسنده « بال » ياخود بالدن ياپلمش بر ايچكى ، دردنجيسنده پرنجدن ياپلمش باشقه بر ايچكى واردى . آغاجك كوكدەسى يالديزلى ييلانلرله محاطدى . بومختلف ايچكيلر كوموشدن بويوك بر لكن ايچنه آقيوردى . آغاجك تپەسندە النده بر بورو طوتان برملك موجود ايدى [١] .

غوبيل ابوالفرج مراكشى

روبروقوئيس بوسرايه واصل اولديغى زمان بويوك خانك برادرى هولاكو غرب سفرى ايچون حركت ايتمش بولونيوردى . هلاكو معيتندە سونتاى اوغول [٢] Sontaai ، بلغاى [٣] Balgai

[١] برژرونك منتخباتندن منكونك مكتوبنه باقكز .

[٢] هولاكونك برادرى .

[٣] سيبانك برادرى .

قیوتار اوغـل Ogull ، قولی Goutar تـکودار اوغل Takoudar Ogull ودها سائر پرنسـلر [١] اولدیغی حالده قاراقورومدن چیقدی [٢] . خرسـتیان دیننده بولونان زوجه‌سی دوقوز خاتون‌ده برابردی . قوملرله دولو یرلردن لچه‌رك پیش بالیغه ، اورادن آلمالیغه کیتدی. قیزیل باش [٣] دنیان بویوك بر کولك یانندن لچد کدن صو کره قاره‌خطای داخلنده سیر امه ، نهایت سونسقان یاخود سمرقنده کلدی . خلیفه ایله و اسماعیلیلرایله اولان مناسـباتندن دولایی بوسـفره تماميله معارض اولان باتونك بوندن دولایی منکو خانه شـکایت ایتدیکی وحتی‌تاجی باشنه کیدیرمش اولانلره قارشی نانکورلك
سنه ١٢٥٥ کوستردیکـنه دائر مؤاخذاتده بولوندیغی ادعا ایدیلیور. منکو، هلاکونك دها ایلری کیتمه‌مسی ایچون امرویردی . فقط اوصیراده باتونك وقوع وفاتی بوتون مشکلاتی برطرف ایتدی. هلاکو اسماعیلیلرك الکاسـنه کیردی . بونلرك حکمداری رکن‌الدین غورشاه ایدی . ابتدا بونلرك یه‌جکدن ولوازمدن محروم بولوناز، بش حصـارلری خاك ایله یکسـان ایدیلدی. قوماندانلرندن کتبوغا Ketbouga عینی زمانده شاهدیز=

---

[١] اوبراتلره وماندا ایدن بوقاتیمور ؛ صمغار، آباقاویشمت که بوایکیسی هولاکونك اوغللریدر .

[٢] ١٢٥٣ سنه‌سنك برنجی شهرقمریسنده .

[٣] اغلب احتماله کوره عربلرك اتراك کولی دیدکاری کول اولاجقدر.

شاهدز Schahadiz حصارینی و دها سائر اوچ حصاری
اله کچیردی . عباس آباده مواصلت ایتمش اولان هلاکو
کندیسنی یموشاتمق ایچون رکن الدینك کوندردیکی واوغلی دییه
کوستردیکی یدی سکز یاشنده کی بر چوجوغی قبول ایتدی .
فقط موغول پرنسی بو حیله یی آکلامامش کورونه رك چوجوغی
کری کوندردی . صوکره شیران شاه برادری رکن الدین
طرفندن کندیسنه رفاقت بهانه سیله اوچ یوز کشی ایله کلنجه
بونلری قزوین الکاسی داخلنده جمال آباده اعزام ایتدی
و عینی زمانده شیران شاهه بر مکتوب ویردی . بو مکتوبده
بش کونه قدر رکن الدین کلمه یه جك اولورسه بوتون حصارلرینی
تخریب ایده جکنی سویلیوردی . فقط قلعه سندن چیقارسه سنه ١٢٥٦
معیتنده کیلرك اوزرینه هجوم ایتمه لرندن قورقان رکن الدین
بو امرلری اجرایه جسارت ایتمدی . هلاکو درحال بیشکام
Bischkam دن حرکت ایله [١] رکن الدینك بولوندیغی
حصاری محاصره یه آلدی . بو قلعه میمون دره Maimoun-dorah
نك قارشیسنده ایدی . عینی زمانده جمال آباده کوندرمش
اولدیغی اوچ یوز ملاحدیه یاخود اسماعیلیه نك اعدامی
امرینی ویردی . قتل ایتدیرمك معناسنه جمال آباده کوندرمك
تعبیری بوندن قالمشدر . مدافعه دن عاجز بولونان رکن الدین
معیتنده کیلرك کندیسنی حصارده جبراً طوتدقلرینی هلاکویه

[١] ٦٥٤ سنهٔ هجریه سی شوالنك ١٤ نده .

بیلدیردی . هلاکو درحال بر هجوم یاپدیردی . بوسایه‌ده
رکن‌الدین اوغلی و دوستلریله برلکده دیشاری چیقابیله‌رك
موغول قوماندانانه تسلیم اولدی . اوده برچوق احسانلرده
بولوندی . رکن‌الدینك عاقبتنی خبر آلان قوهٔ محافظه عرض
انقیاد ایلدی . کرك بوحصار کرك جوارده‌کیلر هدم
ایدیلدیلر. یالکز الموت قلعه‌سی بونلره تبعیت ایتمك ایسته‌مدی .
بلغای اوغل بونی محاصره‌یه مجبور اولدی . بونك اوزرینه
ایچنده‌کی قوماندان عرض تسلیمیت ایتدی . آرتق بو الکاده
اسماعیلیه‌لرك النده یالکز کردکوه ایله کمشیر حصارلری
قالمشدی که بونلرده ایکی سنه صوکره تسلیم اولدیلر . هولاکو
سنه همدانده قرارکاه قوردی و رکن‌الدین ایله چوجوقلرینی
١٢٥٧ قزوینه یوللادی. صوکره [١]، رکن‌الدین قاراقورومه منکو
خانك نزدینه کیتدی . فقط سوزلری دیکلنمه‌دن کری
چه‌ویریلدی . یولده وفات ایتدی . منکوخان بو حکمدارك
قزوینده بولونان بوتون عائله‌سنی و بوتون تبعه‌سنی قتل ایتملری
ایچون امرویردی . اسماعیلیه‌لردن اون ایکی بیکی اوتکوحنا
نویان Outkou-hanna طرفندن قتل اولوندی. آرتق ایرانده
کندیلرندن اثر قالمادی .

ابوالفدا هولاکو بو اثناده [٢] همدانی ترك ایده‌رك، ضبط ایتمك

[١] ٦٥٥ تاریخ هجریسنده .
[٢] ٦٥٥ سنه‌سی شوالنده .

سیوطی
ابوالفرج
غوبیل

فکریله بغداده [١] یاقلاشمشدی. بغدادی محاصره‌یه کندیسنی سوق ایدن یکی اسباب‌ده واردی. اسماعیلیه‌لرله محاربه ایتدیکی صیراده خلیفه مستعصمه خبر کوندره‌رك امداد ایسته‌مشدی. فقط بغدادده قاریشقلق حکم سوریوردی. خلیفه‌نك حکم ونفوذی یوقدی، حکومته صاحب اولان وزرا ایله امرا خلیفه‌یه هولاکونك حیله یاپدیغنی، شهری عسکرسز براقمق ایچون امداد ایسته‌دیکنی سویله‌دیلر. هولاکو تکرار برسفیر کوندردی. اوزمان عقد ایدیلن بویوك برمجلسده هدیه‌لر تقدیم ایده‌رك موغول پرنسنی تسکین ایتمك قراری ویریلدی. فقط نفاق اوقدر شدتلیدی که هیچ برشی یاپیلمادی دویدار وظیفه‌سنی کورن رکن‌الدین وزیراعظم مؤیدالدین ابن‌علقمی‌یی موغوللرله اوزلاشمش اولمقله اتهام ایتدی. دها اولجه سنیلرله شیعیلر آراسنده بویوك بر منازعه وقوعه کلمشدی. بونلر مسلمان دیننك ایکی مذهبیدر. غوغا اولمش، برچوق قان دوکولمش، وزیرك طرفی مغلوب اولمش و طرفدارلرینك کافه‌سنك أولری یغما، قادینلرینه تجاوز ایدیلمش ایدی. ادعا اولوندیغنه کوره وزیرده انتقام آلمق ایچون قاردشنی، بغدادی محاصره‌یه تشویق ایچون موغوللره کوندرمشدی. دین غوغالرینك

---

[١] چینلیلر بوکاپائوتا یاخود پا آتا یاخود پاقوتا دیورلر. قیشه‌می الکاسنده کائن اولدیغنی سویله‌یورلر. بوتون غرب مملکتلرینه بواسمی ویریرلر.

بوشهرده سبب اولدیغی فجیع صحنه‌لرك بوصو كنجیسی اولاجقدی.
شیمدی‌یه قدر دفعات ایله خلقك قرآنك عدم مخلوقیتی ایچون
بربرلرینه قارشی سلاحلاندقلری كورولمشدی. بعضیلری قرآنك
مخلوق اولدیغنی ادعا ایدییورلردی، بعضیلری ده عكسی فكرده
بولونیورلردی. بومنازعه‌لر خلیفه‌لری چوق مشغول ایدردی.
هر ایكی فكرك ده جائز اولدیغی خلیفه‌لرك سویله‌دكلری
اولمشدی. اوزمان بوبیوك شهری قاریشدیران نزاع سنیلرله
شیعیلر یاخود رافضیلر آراسنده ایدی. علی طرفداری اولان
شیعیلر خلافتك علی عائله‌سنده قالماسی لازم كله‌جكی، رئیس
دینیك كناه ایشله‌یه‌مه‌یه‌جكی فكرنده ایدیلر. وزیر اعظم‌ده
بومسلكك مدافعی ایدی. بومنازعه‌نك ایكی فرقه آراسنده
تولید ایتدیكی خصومت بغدادك ضیاعنه وخلیفه‌لر ایمپراطورلغنك
انقراضنه سببیت ویردی. مستعصم وزیرك دشمنلری یوزندن
بوحاله چاره‌ساز اولامایوردی. چونكه بونلر هولاكویه
هدیه كوندرمه‌سنه مانع اولیورلردی. یالكز برهدیه
كوندرمه‌سنه مساعده ایدیلدی. فقط اوقدر قیمتسز برشیدی كه
موغول پرنسی بوكا قیزدی، كندیسنه یاوزیرك یادویدارك
سنه ١٢٥٨ یاخودسلیمان شاه نامنده‌كی برقوماندانك كوندرلمه‌سنی ایسته‌دی.
خلیفه بونلره عزیمت امرینی ویردیسه ده تأثیری اولمادی. سوزلرینه
اطاعت ایدیلمه‌دی. هولاكو بونلرك یرینه كوندریلن كیمسه‌لردن
ممنون اولمادیغندن درحال بایجو نویان ایله سونجاق نویانه

Sunjac اربل یولنی طوتمالری ایچون امر ویردی . کندیسی حلوان اوزرینه یورویه جکدی .

موغوللر اوصیراده خلیفه‌نك بر امیرینی طوته‌رق هولاکویه کوتوردیلر . هلاکو رهبرلك ایتمه‌سی شرطیله اسیرك حیاتنی باغیشلادی . امیر ، موغول پرنسیله متفقاً بغدادك ایلری کلنلرینه برمکتوب یازه‌رق معروض اولدقلری تهلکه‌لردن قورتولمق ایچون موغوللرله صلح یاپمق چاره‌لرینی تحری ایتمه‌لرینی توصیه ایلدی. آلدیغی جواب شودر:«هولا کو کیمدر؟ بوتون قدرت وسطوتی، تقدیر سبحانیسنه قارشی قونولامیان جناب حقدن آلان عباسی عائله‌سنه قارشی نه‌یاپه‌بیلیر؟هلا کو صلحی آرزو ایتمش اولسه ایدی کلوب‌ده خلیفه‌نك ممالکنی تخریب ایتمزدی . اکرنیتی حقیقةً صلح ایسه همدانه عودت ایتسون . اوزمان دویداره خلیفه‌نك آیاقلرینه قاپانه‌رق هولاکونك عفوینی استحصال ایتمه‌سنی رجاایلرز » . بومکتوبی کورنجه موغول پرنسی بغداد اهالیسنك کبروغرورینه کولدی و یولنه دوام ایتدی . دویدار ، سونجاق نویانك انبار جهتندن ایلریله‌دیکنی خبر آلنجه اردوسیله قارشی یورودی وبعض موفقیتلر استحصال ایتدی .فقط بایجو نویان امداده یتیشدیکی ایچون موغوللر تکرار طوپلاندیلر ، خلیفه‌نك عسکرلرینی بوزه‌رق بویوك برقسمنی اولدیردیلر . متباقیسی بغداده و سوریه‌یه قاچدیلر.بونك اوزرینه، هولاکو بغداد پیشکاهنده

كوروندى [١] . شهرك اطرافنه برسور چكديردى. بوسورى
دزين بر هندكله تحكيم ايتدى . صوكره مانجنيقلرينى قوردى،
غرەژوا آتشـلرينى حاضرلادى ، هجوملره باشـلادى [٢] .
هيچ بر امداد اميدى قالمايان خليفه ديوان رئيسـنى موغول
قوماندانىنه كوندرەرك بعض ائتلاف تكليفلرنده بولونمق ايستەدى
و برلكده هديەلرده يوللادى . فقط عينى زمانده موغوللردن
قورقمادقلرينى كوسترمك ايچون بو هديەلرك مقدارى آزايدى.
هلاكودويدارايله سليمانشاهك نيچون كنديسنه كوندرلمەديكنى
صورديغى جهتله خليفه درحال وزير اعظمى مؤيدالدينى اعزام
ايتدى . بوحركت هلاكويى تطمين ايتمەدى. همداندەبولونديغى
زمان بو اوچ ذاتدن برينك كوندرلمەسـنى ايسـتەمشسەده
شيمدى اوچنى بردن آرزو ايتديكنى سويلەدى . عينى زمانده
هجوملرينى زيادەلشديردى. بوقا تيمورى شهرى غرب طرفندن ،
سونجاق نويانىده شرق جهتندن دوكمـكه مأمور ايتدى .
محصورينه آتيلان اوقلرك اوزرينه عربجه حروف ايله بغدادك
ايلرى كلنلرينك ، علويلرك ، علمانك وعموميتله غيرمحاربلرك
كافەسـنك حياتلرينه دوقونولمايەجغنى ،ماللرى ، زوجەلرى
كنديلرينه براقيلەجغنى يازديردى . بر چوق مسـاعيدن
صوكره موغوللر بويوك بر برجى و سورلرك بر قسمنى اله

[١] ٦٥٦ سنۀ هجريەسى محرمنك اواسطنده .

[٢] محرمك ٢٢ سنده .

کچیردیلر [۱] . هولا کو ینه دویدار ایله سلیمان شاهك نزدینه کلمه‌لرینی ایسته‌دی و خلیفه‌یی شهردن چیقمق ویا شهرده قالمق خصوصلرنده مخیر براقدی . ایکی قوماندان یانلرنده برچوق امرا اولدیغی حالده شهردن چیقدیلر . فقط سوقاقلرده موغوللرك اولدیرلمه‌سنه مانع اولمق بهانه‌سیله همان شهره عودت ایتمش اولان دویدار ایرته‌سی کونی أولدی . خلق مراغه‌لی شرف‌الدینی ، زنجانلی شهاب‌الدینی موغوللره مذا کره‌یه کوندردی . بوتون تبعه‌سی طرفندن ترك ایدیلن خلیفه هولا کودن، نزدینه کیتمك ایچون مساعده ایسته‌دی . بوتون عائله‌سی آرقه‌سنده اولدیغی حالده سرایدن چیقدی [۲] . هولا کو خلیفه‌یی کلواذ قاپیسنده اسکان ایتدی . صوکره شهری یغمایه براقدی . خلیفه‌نك سراینه کیردی . اوراده اسلامیتك رئیس دینیسنی حضورینه کتیرتدی . مستعصم هولا کویه برچوق هدیه‌لر ویردی . بونلر درحال رؤسایه تقسیم اولوندی . صوکره هولا کو چادیرینه دوندی . صوکره خلیفه‌یه زوجه‌لرینی و اوغللرینك زوجه‌لرینی آییرماسی ایچون امرویردی . مقداری یدی یوزه بالغ اولیوردی . بونلری اوچ یوز طواشی ایله برلکده سرایدن چیقاردیلر . یغما یدی کون دوام ایتدی . بونك اوزرینه هولا کو بغدادی ترك ایله‌دی [۳] وبر کونلك

---

[۱] محرمك ۲۶ سنده .

[۲] صفرك ٤ نده .

[۳] ٤ صفر

مسافه‌ده خلیفه‌یی ایکنجی اوغلی و آلتی طواشی ایله برلکده قتل ایتدیردی . بویوك اوغلی کلواذ قاپیسنی مدافعه ایدرکن وفات ایتمشدی . بعضیلری خلیفه‌نك بوغدیرلدیغنی سویله‌یورلر . بعضیلری‌ده برطوربایه قونوله‌رق بونك ایچنده قتل ایدلدیکنی ، بعضیلری ایسه دجله نهرینه آتلدیغنی ادعا ایتمکده‌درلر . هولاکو دیوان رئیسنه ، وزیر اعظمه و دها سائر بعض کیمسه‌لره بغدادك تعمیرینی امر ایتدکدن صوکره حله‌یی و واسطی تحت اطاعته آلمق اوزره بوقا تیموری کوندردی . بو قوماندان، هولاکونك امرلرینی اجرا ایله بوشهرده برچوق کشی‌یی اولدیردی ،صوکره سیما کوهده هلاکویه التحاق ایله‌دی .

وقتیله بوتون آسیایی تیترتمش اولان خلیفه‌لر ایمپراطورلغی ایشته بویله نهایت بولمشدر . سائر غرب مملکتلری کبی بو ایمپراطورلق‌ده تمامیله موغوللرك تحت اداره‌سنه کیردی . غوبیل هولاکو سوریه‌یه حربه کیتدی ، استانبول بوغازینه قدر آناطولی‌یه صاحب اولدی . قوماندانی بایجو نویان قونیه تختنی ایسته‌دیکی کبی قوللاندی [۱] و بوتون بو مملکتلر تخریب اولوندی . تکمیل آسیایی تحت انقیاده آلمش اولمق ایچون موغوللر ، آرتق چینك جنوب ولایتلرنده حکمران اولان سونغلری محو ایتمکدن باشقه یاپه‌جق برشی قالمامش کیبیدی . بوسفره مأمور اولان هولاکونك برادری قبلای‌سه‌

[۳] قونیه سلچوقیلرینك تاریخنه باقکز .

چوئن ولایتنه کیرمش [١] ، اورادن یوننان ولایتنه کچمشدی. بوراسی ، ایمپراطوردن مستقل اولان برحکمدارك تحت ادارەسنده ایدی . اوزمان بورایه تالی قراللغی دنیلیوردی . قبلای بوالکانك قرالنی اسیر آلدی ، بوتون اهالی‌یی قتل ایتدیرمك ایستەدی . فقط کندیسنه رفاقت ایدن عاقل پائوشو بو قدر باربار بر تصوردن اونی واز کچیردی . قبلای مملکتك خریطەسنی کتیرتدی ، بوتون حکمدارلری تحت انقیاده آلدی ، صوکره تیبته کیردی . تیبتی قسماً فتح ایتدکدن صوکره تکرار کندی حکومتنك یولنی طوتدی. بو ولایتلرده اولەآنغ هوتایی براقدی . بوقوماندن یوننان حدودلری اوزرنده بولونان بوتون الکالری تحت انقیاده آلدی ، تونغ کینغه و قوشینشینه کیتمکه حاضرلاندی . بواثناده قبلای موغوللری دائرۀ مدنیته ادخال ایله مشغولدی . هیوهنغ نامنده مشهور برعالمی نزدینه جلب ایتمشدی . بوذات بیك مشکلات ایله موغوللری تحصیل علومه اقناع ایتدی . ایچلرندن بر چوغی چینلیلر قدر اکتساب هنر و معلومات ایتدیلر.

منکو خان‌ده چینلیلرك عاداتنی قبول ایتمکله کندی ادارەسنی چینلیلره سودیرمکه باشلایوردی . اونون نهرینك منبعنده

---

[١] ١٢٥٣ تاریخ میلادیسنده .

طوپلادیغی بویوك برمجلسده [١] بویوك مراسم ایله سمایه برقربان کسدی . صوکره چینده بویوك ارزاق دپولری تأسیس ایلدی . شهرلرك سورلرینی تعمیر ایتدیردی . عسکرلرك کویلرده تخریباتده بولونمالرینی منع ایلهیهرك ضرر دیدهاولانلره تضمینات ویردی . بونقطهده شدتی اودرجه ایلری یه واردیردی که برقاچ کویلینك چیفت سورمهسنه مانع اولدیغندن دولایی کندی اوغلنی جزایه چارپدیردی . جنوب جهتنده اخیراً تحت اطاعته آلنان متعدد حکمدارلر ایله غرب طرفلرنده حکمران اولانلرك تعظیماتنی قبول ایتدی [٢] . قاراقوروم شهری کندیسنه پك کوچوك کوروندیکی ایچون آو و بالیق صیدی ایچون دها الویریشلی یکی برشهر بنا ایتدیرهرك بوکا قای پنغ فو [٣] نامنی ویردی . تاتارستانك بوتون ایشلرینی تنظیم ایتدکدن وبرادری آریغ بوقا [٤] Arighbouga یی قاراقورومه قوماندان تعیین ایلهدکدن صوکره چین ایمپراطورلرینه قارشی حربه باشلامق نیتیله شنسی یه کیتدی [٥] . اوصیرالرده

---

[١] ١٢٥٤ تاریخنده .

[٢] ١٢٥٦ تاریخنده .

[٣] ٤٢ درجه ٢٥ دقیقه عرضنده پکینك ١٠ یاخود ١٢ درجه طول غربیسنده .

[٤] چینلیلر بوکا آلی بوقو دییورلر . بعض عرب مورخلری آرسیق یاخود آرتوق بوقا نامنی ویرییورلر .

[٥] ١٢٥٧ تاریخنده .

قبلایدن غیر ممنون ایدی . اونی مأموریتندن عزل ایتمشدی . چونکه بوتون چینلیلر طرفندن سه‌ویلن و حرمت کورن بوشهزاده‌یی استقلال آرزوسنه دوشمکله اتهام ایدییورلردی . قوماندانلرندن بعضیلرینی‌ده عزل ایده‌رك حقلرنده تحقیقات یاپمق اوزره ضابطلر تعیین ایلدی . بو نا کهظهور نکبت قبلایه ابتدا عصیان فکرینی ویردی . عسکر طرفندن پك سه‌ویلیوردی . مؤاخذه‌یی موجب اوله‌جق هیچ برجرم ارتکاب ایتمه‌مشدی . هر طرفدن بویوك معاونت کوره‌جکنی امید ایدبیوردی . فقط نصیحتلرینی دیکله دیکی پائوشـو همان یالکز باشنه ، قوای محافظه‌سز کیدوب ایمپراطورك آیاقلرینه قاپانماسنی و بوتون مالملکنی ایمپراطوره تقدیم ایتمه‌سنی کندیسنه توصیه ایلدی . قبلای ، منکو خانك بولوندیغی شنسی ولایتنه کیتدی . منکو خان قاردشنی بویله حقیر بر وضعیتده کورنجه متأثر اوله‌رق درآغوش ایتدی ، بوتون امرلرینی کری آلدی . هوقوآنغك پایتختی اولان ووچانغفو شهرینی ، صـو کره‌ده چه‌قیانغك پایتختی وچین ایمپراطورلرینك مقری اولان هانغ‌چه‌ئویی محاصره‌یه کیتمه‌سی ایچون امر ویردی . تونغ کینغك پایتختنی ضبط ایتمش اولان هوله‌آنغ هوتای‌ده قبلایه التحاق ایتمك امرینی آلدی .

الك ایی عسکرلردن مرکب اولان منکو خان اردوسی اوچ قوله تقسیم ایدیلدی . بونلر مختلف محللردن سه‌چوئنه

کیردیلر . برنجی قوله پولیچا؛ ایکنجی قوله بویوك خانك برادری موقا اوغل ؛ اوچنجی قوله بالذات منکوخان قوماندا ایدییوردی . منکوخان شنسی داخلنده هان چونغ فو یولنی تعقیب ایتدی . چینلیلر هرطرفه ایکی ضابط اقامه ایتمشلردی . مغلوب اولمقله برابر موغوللرك کندیلرندن ضبط ایتدکلری یرلری هپ استرداد ایدییورلردی . چونکه موغوللرده یه‌جك وحیوانلرینه یدیره‌جك شی یوقدی . منکو ، چینلیلرك چینغ تویی استرداد ایتمه‌لرینه [١] ، قوهٔ امدادیه کوندرمکله برابر مانع اولامادی . فقط چوق کچمه‌دن شهر تکرار موغوللر طرفندن ضبط و چین اردوسی پریشان ایدیلدی . منکو سه‌چوئن داخلنده پائونینغ فو [٢] شهرینه هجومه کیتدی . شهر تسلیم اولدی . بو اثناده ، تونغ کینغ طرفندن چینه کیرمش اولان اوله آنغ ، توآنغ شی داخلنده قوئه‌یی لین فویی ضبط ایتدی . متعدد مصادماتده چینلیلری مغلوب ایتدکدن صوکره هوقوآنغه کیردی و چانغ شا شهرینی تحت محاصره‌یه آلدی . منکو عینی زمانده سه‌چوئن داخلنده هوچه‌ئو

سنه ١٢٥٩ شهرنی‌ده محاصره ایتدی [٣] . بعض قوماندانلر بوتشبثك موفقیته اقتران ایده‌جکندن شبهه ایدییورلر ، شماله دوغرو

[١] ١٢٥٨ تاریخنده .

[٢] اوزمان بوکا لانچه‌ئو دییورلردی .

[٣] ایکنجی شهر قریده .

چکیلمك توصیه‌سنده بولونیورلردی . فقط دیکر بعض قوماندانلر بوفکره مخالفت ایتدکلری جهتله غایت مستحکم اولان قلعه‌یه هجوم ایتدیلر . بورادهوانغ قیه‌ن قوماندان ایدی. اولایتده بر اردو باشنده بولونان لووه‌ن‌ته موغوللری ازعاج ایتمکدن کری دورمایوردی . بوتون مشکل موقعلری ضبط ایدیوردی . موغوللر دائما قول اردو حالنده یورومکه مجبور اولیورلردی . منکو ، ایمپراطورك خدمتنه مربوط بولونان برچین ضابطی واسطه‌سیله وانغ قیه‌نه تسلیم اولماسنی تکلیف ایتمش اولدیغی ایچون وانغ قیه‌ن بو ضابطی خیانتله‌اتهام ایده‌رك اعدام ایتدیردی. محاصره اوزون سوره‌جك کبی کورونیوردی. لووه‌ن‌ته، موغوللرك یاپمش اولدقلری برصال کوپرویه هجوم ایتدی. صوکره دیکر برمصادمه‌ده مغلوب اولدی. فقط ارزاق قوللرینی اورارق موغوللری ازعاج ایدیوردی . مصادماتده وانغ قیه‌ن دائما فائق چیقیوردی . جانلری صیقلمغه باشلایان موغوللر یکی عسکر جلب ایتدیلر . قلعه‌یی جبراً ضبط ایتمکه قرار ویردیلر. منکو خان یاپیلان عملیاتی بالذات تفتیش ایتدی[۱]. ایرته‌سی کیجه ایچون دیوارلری آشمق تشبثنی امر ایله‌دی . موغوللر سورلر اوزرینه کلیتلی مقدارده چیقمشلردی . فقط وانغ قیه‌ن کندیلرینی اوقدر شدتله طرد ایتدی که محاصره‌یه مأمور اولان قوماندان معیتنده کیلرله برلکده مقتول دوشدی.

---

[۱] آغستوسك اوننده .

موغوللرك مختلف قطعه‌لری پریشان اولدی. منکو هجوم ایتمك اوزره بالذات قلعه‌یه تقرب ایتدی. ظهور ایدن بویوك برفیرطنه مردیوه‌نلری دوشوردی . برچوق موغول تلف اولدی . بویوك خان‌ده أولولر آراسنده بولوندی. بویوك خان ٥٢ یاشنده ایدی . ٩ سنه سلطنت سورمشدی [١] . درحال ، برادری موفا اوغل محاصره‌یی رفع ایده‌رك بویوك خانك تابوتی اورته‌ده اولدیغی حالده اردو ایله شنسی‌یه چکیلدی . دیکر موغول قوماندانلری سه‌چوئی ترك ایتدیلر .

قبلای اوتاریخده هوقوآنغده ایدی. اوراده ، ماچینغ جوارنده کائن بعض مواقع مستحکمه‌یی ضبط ایتمشدی . بویوك خانك خبر وفاتی اوراده آلدی . کندیسنك شماله دوغرو چکیلمه‌سی آرزو ایدیلیوردی. فقط قبلای عزیمتدن اول پارلاق برشی یاپمق یعنی اوزرنده چینلیلرك بویوك بردونانمالری اولان قیانغ نهرینی زورلایوب کچمك ایسته‌دیکی ایچون برچوق قاییق حاضرلاتدی . ضابطلرندن بری کورکله نهردن یوقاری‌یه دوغرو چیقه‌رق چینلیلرك پیشدار قوتلرینه هجوم ایتدی . چینلیلر آراسنده قارغشه‌لق حصوله کلدی . قبلای ایرته‌سی کونی نهری کچدیکی جهتله بوتون اردوسیله کیدوب ووچانغ‌فویی محاصره ایتدی . موغوللر قیانغ‌سی داخلنه یایلدیلر . چین ایمپراطورینك پایتختی اوقدر تلاشه

[١] بوخانك بش اوغلی و برقاچ قیزی قالمشدی .

دوشدی که ایمپراطور خزینه‌لرینك قاپیسنی آچدی . عسکره
عظیم مبالغ داغتدیردی ؛ ووچانغ‌فونك امدادینه قیاسه‌تائونك
قوماندسی آلتنده بویوك بر اردو کوندردی . بو اقتدارسز ،
تجربه‌سز ، نفسنه کووه‌نمش ، کیندار بر قوماندان ایدی .
ارباب اقتدار ومزیتی تقدیر و تمییز ایتمکدن عاجزدی . بناءً علیه
عسکرك و ضابطانك نفرتنی قازانمشدی . اونك ایچون بونلر
موغوللرك طرفنه کچمکه قرار ویردیلر . ووچانغ‌فو والیسی
ایلك خروج حرکتلرندن برنده مقتول دوشدی . قیاسه‌تائو
بوشهرك دشمن النه دوشمه‌سندن قورقه‌رق موغوللره صلح
تکلیفاتنده بولوندی . بوشرطلردن بری چین ایمپراطورینك
موغوللره خراجکذار اولماسندن عبارتدی . قبلای ابتدا
اونك یوللادیغی مرخصی کری چویردی . فقط بر آز صوکره
برادری آریغ‌بوقانك تاتارستانده بویوك خانلغی اعلان ایتمك
ایسته‌دیکنی خبر آلنجه چینلیلرله صلح یاپمغه رضا کوستردی .
قیاسه‌تائو یکی بر ضابط کوندردی . چین ایمپراطورینك هرسنه
نقد و ایپك صورتنده بر میلیون ویرمه‌سی و بویوك خانی متبوع
طانیمه‌سی قرارلاشدی . ایکی ایمپراطورلغك حدودلری تعیین
ایدیلدی . بوتون موغوللر چکیلدیلر . قیاسه‌تائو تعهداتنه
پك آز صداقت کوستره‌رك الکصوکه قالان موغوللری قلیجدن
کچیردی . چین ایمپراطوری بوقوماندانك عقد ایتدیکی
حجاب آور صلحدن خبردار دکلدی . قبلایی چکیلمکه

قیاسه‌تائونك جسارتی مجبور ایتدیکی ظن اولونیوردی . یوز یتمش موغول عسکرینك مغلوبیتی بویوك برمظفریت کبی اعلان ایدیلدی . قیاسه‌تائو ایمپراطورلغك خلاصکاری کبی تلقی اولوندی. منکوخانك وفاتی موغول ملتنك بالعموم اکابرینی یکی ایمپراطورك انتخاباتنی اجرا ایچون تکرار تاتارستانه کچمکه مجبور ایتدی . چین سفری یاریم قالدی .

هونلرك تاريخ عموميسى

اون آلتنجی کتاب

چین موغوللری یاخود یوئن سلاله‌سی

اوزمانه قدر بر حکمدار آلتنده بولونان تاتارستان ایمپراطورلغی منکو خانك وفاتندن صوکره متعدد حکومتلره آیریلدی. بونلرك هر بری یڭه‌جسیم برر مملکت ایدی. باتوخان احفادی قاپچاقده؛ هولاکو احفادی ایرانده؛ چغتای احفادی ماوراءالنهرده حکمران اولدیلر. بویوك خانه عرض انقیاد وتابعیتدن آنجق صوکره فارغ اولدیلر. قبلای، منکونك وفاتندن خبردار اولونجه عسکرلریله برلکده ین کینغه کیتدی. اوراده رؤسانك قسم اعظمی کندیسنی بویوك خانلغنی اعلان اتمکه تشویق ایله‌دیلر. برمدت تردد ایتدی. برادری هلاکونك برمرخصی ایله کوروشدکدن صوکره بوکا قرار ویره‌بیلدی. هولاکو ایمپراطورلغی قبول اتمه‌سنی کندیسندن رجا ایدییوردی. بونك اوزرینه بوتون اکابر تاتارستانده‌قای پینغ

سنه ۱۲٦۰

قويه كيتديلر. اوراده، قبلايه بويوك خان عنوانني ويرديلر [۱].
بوجلوس اعلانندن صوكره هر طرفده بويوك شنلكلر ياپلدى.
قبلاى ماهر قوماندانلر، عاقل وعفيف ناظرلر بولمغه اهتمام
كوستردى. اوزمانه قدر غايت باربار وخشين اولان موغول
اداره‌سى بو حكمدارك زمان سلطنتنده دكيشدى. قبلاى تماميله
چين اخلاق وعاداتنى قبول ايتدى. چينليلر بيله قبلايى
چينده حكمران اولمش ايمپراطورلرك اك بويوكلرندن واك مشهور-
لرندن برى ديه تلقى ايلديلر. زمان سلطنتنده برچوق بويوك
آدملر يتيشمشدر. كذلك بويوك وقايع‌ده ظهور ايتمشدر.
چونكه قبلايك كنديسى‌ده بويوكدى. صنايع نفيسه‌يى،
علوم وفنونى ايلريلتدى. تبعه‌سنى بختيار ياپمغه چاليشدى.
هر طرفده ارباب مزيتى آرار، مكافاتلر ويرير، اراضينك
زرع ايديلمه‌سنى، حرف وصنايعك، تجارتك ترقيسنى نظر
اعتناده طوتاردى. چينليلر چوق كره مغلوب اولمش اولمقله
برابر قانونلرى هيچ برزمان بويله بر خجالته دوشمه‌مشدر.
چين ملتنى تحت انقياده آلان اك بويوك فاتحلر چينك
قانونلرينه منقاد اولمق مجبوريتنى دويمشلردر. موغوللرك قسم
اعظمى باربارلقلرندن چيقديلر. برچوقلرى چينليلرى تقليداً
حكمدارلرينه قارشى لايزال بر صداقت و خدمت ووطنه
محبت ايله مشهوراولديلر. چينده ارتكاب ايديله‌بيله‌جك اك بويوك

[۱] چينليلر تاريخلرنده قبلايه شى‌تسو نامنى ويريرلر.

جنایت پدرینه قارشی حرمت و اطاعتده قصور کوسترمکدر. ایمپراطوره ایسه اوراده ملتك باباسی نظریله باقیلیر.

قبلای متفقاً بویوك خان اعلان ایدیلمه‌مشدی. تخته کوز دیکمش اولان برادری آریغ بوقا قاراقورومده بویوك براردویه وسه‌چوئن ایله شنسی ولایتلرنده قوتلی طرفدارلره مالکدی[۱]. قوماندانی آلانتار Alantar هدیه قوتیله قبیله رئیسلرینی جلب ایتمکه چالیشیوردی. شنسیده هوئن‌قوهای آلتمش بیك عسکر ایله فونغ‌تسیانغ‌فویی ضبط ایدییور وسی‌غان‌فویی اله کچیرمك ایچون کیزلجه طرفدارلر تدارکنه چالیشیوردی. قبلای قای‌پینغ‌فوده بویوك خان اعلان ایدیلدیکی صیراده آریغ بوقاده قاراقورومده کندیسنه بویوك خان عنوانی ویردیرییوردی. قبلای برادرینك بو حرکاتندن خبردار اولونجه اوکا مقاومت ایچون بویوك براردو طوپلادی. لیه‌ن‌هی‌هیه‌نی علی العجله شنسی‌یه کوندردی. سی‌غان‌فو والیسی آریغ بوقانك طرفنه کچمشدی. والینك انتریقه‌سی نتیجه‌سنده بوشهر آریغ بوقانك الهنده بر حرکت یاپمازدن اول لیه‌ن‌هی‌هیه‌ن اورایه یتیشدی. شهرده سکون و آسایشی تأمین ایتدی. شبهه‌لی اولانلری تحت توقیفه آلدی. هر طرفده قره‌غوللر تأسیس ایلدی. کندیسنه کتیریلن بر ضابطدن شهری تسلیم

---

[۱] طرفدارلری قاراقورومده اردوسنه قوماندا ایدن آلانتار ایله آسوتای، پولونغ‌تاشه وسیلبقی ایدیلر. بواوچی منکوخانك اوغلیدرلر.

ایتمك ایسته ینلرك اسملرینی خبر آلنجه باشلیجه لرینی طوتدیره رق أولدیرتدی وسه چوئنه براردو کوندردی . هوئن قوماندانی هرشیئك میدانه چیقدیغنی کورنجه قاراموران نهرینی اوته طرفه کچه رك تاتارستانده آلانتاره التحاق ایتدی . دها اول ، آرقه سندن تعقیب ایدن وبوایکی اردونك التحاقنه مانع اولمغه مأمور بولونان هاتانك مساعیسنه رغماً قانچه ئویی ضبطه موفق اولمشدی . هاتان درحال تاتارستانه کیردی ، قاراقوروم ایله عاصیلرك اردوسی آراسنده قرارکاه قوردی و بونلرله حربه کیریشدی . قوملری و توزلری سواریلرینك کوزلرینه دولدوران شدتلی بر روزکار ابتدا دشمنلره برتفوق بخش ایتدی . فقط سواریلردن برقسمی آتلرندن اینه رك قیلیجلریله حرب ایتدیلر و صول جناحی بوزدیلر . صوکره صاغ جناح ده چکیلدی . بوتون اردو قاچدی . ایکی دشمن قوماندانی مقتول دوشدی . بو بویوك مظفریت نتیجه سنده شنسی ایله سه چوئن دائرهٔ وظیفه یه کیردیلر .

بواثناده ، قبلای ، علوم وفنونی ترقی ایتدیرمك ایچون ارباب علمی ومزیتلری ایله تمیز ایله مش ذواتی سراینه دعوت ایدییور ، ادارهٔ حکومت حقنده عاقلانه نظامات نشر ایله یوردی . عسکرلکده کی مهارتلری ، علملری ، اثرلری ایله دور سلطنتنه اك چوق تأمین شهرت ایده بیله جك تبعه سنك ، حتی هانکی ملت ودیندن اولورسه اولسون اجنبیلرك کیم اولدیغنی بالذات

آکلامق ایچون پك غیرت کوسترییوردی . اوزمانه قدر موغوللر یالکز حرب آدملرینه اهمیت ویریرلردی. ایچلرنده حکام پك آزدی . ترغوجی[۱] Targoudgi نامی طاشییان برناظر مهری حاملدی و دیکرلری اوزرنده بویوك بر حکم ونفوذه مالکدی . قبلای حکامك عددی ، صیراسی ، حکم ونفوذی ومعاشاتی ایله ایمپراطورلق ناظرلرینك ومفتشلرینك مختلف محاکمی ، مراسم ، امورنافعه ، حرب، تجزیهٔ مجرمین ، اردو ضابطانی ، سرای ضابطانی ، تجارت وصناعت حقنده یکی نظامات قلمه آلمالری ایچون لیه ئوپنغ چونغ ایله هیوهنغه امرلرویردی. حکومتك احوالنی،سفالت عمومیه‌یی، هرمملکتك نه کبی محصوللر یتیشدیره بیله جکنی تدقیق ایتدیردی. جمال الدین نامنده برایرانلی ریاضی‌سرای ایچون هیئت کتابی تحریری ایله آلات ریاضیه اعمالنه مأمور ایدیلدی. که‌زو Gaisue اسمنده بر آوروپالی طبابت خصوصاتی‌ایله مشغولدی . ایغور ، ماوراءالنهر وایران علماسندن بعضیلرینه مملکتلرینك آثارندن برخیلی کتاب چینجه‌یه ترجمه ایتدیرلدی . قبلای الك ماهر علمادن بر آقادمی تشکیل ایتدی . بوکا هان‌لین تسمیه اولونیوردی. الآن پایدار اولان بوانجمن دانش ایمپراطورلغك تاریخنی قلمه آلمغه مأمور اولدی. عفت واقتداری واحتیاطی ایله معروف اولان اوآنغ ئو بونك ریاستنه تعیین ایدیلدی .

[۱] چینلیلر بوکلمه‌یی تالوآدییه تلفظ ایدییورلر .

بوعالم نیوچه‌لرك وختانلرك تاریخی حقنده متعدد مخطره‌لر یازدی و ایمپراطورلرك فرمانلرندن مرکب برقاچ مجموعه وجوده کتیردی. قبلای سراینه پاسه‌پا [١] Pasepa اسمنده تیبتلی برذات کتیره‌رك بونی بوتون لامالرك رئیسی اعلان ایله کندیسنه ایمپراطورلغك و ایمپراطورك صاحب وعالمی عنوانی ویردی . چین اون ولایته تقسیم ایدیلدی . هر طرفه حاکملر کوندرلدی . بوولایتلرك اموریله اشتغال ایتمك اوزره اون ذاتدن مرکب بر هیئت یاپلدی . قبلای هیئتلردن کافه‌سنك رئیسی بوموغول اولماسنی ایسته‌یوردی . چین ایمپراطوری کبی سنه اسملری طاقندی [٢] ، ١٢٦٠ سنه‌سنك کندیسنك ایلك سنهٔ سلطنتی اولماسنی امر ایتدی . هائوقینغی ، تخته جلوسنی ایمپراطوره تبلیغ وقیاسه‌تائو ایله یاپیلان معاهده‌نك عقدینی طلب ایتمك اوزره ایمپراطوره سونغلرك پایتختنه کوندردی . فقط معاهده‌نامه‌یی ایمپراطورك خبری اولمادن عقد ایتمش اولان قیاسه‌تائو سنه ١٢٦١
هائوقینغی حبس ایتدیردی ، ایمپراطورك مسئله‌دن خبر آلماسنه مانع اولدی . قیاسه‌تائونك حرکاتی افندیسنك دشمنلرینی آرتیردی . بعض چین قوماندانلری ، ازجمله ، سه‌چوئن داخلنده لوچه‌ئو عسا کرینه قوماندا ایدن لیه ئوچینغ موغوللره التجا

[١] پاسه‌پا تیبتده پك مشهور برعائله‌دندی اون عصردن بری اجدادی تیبت قرالنك اك باشلی ناظرلرندن ایدیلر .

[٢] ١٢٦٠ سنه‌سنك اسمی چونغ تونغ ایدی . چین تقویمنك ٥٧ نجی سنه‌سنه تاتارتقویمنك تیلکی سنه‌سنه مصادفدر.

ایتدیلر . بو صورتله موغوللر او ولایتده استحصال موفقیات ایده بیله جك حاله كلدیلر .

تاتارستانده اغتشاشات دوام ایتمكده اولدیغی جهتله قبلای برادری آریغ بوقایه قارشی بالذات یورومكه قرار ویردی . سیموتو كولی قربنده برادرینی بوزدی ، قاراقورومی آلدی . فقط هر طرفدن احاطه ایدیلمش اولان آریغ بوقا دشمن صفلرینی یاردی و شماله قاچدی . جنوبده ده باشقه عصیانلر ظهور ایتمك اوزره ایدی . قبلای تختهٔ چیقالی بری شانتونغ داخلنده وقیانغ نانه
سنه ١٢٦٢ جوار مملكتلرده موغول عسا كری قوماندانی لیتان چینلیلره تسلیم اولمغی دوشونیوردی . بو عصیان بوسنه پاتلاق ویردی . لیتان ، سرایدن اوغلنی جلب ایتدكدن صوكره بوتون اومواقعی چین ایمپراطورینك عسا كرینه تسلیم ایتدی و كندیسی ده بر اردونك باشنه كچه رك موغوللر اوزرنده فتوحاتده بولونمغه باشلادی . سرایده عاصیلر ایله مناسبتده بولونان بر ناظر كشف ایدیلدی ، قبلای قوماندانلری آیچه ایله شه‌یه‌ن چه‌یه مشهور چانغ یائونك اوغلی چانغ هونغ قان قوماندانسنده برقوت ایله تأیید ایدیلمك اوزره ، كیدوب تسینان فو ده لیتانی محاصره ایتمه‌لری ایچون امر ویردی . بونلر ابتدا طوپراقدن بر دیوار یاپدیردیلر . آرقه‌سنه زرهلی نفراتی پوصویه یاتیردیلر . صوكره كنیش و درین بر هندك قازدیلر و بو سپرك شرق قاپیسنی آچدیلر . لیتان هجوم ایچون یاقلادی . عسكرینك برقسمنه هندكی كچیرتدی و سپرك قاپیسنه

قدر ایلریله‌دی. عسکرك بر قسمی سپری طیرمانمق فکرنده بولوندی.
فقط پوصویه یاتمش اولان عسکرلر کندیلرینه بردن بره هجوم
ایدنجه پریشان اولدیلر. لیتان مشکلاتله شهره دونه‌بیلدی.
اوراده چینلیلرك کوندره‌جکلری قوهٔ امدادیه‌یی بوش یره
بکله‌یوب دوردی. چینلیلر شانتونغه یاقلاشمغه جسارت ایده‌مدیلر
و بر مقدار پاره کوندرمکله اکتفا ایلدیلر [١] . بو اثناده
موغوللر هر طرفدن تسینان فویی قوشاتدیلر. بو شهرده سفالت
اوقدر چوغالدی که انسان اتلرینی یمك ایچون طوزلامغه مجبور
اولدیلر. هر دورلو معاونت امیدینی غائب ایدن لیتان قاریسنی
و مستفرشه‌لرینی اولدیردی، صوکره بر کوله کندیسنی آتدی.
موغوللر اوراده لیتانی بر حیات بر حالده بولدیلر. شه‌تیه‌ن‌چه
لیتانی کندی الیله اولدیردی و تسینان فویه کیردی. دیکر
شهرلرده استرداد اولوندی.

بو مخاصماته رغماً چینلیلرله صلح هنوز انقطاعه اوغرامامشدی.
ناظرلر قبلایی بوتون اردولرینی طوپلامغه تشویق ایدییورلردی.
فقط قبلای اونلره بر بیاننامه ایله جواب ویردی. بونده چین
ایمپراطورینك سوزنده دورماماسندن شکایت ایله‌یه‌رك موفقیتی
هائوقینغك مذاکراتندن بکله‌دیکنی سویلیور، بوذاتك توقیف
ایدیلدیکنی بیلمز کبی داورانیور و بو صورتله چینلیلری صلح
عقدینه اماله ایتمك ایسته‌یوردی. مع مافیه جنوبه سوق ایتمك

---

[١] الای بیك تائل یاخود ایکی یوز آلای بیك لیرا.

فكرنده اولديغى اردويه قوماندا ايچون آچو Atchou يى تعيندن كرى دورمادى. فقط بو اردو درحال حركت ايتدى. قبلاى اوزمان سراينده تأسيس سكون ايله اوغراشمغه مجبور ايدى.

اك بويوك حكمدارلر بيله قصورسز دكلدرلر. قبلايك قصورى پاره‌يى چوق سومكدى. اودرجه‌ده كه اك فنا ناظرلر بيله پاره تأمينى چاره‌سنى بولدقلرى زمان كنديسنه غايت معصوم وبيگناه كورونورلردى. اونلرك عليهنده سرد ايديلن شكاياتدن ممنون اولمازدى. ايمپراطورلغك كومروك امورينى تدوير ايدن احامه [۱] نامنده برعرب قبلايك ضعفندن اك چوق استفاده ايدنلردن برى ايدى. هردورلو وسائط غيرمشروعه ايله كسب ثروت ايديوردى. برطاقم پروژه‌لر تكليف ايليوردى. بونلرك هپسى‌ده يالكز بويوك خانه حساب ويرمك مجبوريتنى كنديسنه تحميل ايتمكده ايديلر. قبلايك خدمتنده بولونان چين ناظرلرى [۲] بو يكيلكه اوقدر شدتله مخالفت و كومروك وارداتنك كندى اداره‌لرينه تابع اولماسى لزومنى اوقدر قوتله مدافعه ايتديلر كه قبلاى‌ده اونلرك فكرينى قبول ايلدى. هردورلو حيله‌يه مراجعت ايده‌رك بو چين ناظرلرندن انتقام آلمقدن باشقه برشى دوشونمه‌ين احامه بويوك خانه عظيم مبالغ تدارك ايتدى. بونلرك كندى حسن اداره‌سنك ثمره‌سى اولديغنى قبلايه آكلاتدى. چينليلرك

---

[۱] احتمال كه احمد اولاجق.

[۲] ته‌ئومه، بائوشو، هيوهنغ، ليه‌ئوپينغ‌چونغ، چانغ‌وه‌ن‌تيه‌ن.

سرایده بویوك بر نفوذلری اولماسندن دولایی موغول کبراسنه شکایتلرده بولوندی. فقط احمه‌دن زیاده مهارت وذکا صاحبی اولان بو ناظرلردن ایکیسی، پائوشوایله هیوهنغ اونك بوتون حیله و سرقتلرینی میدانه چیقاریورلردی . بونك اوزرینه پائوشو وزیر اعظم اعلان ایدیلدی [١] . احمه بونی کمال یأس ایله کوردی .

سنه ١٢٦٣

قبلایك، غایت نائل عمران ورفاه ایتمك ایسته‌دیکی ایمپراطورلرك خیری ایچون یاپیله بیله‌جك الك ای انتخاب بوایدی. موغوللر هنوز حرب ایله بارکیردن باشقه برشیدن آکلامایورلردی . قبلای بیله کندی ملتنه منسوب پرنسلر ایله چینلیلر وسراینده چوق مقدارده بولونان عربلر آراسنده‌کی فرقی کورمکدن اوتانیوردی. بونلرك هپسی علوم وفنونه صاحب وقوف ایدیلر. چینده‌کی علمانك الك ایلری کلنلرندن بری اولان پائوشو ایمپراطورلغك بوتون ولایتلرنده کنجلری علوم فنونه، صنایع نفیسه‌یه وحسن اخلاقه آلیشدیرمق ایچون مکتبلر وآقاده‌میلر تأسیسی لزومنی قبلایه عرض ایچون بوفرصتدن استفاده ایتدی. قبلای ناظرك فکرینی ترویج ایده‌رك کندی شهزاده‌لرینك تربیه‌سنه پك زیاده اعتنا کوسترمکه باشلادی ، تکلیف ایدیلن مؤسساتی نظر اعتباره آله‌جغنی وعد ایله‌دی . چائوپی نامنده برعالم چینلیلرك قلاسیك اثرلرندن برقسمنی موغولجه‌یه ترجمه

[١] برنجی شهر قمریده .

ایتمشدی . هیوهنغ بو کتابلری چین تاریخنک برفذلکه‌سندن ترجمه ایله‌مشدی. بو کتابلری اوقومق اوزره موغوللره ویرن قبلای اونلری بالذات امتحان ایتمکدن صیقیلمایوردی. صوکره چین ایمپراطورلرینك اثرینه اقتفا ایده‌رك اجدادینك شرفنه محتشم برسرای یاپدیردی و اونلره قارشی وظائف حرمتی ایفا ایچون یاپیلان مراسم مخصوصه‌ده حاضر بولوندی. اجدادلرینك خاطره‌سنه ومزارلرینه قارشی بی‌پایان برحرمت بسله‌مك چینلیلر ایچون برقانوندر. همان هر کون اجدادلرینك مزارینه کیدرلر . ایمپراطورلر بیله بووظیفه ایله مکلفدرلر . بونوع مراسمه رعایت ایمپراطورلق قوانینی جمله‌سندندر . قبلایك انشا ایتدیردیکی صالونده یسوکایك ، جنکیز خانك ، اوقتایك ، توشینك ، چغتایك ، تولینك ، کیوکك، منکونك لوحه‌لری یعنی رسملری واردی . عینی زمانده ، فوبونزلرینك [١] یاخود لامالرك یدی کون یدی کیجه دعالر اوقومالرینی امر ایله‌دی . چینلیلر بوکا شدتله مخالفت ایتمش اولمقله برابر اوتاریخدن بری بو دوام ایتمشدی .

بوصیراده چین ایمپراطورینك تبعه‌سیله موغوللر کوزل کوزل کچینیورلردی وهوقوآنغ داخلنده سیانغ یاغده ، قان چینغده مهم بر معامله‌ٔ تجاریه جریان ایدیوردی . چینلیلر

---

[١] بوتعبیرایله قبلایك سراینده چوق مقدارده بولونان خرستیانلرده قصد ایدیلمش اولابیلیر .

طرفندن او ولایتك والیسی اولان لووەن‌تەنك خسیسلکی بو
تجارتی اخلال ایتدی . قوئەیی چەئوده موغول قوماندانی
اولان لیەئوچینغ بوایکی شهرده کومرکلر تأسیس ایدیلمەسی
تکلیف ایلەدی . چین والیسی ایچون بونك بویوك برفائدەسی
اولاجقدی . فی الحقیقه بوفائده اوقدر عظیم اولدی که لووەن‌تە
ایتدیکی استفادەدن باشقه برشی دوشونمەیەرك بوکبی خصوصاتده
احتیاطك لزوم کوسترەجکی تدابیری اتخاذ ایتمکده اهمال ایتدی .
کندیسنه برطوزاق قورمقدن باشقه بر مقصدلری اولمایان
موغوللر بویوك مغازەلر یاپەرق اطرافلرینه صاغلام دیوارلر
چکدیلر . صوکره ، خیرسزلرك تجاوزاتنەقارشی مدافعه
بهانەسیله ایچلرینه عسکر صوقدیلر . چوق کچمەدن بومغازەلر
بر استحکام اولدی . ایچندەکی قوۂ محافظه سیانغ یانغ و
قان‌چینغ شهرلرینی پك ازعاج ایتدیلر . موغوللر بو شهرلری
علی الغفله باصمق فکرنده ایدیلر . فقط هنوز فرصت ظهور
ایتمەمشدی . سرای بواثناده اهالینك انتریقەلریله مشغولدی . سنه ١٢٦٤
احامه نهایت کومروك ومالیه خصوصاتنده یالکز بویوك خانه
تابع اولمانك امکانی بولمشدی . دیکر طرفدن آریغ بوقا ایله
طرفداری اولان بوتون رؤساقبلایك مرحمتنه دخالت ایتدیلر .
قبلای پرنسلری عفو ایتدی واونلری سلاحه صارلمغه تشویق
ایتمش اولانلری اعدام ایتدیردی . صوکره ، قای‌پینغ‌فو
شهرینه‌شانغ‌تو یاخود یوکسك‌سرای نامنی ویردی . صوکره ،

چن کینغ یاخود پکینغدن حرکتله اورایه کیتدی وبوتون یاز اوشهرده قالدی. صوکره‌لری موغول حکمدارلری منتظماً بوسیاحتی اجرا ایتمشلردر .

موغوللر هانکی مملکتلرده یرلشمشلرسه من‌القدیم اورالرده یاز صیجاقلرینی شمال طرفلرینه کیدوب اوراده کچیرمك و قیشین جنوبه عودت ایتمك عادتنی محافظه‌ایتمشلردر. شانغ‌تو [١] قبلایك یازین چکیلدیکی برشهر ایدی . اوراده مرمردن نفیس برسرای واردی . اطرافنده تقریباً اون بش میل محیطنده ودیوار ایله محدود برقورو تنظیم ایدلمشدی . ایچنده منبعلر ، چایلر ، چایرلر و کییك ، جیلان، قاره‌جه کبی دورلو دورلو حیوانلر موجود ایدی . بوراده آو ایچون برچوق طغان بسله نیردی . قبلای اوشهرده بولوندیغی مدتجه باشلیجه مشغله‌سنی آو تشکیل ایدردی . قورونك اورته‌سنده تماماً بامبودن یاپلمش کوچوك برسرای کورولیوردی که ایچی طیشی یالدیزلی ایدی . کوزل رسملرله مزیندی . اویله یاپلمشدی که برچادیر کبی قابل نقل ایدی . بویوك خان سنه‌نك اوچ آینده یعنی حزیران، تموز و آغستوس آیلرنده شانغ‌توده اقامت ایدردی. چونکه هواسی غایت ایی بریردی. بك صیجاق

پول

---

[١] موسیو پول بوکا سیانغ‌تو دیور . تارشین الکاسندن ویکینك شمال شرقیسنده ٤٢ درجه ٢٢ درجه‌ده کائن ایدی. الیوم خراب اولمشدر . بونك شوتای مانسوما اولدیغی ظن اولونیور .

اولمازدی . بومدت ظرفنده بامبو سرایی قورولوردی. فقط خانك عزیمتندن صوکره سرای سوکولوردی . قبلای علی العاده ٢٨ آغستوسده شانغ تودن حرکت ایدر ومعین بریره کیده‌رك اوراده کندیسنه ، قاریلرینه ، چوجوقلرینه ومواشیسنه طول عمر تمنیسی ایچون معبودلره قربان کسردی. مواشی بوتون ثروتك حیوانات سورولرندن ترکب ایتدیکی برمملکتده غایت مهم برشیدی . بویوك قابلر ایچنده بیاض قیصراق سوتلری حاضرلارلردی. خان بونی یره دوکردی . معبودلرك کلوب اوسوتی ایچه‌جکلرینه وبوتقدمه‌نك معبودلری سورولره‌اعتنا کوسترمکه‌سوق‌ایده‌جکنه‌اعتقادایدردی. صوکره عائله‌سنك بوتون پرنسلریله‌برابر کندیسی‌ده بو سوتدن ایچردی . وقتیله جنکیز خانه پك بویوك برخدمت ایفا ایتمش برقبیله مستثنا اولمق اوزره او کون هیچ کیمسه بیاض قیصراق سوتندن ایچه‌مزدی . تاتارلرجه بوسوت غایت محترم تلقی اولونوردی . چونکه معبودلره بونی تقدیم ایدرلردی . کیوك خانك دور حکومتنده نسطوری راهبلری بخوردانلریله بو آیینه اشتراك ایتمکه اجبار ایدلمشلردی .

قبلای قیشی پکینغ‌ده کچیرمشدی. بوکا تاتو یاخود بویوك سرای نامی ویریلیردی . تعبیر دیکرله خان بالیغ [١] یعنی

---

[١] بونام عربلر طرفندن قبلایك اقامتکاهی اولان مختلف شهرلره ویریلمشدر .

خان سرایی تسمیه اولونوردی. اوزمان مربع الشکل اولان بو شهر یکرمی درت میل محیطنده اولا بیلیردی. یعنی هر ضلعی آلتی میل ایدی . دیوارلری یکرمی قدم ارتفاعنده و اون قدم قالینلغنده ایدی . هر طرفده اوچر قاپی واردی . هر قاپینك یاننده‌ده بویوك سرایلر انشا اولونمشدی . شهرك درت کوشه‌سنده‌ده سرایلر واردی. سوقاقلر اوقدر منتظمدی که شهرك بر اوجندن دیکر اوجی کورولوردی. سوقاقلرك طرفنده کوزل أولر یاپلمشدی . شهرك اورته‌سنده بر بنا واردی . بونده بویوك بر چاك کورولیوردی . هر آقشام بو چا که اوچ ضربه اورولەرق هر کسك آرتق أوینه چکیلمه‌سی اخطار اولونوردی . یالکز خسته‌لره معاونت ایچون سوقاغه چیقیلا بیلیردی . بو تقدیرده بر فنار طاشیمق لازمدی. شهرك هر قاپیسی بیك عسکرله محافظه اولونمشدی .

پکینغ سورینك خارجنده ، اوزمان اون ایکی قاپیدن هر برینك قارشیسنده اون ایکی بویوك واروش واردی که بونلرك‌ده أولری شهرك أولری قدر محتشم صورتده بنا ایدلمشدی. هندستاندن ، جنوبی چیندن یاخود مانژی Mangi دن ، سوریه‌دن ذی قیمت طاشلر ، انجیلر ، ایپکلیلر و دورلو دورلو عطریات صاتمق اوزره کلن تاجرلر و اجنبیلر بو خارج محله‌لره چکیلیرلردی . شهره سنوی بیك آرابه قدر ایپکلی کیرردی . مزارلقلر بو واروشلردن اوته‌ده ایدی .

قبلایك محتشم سرایی پکینغك اورته‌سنده بنا ایدیلمشدی . کانون اول ، کانون ثانی ، شباط آیلرنده اوراده اقامت ایدردی . بوسرای تماميله مربع‌الشکل ایدی . درت میل محیطی واردی . یعنی هر ضلعك طولی برمیل ایدی . دیوارلری غایت قالیندی و اون قدم ارتفاعنده ایدی . ایچ طرفی بیاضه ، طیش طرفی قیرمزی‌یه بویانمشدی . هر کوشه‌ده وهر جبهه‌نك اورته‌سنده سلاح ده‌پوسی خدمتنی کورن بر سرای واردی . جنوب جبهه‌سنك اورته‌سنده‌کی سرایك بش قاپیسی واردی . اورته‌ده‌کی قاپی یالکز بویوك خانه مخصوصدی . ضابطلری دیکر درت قاپیدن کیروب چیقارلردی . دیکر اوچ جبهه‌نك اورته‌سنده یالکز برقاپیلری اولان برسرای کورولوردی . بو بویوك محیطك ایچنده دیکر بردائره دها واردی . بونك‌ده بری کوشه‌ده بری اورته‌لرده اولمق اوزره سکز سرایی موجود ایدی . بونلر قیمتدار اوانی‌یی و بویوك خانك مجوهراتنی حفظه خدمت ایدرلردی . بویوك خانك سرایی بوایکنجی بنا داخلنده ایدی . چاتیسی غایت یوکسکدی ویك کوزل رسملرله مزیندی . اوطه‌لرك دیوارلرنده‌غایت پارلاق رنکلرله محاربه‌لرك رسملری یاپلمشدی . آلتون و کوموش یالدیز هیچ تصرف واقتصاده باقلمقسزین مبذولاً قوللانلمشدی . بوسرایك بویوك اوطه‌سنده برماصه واردی که بونده آلتی بیك کشی یمك ییه‌بیلیردی . ایکی محیط آراسنده یعنی خارجی

محیط ایله بو سرایك دیوارلری آراسنده برطرفده دورلو دورلو حیوانات ایله دولو برقورو ، دیکر طرفده‌ده حوضلر بولونیوردی . بونلرك ایچنده برچوق بالق بسله‌نیوردی . حوضلرك صویی برنهردن کلیوردی. نهرك کیره‌جکی وچیقه‌جغی یرلره بالقلرك قاچماسنه میدان ویرمه‌مك ایچون دمیر پارماقلقلر یاپلمشدی . سرایدن دیشاریده برفرسخ مسافه‌ده یوز قدم ارتفاعنده کوچوك برداغ واردی که محیطی برمیل طوتابیلیردی. بوکا یشیل داغ نامی ویریلیردی . چونکه آغاچلری هر زمان یشیلدی. بوآغاچلری الک اوزاق مملکتلردن کتیریرلردی. بورایه دیکمك ایچون بوآغاچلری فیل صیرتنده طاشیرلردی. بوداغك تپه‌سنده یشیل بویالی محتشم برسرای بنا ایدیلمشدی . بویوك خان ایمپراطورلق ایشلریله مشغول اولمق ایچون اکثریا بورایه چکیلیردی . قبلایك پکینغده بولوندیغی مدتجه طوغانجی ضابطلری هر طرفدن کندیسنه آرابه‌لرله یاخود کمیلرله پك چوق مقدارده یبانی حیوانات کوندریرلردی . اکر بوضابطلر اوتوز کونلك مسافه‌دن دها اوزاقده ایسه‌لر یالکز حیوانلرك پوستلرینی یوللارلردی . بونلردن سلاحلر ایچون اورتو یاپارلردی .

مارت آینه دوغرو بویوك خان پکینغی ترك ایدر و قوش آوی ایچون ده‌کیز کنارنده‌کی واسع صحرالره کیدردی . کندیسیله برلکده بش یوز طوغان، آتماجه‌وسائر آوقوشلری

کوتورووردی. ایچریسی یالدیزلی ، طیشاریسی آرسلان دریسی ایله اورتولی کوچوك براخشاب أوده‌اوتوروردی. بونی دررت فیل طاشیردی. سرایك باشلیجه اکابری اطرافنده آتلرله کلیرلردی. بو آوده اون بیك کشی استخدام ایدیلیردی . بویوك خان بولوندیغی یردن چیقمقسزین آوی سیرایده‌بیلیردی . بو آلای ایله بویوك خان واسع براوواية [١] واصل اولوردی. اورایه تقریباً اون بیك چادیر قورولوردی . ابتدا چادیرلرك بری کورولوردی . ایچنه تقریباً بیك کشی صیغابیلیردی. چادیرك بویوك قاپیسی جنوبه ناظردی . حکومتك اکابری اوطرفده اقامت ایدرلردی . بویوك خانك مجلس عقد ایتدیکی دیکر برچادیر متعدد دائره‌لره تقسیم اولونمشدی. یعنی بویوك برمحیط ایچنده متعددخصوصی چادیرلر واردی . موغوللرده بومحیطلرك هر برینه برچادیر تسمیه ایدرلر . بویوك خانك چادیرلریندن هر بری معطر آغاج ستونلر اوزرینه‌مستند ایدی. تراشیده‌رسملرله تزیین‌اولونمش ، سیاه وقیرمزی آرسلان‌دریلریله اورتولمشدی. چادیرك‌ایچی قاقم‌وسمور کورکلرله قپلانمشدی. بونلر چینده بیله غایت بهالی کورکلردر . بوعظیم مقدارده‌کی چادیرلر کورولنجه بویوك برشهر مشاهده اولونیور ظن ایدیلیردی . قبلای بوراده قالدیغی مدتجه یالکز آو ایله و سراینك باشلیجه اکابرینه ویردیکی ضیافتلرله مشغول

[١] موسیو پول بوکا Caciamordin نامنی ویریور .

اولوردی . صوکره پکینغه عودت ایدردی . هر سنه بو سیاحتی

سنه

یاپمقده دوام ایتدی .

١٢٦٥ قبلای پکینغه عودت ایدنجه ایمپراطورلغك اداره‌سیله مشغول اولدی . بوتون اردولرینك قوماندا‌سـنی غانتونغه ویرمسی کندیسنه توصیه اولوندی . غانتونغ جنکیز خانك قوماندانلرندن مشهور موغلینك دردنجی بطندن اولادی ایدی . غانتونغ اوزمان یکرمی یاشنده اولمقله برابر احتیاطی، اقتداری، استقامتی ، علامت وجهیه‌سی ، علم وعرفانی حسبیله هرکسك مظهر تقدیری اولمشدی . باشقه‌لری ایله غانتونغك رأس اداره‌یه کتیرلمه‌سنی مناسب کوردیلر . غانتونغ بوکاده مقتدر ایدی . چونکه ایمپراطورلغك اك بویوك علماسی دائما اونك سوزلرنده موجب استفاده نقطه‌لر بولیورلردی . غانتونغ ناظر تعیین ایدیلدی . احامه‌نك حائز اولدیغی نفوذ عظیمدن واتخاذ ایتدیکی خط حرکتدن دولایی سرایدن اوزاقلاشمش اولان هیوهنغی جلب ایتمك ایسته‌دی . فقط کندیسنی اقناعه موفق اولامادی ، قبلای غانتونغه نظارتده بایان [١] ی ده تشریك ایتدی . بو ، امثالنه نادر تصادف ایدیلیر برمزیتی حائزدی . هولاکو طرفندن کوندرلمشدی . سونغ سه‌چین ایله شانغ ته‌هوئه‌نی‌ده

[١] چینلیلر کندیسنه په‌ین دییورلر . موسیو پول Chinsan یعنی یوز کوز عنوانی ویریور . راهب غوبیل ناظر معناسنه کان تسای سیانغ اوله‌جغنی ظن ایدیور .

سنه

ناظر تعیین اولوندیلر. صوکره تای میائونك یعنی اجداد صالونینك

١٢٦٦ انشا آتی اکمال ایدیلدی . خاطره‌لری تبجیل ایدیله‌جك نه‌قدر حکمدار وارسه بو بناده‌ده اوقدر صالون واردی. هر حکمدارك اسمی وعنوانی برلوحه اوزرینه یازلمشدی. یاننده دیکر برلوحه

١٢٦٧ اوزرنده زوجه‌لرینك اسمی محرردی . تاتو یاخود بویوك سرای عنوانی طاشیپان شهرکده انشا آتی اکمال اولوندی . بوشهر پن کینغك شمال شرقیسنده برقاچ Stades مسافه‌ده ایدی . اصل پکینغ دیدیکمز شهر بودر . قبلایك زمان حکومتنده نه‌حالده بولوندیغنی یوقاریده تصویر وتعریف اتمشدك. بوتاریخده چوق کره پکینغ دییه یاد ایتدیکمز پن کینغ شهری قبلایك پایتختی اولان بوکونکی پکینغك تماميله یرنده دکلدی .

اوتاریخلرده مانژی یاخود جنوبی چین طرفلرینه حربه کیتمکی دوشونن قبلایه بوسفره سیانغ یانغ وقان چینغ شهرلرینك محاصره‌سیله باشلامه‌سی توصیه اولوندی . آچو ایله لیه‌ئوچنغ بوایشه مأمور اولدیلر، اوالکایه ایندیلر . اوراده ، یه‌نهرینك منصبنده برموقعی تحکیم ایلدیلر. صوکره، موغوللری نهر اوزرنده بولونان سفینه‌لر درونده حرب اتمکه تعلیم ایلدیکدن

١٢٦٨ صوکره، یتمش بیك کشی ایله سیانغ یانغی محاصره‌یه آلدیلر [١] .

بواثناده تاتارستانده یکی اغتشاشات چیقیوردی . قبلایك یکنی اولوب وقتیله منکو خان طرفندن شیرامونك طرفی

---

[١] دوفوزنجی شهر قریده .

التزام ایتدیکندن دولایی نفی ایدیلمش اولان قایدو Caidou
آلمالیغ الکاسنده اولدقچه مهم بردولت تشکیل ایتمش ،
غوبیل تورقانك شمال وشمال شرقیسنده وآلتای داغلرینك شمالنده
بولونان عشیرت رئیسلرینی کندیسنه جلب ایلمش ایدی. فقط
بوعصیان همان درحال باصدیرلدی . قایدو مغلوب وآلمالیغه
فراره مجبور اولدی . بومظفریت نتیجه‌سنده قبلای آرتق
یالکز چین محارباتیله اشتغال ایده‌بیلدی . بوسفر ایچون
کوندریله‌جك عسا کرك قوماندا‌سنی شه‌تیه‌نچه‌یه ویردی .
ایغور ، ایران ، عربستان ، قاپچاق ، آبخاز Abcas الکالر-
ینك برچوق اکابری ایله سائر تاتار عشیرتلری رؤساسی‌ده
آرقه‌سندن یورودیلر . اوچ یوز بیك کشی‌یه بالغ اولان
بواردو سیانغ یانغه کیتدی . برعرب‌ده [١] غربلیلردن
مرکب برقول ایله ، هرطرفده آقینلر یاپمق اوزره سه‌چوئن
داخلنده چینغتوده قرارکاه تأسیس ایتدی .

سنه ١٢٦٩ ایمپراطورلغنك حدودلرینی توسیع ایتمك اوزره قبلای
بو بویوك سفرلری آچدیغی صیراده سرایندەده تبعه‌سندن
اولان موغوللری کیتدکجه دها مدنیلشدیرمك ایله مشغول
ایدی . موغوللر آرتق علومه انتساب ایتمکه باشلامشلردی .
ایغور حرفلرینی قوللانیورلردی . فقط رسمی وثائقده بونلره
چین حرفلری‌ده علاوه اولونیوردی . قبلای کندی ملتنك

[١] چینلیلر کندیسنه سا‌ی‌تیه‌نچه دیرلر . اصل اسمی عمردر .

خصـوصی حرفلری اولماسی باعث شـان وشرف اوله‌جغنی دوشوندیکندن پاسـه‌پایی یکی حرفلر ایجادینه مأمور ایتدی. چین، تیبت، ایغور، هند، حتی غرب اقواملرینك بیله حروفاتی مکمل صـورتده بیلن بولاما بونلرك هپسنی تدقیق ایتدکدن صوکره اولاچین حرفلرینی برطرف ایتدی، هر شکلی برهجا افاده ایدن الفبائی حرفه اهمیت ویردی، بونلردن بیك دانه ایجاد ایتدی. قبلای برخط اصدار ایده‌رك محاکمده بوحرفلرك استعمالنی امر ایلدی. بونلره یکی موغول حروفاتی نامی ویرلمشـدر. چینلیلر اسکی حرفلرینی محافظه ایتدیلر. ایغور حروفاتنه آلیشمین بولونان موغوللر پاسه‌پانك حرفلرینی او کرنمك خصوصنده پك زحمت چکدیلر. یکی فرمانلره لزوم کورولدی. پاسه‌پانك مساعیسنه بویوك ستایشلرله مقابله ایدیلدی. برفرمان ایله قبلای کندیسنه قرال عنوانی ویردی.

ناظرلر آراسنده نفاق الآن دوام ایدییوردی. استقامتلری مجرب اولانلره قارشی شبهه‌لر دعوت ایده‌رك کندیلرینی اوزاقلاشدیرمغه چالیشان احامه، لیه‌ن هی‌هیه‌نی طرد ایتدیرمکه موفق اولمشـدی. مع مافیه لیه‌ن هی‌هیه‌ن معصـومیتنی اثبات ایتدیکندن وظیفه‌سـنه اعاده ایدیلدی واحامه‌یی محو ایچون چینلیلر ایله برلشـدی. فقط نظام‌الدین اسـمنده برضابطك بغیرحق حبس ایدیلمه‌سی وسیله‌سیله یکیدن اهمال وتسیب ایله اتهام اولوندی. قبلای بوضابطك تخلیه‌سنی امر ایتمشـدی. سنه ١٢٧٠

اوصيراده طيشـاريده بولونان ليه‌ن هي هيه‌نك معيتى ضـابطانى
بوايشى اونوتدقلرى جهتله احامه كنديسـنى قبلاى نزدنده
چكيشديرمك ايچون بونى فرصت بيلدى . ايكنجى دفعه‌عزل
ايديلان ليه‌ن هى هيه‌ن أوينه چكيلدى . اوراده فيلسـوفانه
ياشادى . قبلاينك حرمت وتقديرينى هيـچ غائب ايتمه‌مشدى .
چوق كره كنديسنك ستايشنده بولونان قبلاى بواسكى ناظرينك
أونده نه‌يايديغنى مراق ايتدى. احامه درحال قومديالروضيافتلر
ايچنده وقت كچيرديكـنى سويله‌دى. بوسوزلردن جانى صيقيلان
بويوك خان ليه‌ن هى هيه‌ن. بوكبى اكلنجه‌لرى دوشونه‌مه‌يه‌جك
قدر فقير اولديغنى بيان ايتدى. ليه‌ن هى هيه‌ن ايغور قطعه‌سندن
ايدى . قونفوچيوس مسلكنه سالكدى . محمديلرك ، بونز
ياخود لامالرك وبونزلرك ديكر بر نوعى اولان تائوسلرك دشمنى
ايدى . قبلايى بودينلره قارشى كوستـرديكى اثرارتباطدن
تبعيد ايتمكه دائما چاليشمشـدى . تائوسـلردن برى قبلايه بر
ايچكى تقديم ايديـوردى . كندى مذهبنجه بوايچكى اونك
عمرينى آرتيراجق وأولومندن صوڭره‌ده باعث سعادتى اولاجقدى.
بوبابده فكرى نه‌اولديغنى قبلاى ليه‌ن هى هيه‌ندن صورمشدى .
اوده بومذهبك اساسـاتنى غايت انجه صورتده هجوايتدى. بونوع
بونزلرى هيـچ طانيمـامش اولان ايمپراطور يائو ايله شونك
اوزون عمرلرى وفضيلتلرى حقنده اوزون اوزون ايضاحات ويردى.
قبلاى پاسه‌پا طرفندن تكليف ايديلن قواعد ودساتيره رعايت

ایتمه‌سنی کندیسنه سویله‌دیکی زمان لیه‌ن هی‌هیه‌ن قونفوچیوس مذهبنه منسوب اولدیغنی جواباً بیلدیردی . بوفیلسوفك تلمیذلرینك اکابرك حکمدارلره غایت صمیمی صورتده سوز سویله‌مه‌لری و برچوچوغك اجدادینك اساساتی محافظه‌یه اعتنا کوسترمه‌سی حقنده‌درمیان ایتدکلری وصایایی آکلاتدی . بوجواب احمه‌نك حرکاتنه قارشی برایمایی احتوا ایدییوردی . چونکه ارتکاب ایتدیکی جرائمه رغماً ینه قبلایك اعتمادینی حائز بولونیوردی . کذلك جنکیز خانك امری خلافنده اوله‌رق سرایده برچوق بونز استخدام ایدیلمه‌سنه قارشی‌ده برایمایی حاوی بولونیوردی . خطالرینك اخطار ایدیلمه‌سندن پك خوشلانان قبلای بوناظرك سجیه‌سنی واستقامتنی پك تقدیر ایدردی . فقط احمه‌نك بول بول تدارك ایتدیکی پاره اونك حرکاتی ولیه‌ن هی‌هیه‌ن کبی برناظردن صورت استفاده‌سی حقنده کوزلرینی قاپایوردی .

خزینه‌یه برچوق پاره جلبنه معطوف یکی پروژه‌لرله قبلایی آلداتمقدن کری دورمایان احمه بویوك خان نزدنده اودرجه صاحب نفوذ ایدی که اوغلنك حرب نظارتنه تعیین ایدیلمه‌سنه موفق اولدی . بوتون شهزاده‌لرله اکابر وبالخاصه قبلایك بویوك اوغلی چینغ‌قین وهیوهنغ بوکا قارشی محافظهٔ سکوت ایده‌مدیلر . بابا واوغله بوقدر مهم موقعلرك تودیعی تهلکه‌لی اولدیغنی علناً سویله‌دیلر . احمه هیوهنغی اعتراضدن منع ایتمك فکریله

سنه‌ ۱۲۷۱

بر نظارته تعیین ایچون چالیشدی . بوراده کندیسنی موفقیتسزلکه اوغراتمق امیدنده ایدی . فقط اونك مقصدینی فرق ایدن هیوهنغ نظارتی قبول ایتمدی . بویوك خانه بر عریضه تقدیم ایدەرك بونده احامه‌یی کندیسنی اغفال ایتمك، حکومتی ییقمق وخلقی ازمك ایله اتهام ایلدی . قبلایك بوسوزلره پك آز اهمیت ویرمه‌سی کندیسنی کدردن خسته ایتدی . اونی تسلیه ایچون بویوك خان ، اولجه تکلیف ایتمش اولدیغی مکتبلری وآقاده‌میلری انشا ایتدیره‌جکنی وعد ایلدی . احامه‌نك سرایده‌کی نفوذ عظیمنه خلل کلمدی . قبلایده بولونان دیکر برقصور بونزلره پك چوق اعتماد کوسترمه‌سی واونلرك خولیالرینه ایناتماسی ایدی . بونزلردن بری [۱] سلاله‌سنه یوئن نامنی ویرمه‌سنی تکلیف ایتدی . ئی‌قینغك ایکی شکلی حقنده مغلق شیلرله‌دولو معماآلود ، افکار باطله [۲] ایله آلوده بر مخطره یازدی . بوشکللردن بری سمایی دیکری ارضی افاده‌ایدییوردی . کیمسه بونلردن برشی آکلامادی، حتی بونزك کندیسی بیله . فقط قرون عتیقه ایشلرینه غایت واقف اولمق شهرتی سایه‌سنده بوتکلیف ایتدیکی شیلری قبول ایتدیردی . نه‌دیدیکنی آکلامادقلری حالده کندیسنی پك مدح ایتدیلر . قبلای نشر ایتدیکی برخطده عائله‌سنك یوئن اسمنی طاشیه‌جغنی

[۱] اسمی لیه‌ئوپینغ چونغدر .
[۲] چینجه‌ده قیه‌ن ، توئن .

اعلان ایتدی . او تاریخدن صوکره چینلیلر موغول سلالهسنه دائما بو اسمی ویرمشلردر .

قبلایك عساکری سهچوئن وهوقوآنغ داخلنده ایدیلر . اوراده اوتهیه بری‌یه بعض آقینلر یاپمقله اکتفا ایدییورلردی . سهچوئن ولایتندهکی عسکرك باشنده بولونان عرب قوماندانی سهچوئن ولایتنك هنوز چین ایمپراطورلرینه تابع بولونان بوتون اقسامنی تخریب ایتمك امرینی آلدی . موغوللره تابع بولونان دیکر قسم برمدت هر دورلو مکلفیتدن آزاده قالدی . سیانغ یانغ وفان چینغ قارشیسنده بولونان عساکر سپرلرینی محافظه ایتمکله اکتفا ایدییورلر وبوایکی شهری آجلق یوزندن ضبط ایتمك ایستهیورلردی . برمدت اول [١] چینلیلر هان نهرینك فیضانندن استفاده ایدهرك اورایه ارزاق ادخال ایتمك یولنی بولمشلردی . فقط چکیلیرکن مغلوب اولمشلردی . عینی تاریخلرده لووهن تهنك وقوع وفاتی [٢] چینلیلرك ایشنی بوتون بوتون برباد حاله قویدی . جسارتی وفن حربدهکی وقوفی حسبیله موغوللر کندیسندن قورقارلردی . شهرك والیلکنه اوندن صوکره لووهن هوآنغ تعیین اولوندی . چینلیلر شهره یکیدن ارزاق کوندرمکه تشبث ایتدیلر ؛ بردوناغا حاضرلادیلر . دوناغایه یوز بیك عسکر ارکاب ایتدیلر . فقط لومنده موغول

---

[١] ١٢٦٩ تاریخنده .

[٢] ١٢٦٩ سنهسنك ایکنجی شهر قمریسنده .

قوماندانی بولونان آچوچین دونانماسنی داغیتدی وجبخانه‌سنك
بویوك برقسمنی اله كچیردی .

سنه ١٢٧٢ موغوللر سیانغ یانغ محاصره‌سنه شدتله دوام ایتمه‌مكله
برابر شهر والیسی اوقدر صیقیشمشدی كه موفقیتلی هیچ برخروج
حركتی یاپه‌مادیغی ایچون امدادایسته‌مك اوزره غان‌لو والیسنه
برآدم كوندرمكه تشبث ایتدی . بومناسبتله بویوك اوت
دمتلری یاپدیردی . دمتلردن برینك ایچنده صویه دالماسنی
ویوزمه‌سنی بیلن برآدم واردی . بوآدم برشی یه‌دن ایچمه‌دن
صو آلتنده قاله بیلیردی . غان‌لو والیسنه تبلیغ اولونه‌جق
سوزلر بال مومی اوزرینه صاچلرینك ایچنه یازلمشدی . موغوللر
كندیسنی توقیف ایتدیلر ایسه‌ده بویوك برتجربه صاحبی
اولان و افندیسنه غایت صادق ومربوط بولونان غان‌لو والیسی
لی‌تینغ‌چی هان‌نهرینه دوكولن بوتون چای وایرماقلرك منصبلرینی
محافظه امرینی آلمشدی . سیانغ یانغه امداد كوندرمك
تشبثنده بولوندی . یوزدانه خفیف و آلتی دوز قایق یاپدیردی .
اوچ بیك عسكر بونلره بینمكه طالب اولدیلر . جسارتلریله
مشهور اولان چانغ قوئه یوایله چانغ شون بوكوچوك دونانمانك
قوماندانسنی درعهده ایتدیلر . دونانما قوته‌ئوهیانغ طریقیله
هان نهرینه كیردی . اوراده صف حرب ترتیب ایتدكدن
صوكره مخالف روزكاره ودالغه‌لره رغماً موغوللرك سپرلری
اوكندن كچدی . موغوللر دونانمایی مشاهده ایدنجه زنجیرلری

کردیلر و نهره برچوق صندال ایندیردیلر . فقط زنجیرلری کسمکه موفق اولان چانغ شونك جسارتی قارشیسنده کری چکیلمکه مجبور اولدیلر . بوقوماندان بیوك برحرارتله چارپیشدی. برچوق اوق ایله وجودی دلینمش و بی روح برحاله کلمش اولدیغی حالده بولوندی. چین دونانماسنك دمدار قوتنه قوماندا ایدییوردی . باشده بولونان چانغ قوئهیی قورتولمق سعادتنه نائل اولمش، ارزاقلك برقسمیله سیانغ یانغه کیرمشدی. اونك ورودی عمومه بیوك برانشراح و ممنونیت بخش ایتدی.

چانغ قوئهیی وظیفهسنی بوقدر مکملیت ایله ایفا ایتدکدن صوکره یکی امداد کتیرمك اوزره غانلویه عودت ایتمکدن باشقه برشی دوشونمیوردی. ابتدا غایت عزمپرور ایکی کشییی کوندردی . بونلر اوقدر ماهر یوزکچ ایدیلرکه صو آلتنده برقاچ کون قالهبیلیرلردی . بونلر یوزه یوزه غانلویه کیتدیلر وعینی صورتله سیانغ یانغه دوندیلر . کتیردکلری خبره نظراً لیتینغ چی لونغ اوئهیی چهئوده سیانغ یانغه کوندرمك اوزره بش بیك کشی تسلیح ایتمشدی . درحال چانغ قوئهیی برمقدار عسکرله بونلری استقباله کیتمکه قرار ویردی . فقط جزادیده ایتمش اولدیغی برنفر موغوللرك نزدینه قاچهرق هرشیئی اخبار ایتدی . مع مافیه چانغ قوئهیی عزیمت اشارتی ویرمکدن کری دورمادی . دشمن طرفندن کریلمش اولان زنجیرلری بالطهلریله و جریانك یاردیمیله کسدی . مزراقلریله

و آتشلی اوقلرله سپرلرینی تخریب ایتدی، صاندالرینی داغیتدی، سین چینغه قدر ایلریله‌دی . موغول قوماندانلری آچو ایله لیه ئوچینغ صاندالرینی طوپلادیلر ، محاربه‌یه چیقدیلر ، چانغ قوئه‌یی‌نك قه‌ئولین‌تان ولونغ اوئه‌یی چه‌ئویه یاقلاشماماسی ایچون اللرندن کلنی یاپدیلر . بو محاربه‌ده برچوق تلفات وقوعه کلدی. بو صیراده اوزاقدن برطاقم بایراقلر کورولدی. چانغ قوئه‌یی بونلری کندیسنك امدادینه کلن بش بیك کشی ظن ایده‌رك پك سویندی. فی الحقیقه غان لوعسا کری یوله چیقمشلردی. فقط مخالف هوالر کندیلرینی عودته مجبور ایتمشدی . شیمدی کورونلر لونغ اوئه‌یی چه‌ئوده اخذ موقع ایتمش اولان موغوللردی. چانغ قوئه‌یی‌یی قوشاتدیلر . چانغ قوئه‌یی اسیر دوشدی ، قوماندان آچونك حضورینه کوتورلدی . اوراده ، سونغلر ایمپراطوروندن باشقه برمتبوع طانیمایه‌جغنه یمین ایتمدیکی ایچون درحال اولدیرلدی. نعش درت اسیرایله سیانغ یانغه کوندریله‌رك اوراده چانغ شونك یاننده دفن اولوندی. حتی خاطره‌لرینی تبجیل ایچون برصالون بیله یاپلدی .

موغول اردوسنده برایغور ضابطی اولان علی‌یایا، سیانغ یانغ محاصره‌سنك پك چوق اوزادیغنی کوره‌رك قبلایه غربدن برزنبرك اعانه‌سیله یتمش بش کیلو آغیرلغنده طاشلر آته‌بیلن ماکنه‌لرك جلبنی تکلیف ایتدی . بو سایه‌ده سیانغ یانغی وفان چینغی آز مدتده ضبط ایده‌بیله‌جکنی ادعا ایدییوردی .

قبلای بونصیحتی قبول ایتدی. اوتاریخده کندیسنك مرایننده بولونان مارق پول ایله پدری و عموجه‌سی خرستیان مرانغوزلرینه بوما کنه‌لردن اوچ دانه‌سنی یاپدیردیلر. یاپیلان مانجنیقلر اوقدر پول
بویوکدی که یوز اللی کیلو آغیرلغنده طاش آته‌بیلیرلردی. تجربه‌لری پکینغده اجرا ایدیلدی. علاءالدین [۱] وعثمان [۲] اسمنده ایکی مسلمان بونلری محاصره‌یه کوتورمکه مأمور اولدیلر. بونلر مانجنیقلری قان‌چینغ قارشیسنده قوردیلر. ماکنه‌لر چوق کچمه‌دن سورلرده کدیکلر آچمغه موفق اولدی. موغوللر برهجوم یاپدیلر. واروشلری ضبط ایتدکدن صوکره قان‌چینغی سیانغ یانغه ربط ایدن وبوصورتله ایکی شهرك بربرلرینه معاونت ایده‌بیلمه‌سنه امکان ویرن کوپرویه
هجوم ایلدیلر. بوهجومه قوماندا ایدن آچو دیرکاری، سنه ۱۲۷۳
قازیقلری و زنجیرلری معلقده طوتان رابطه‌لری کسدیردی، قایقلری آتشه ویردی. صوکره هان نهرینك ساحلنه سیانغ یانغ ایله قان‌چینغ آراسنده هردورلو مهاسله ومناسبتی کسمك ایچون عسکر اقامه ایتدی. عسکرلری سورلری طیرمانديلر وقان چینغ قاپیلرینی اله کچیردیلر. بوشهرده قان‌تیه‌ن‌شون ایله نیه‌ئوفو قوماندان ایدیلر. قان‌تیه‌ن شون شهرك ضبط ایدیلدیکنی کورنجه یالکز افندیسی ایمپراطوراوغورنده صادقانه

---

[۱] چینلیلر بوکا آلواتینغ دییورلر.
[۲] چینجه‌ده‌کی ایسمن اسمنی بوصورتله یازییورم.

اولمك ایسته مكله قالمادیغنی، اولدكدن صوكره‌ده روحنك اونك تبعه‌سندن اولماسنی آرزو ایتدیكنی سویله‌یه‌رك انتحار ایتدی . نیه‌ئوفو یوز عسكرله سوقاقلرده مدافعاتده بولوندی ، برچوق موغول اولدیردی. بویوك صیریقلر دوشركن دشمنی ازسونلر وسوقاقلری آتشله دولدورسونلر دییه كندیلری اولره آتش ویریبورلردی . نهایت ، متعدد اصابتلرله وجودی دلیك دشیك اولونجه كیدوب باشنی برستونه چارپدی . آلولر ایچنه آتیله‌رق ترك حیات ایتدی. یانده بولونان عسكرلرله ضابطان حكمدارلرینه قارشی عینی مربوطیتله متحسس اولدقلرندن اونلرده آتشه آتلدیلر . شهر پك چوق بهالی‌یه‌مال اولدقدن صوكره موغوللر طرفندن ضبط ایدیلدی . بوشهرلر صوك درجه‌ده صیقیشمش بولوندقلری صیرالرده چینلیلر قائوتایی برا دو ایله سیانغ نانغك[۱]امدادینه كوندرمشلردی . فقط بوقوماندان لووه‌ن هوآنغك دشمنی اولدیغی ایچون لووه‌ن هوآنغ ، شهرك فنا حالده بولونماسنه رغماً ایمپراطوره یالكز باشنه مدافعه‌یه قادر اولابیله‌جكنی عرض ایتدی .

قان‌چینغك ضبطندن صوكره موغوللر بوتون ما كنه‌لرینی سیانغ نانغ پیشكاهنه طاشیدیلر.استحكامات اوزرینه‌بناایدیلمش اولان براخشاب سپر درحال غایت مدهش بر كورولتو ایله یقیلدی ومحصورینی یأسه دوشوردی . علی یایا سورلره

[۱] موسیو پول بوكا سیان‌فو یاخود سانیفو دییور .

یاقلاشدی ، لووون هوآنغه شرفلی بعض شرائط صلحیه تکلیف ایتدی . اوده قبول ایلدی . بونك اوزرینه شهر موغوللره تسلیم اولوندی . موغوللر شهره صاحب اولدیلر . قبلای قوماندانلرینه برچوق التفاتده بولوندی. لووون هوآنغ قبلایه عرض تعظیمات ایتمك شرفنه نائل اولدی. یاپدیغی حرکت بوتون چینلیلر طرفندن تقبیح ایدیلمشدر. چینلیلر اونی برخائن کبی تلقی ایدرلر . یوکسك موقعلر اشغال ایدن برادری ، یکنلری وبوتون اقرباسی چین ایمپراطورینه عرضحاللر ویره‌رك کندیلرینی قباحتلی عدایتدیلر ، استعفالرینی تقدیم ایلدیلر . وطننه خیانت ایتمش برآدمك اقرباسی اولمق فلاکتنه معروض بولوندقلرینی آکلاتدیلر . فقط عینی عائله‌یه منسوب اولان ناظر قیاسه تائو بوعرضحاللرك ایمپراطورك النه قدر کیتمه‌سنه مساعده ایتمدی . بوایکی شهرك ضیاعی مسئولیتنی کندیسنه اردونك قوماندانی تودیع اولنماماسنه عطف ایلدی .

دیکر طرفدن ، موغوللر بوایکی شهرك ضبطندن استفاده ایده‌رك چینلیلره قارشی اولان حربه دها شدتله دوام ایتدیلر. بوتون اردولرك قوماندانی تعیین ایدیلن بایان ، پولوهان ایله لیه‌ئوچینغی قیانغ‌نان داخلنده یانغ‌چه‌ئویه سوق ایتدی ؛ لووه‌ن هوآنغه قاره‌یه چیقاریله‌جق عساکرك قوماندانی ویردی . کندیسی‌ده هان نهریله سین‌این شهرندن آیرلمش اولان غان‌نو اوزرینه یورودی . چینلیلر هان نهری اوزرنده

بویوك برطاقم كميلری بربرلرینه باغلامشلر ، دمیر زنجیرلر كرمشلر ، صویك ایچنه بویوك دیركلر آته‌رق مروره مانع اولمق اوزره بونلری بربرلرینه ربط ایتمشلردی. غان‌لو شهرنده طاشدن سورلر واردی . ارزاقده مبذول ایدی . بایان ، معیتنده‌كی قوماندانلرك توصیه‌سی وجهله ابتدا بوقلعه‌یی قوشاته‌جق یرده هیچ بكلنمه‌ین برمانوره یاپدی. چوق مقدارده اودون وبامبو كسدیردكدن صوكره قوماندان لی‌تینغه كیدوب هوآن قیائو آن مونغه هجوم ایتمه‌سی ایچون امرویردی. بوراسی درحال ضبط اولوندی . بونك اوزرینه اودونلری وبامبولری ایله برچوق صاندالی تنغ كولندن غان‌لونك اوست طرفنده هان نهرینه نقل ایتدیردی . صوكره، شهرك قوهٔ محافظه‌سندن ایكی بیك كشیلك برقوتی مغلوب ایلدی . بوكا قوماندا ایدن ضابط بویوك برجسارت ایله مدافعه‌ده بولونمشدی . فقط بایان كندی الیله بوضابطی اولدیردی. بایان شایانغه یاقلاشدی. شدتلی بر روزكارك یاردیمیله بو شهرك أولرینی یاقمغه موفق اولدی . یانغین چیقارمق ایچون اریمش آتشلی ماده‌لر آتان ماكنه‌لر [١] استعمال ایتمشدی . شهره كیردی . سین چینغده بویوك بر مقاومتــه معروض قالدی . والی پیه‌ن قو اسلحهٔ ناریه‌سیله ابتدا موغوللری كریله‌مكه مجبور ایتدی .

---

[١] كا قین شی پائو یعنی اریمش معدن مانجینیقی یاخود اریمش معدن آتان مانجینیق دیرلر .

فقط کثرت عددیه سببیله سورلر زورلاندی . پین‌قو بدننه بر قیلیچ صاپلادی ، نیم أولو بر حالده آتش ایچنه آتلدی وترك حیات ایتدی . معیتنده‌کی اوچ بیك کشی هپسی سلاح الده أولدیلر . جسارتلری موغول جنراللرینی حیرتده براقدی .

سنه ۱۲۷٤ بوقدر بویوك مظفریتدن صوکره بایان بوتون ضابطلرینی تسای تیه‌ن‌ده طوپلایه‌رق قیانغ نهرینی نه زمان ونه صورتله کچمك مناسب اوله‌جغنه دائر مذاکراتده بولوندی . چین اردولرینك باشنده بولونان هیا قوئه‌یی نهرك امتدادنجه موجود بوتون مواقع مهمه‌یی تحکیم ایتمش ، یانغ لوپویه سکز بیك کشی قویمش ، قیانغ اوزرینه غایت ایی مسلح وچوق مقدارده صندالر چیقارمشدی . بایان ایجاب ایدن بوتون تدابیری اتخاذ ایتدکدن صوکره قوماندان هارغانی غایت مهم بر موقع اولان شاووقه‌ئویه هجومه مأمور ایتدی . دها اول ، هان یانغی محاصره ایتمك ایستر کبی داورانمش ، هیاقوئه‌یی‌ده اورانك مدافعه‌سنه قوشمش ایدی . اونك غیبوبتی أثناسنده هارغان وظیفه‌سنی ایفا ایله شاووقوئه‌یی ضبط ایتمش اولدیغی جهتله بایان درحال صاندالرینی لون نهرینه صوقدی وقیانغ نهری ساحلنده قرارکاه قوردی . بو بویوك نهری الك ابتدا کچن آچو آقشامه دوغرو چین شان قیه کیتدی ؛ ایرته‌سی کونی شاچوئن آطه‌سی قارشیسنده کوروندی . اوراده

شیقه‌یی ایلریلتدی . چینلیلر اونی پوسکورتدیلر . فقط شیقه‌یی صاندالار اوزرنده تعقیب ایتمکده اولدیغی جهتله چینلیلری کریله‌مکه مجبور ایتدی . دشمنك مقاومت شدیده‌سنه رغماً عسکرلرینی قاره‌یه چیقاردی و نهرك ساحلنده تحصن ایلدی [۱] . بایان صوکره بوتون اردوسیله نهری کچه‌رك

سنه ۱۲۷۵

آچو ایله برلشدی . فلاکت تقدیرنده رجعت ایده‌جك بر نقطه‌یه مالك اولمق املیله ووچانغ فویی محاصره ایتمکه قرار ویردی . بونك اوزرینه هان یانغ شهری عرض تسلیمیت ایتدی . موغوللرك مروزندن خبردار اولان هیاقوئه‌یی قیانغ ساحلنده اوچ یوز صاندالی یاقدی ، قاچدی . موغوللره انتظار ایتمکی مناسب کورمه‌ین برچین فرقه‌سی چکیلدی . ووچانغ فو قوهٔ محافظه‌سی آرتق هیچ بر امداد امیدی قالمایجه تسلیم اولمق قرارینی ویردی . لووه‌ن هو آنغ باشلیجه ضابطلرله دفعات ایله مذاکراتده بولونمشدی . بومذاکرات اونلری تسلیم اولمغه اقناع ایتمشدی . بو صورتله قیانغ نهری بوینده قوماندانلق ایدن بعض چین ضابطلرینی جلب ایتدی . هر کون بایانه بر طاقم چین ضابطلری کله‌رك عرض تسلیمیت ایدییورلردی . فقط بونلردن استفاده ایتمکله برابر کندیسنه مقاومت کوسترمکه جرأت ایدنلری تقدیردن خالی قالمایوردی . اونلرك صداقتلرینی مدح ایدییور ،

---

[۱] اون ایکنجی شهر قمریده . ۱۲۷۵ سنه‌سی کانون ثانیسنك ۲۶ سنده .

موغوللرك كنديلريني اولديرمه‌لرينه مانع اولويوردي . چين ضابطلرندن بر چوغنك فرارينه قياسه‌تائونك سوء اداره‌سي سبب اوليوردي . قيه‌ئوقيانغ واليسي اولوب كنديسنه بر محكمه‌ده بر وظيفه ويرلمك اوزره بورادن قالديريلان لوشي‌قوئه‌يي ، حقنده اعتمادسزلق بسلنديكنه ذاهب اوله‌رق اداره ايتديكي شهري بايانه تسليم ايتدي . بر ضيافتده ايمپراطور سلاله‌سندن ايكي قيزي بر قوماندانه تقديم ايدن اودر . بايان لوشي قوئه‌يي يه قارشي عدم ممنونيت اظهار ايدرك بو قيزلري كري كوندرمشدر . غان‌قينغ ونان قانغ شهرلري عيني تاريخده تسليم اولديلر . فقط ليه‌ئوچينغ ، يانغ‌چه‌ئو طرفندن قيانغ نهريني لچه‌مدي ، ووچانغ فونك ضبط ايديلديكني ، قلباً نفرت بسله‌ديكي لووه‌ن‌هو آنغك مظفريت قازانديغني خبر آلنجه كدرندن وفات ايتدي . چينليلر موغوللري طرد ايچون غيرتلريني آرتيرديلر . قياسه‌تائو يوز اوتوز بيك كشي قوماندا‌سنده وبويوك بردونانما ايله قيانغ نهرينه كيردي ، اوهوده اخذموقع ايلدي . هياقوئه‌يي دونانماسيله بونقطه‌ده اوكا التحاق ايتدي . فقط چين ناظرينك بوحركتي صلحي طلب ايتمكدن باشقه بر شيئه منجر اولمادي . كنديسنك حيله‌كارلغني بيلن موغوللر صلحه قطعياً راضي اولمق ايسته‌مديلر .

بايان اوزمان قيانغ‌نانده ايدي . شهري محاصره ايدييوردي . والي بولونان چائوماتوفاموغوللرك شهري جبراً ضبط ايده‌جكلريني

کوره‌رك قاریسنی چاغیرتدی ، نه‌افندیسی ایمپراطوره صداقتسزلك
ایتمکه ، نه مملکتنك اجنبیلر طرفندن استیلاسنی کورمکه تحمل
ایده‌مه‌یه‌جکنی سویله‌دکدن صوکره انتحار ایتدی . قاریسی‌ده
اونك مثالنی تعقیب ایله‌دی . بونك اوزرینه بایان شهره کیردی .
والی ایله زوجه‌سنك حسیات علویه‌سنی پك ستایشله یاد ایتدی
واونلره قارشی چین مراسمنی دیز چوکه‌رك یاپدی . خلق
بایانی بویله کورنجه والیلرینه اسف ایدییور وموغول جنرالنی
تقدیر ایله‌یوردی . بایان صوکره یکی چین اردوسنه قارشی
یورومکه حاضرلاندی . قیاسه‌تائو لوهیانغده ؛ سون‌هه‌چینغ
یتمش بیك عسکرله تینغ قیاچه‌ئوده ، هیاقوئه‌یی ایکی بیك بش یوز کمی ایله
قیانغ نهری اوزرنده ایدی . فقط هیاقوئه‌یی بعض احوالدن مشتکی
اولدیغی جهتله محاربه ایتمك ایسته‌میوردی . بایان صاللر اوزرینه بر
چوق اوت وصامان یوکله‌دکدن صوکره چینلیلرك کمیلرینی
یاقه‌جغنی اعلان ایتدی . سواری وپیاده قوتلری قیانغ نهرینك
ایکی ساحلی بوینجه یورودیکی اثناده کندی عسکرلرینه محاربه‌یه
حاضر بولونمالرینی امر ایله‌دی . چینلیلر متیقظ بولونمقله اکتفا
ایدییورلردی . فقط محاربه‌یه پك متمایل دکلدیلر . بایان هوچنغك
قوماندا‌سی آلتنده بولونان دشمن فرقه‌سی اوزرینه بویوك طاشلر
آتدیردی . عینی زمانده آچو صاندالله‌ریله هجوم حرکتی یاپدی .
چین قوماندانی بو اثناده مستفرشه‌سنك بولوندیغی صانداله
کچمك ایسته‌دیکی جهتله معیتنده‌کی عسکر فرار ایتدیکنه ذاهب

اولدیلر . بوروایت بوتون اردویه انتشار ایتدی . قوماندانلر بیله قاچدیلر . بایان طرفندن مظاهرت کورن آچو بر چوق چینلی ائتلاف ایتدی . قیاسه‌تائو ایله هیاقوئه‌یی هوچنغك آغیر مؤاخذاتنه معروض بر حالده قاچدیلر . ایشته چین قوماندانلری آراسنده حکم سورن نفاقك نتیجه‌سی بو اولمشدر . چه‌قیانغ وقیانغ نان ولایتلری داخلنده تلاش ومأیوسیت غایت عمومی اولدی . قوماندانلرك قسم اعظمی موقعلرینی براقدیلر . موغوللر قیانغ سی داخلنده تائوچه‌ئویی ضبط ایتدیلر . بو شهرك ضابطلرندن بعضیلری تسلیم اولمقدن ایسه انتحار ایتمکی مرجح کوردیلر . سیانغ قینغ والیسی ممکن اولدیغی قدر چوق مقدارده آلتون ، کوموش واپك آله‌رق چکیلدی . بر چوق ضابطلر سرایی ترك ایتدیلر . هپسی والی قیاسه‌تائودن غیر ممنون ایدیلر . بو ناظره اطاعت ایتمکدن ایسه دولتك باتدیغنی کورمه‌یی ترجیح ایدیـورلردی . وانغ سی‌لین اونك بو باعث خجالت قرارینی خبر آلنجه اقربالرینه ، دوستلرینه بویوك بر ضیافت ویردی وضیافتی انتحار ایله نتیجه‌لندیردی .

پایتختك تحت تهدیده بولوندیغی بو احوال مؤسفه ایچنده ، ایمپراطورك بویوك والده‌سی بولونان نائبهٔ حکومت ایمپراطوریچه بوتون بو فلاکتلرك عاملی بولونان قیاسـه‌تائویی عزل ایتمکه قرار ویردی ، بیانامه‌لر نشر ایده‌رك بوتون ضابطانی وظیفه‌لرینی یاپمغه وایمپراطورلغه‌یاردیم ایتمکه تشویق ایله‌دی . چانغ شی قیای

موغوللردن یائوچه ئوبی استرداد ایتدی . ون تیه‌ن سیانغ بوتون اموالنی صاته‌رق بونلرك بدلیله اون بیك عسکر حاضرلادی . دها بر چوق ضابطانده بومناسبتله ایمپراطوره قارشی اظهار صداقت ومربوطیت ایتدیلر . فقط بایان فعالیت واحتیاطکارلغیله اونلرك بوتون تدبیرلرینی آلت اوست ایدییور و بر چوق شهرلری اله کچیرییوردی [۱] . ووچانغ فونك ضبطندن صوکره اورایه والی تعیین ایدیلمش اولان علی بایا چینلیلری مغلوب ایتمش و اوده بعض شهرلر ضبط ایله‌مشدی . [۲] بونك اوزرینه چین سرایی قبلایك چوقدن بری محبوس طوتدقلری سفیری هائو قینغی تخلیه ایتمك قرارینی اتخاذ ایتدی . موغوللر یانغ چه ئویه تقربدن کری دورمایورلردی . اوراده والی بولونان لی تینغ شی اوزون مدت محاصره‌یه مقاومت کوستردی . چینلیلر چانغ چه ئوبی استرداد ایتدیلر . چانغ شی قیای طوپلادیغی بر چوق سفائن ایله موغوللری طرد ایچون یاقلاشدی . فقط آچو آله‌ولی اوقلرله چین دونانمه‌سنده یانغین چیقاردی . چین عسکرلری شدتلی برمقاومتدن صوکره کندیلرینی نهره آتدیلر . چینلیلردن یدی یوزدن زیاده قایق ضبط ایدیلدی . متباقیسی‌ده داغیلدی . بو فلاکتدن ذره قدر نومید اولمایان چانغ شی قیای مرکزدن یکی قوهٔ امدادیه استحصال

[۱] چانغ چه ئو ، سوچه ئو ، تسی اینغ هو ، های چه ئو شهرلری .
[۲] بوچه ئو ، قینغ چه ئو ، غان لو شهرلری .

ایده‌مدیکندن عسکر طوپلامق اوزره ولایت ولایت دولاشدی ، ایمپراطورلغك مدافعه‌سی ایچون خلقی سلاحه صارلمغه تشویق ایتدی . آچوایسه یانغ چه‌ئو محاصره‌سنه دوام ایتدی .

بو اثناده بایان ، ایمپراطورلغك پایتختی اولان هانغ چه‌ئویه [١] یاقلاشدی . ضابطلری ، شهرك جوارنده کائن اولان متعدد مواقعی اله کچیردیلر ، بایان عینی زمانده سونغ توهای ایله سائر بعض قوماندانلری تفریق ایده‌رك قیانغ‌سی داخلنده ووچه‌ئوفو شهرینی محاصره‌یه کوندرمشدی . بوراده چینلیلر طرفندن می‌یه‌ئو قوماندان ایدی . چین قوماندانی موغوللره قارشی چیقدی ومغلوب اولدی . هر طرفدن قوشاتلدیغنی وکندیسنك‌ده متعدد اصابتلرله مجروح دوشدیکنی کورنجه ایکی النه بر قیلیج آلدی ، حربه تکرار باشلادی . کوچوك بر کوپرودن کچمك ایسترکن تخته‌نك قیرلماسی دولاییسیله اسیر دوشمك فلاکتنه اوغرادی . جسارتنه حیران بولونان موغوللر کندیسنی اوغلی واسطه‌سیله طرفلرینه جلب ایتمکه چالیشدیلر . فقط بوتون بو رجالر فائده‌سز قالدی . آرقه‌سندن اثوابلرینی چیقارتدی . اولدیرلمه‌سنی ایسته‌دی . اوغلی آیاقلرینه قاپاندی .

---

[١] او زمان بورایه لین غان دیرلردی . موسیو پولك بینغسه پرینه کینسای دیدیکی شهرك عینیدر .

تسليم اولماسنى رجا ايچون شو سوزلرى سويله‌دى : « بابا ، وفات ايتمزدن صوكره بن نه ياپه‌جغم ؟ » چين قوماندانى اوغلى قوجاقلايه‌رق متين بر طورله شو جوابى ويردى : « سوقاقده كنديكى كوسترمه‌ك كافيدر . مى يه‌ئونك اوغلى اولديغكى بيلنجه سكا ياردم ايتميه‌جك كيمسه يوقدر . » موغول قوماندانى ، كورديكى مقاومتدن قيزه‌رق مى يه‌ئويى قتل ايتديردى .

اوصيراده بايان محاصره ايتمكده اولديغى چانغ چه‌ئو پيشكاهنده جسارت و فعاليتنك آثارينى اظهار ايله مشغول ايدى . شهرك اطرافنده بولونان بوتون اولرى ييقديرمش ، برچوق طوپراق كتيره‌رك استحكامات اوزرينه عسكرلرينك كيجه‌سنه خدمت ايده‌جك صورتده انشا آتده بولونمشدى . الك ابتدا كنديسى شهره كيردى . چين چائو ايله وانغ غانسيه بويوك ميدانده اوزون مدت مدافعه‌ده بولونديلر . هنوز سربست برقاپى بولونديغى و بوشهرى محافظه ايده‌بيلمك اميد ايديلمه‌ديكى جهتله چين چائويه فرار ايتمه‌سنى توصيه ايدنلر اولدى . اوشوجوابى ويردى : « بورادن برآدم اوته‌ده‌كى برربيله اولمك ايچون مناسب دكلدر » . بولونديغى نقطه‌ده مقتول دوشدى . اسير دوشن وانغ غانسيه غالبك حضورنده ديز چوكمكدن قطعياً امتناع ايده‌رك اولومى ترجيح ايتدى . ايشته بو احوال و شرائط ايچنده چين ايمپراطورى صلحه طالب اولدى وقبلاى طرفندن چين پايتختنه كلمكده

اولان برموغول ضابطنك [١] قتلنی تقبیح ایلدی. ایمپراطور طرفندن بابان نزدینه اعزام ایدیلن لیه‌ئویو بوحربك سببی قیاسه تائو اولدیغنی سویله‌دی و کوزلرنده یاشلرله موغوللرك هنوز ماتم ایچنده بولونان ایمپراطوره قارشی حرمتله معامله کوسترمه‌لری لازم کلدیکنی علاوه ایتدی. ایمپراطور پك کوچوك اولدیغندن بالذات ادارهٔ امور ایده‌میوردی. بابان چین ناظرلرینك حرکتلرینی ، نقض عهدلرینی ، قبلایك متعدد مرخصلرینك قتلنی آکلاتدی. ایمپراطورك یاشنك کوچوکلکی بخشنده‌ده وقتیله سونغلر سلاله‌سنك همان عینی یاشده بولونان برایمپراطورك الندن سلطنتی آلمش اولدیغنی ، بوکون جناب حقك ایمپراطوردن سلطنتی آله‌رق قبلایه ویردیکنی سویله‌دی. برشی قرارلاشدیرامادن آیریلدیلر. بابان کیدوب سوچه‌ئو شهرینه کیردی [٢]. اوراده چین سرایندن کلن برساعی‌یی قبول ایله‌دی. بونك کتیردیکی خبره نظراً ایمپراطور قبلایك یکنی یاخود یکن زاده‌سی تسمیه ایدلمکه وقبلایه ویرکو ویرمکه راضی ایدی. فقط بوتکلیف موغوللر طرفندن قبول ایدیلمه‌دیکی جهتله بابان هانغ‌چه‌ئویی ضبط ایتمك فکریله یوله چیقدی. سنه ١٢٧٦

بواثناده علی یایا چانغ‌شا محاصره‌سنه صوك درجه شدتله دوام ایدییوردی. هندکلرك صولرینی آقیتدقدن وسورلرده

[١] اسمی لیه‌ن هی‌قیه‌ن در.

[٢] اوزمان بورایه پیننغ قیانغ دیرلردی.

کدیکلر آچدقدن صوکره هجومه قالقدی . صوك درجه‌ده یورغون بولونان قوهٔ محافظه بو هجومه مقاومت کوستره مدی . متعدد ضابطلر عرض تسلیمیتدن بحث ایتدیلر . فقط لی فو بوندن بحث ایده‌جك کیمسه‌لری اعدام ایتدیره‌جکنی مقام تهدیدده بیان ایلدی . شهر ضبط ایدیلمك اوزره اولدیغی صیراده اوزمان اوراده بولونان هانغ‌چه‌ئونك ضابطلرندن بری کنج یاشنده‌کی ایکی چوجوغنك باشنه مراسم سرپوشلرینی کیدیرتدی ، صوکره چوجوقلری و خدمتجیلریله برلکده کیدوب آتشلك ایچنه آتلدی . هپ بردن اولدیلر . لی فو بونلرك شرفنه یره شراب دوکدی ، بوتون ضابطلره حکمدارلرینه صادق قاله‌رق ترك حیات ایتمه‌لری ایچون تبلیغاتده بولوندی . هپسی تسلیم اولمامغه یمین ایتدیلر . الك ایلری کلن ضابطاندن بری بر نمونهٔ امتثال تشکیل ایتمك ایچون کیدوب بر کول ایچنده بوغولدی . اولمکه عزم ایدن لی فوده اتباعنك اسارته دوشمك صفتیله موجب خجالت بر حرکتده بولونمالرندن قورقه‌رق قتل ایدیلمه‌لرینی امر ایتدکدن صوکره چکیلدیکی اوه آتش ویریلمسنی سویله‌دی . بو امرلری اجرا ایدن آدم اونلری یرینه کتیردکدن صوکره کندی اوینه کیتدی . قاریسنی ، چوجوقلرینی کسدی و کندیسی‌ده آرقه‌لرندن انتحار ایتدی . شهرك بوتون ضابطانی ، ایکیسی مستثنا اولمق اوزره ، حکمدارلرینه قارشی عینی اثر صداقت و مربوطیتی کوستردیلر .

اهالیدن قسم اعظمی اونلری تقلید ایتدی . موغوللر شهره کیردکلری زمان قویولری وطنلرینه محبت سائقه‌سیله ایچلرینه آتلمش کیمسه‌لرك نعشیله دولو بولدیلر .

ایمپراطورلغك پایتختی ده‌یك آزصوکره موغوللر طرفندن احاطه ایدیلمکه منتظر ایدی . ایمپراطوریچه‌نك تکلیفلری رد ایدیلمشدی . ناظر چن ئی چونغ پایتختی باشقه طرفه نقل ایتمه‌سنی ایمپراطوریچه‌یه توصیه ایدییوردی . ایمپراطوریچه بویله بر مطالعه درمیان ایدیلمه‌سندن حدتلنه‌رك باشنده‌کی مزیناتی یره آتدی ، کندینی اغفال ایتدکلرندن دولایی اکابره مؤاخذاتده بولوندی ، سرایك قاپیلرینی قاپاتدی ، کندیسنه بویله تکلیفلرده بولونماسنی منع ایتدی . مذا کره ایچون ناظر چن ئی چونغی بکله‌ین بایان کیمسه‌نك کله‌دیکنی کورنجه بر قاچ سواری مفرزه‌سی کوندردی . بونلر خارجی محله‌لره یاقلاشدیلر . وضعیت صوك درجه‌ده فنا اولدیغی ایچون ون تیه‌ن سیانغ ایله چانغ شی قای ایمپراطوریچه‌لرله ایمپراطورك ، شهزاده‌لرك ، ناظرلرك ، بحراً فرار ایتمه‌لرینی ، بو اثناده کندیلوینك موغوللره هجوم ایده‌جکلرینی سویله‌دیلر . بو تکلیف قبول ایدیلمه‌دیکی ایچون نائبهٔ حکومت ایمپراطوریچه بایانه بر نشانهٔ انقیاد اولمق اوزره ایمپراطورلغك بویوك مهرینی یوللادی . بو فکری تصویب ایتمه‌ین چن ئی چونغ باشقه بر شهره چکیلدی . هیچ محاربه ایتمه‌دن عرض تسلیمیت ایدیلمسنه حدت ایدن چانغ شی قای ده معیتنده‌کی عسکرله برلکده تینغ هایه کیتدی .

اور ده تسلیم اولماسنی طلب ایچون بایانك کوندرمش اولدیغی برضابطك دیلنی کسدیرتدی و کندیسنی پارچه‌لاتدی. دیکر برقوماندان ده کیز طریقیله چکیلدی وایچکی ایچه ایچه أولدی.

پایتختده صوك درجه‌ده دوشکون وبومید بر وضعیت موجود اولمقله برابر نائبهٔ حکومت طرفندن بایان نزدینه کیدن ناظر ئوقیه‌ن ایله‌ون تیه‌ن سیانغ موغول نرالنه متعظمانه سوزسویله‌مکه جسارت ایتدیلر. ون تیه‌ن سیانغ دیدی که: «شمال ایمپرا- طورلغی اردوسی کلیر و بزمله صلح عقد ایدرسه عسکرلرکزه پاره وایپکلی قماشلر ویریرز. اکر حکمدار سلاله‌مزی تماماً محوایتمك ایسته‌یورسه‌کز هنوز واسع الکالرمز، غایت قوتلی شهرلرمز، کمیلرمز، پاره‌مز، عسکرمز بولوندیغنی دوشونکز. بیله‌سکزکه طالع حرب غایت متحولدر.» بایان، مذاکره‌بهانه‌سیله بوضابطی نزدنده آلیقویدی، اوقیه‌نی کری کوندردی. ون تیه‌ن سیانغ کرك بایان کرك سائر بوتون ضابطان طرفندن احترامکارانه معامله کوردی. بو فرصتدن استفاده ایدرك موغوللر طرفنه کچمش اولان چینلیلره خیانت وجبانتلرندن دولایی مؤاخذاتده بولوندی وبایانه چین ایمپراطو- رینك بر مرخصنی آلیقویمق حقسز اولدیغنی سویله‌مکه جسارت ایتدی. بایان کندیسنی قبلایك سراینه کوندردی.

بایان، چین ایمپراطورلغنك پایتختنه صاحب اولونجه شهری اداره‌ایچون موغول وچینلی مأمورلر نصب ایتدی. کتابلری،

دفترلری، جغرافیا خریطه‌لرینی، تاریخی خاطره‌لری، رسملری، فرمانلری، مهرلری و بویوك محکمه‌لرده بولونان کافهٔ اوراق واشیایی آلدی . سرایی محافظه ایچون چین اکابرندن ایکی کیشی‌یی کوندردی وناٸبهٔ حکومت ایمپراطوریچه‌یه غایت حرمت کوسترمه‌لری ایچون امر ویردی . عمومی یأس وتأثره رغماً چینلیلر بایانك تأمین ایتدیکی انتظام وحسن معامله‌یه حیران قالیورلردی . مع مافیه بایان چینلیلرك ایمپراطورك ایکی قارداشنی قاچیرارق برطرفده اخفا ایتمه‌لرینه مانع اولامادی . بایان او کنده بویوك قوماندان بایراغی دالغه‌لاندیغی حالده عسکرینك باشنده شهره کیردی ، ایمپراطوریچه ایله ایمپراطور کندیسنی کورمك ایسته‌دکلرندن بایان ، حقلرنده تعقیب ایدیله‌جك مراسم حقنده کافی درجه‌ده معلوماتی بولونمادیغنی بیان ایله عرض معذرت ایتدی وایرته‌سی کونی شهردن حرکت ایلدی . بر مدت صکره، ضابطلرندن ایکیسی ، ایمپراطورك حضورینه چیقدیغی زمان رعایت ایدیلن تشریفات ومراسمه نهایت ویردیردکدن صوکره، ایمپراطور ایله والده‌سی ایمپراطوریچه‌یه کندیلرینی قبلایك سراینه کوتورمك ایچون امر آلمش اولدقلرینی بیلدیردیلر . بونك اوزرینه ایمپراطوریچه آغلایه آغلایه اوغلنی قوجاقلادی واوکا شو سوزلری سویله‌دی : «ابن سما سزه حیاتکزی بخش ایدیور ، حضورنده دیز چوکمه‌کز لازمدر .» کنج ایمپراطور والده‌سیله برلکده شمال طرفنه دوندیلر ودوقوز کره باشلریله

ایمپراطور قبلایی سلاملادیلر . صوکره ایمپراطوری بر آرابه‌یه بیندیردیلر . آرابه پکینغ یولنی طوتدی .

بو منظره‌یه شاهد اولان چین ضابطلرینك قسم اعظمی تأثرلرینی ضبطه موفق اولامادیلر . سرایك اك ایلری کلن ارکانندن بری بو فلاکتدن صوکره یاشامق ایسته‌مدیکی ایچون ایکی اوغلی ایله بر قیزینی آله‌رق اونلرله برابر کندیسنی بر قویویه آتدی . اعادهٔ صحت ایدنجه‌یه قدر سرایده قالمش اولان نائبهٔ حکومت ایمپراطوریچه ، سرایده بولونان بوتون ثروتك پکینغه کوتورلدیکنی کورمك کدرینه اوغرادی . بایان ده‌هانغ چه ئو جوارنده بولونان عسکرلره قوماندانلر تعیین ایتدکدن صوکره پکینغه کیتدی . برچوق چین ضابطی یانغ چه ئوده طوپلانمشلردی . بونلر چین ایمپراطورینی یولده قاچیرمق فکرنده ایدیلر . هرطرفه مکتوبلر یازدیلر ، حامل اولدقلری بوتون پاره‌لری جسور وعزمپرور عسکرلره داغیتدیلر ، قرق بیك کشیلك بر اردو تسلیح ایتدیلر وبونك قوماندانسنی قیانغ تسایه ویردیلر . صوکره کیدوب قیانغك شمالنده قوآچه ئو شهرینی محاصره‌یه آلدیلر . ایمپراطور اورایه مواصلت ایتمشدی . فقط اولدقجه شدتلی بر محاربه‌دن صوکره پوسکورتولدیلر . چن چه ئو سکنه‌سی ده عینی تشبثده دها فضله بر موفقیت الده ایده‌مدیلر .

بر چوق ضابطان ده عسکرلریله عینی زمانده ون چه ئویه کیتمشلردی . ایمپراطورك ایکی برادری بوراده صاقلی ایدی .

بو ایکی شهزاده‌دن برینه ، ئی وانغه ، ایمپراطورلغك بویوك قوماندانی عنوانی ویردیلر و برادری قوآم وانغی کندیسنه تشریك ایتدیلر . وقتیله عینی عائله‌دن بر ایمپراطورك [۱] یرلشمش اولدیغی بر معبدده ئی وانغی تخته چیقاردیلر ، او کنده دیز چوکدیلر ، بیعت ایتدیلر . ایشلرك فنالغی بو مراسمی حزن و کدره مستغرق ایدییوردی . هرکس آغلایوردی . بو چینلیلر صوکره فوقیه‌ن ولایتنك پایتختی اولان قونغ چه ئوفویه کیتدیلر . اوراده ئی وانغی ایمپراطور اعلان ایتدیلر . تاریخده توئون تسونغ نامی آلتنده معروفدر . بو ایمپراطور قوماندانلر وناظرلر تعیین ایتدی . طرفدارلری ایچنده خائنلر وجبینلر بولونماسه ایدی موغوللر قیانغك جنوبنده کائن بوتون ممالکی ترکه مجبور اولاجقلردی . بیك دورلو تهلکه‌دن صوکره نهایت فوقیه‌نه مواصلت ایتمش اولان جسور ون تیه‌ن سیانغ باش قوماندان تعیین اولوندی .

بو اثناده ایمپراطور قونغ تسونغ پکینغه واصل اولمشدی . اوراده قبلای اونك و ایمپراطوریچه‌لرك بوتون عنوانلرینی آلدی و کندیسنه ساده‌جه قوم عنوانی ویردی . فقط کرك کندیسنه کرك تکمیل عائله‌سنه پك چوق اثر حرمت گوسترلمه‌سنی امر ایتدی . حتی چین ضابطلرندن برچوغی قیاسه‌تائویه قارشی بسله‌دکلری حس خصومت سائقه‌سیله ایمپراطورك خدمتنی ترك ایتمش اولدقلرندن دولایی مؤاخذاتده بولوندی . قبلایك زوجه‌سی

[۱] قائوتسونغ .

ایمپراطوریچه بومشهور اسیرلری کورنجه عمومك مسرتنه اشتراك ایتمدی . بواونك ایچون بر وسیلهٔ تفکر تشکیل ایتدی . بر چوق آغلادی . بویوك خانه بوشایان دقت سوزلری سویله‌مکدن منع نفس ایده‌مدی : « حشمت پناه ، حکمدار سلاله‌لری ابدی دکلدرلر. سونغ سلاله‌سنك باشنه کلن شوحاله باقه‌رق بزم سلاله‌مزکده اوغرایه‌جغی عاقبتی دوشونکز » .

بوتون بوبویوك مظفریاتك عاملی اولان بایان سرایده‌یك احتشام ایله قبول اولوندی . قبلای کندیسنه پك چوق التفاتلر ایتدی وتاتارستانه والیٔ عمومی نصب ایله‌دی. چین محارباتی اثناسنده اورالرده ظهور ایدن اغتشاشاتی تسکین ایچون تجربه دیده برقوماندانك اعزامی الزمدی . اوتاریخلرده قایدو آلمالیغ جوارلرینه آقینلر یاپیور ومهم مقدارده طرفدارلرطوپلامغه باشلایوردی. یوزبیك کشیدن مرکب برادرونك باشنده توآده‌بولونیوردی.
سنه ۱۲۷۷ برسنه اول ، ایغور قرالنی قبلای طرفنی ترکه اجبار ایچون اونك پایتختنی محاصره ایتمشدی [۱] . عاصیلر بومحاصره‌یی رفعه مجبور اولمشلرسه‌ده منکو خانك اوغلی سیلیکی‌یی کندی طرفلرینه جلب ایتمشلردی . اونکله برلکده آلمالیغ قربنده قبلایك عسکرلرینی بوزدیلر، اواسکانك والیسی اولان اوغلی نانموهانی Nanmouhan اسیر آلدیلر . قاراقورومی

[۱] ۱۲۷۵ تاریخنده

محاصره‌یه حاضرلانیورلردی . تاتارستانه مواصلت ایدن بایان قاراقورومه یاقلاشدی ، مختلف طرفلره قوللر کوندردی . اورالرده کورونمه‌سیله سیلیکی‌یی قاراقوروم جوارلرندن کیده‌رك اورغون نهری یقینلرنده تحصن ایتمکه مجبور ایلدی . فقط بایان بوشهزاده‌نك ارزاق آلابیله‌جکی بوغازلرك کافه‌سنی اله کچیردیکی جهتله‌یلدکی آچلقدن اوله‌مك ایچون برمصادمه‌یی کوزه آلمغه مجبور اولدی. بونده حیاتی غائب ایتدی. متفقلرندن بری اولان دواتمور [١] Daoutmour تولا نهری طرفلرینه قاچدی. اوراده مغلوب ایدیلدی . بایانك قوماندانلرندن بری اولان لیتینغ عینی زمانده غربه دوغرو یورودی ، سلینغایه منصب اولان تامیر نهرینی کچدی، یوللرده‌دشمن طرفدارلرینك تنکیلنی اکمال ایله‌دی . بو بویوك موفقیتلر سرایده بك چوق ممنونیتی موجب اولدی . فقط عاصیلرك تاتارستانی قبلای ایمپراطورلغندن قورتارمق ایچون اتخاذ ایتمش اولدقلری تدبیرلری آنجق موقت صورتده عقیم براقه بیلدی .

بو فاصلهٔ صلح وسکون اثناسنده قبلای چینده مؤسسات نافعه وجوده کتیرمکی دوشوندی . علما کندیسنه مخطره‌لر تقدیم ایده‌رك قدیم ایمپراطورلردن یائو ، شون ، یو خلفلرینك ترقیٔ علومه اعتنا کوستردکلرینی عرض ایلمشلردی . کذلك تأسیس ایتدیکی برمدرسه‌ده مختلف موضوعلره دائر اوچ بیك

---

[١] چینلیلر بوکا توتومور دیرلر .

عالمك چاليشديغى تائووونى نك مثالى ده ذكر ايديوردلردى . تاى تسونغ سى غان فو شهرنده برمدرسه بنا ايتديرمشدى كه بونده علمانك اقامتنه مخصوص اولمق اوزره بيك ايكى يوز اوطه واردى . بوراده هر دورلو علوم تدريس ايديليردى . بوتون جوار ملتلره منسوب دانشمندلر اجنبى حكمدارلر طرفندن اورايه تحصيل ايچون كونديريليردى . ايمپراطور بعض كره علمايى ديكله‌مك ايچون اورايه كيدر ، طلبه‌يى استجواب ايدر ، بعضيلرينه مكافاتلر ويرير ايدى . صوكره بو مخطره‌ده علوم وادبياتك انحطاطنه تأسفلر ايده‌رك اون ايله اون آلتى ياشنده‌كى كنجلردن مناسبلرينك تفريقنى توصيه ايلديلر . فقط ايمپراطورلقارينى تكرار تأسيسه چاليشان متباقى چينليلرله محاربه‌يه دوام مجبوريتى بو تصوراتك اجراسنى آتى‌يه تعليق ايتديردى . اوصيراده فوقيه‌نه كيرمشلرى [۱] . يانغ‌چه‌ئوئى اله كچيرمك ايچون بيهوده مساعى صرف ايتمشلردى . فقط بر خيانت ، نهايت بوشهرى‌ده دها سائر بعض شهرلرله برلكده موغول اداره‌سنه كچيردى . چينليلر الك ايى قوماندانلرندن لى‌تينغ‌چى ايله قيانغ تسايى غائب ايتديلر . بونلر تسليم اولمقدن ايسه اولمه‌يى ترجيح ايتمشلردى . هارغان آز زمان ايچنده فوقيه‌نك برقسمنى تحت انقياده آلدى . خائنلر بوتون بوشهرك ضبطنى اوكا تسهيل ايتديلر . ايمپراطور

---

[۱] ۱۲۷٦ سنه‌سنده .

توئون تسونغیده طوتوب تسلیم ایتمك تصورنده ایدیلر . فقط ایمپراطور یوز سکسان بیك کشی ایله بردونانما اوزرنده فرار ایتدی . دیکر موغول قوماندانلری قوآنغ تونغ ولایتنه قدر کیرمشلردی .

چانغ شیقای [١] ایمپراطورك طرفنی التزامدن کری قالمایوردی . فوقیه‌ن داخلنده طوپلادیغی عسکرله کلوب تسوئن چه‌ئویی محاصره ایتدی . بوراسی او ولایتك مشهور برلیمانی ایدی [٢] . سوتو اورادن چکیلمکه کندیسنی مجبور ایله‌دی وهرطرفی خرابه‌زاره چه‌ویردی . دیکر برقوماندان [٣] ، قیانغ سی داخلنده قانچه‌ئویی ضبط ایتمك ایسته‌ین ون‌تیه‌ن سیانغ ایله تسه‌ئوفونغی متعدد مصادماتده مغلوب ایتدی وبرچوق اسیر آلدی . اسرا آراسنده سونغ عائلهٔ ایمپراطوریه‌سنه منسوب برشهزاده ایله قاریسی و ون‌تیه‌ن سیانغك ایکی اوغلی‌ده واردی . تاچو ، قوانغ چه‌ئویی ضبط ایتدی . بورایه بز قانتون دیورز . کمیلری ایله قاچمش اولان ایمپراطور توئون تسونغ فیرطنه‌یه قاپیله‌رق‌ده کیزه دوشدی . کندیسنی یاری اولمش برحالده چیقاردیلر . نیتی قوشینشین طرفلرینه کچمکدی . قونغ چوئن سنه ١٢٧٨

[١] ١٢٧٧ سنه‌سنده .

[٢] موسیو پول بوکازارتن یاخود زایتن دیور . مراکشی زیتون نامنی ویریور .

[٣] اسمی لی‌هنغ در .

نامی ویریلن خالی بر آطه یه کیتدی . اوراده ۱۱ یاشنده اولدیغی حالده وفات ایتدی .

چین قوماندانلرندن قسم اعظمی متمادیاً کونا کون مصائبه دوچار اولان بر طرفی التزام ایتمکدن آرتق اوصانیورلردی . بو قدر اوزون سورن بر حربدن بیقمش اولان بعض چین قوماندانلری موغوللره تسلیم اولمق آرزوسنده ایدیلر . بونلرك ایمپراطور عائله سنی تماماً ترك ایتمك اوزره اولدقلرینی کورن لوسیه ئوفو شو سوزلری سویله دی : « بوراده آرامزده بولونان ایمپراطور توتسونغك سکز یاشنده کی اوچنجی اوغلنی نه یاپه جغز ؟ وقتیله بر فرسخ مربعی اراضی ایله بش یوز کشیلك بر قصبه بر حکمداره کافی کلیردی . بو کون بزم حالا جسیم مملکتلرمز وار ، میلیونلرجه آدملرمز وار ، یکی بر ایمپراطور اعلان ایتمك ایچون نه بکله یورز ؟ » بو سوزلر برچوقلرینك متزلزل جسارتنی تقویه ایتدی . قوآنغ وانغه ایمپراطور عنوانی ویرمکی قرارلاشدیردیلر . بو کنج شهزاده یی طوپراغك اوستنده یوکسك بر یره چیقاردیلر . بورایی اوکا تخت خدمتنی کوردی . آیاقلرینه قاپاندیلر . لوسیه ئوفو ایله چانغ شی قیای ناظر تعیین ایدیلدیلر . بو یکی ایمپراطور تی پینغ نامیله معروفدر . صادق ناظرلری کندیسنی دکیز داخلنده وسین هوئه یی قربنده کائن یای شان داغنه کوتوردیلر . سین هوئه یی قانتون ولایتنك برشهریدر .

بو كوچوك آطه‌يى امين بر ملجاء تلقى ايديورلردى . بورايه بر چوق كراسته طوپلايه‌رق ضابطلر وعسكرلر ايچون اولر ، ايمپراطور و والده‌سى پرنسس ايچون بر سراى ياپديلر . بر چوق كوره‌ك ، ياى واوق اعمال ايتديرديلر . سفائنه قانتوندن جلب ايتدكلرى دورلو دورلو ارزاق وذخائر دولديرديلر . ايمپراطور عائله‌سنك صوك عضوى اولان كوچوك حكمدارلرى ايچون بوفرارى چينليلرك كوستردكلرى صداقت وغيرتك بر اشنه دها تصادف اولنه‌ماز . بو آطه‌ده جمعاً ايكى يوز بيك كشى ايديلر . فقط چوق كچمه‌دن بر چوق عسكر وكميجى ده كلدى . بونلر عينى حس صداقته تبعاً ايمپراطورلرينه ياردیمه قوشيورلردى . بوتون چين ملتى ، بوتون چين ايمپراطورلغى بو آطه‌ده طوپلانمشدى . موغوللر ، ملتك بو بدبخت قسم متباقيسى ايله برلكده اولمكه كيتمك ايسته‌ينلرى توقيف ايچون هر طرفه مفرزه‌لر سوقنه مجبور اولديلر . بوقدر مشكلات وفلاكت آراسنده‌ده ، معتاد مراسمك هيچ برى اهمال ايديلمه‌دى . ايمپراطور توئون تسونغك جنازه آلايى ياپلدى . متوفا ايمپراطور داغك اوستنه دفن ايديلدى . كنج ايمپراطور جنازه‌ده حاضر ايدى ، پك چوق علائم تأثر اظهار ايديوردى . بوتون ضابطلر وعسكرلر مملكتى خالى بر آطه‌يه انحصار ايدن بو كنج حكمدارى كورنجه آغلايورلردى .

فقط جسارتلری تأثرلری درجه‌سنه چیقیوردی. اونی یه‌ اجدادینك تختنه اجلاس ایتمه‌کی امید ایلیورلردی.

قبلایك سراینده یای شانده یاپیلان تدارکات عظیمه‌ه خبر آلینیر آلینماز قانتون ولایتنك ممکن اولدیغی قدر چابق بر زمانده اله کچیریلمه‌سی لزومی قبلایه عرض ایدیلدی. بو مهم وظیفه‌یه مأمور ایدیلن چانغ هونغ قان علی‌العجله یانغ چه‌ئویه کیتدی. بورادن یکرمی بیك کشی آلدی. تاچویه‌ده اونك ایچون لازم اولان بوتون ارزاقی تأمین امری ویریلدی. چانغ هونغ قان بحراً قانتون ولایتنه کیتدی. چین قوماندانلرینی علی‌الغفله باصدی. چین قوماندانلری فراره مجبور اولدیلر. تسه‌ئوقونغ انتحار ایتدی؛ لیه‌ئوتسه تسون اسیر دوشدی. بو صوك قوماندانك ون تیه‌ن سیانغه مربوطیتی واونك حیاتنی قورتارمق آرزوسی کندیسنی بر حیله‌یه سوق ایتدی. ون تیه‌ن سیانغ ایمش کبی داوراندی. چونکه درحال اتلاف ایدیله‌جکنه امین ایدی. فقط ون تیه‌ن سیانغ صوکره اسیر ایدیلنجه چانغ هونغ قان لیه‌ئوتسه تسونك اتلافنی امر ایتدی. بونك اوزرینه ون تیه‌ن سیانغ کندیسنك لیه‌ئوتسه تسون اولدیغنی ادعا ایله‌دی. بو غریب دعوایی اسرایه مراجعتله حل ایتدیلر. لیه‌ئوتسه تسون خفیف بر آتشده یاواش یاقیلدی. ون تیه‌ن سیانغ ده سرایه کوندرلدی. صوکره، چانغ هونغ قان یای شان آطه‌سنه دوغرو حرکت ایتدی. فقط آطه‌یه هجوم ایتمه‌دن اول مد وجزر ایله روزکارلر وسواحل حقنده معلومات

سنه ١٢٧٩

صوردی . کندیسنه قارشی یوروین چانغ شی قیایی مغلوب ایتمك ایچون تدبیرلر اتخاذ ایتدی . قاریشقلغه میدان ویرمه‌مك فکریله دونانماسنی درت قسمه آییردی وبونلره بربرلرندن اوچ ، درت یوز خطوه مسافه‌ده اخذ موقع ایتدیردی . لی هنغی، چانغ شی قیای‌ك دونانماسنك شمالنه کوندردی وهجوم ایچون مددن استفاده ایتمه‌سی امرینی ویردی . صوکره هر طرفدن ، کمال جسارتله مدافعاتده بولونان چین دونانماسی اوزرینه هجوم ایتدی . یورغون دوشن چینلیلر بو مصادمه‌یه اوزون مدت مقاومت ایده‌مدیلر . برقچ کمیلری ضبط ایدیلدی . بوتون دونانمالری پریشان اولدی . چانغ شی قیای سیس سایه‌سنده اون آلتی پارچه بویوك کمی ایله قاچدی . لوسیه ئوفو علی العجله ایمپراطورك بولوندیغی کمی‌یه قوشدی . بو سفینه کرك آغیرلغندن کرك طائفه‌سزلکدن مانوره یاپه‌مایوردی . درحال قاریسنی وچوجوقلرینی ده کیزه آتدیردی . صوکره ایمپراطوره توجیه خطاب ایده‌رك متین بر صورتده دیدی که : « عائله‌کزك شان وشرفنی اخلال ایتمه‌یکز ، برادریکز قونغ تسونغك حرکتنه امتثال کوسترمه‌یکز . برحکمدار اوله‌رق اولکز ، اجنبی بر ملتك اسیری اولمایکز . » صوکره کنج حکمداری درآغوش ایتدی ، اوموزینه آلدی . برلکده ده کیزه آتلدی . برچوق ضابط آرقه‌لرندن کندیلرینی ده کیزه آتدیلر . بو محاربه‌ده یوز بیکدن

زیاده چینلی ترك حیات ایتدی . ده کیزك یوزی کونلرجه نعشلرله اورتولی قالدی . چانغ شی قیای ایمپراطورك نعشنی تشخیص ایتدی و اونی دفن ایله دی . ایمپراطورلغك مهرلرینی آلدقدن صوکره ایمپراطورك والده سنك بولوندیغی کمی یه کیتدی . چوجوغنك وفاتنی اوکا خبر ویردی . یکی بر ایمپراطور اعلانی دوشونمه سی ایچون وصایاده بولوندی . فقط ایمپراطوریچه بو فلاکتدن او قدر متأثر اولدی که بر دامله کوز یاشی دوکمه دن ، بر لاقیردی سویله مه دن ده کیزه آتیلدی . معیتنده کی قادینلرك کافه سی اونك مثالنه اقتفا ایتدیلر . یکی بر ایمپراطور اعلانی تصورندن فارغ اولمایان چانغ شی قیای متعدد ضابطان ایله برلکده تونغ قینغه دوغرو قاچدی . ایمپراطورلغی اسارتدن قورتارمق ایچون ، هر تهلکه یه کوکس کرمك ایسته یوردی . فقط شدتلی بر فیرطنه یه طوتولونجه دیرکه چیقدی ، جناب حقه دعا ایتدی ، بخورلر یاقدی ، کندیسنی ده کیزه آتدی . اونکله برلکده چین ایمپراطورلغی محو اولدی . چین ضابطلری موغوللره عرض تابعیت ایتدیلر . قبلای بوتون بو جسیم ایمپراطورلغك صاحبی کسیلدی . تاریخده بو قدر بویوك بر مقاومت اثری ، بر حکمداره قارشی بو قدر مربوطیت ، وطنی تخلیص ایچون بوقدر فداکارلق مثالی پك نادر کورولور .

سنه ١٢٨٠ آرتق جنوب طرفنده هیچ بر رقیبی قالمایان قبلای اسیر آلنمش اولان بوتون چینلیلری سربست براقدی ، چوقدن

بری بسله‌دیکی بر تصور ایله مشغول اولمغه باشلادی . بوده ژاپون ایمپراطورلغی [١] خراجکذار ایلکدی . بو مملکت قرالنه عرض تابعیت ایتمه‌سی ایچون خبر یوللامش ، فقط هیچ جواب آلامشدی . صوکره ژاپونیالیلر کندیسنك مرخصلرندن برینی اولدیرمشلردی . قبلای یوز بیك کشیلك بر اردو ایله بو آطه‌لره هجوم ایتمه‌سی ایچون هارغانه امر ویرمش وقوره قرالنه‌ده قوماندانه مظاهرت ایتمه‌سنی امر ایله‌مشدی . فقط هیچ کیمسه طرفندن تصویب ایدیلمه‌ین بو بویوك تشبث هیچ بر موفقیته اقتران ایتمه‌دی . هارغان اولدی . یرینه کچن آتاهای دونانمایی پینغ هو آطه‌سنه دوغرو کوتوردی . اوراده شدتلی بر فیرطنه ظهور ایده‌رك دونانمایی داغیتدی [٢] . کمیلردن بر چوغی ژاپونلرك النه دوشدی . ژاپونلر یتمش بیك چینلی وقوره‌لی اسیر آلدیلر ، اوتوز بیك موغول اولدیردیلر . بو اثناده [٣] قبلاینك سراینده بر چوق غربلی ریاضیون چین هیئتنی اصلاح وآلات ریاضیه اعمال ایچون چالیشیورلردی . قبلای بعض چینلیلری‌ده بونلره تشریك ایتمشدی . بو میانده بویوك بر اقتدار ودها صاحبی اولان قوشه‌ئوقینغ‌ده واردی . یاپدقلری ایشلری چینلیلر اکمال واتمام ایده‌جکلردی . اسطرلاب ،

---

[١] موسیو پول بو آطه‌یه Zipangri نامنی ویرییور .

[٢] ١٢٨١ سنه‌سنده .

[٣] ١٢٨٠ سنه‌سنده .

بوصله وسائره كبی بر چوق آلات اعمال اولوندی . قبلای ناظراحامه‌نك سوءحركتی یوزندن تولد ایدن شكایتلری تسكین ایچون‌ده اوغراشدی . بوتون بو كورولتو قبلایه احامه‌نك اختلاسلرینی خبر ویرمكه جرأت ایتمش اولان تسوئی یونك باشنده پاطلادی . احامه اونی قباحتلی كوستره‌بیله‌جك قدر اعتماد بولدی ، ایكی میلیوندن فضله ارتكابانده بولونمق وبعض ضابطانی بلا امر عزل ایتمش اولمقله خصمنی اتهام ایتدی . بو دعوایی رؤیت ایچون تعیین اولونان مأمورلر تسوئی‌یونك معصوم اولدیغنی بیان ایتمشلرسه‌ده احامه طرفندن تعیین اولونان دیكرمأمورلردعوایی تكراررؤیتله اونك اعدامنه حكم‌ایتدیلر . قبلایك اوغلی وناظرك خصم جانی اولان چن كین Tchen-kin بوكا ممانعت ایتمك ایسته‌دی . فقط امرلری كیچ واصل‌اولدی . تسوئی‌یونك وفاتی بر چوق غیر ممنونلر پیدا ایتدی . قبلای

سنه
١٢٨١

شانغ‌تویه سیاحته كیتدیكی اثناده وانغ‌چو تسمیه ایدیلن بر ضابط احامه‌نك بولندیغی پكینغ سراینه كیره‌رك كندیسنی قتل ایتدی . محافظلرقاتلی توقیف‌ایتمدیلر . وانغ‌چوبوحركتدن‌صوكرا فرار ایده‌بیلیر ایكن كیدوب تسلیم نفس ایتدی . كندیسنی اعدامه محكوم ایتدیلر . قبلایك آنجق اعدامدن صوكره احامه‌نك حركاتی حقنده كوزلری آچلدی . احامه‌نك نعشنی چیقارته‌رق پارچه‌لاتدی ، اموالنی یغما ایتدیردی .

بویوك بر دونانما قبلایك اردولرینی ژاپونیایه دوغرو

کوتوردیکی صیراده باشقه اردولر تونغ‌قین وقوشینشین طرفلرینه یورویورلردی. بونلرك قوماندانی بولونان سوتو [١] حدوددن ایچری کیره‌رك پایتختی تخریب ایتمشدی. فقط بو اردونك باشنده بولونان وجعلی وعدلرله موغوللری اویالایان تون کینغ قرالنك اوغلی چین ایله تون کینغ آراسنده کائن متعدد مواقعی ضبط ایتدی و بو صورتله موغوللرك خط رجعتنی کسدی. ذاتاً شدتلی صیجاقلرده موغوللری پك ازعاج ایدییوردی. سوتو بومشکل وضعیتدن قورتولمق ایچون پك ماهرانه حرکتلر یاپدی، اردوسنك اك ایی افرادینی غائب ایتدی. قبلای بو خبری اردوسنك ژاپونیاده‌کی ضیاعی ایله برلکده دویدی‌وپك متأثراولدی. بو بویوك تشبثلری تصویب ایتمه‌ین چینلیلر برنجی ایمپراطوریچه‌نك وفاتنه دها زیاده اسف ایتدیلر. بو غایت‌ایی بر ایمپراطوریچه ایدی. خلقی سوردی. ایمپراطور قبلایی دائما عفو ومرحمته سوق ایتمشدی. پکینغده اسیر بولونان سونغ عائله‌سی پرنسلرینه قارشی پك بویوك ایلك اثری کوسترمشدی. بو ایمپراطوریچه‌نك اوغلی اولان چن قین بردورلو تسلیتیاب اولامادی. عینی زمانده غایت سودیکی وسفره‌سنه آلدیغی‌وان‌سونك وفاتی‌ده کندیسنی‌پك متأثر ایتدی. بو برعالم ایدی. برچوق تاریخ وریاضیات کتابلرینی کندیسیله برلکده‌اوقومشدی. برلکده اوقودقلری کتابلرده حکمدارلرك

[١] موسیو پول بوکا سوغاتو دییور.

حسن ادارەلرینك وسوء ادارەلرینك حقیقی سببلری اونلرك فضیلت ویا فضیحتلرندن عبارت اولدیغنی کوسترەرك فضیلت عشقی تلقین ایتمکدن خالی قالمازدی. بو اثناده قبلای اهمیتلی بر حرکتده بولوندی. فوبونزلرینك رجاسی اوزرینه بونز تائوسەنك کتابلرینك یاقلماسی ایچون امر ویردی. یالکز بك اسکیلکی حسبیله تائوته قینغه دوقونمادی. بو کتاب بو بونزلرك پیری اولان فیلسوف تائوتسەنك اثریدر. تائوتسه میلاد عیسادن بر قاچ عصر مقدم بر حیات ایدی. قبلای یونناندن غایت چوق مقدارده چیقاریلان آلتوندن رسم آلمق اوزره او ولایته ضابطلرده کوندردی.

سنه ٢١٨٢ صوکره قبلای ایمپراطورلغنك هر طرفندن کتیرتمش اولدیغی علمادن ادبیات حقندەده استحصال معلومات ایتدی. بوندن ده مقصدی عمومك ترقیسی ایچون ایجاب ایدن تدابیری اتخاذ ایتمکدی. بوتون ذخائری آلتمش بویوك سفینه ایله بحراً نقل ایتدیرەرك تجارتی ده ترقی ایتدیردی. اولجه ذخیره نهرلردن بر چوق زحمت ومصرفله نقل اولونوردی. قبلای کمیجیلر وبحریه ضابطانی جلب ایتدی. اوسنه ایلك دفعه اولەرق تجارت فیلولرینك قیانغ نان وپەچەلی داخلنده چەقیانغدن حرکت ایتدکاری کورولدی. تسوئن چەئولیمانندە هندستانك مختلف محللرندن سفیرلرده کلەرك ویرکولر کتیردیلر. عینی زمانده، فوقیەنك بر بونزی زحلك تسی تسوبر نامندەکی بر ییلدیزه یعنی ایمپراطورك

مقرينه پك يقين اولديغنى اعلان ايتدى . چينليلر بو قبيل مرورلرك، كذلك كسوفلرك وسائر حادثه‌لرك مشئوم بر علامت اولدقلرينه اعتقاد ايتدكارندن ضابطان بو مناسبتله قبلايه بر عرضحال تقديم ايتديلر . اوتاريخده يوز بيك كشينك باشنده اورته‌يه چيقان و كنديسنه سونغلر ايمپراطورى نامنى ويرن بر يالانجينك عصيانى بوفنا علامتك نتيجه‌سى عد اولوندى . عينى زمانده قبلاى سرايده موقوف طوتولان سونغلرك قوماندانلرندن ون تيه‌ن سيانغى جلب ايله كندى خدمتنه كيرمه‌سنى تكليف ايتدى . اسكى افنديلرينه دائما مربوطيتنى محافظه ايدن بو قوماندان ايكى ايمپراطوره خدمت ايده‌مه‌يه‌جكنى سويله‌يه‌رك اعدامنى ايسته‌دى . حقنده برحس تقدير بسله‌ين بويوك خان اونى محافظه ايتمك فكرنده ايدى . فقط ون تيه‌ن سيانغك عصيانده دخلى اولا بيله‌جكى عرض ايديلديكى زمان اعدام ايديلمه‌سنه موافقت كوستردى . ون تيه‌ن سيانغ اعدام ايديله‌جكى صيراده اسكى افنديلرى ايمپراطورلرك پايتختلرينك بولونديغى جنوب طرفنه دونه‌رك يره قاپاندى وغايت متين بر صورتده ترك حيات ايتدى . علمى ، عفتى ، امور دولتده‌كى وقوفى حسبيله وفاتنه هركس متأثر اولدى . قرق يدى ياشنده ايدى . قبلاى صوكره سونغ عائله‌سندن اله كچنلرك كافه‌سنى تاتارستانه نقل ايتديردى .

سنه ١٢٨٣

چين تماميله تحت انقياده آلندقدن صوكره قبلاى آرتق جوار مملكتلرك تسخيرندن باشقه برشيله مشغول اولمادى .

پول

سیانتار، قولی Kulie وناصر الدین نامنده کی مسلمان قوماندانلریله برلکده یون نان وپەغو [١] Pegou یه کوندرلدی. بونلر ابتدا موسیو پولك قارایام نامنی ویردیکی بر الکایی تحت انقیاده آلدیلر که بوراسی یون نان اقسامندندر. بوفتوحات خبری هندستانده انتشار ایتدی. پەغو وبنکاله قراللری موغوللرك دها ایلریلره کیرمەلری قورقوسیله بوتون عسکرلرینی طوپلادیلر. بونلر تقریباً آلتمش بیك نفردن وایکی بیك فیلدن ترکب ایدییورلردی. پەغو قرالی موغوللره یاقلاشدی. بونلر اون ایکی بیك سواریدن فضله دکلدیلر. فقط ناصر الدینك [٢] جسارتی نقصانی تلافی ایتدی. بوقوماندان حس ایتدیکی قورقویی صاقلایەرق دشمنه دوغرو یورودی. فیللرك تجاوزندن تحفظ ایچون بر اورمان قربنده قرارکاه قوردی. فیللر بورایه کیرەمزلردی. چونکه اوستلرنده قلەلر واردی. فیللرك حالی موغوللرك بارکیرلرینی اوقدر اورکوتدی که کندیلرینی آغاچلره باغلایەرق پیاده حربی یاپمغه مجبوریت حس ایتدیلر. آتدقلری اوقلرك کثرتی فیللری هزیمته اوغراتدی. بوحیوانلر اورمانه قاچدیلر. بونك اوزرینه موغوللر تکرار بارکیرلرینه بیندیلر وپەغولیلر اوزرینه هجوم ایدەرك غایت قانلی برمحاربەدن صوکره کندیلرینی فراره مجبور ایلدیلر. اورمانه داغیلمش بولونان ایکی یوز فیلی بعض اسیرلرك

[١] چینلیلر بوقطعەیه میەن دیرلر.
[٢] موسیو پول بوکا Nescordim دییور.

یاردیمیله طوتدیلر . اوتاریخدن صوکره بویوک خان، اردولرنده بوحیوانلری قوللانمشدر . بوغلبه نتیجه‌سنده پەغو قطعه‌سنده دها ایلریلره نفوذ ایتدیلر . بوالکانك پایتختی‌ده تحت اطاعته آلندی . هندستانك متعدد الکالری تسخیر ایدیلدی [۱] .

بوغرب مملکتلری قدر شرق‌ده قبلایك نظر دقتندن قاچمایوردی . ژاپون آطه‌لرینی تحت اطاعته آلمایه‌جق اولورسه شان وشرفی تام اولمایه‌جغی فکرنده ایدی . مجلس مشورتنده‌کی الك عاقل کیمسه‌لرك مخالف مطالعه‌لرینه رغماً بوسفره کیریشلمه‌سی ایچون کیتدکجه دها زیاده معندانه برآرزو اظهار ایتدیکی جهتله پك چوق مهمات ایله برلکده بش یوز کمی حاضرلاتدی . ژاپونیاده یاپیله‌جق حرکات عسکریه قوماندانلغنه آتاهایی تعیین ایتدی . بوتون چین ولایتلرندن الدن کلدیکی قدر چوق کمیجی طوپلانماسی ایچون امر ویردی . بوامرلر برچوق صیزلتی‌یی موجب اولدی . قاچان کمیجیلرك هربری بررحیدود کسیلدی . بحریه ضابطلری ده معیتلرنده‌کی کمیجیلرله برابر برر ده کیز حیدودی اولمشلردی . ساحللری یغما ایدییورلر ، تجارتی کسیورلردی . مع مافیه قبلای ، ایکنجی برسفرك تهلکه‌سنی عرض ایدن ناظرلرك فکرلرینه قارشی قولاقلرینی طیقایه‌رق

---

[۱] بوفتوحاتدن بحث ایدن موسیو پول قانژیغو ، آما ، تولومان ، جینغوئی ولایتلرینی ذکر ایدییورکه هپسی پەغو ویونان داخلنده‌در . فقط بوولایتلرك نره‌لری اولدیغنی کسدیرمك مشکلدر .

آتاهایه تسلیحاتی تعجیل ایچون امر ویردی . فقط ایلری کانلرك چیقاردقلری مشکلات ، ایجاب ایدن مهماتك سرعتله تدارك ایدیلمه‌سنه مانع اولدی. حتی کمیجیلر قبلایك اول امرده ژاپونیایه کوندرمك ایسته‌دیکی فوبونزلری ده کیزه آتدیلر . بونلرك دینی ژاپونیاده پك مقبول ایدی . بونزلر مملکتك احوالی حقنده معلومات تدارك ایده‌جکلردی . نهایت بویوك خان، بوتون بو مشکلات قارشیسنده بوطرفده‌کی تصوراتنی ترکه مجبور اولدی . تحت حکمنده‌کی ممالکك حسن اداره‌سیله تکرار مشغول اولمغه باشلایه‌رق ، محاربات ایله محو اولان خلقدن ضابطلرینك پاره آلمالرینه میدان ویرمه‌مك اوزره معاشلرینی آرتیردی. مجرمیتلری تحقق ایدنلری آغیر صورتده جزالاندیردی . فوقیه‌نده ظهور ایدن بر عصیانی حسن صورتله باصدیردی . بوراده بر ضابط ایمپراطور عنوانی طاقنمشدی .

سنه ۱۲۸٤ فقط قبلایك پاره‌یه قارشی بسله‌دیکی فضله محبت ، پاره بولمق ایچون کندیسنه یکی وسائط عرض ایدنلره قارشی بخش ایتدیکی حمایه سراینده ینه نفاق ظهورینه باعث اولدی. احامه‌نك اسکی آدملرندن بری اولان لوشی ژونغ قبلایه وارداتی پك چوق آرتیراجغنی و خلقك تهوین ضرورتنه باعث اوله‌جغنی سویله‌یه‌رك کندی آمال حریصانه‌سنی قبوله اماله ایلدی . بعض ناظرلر لوشی ژونغك بوتصوراتنه قارشی شدتلی لسان قوللاندقلرندن دولایی عزل ایدیلدیلر . بعضیلری کندیلکلرندن استعفالرینی

ویردیلر . لوشی ژونغ قبلایه سویلدیکی سوزلرده برچوق باقیر پاره ضرب ایدەرك خلقه توزیع ایدیلمه‌سنی توصیه ایتدی. خلق بونلری اجنبی امتعه‌سنه ویره‌جکلردی. بوندن ایدیله‌جك استفاده اون قسمه آیریله‌رق یدیسی خزینه‌یه قاله‌جقدی. بوندن باشقه دمیری غایت بهالی صاتان اکابرك الندن دمیر اعمالاتخانه‌لرینك آلنه‌رق بونلرك وارداتیله حبوبات اشترا ایدیلمه‌سنی، ده‌پولرده دولدیرلمسنی، صوکره اوجوز فیئاتله خلقه صاتلماسنی‌ده توصیه ایلدی. شرابدن آلنان ویرکونك تزیید ایدیلمه‌سنی، یالکز بایعلك حقنی اشترا ایدنلرك مسکرات صاتمغه حقلری اولماسنی؛ چینلیلرك بارکیر وقویون مقابلنده موغوللره ایپك، کتن وسائر قماشلر ویرمه‌لرینی؛ حارالره وسوزولره باقمق اوزره موغول عائله‌لری تعیین ایدیله‌رك دری، قیل، بوینوز، سوت، یاپاغی کبی محصولاتدن استفاده‌لر تأمین اولونماسنی‌ده تکلیف ایتدی. بو عائله‌لر حاصل اولان استفاده‌نك آنجق اونده ایکیسنی کندیلرینه آله‌جقلردی.

قبلای بوتون بو اصوللری تصویب ایتدی، موقع اجرایه وضعی ایچون لوشی ژونغه امر ویردی. بوناظر ابتدا احامه‌نك طرفدارلرندن اولوب ارتکابلرندن دولایی وقتیله عزل ایدیلمش، اولان برچوق مأمورلری تکرار خدمت دولته آلدی. بوتون لامالرك رئیسی اولان پاسه‌پانك برادری وخلفی سونغ‌قو لوشی ژونغه مظاهرت ایدییوردی. کندیسنك تصوراتنه

ممانعت ایتمك ایسته‌ین برضابط دایاق جزاسنه محکوم ایدیلدی وبوندن متاثراً وفات ایتدی . سائر برطاقم ضابطان صیزلانمغه باشلاندیلر . قبلایك اوغلی و ولی عهدی بولونان ، بوقبیل بروژه‌لر تکلیف ایدنلرك علیهداری اولان چن‌قین پدرینه شدتلی اعتراضلر درمیان ایتدی . بعض ناظرلرده کندیسنه التحاق ایده‌رك لوشی ژونغی برچوق خصوصاتدن وبالخاصه اون بش میلیوندن فضله اختلاسده بولوندیغندن دولایی اتهام ایتدیلر . کیمسه بوآدمك مدافعه‌سنی درعهده ایتمکه جسارت ایده‌مدی . محکمه‌یه جلب اولوندی واسناد اولونان شیلرك کافه‌سنك صحیح اولدیغی تبین ایدنجه اعدامنه قرار ویریلدی .

سنه ۱۲۸۵ عینی سنه ظرفنده تونغ قینغه عسکر سوق ایدیلدی . اوممکتك قرالنك اوغلی برخیلی موغول اولدیرتمش اولدیغی ایچون بونك انتقامی آلنه‌جقدی . بوسفره قبلایك اوغلی توهوآن مأمور ایدیلدی . قوماندان لی‌هنغ کندیسنك امری آلتنده ایدی . توهوآن ابتدا یون‌نانه ، اورادن تونغ قینغه کیتدی ، اوممکت عساکرینی پریشان ایتدی . فقط یازك شدتلی صیجاقلری ودائمی یاغمورلر اردوسنی هلاك اولمقدن تخلیص ایچون یون‌نانه چکیلمه‌یه اونی مجبور براقدی. اوراده لی‌هنغه زهرلی براوق اصابت ایده‌رك وفاتنه سببیت ویردی . دیکر برموغول جنرالی اولان وتوهوآن اردوسندن اون بش ، یکرمی فرسخ اوزاقده بولونان سوتونك اطرافنی دشمنلر

قوشاتدی. سوتو النده سلاح حرب ایدرکن مقتول دوشدی .
قبلای بو ایکی بویوك قوماندانك وفاتندن متأثر اولدی . عینی
زمانده ، کندیسنك یرینه کچه‌جك اوغلی چن‌قینك ضیاع
ابدیسنی کورمك فلاکتنه‌ده اوغرادی . قرق اوچ یاشنده
اولان بو شهزاده خلقی بختیار ایتمك ایچون دوغمشدی . کندیسنده
هیچ برقصور کوروله‌یوردی . بعض ناظرلرك بویوك خانه
ویردکلری فنا نصیحتلره دائما مخالفت ایتمشدی . فن حربه ،
ادارهٔ دولته ، تاریخه ، ریاضیاته ، قونفوچیوسك آثارینه پك
واقف ایدی. چین وتاتارستان مملکتلرینك احوال طبیعیه‌سنی و
نه کبی خصوصاتده تجارت ایچون مفید اولا بیله‌جکلرینی پك
اعلا بیلیردی . مشهور یائوشو طرفندن تربیه ایدیلمش ،
بوقدر بویوك براستادك حکمیاتنه لایق برشاکر اولمشدی .
کندیسنه نامزد اولان تخته چیقمغه لایق بر شهزاده اولدیغنی
سویله‌مك حقنده کافی ستایش تشکیل ایدر . کندی طبیعتنه
اویغون برزوجه [١] بولمق سعادتنه‌ده نائل اولمشدی .
زوجه‌سی‌ده خلقك خیرینه خدمت ایده‌جك شیلردن باشقه
برایش ایله مشغول اولمازدی . بوندن اوچ اوغلی وبرقاچ
قیزی دنیایه کلمشدر .

سنه ١٢٨٦

قبلای حالا ژاپونیا سفرینه کیریشمکی دوشونیوردی .
ناظرلر بونك لزومسزلغنی ، تهلکه‌سنی ، مصرفنی ایلری‌یه

[١] اسمی قوقوچین ایدی. کنکرات عشیرتنه منسوب ایدی.

سوره‌رك مانع اولمغه چالیشیورلردی . فقط قبلاینی فکرندن
وازکچیرمکه الك چوق سبب اولان‌شی تاتارستانده یکی برعصیان
تهلکه‌سی بولوندیغنه دائر آلدیغی خبر اولمشدر . قایدو ،
اوغرادیغی ضایعاته رغماً ، له آئوتونغ طرفلرنده یکی برفرقه
تشکیلنه موفق اولمشدی . قبلای عینی زمانده چینلیلرك‌ده
آیاقلانماسندن قورقه‌رق اونلرك قلبنی قازانمق ایچون بوتون
ولایتلرده اصحاب علم ومعرفتی، صنایع نفیسه اربابنی آراته‌رق
اونلره مأموریتلر ویردی. فطرتلری اعتباریله صلحپرور و کندیلرینه
عائد کافهٔ خصوصاته پك زیاده مربوط اولان چینلیلر قبلاینك
اکتساب علم ایتمه‌سندن و کندی علملرندن بحث ایلمه‌سندن
پك ممنونیت دویبیورلردی . فقط فوقیه‌ن ولایتنك لیمانلرینه
وبالخاصه تسوئن‌چه‌ئو لیماننه غربدن برچوق سفینه‌لرك کلمه‌سی
قدر کرك کندیلرینك کرك قبلاینك غرورینی اوقشایه‌جق
برشی اولمامشدر . تسوئن چه‌ئو غایت ایی برلیماندی. بورایه پوله
هندستانك تکمیل سفائنی ذخائر کتیرردی . بونلر بویوك
بر بنایرده صاتیلیر، صوکره اورادن دنیانك هرطرفنه وبالخاصه
اسکندریه‌یه نقل اولونوردی . اوزمان واصل اولان کمیلر
مالایاردن ، صوماتره‌دن ، صنم سوماناتدن ، سیلاندن [١] ،
تینغوردن وبصره کورفزینه وارنجه‌یه‌قدر اولان سائر حوالیدن

---

[١] ظنمه قالیرسه چینلیلرك سنقیلی یاخود سینغال دیدکلری
بونلردر ، سیلان سکنه سیدر .

کلیورلردی . قبلای چینلیلرك ذهننده کندیسی ایچون تحصل ایدن حس حرمت وتعظیم قدر بوسفائنك ورودندن تأمین ایتدیکی عظیم منافع مادیه‌دن‌ده پك ممنون ایدی . چینلیلر بو کمیلرك کلدیکی مملکتلری هپ قبلایه خراجکذار کبی تلقی ایدییورلردی . چینلیلر بو تجارت سایه‌سنده آوروپا حقنده بعض معلومات ایدینديلر وبالخاصه فرانقلری تقدیر ایتدیلر . سائر بوتون ملتلری کوزدن محروم عد ایتسدکلری حالده فرانقلرك بر کوزی اولدیغنی تسلیم ایلدیلر . چینلیلرك افکار باطله‌لرینه نظراً یالکز کندیلرینك ایکی کوزی واردی ؛ یعنی کرك علوم وفنونده کرك صنایع نفیسه‌ده کندیلرینی بوتون اقوامه فائق عد ایدرلردی .

مراکشی

تاتارستانده عصیان ظهور ایتمکه باشلامشدی . عاصیلرك مقداری آرتیوردی . قایدو ، جنکیزخانك برادری بلکاتای نسلندن نایانی‌ده کندی طرفنه جلبه موفق اولمش و بوکا تاتارستانده له‌آئوتونغ طرفلرنده بویوك بر سنجاق ویرمشدی . ١٢٨٧
بوراده قوماندان بولونان بایان آز قالدی‌الله‌کچیوردی . قبلای ، نایان ایله قایدونك التحاقلرینه مانع اولمق اوزره قاراقوروم ایله شانغتو آراسنده اخذ موقع ایتمه‌سی ایچون کندیسنه امر ویرمشدی . عینی زمانده بحراً برچوق ارزاق یوللادی . هرطرفدن عسکر طوپلادی وبالذات بوقوتلرك باشنه کچدی . بر مقدار عسکر ایله ایلریله‌مش اولدیغی ایچون ، نایان قرارکاهنی استکشاف

مقصدیله یوز بیك کشی ایله ایلریله‌دی . قبلای بومناسبتله دوشدیکی تهلکه‌یه رغماً هیچ تلاش ایتمدی. علی العجله اردوسنك قسم متباقیسنه خبر کوندردی . بوتون سواریلر درحال آتلره بیندیلر. آرقه‌لرینه برده پیاده نفری آلمشلردی . فقط برپوصویه دوشمکدن قورقان نایان بویوك خانه هجوم ایتمکه جسارت ایده‌مه‌مشدی . قبلایك قوماندانلرندن بری اولانلی تینغ غایت جسور اون کشی ایله عاصینك قرارکاهنه یاقلاشدی وبر سلاح آتدی . برطوپ اولماسندن شبهه ایدیله بیله‌جك بو سلاحك سسی نایانك بوتون عسکرلرینی اوقدر قورقوتدی که بویوك خانك تکمیل اردوسی کندیلرینی تعقیب ایدییور ظن ایده‌رك هپ بردن قاچدیلر . بویوك خانك اردوسی کلیر کلمز هر طرفدن بو عاصیلر اوزرینه هجوم ایتدی. قبلای عساکر خاصه‌سنه وقاپچاق قوتلرینه بالذات قوماندا ایدییوردی. وجودی عسکرلرینه جسارت ویردی . دشمنلر بوزولدیلر ، نایان اسیر دوشدی . نایان ایمپراطور عائله‌سندن اولدیغی وبو عائله‌نك قانی دوکولمك ایسته‌نلمه‌دیکی ایچون قبلای کندیسنی برطوربانك ایچنه قویدیرارق اوراده بوغدیرتدی . بو عاصی ، خرستیانلق ادعاسنده ایدی . بایراقلرنده صلیب اشارتی واردی . اردوسنده برچوق خرستیان بولونیوردی . قبلایك اردوسنده بولونان یهودیلرله محمدیلر بوصورتله خرستیانلغی استحقار وسیله‌سی بولدیلر . فقط قبلای اونلری صوصدیردی ، خرستیانلرك اللهی جنایتی وحقسزلغی

پول

ترویج ایتمه‌دیکنی ، خرستیانلق حقنده حکم ویرمك ایچون اودینه سالك اولانلرك حرکاتنه باقق یا کاش اوله‌جغنی سویلردی . قبلای پکینغه عودت ایدنجه بوتون ضابطلرینه وعسکرلرینه مکافاتلر ویردی . ضابطلرك درجاتی ترفیع ایدیلدی . الك ایلری کانلره بر مهر ویالوحه ویریلدی . بونلرك اوزرنده مختلف حیوانات رسملری محکوك ایدی . حامل اولانلرك رتبه‌سنی ارائه ایدرلردی . بونی کورنجه هرکس اونلرك امرلرینی اجرایه مجبور ایدی . فرضا برنوع قوش رسمی ارائه ایدن مهری حامل اولان کیمسه اوقضانك بوتون میلیس قوتلرینی دعوت ایده‌بیلیردی .

سنه ١٢٨٨ غوبیل

قبلایك اردوسی تونغ قینغده‌ده موفق اولدی . متعدد محاربات قازاندقدن ، چن‌چن [١] شهرینی یغما ایتدکدن صوکره غنائمی حاملاً بون‌نانه عودت ایتدیلر . بوموفقیته رغماً توهوآن ایرته‌سی سنه‌ینه اورایه عودته مجبور اولدی . تونغ قینغ قرالی بوممالکتده بویوك براردو تحشید ایتمشدی . قرال موغوللرك حدوددن کیرمه‌لرینه ممانعت ایتمدی . اونلری مذاکرات ایله اویالادی . بوقدر صیجاق براقلیمده اوزون مدت دورمایه‌جقلرینی امید ایدییوردی . فی‌الحقیقه ، موغول اردوسنده خسته‌لق چیقدی . برچوق ضابط ونفرك وفاتنه سبب اولدی . ایشته اوزمان یون‌نانه دوغرو رجعتلرندن استفاده ایده‌رك اوچ یوز

[١] بوکاچن‌جینغ‌ده دنیر .

بیك کشیلك بر اردو ایله اوزرلرینه هجوم ایتدی . موغوللر مقاومتلرینه رغماً مغلوب اولدیلر . قبلای اوغلی توهوآنی یوننان والیلکندن قالدیردی وسرایه کلمه‌سنی منع ایتدی . مع مافیه تونغ قینغ قرالی بویوك خانه آلتوندن بر هیکل تقدیم ایتدی ویازدیغی مکتوبده موغول اردولرینه بوقدر اوزون برمدت مقاومت کوستردیکندن دولایی تأسفلرده بولوندی .

قبلایك طورونی تیمور له‌آئوتونغ طرفلرنده دها زیاده لطف طالعه مظهر اولمشدی. نایان طرفدارلرندن برقسمی هنوز اورالرده طوتونیورلر [۱] وبوولایت ایله سدکبیره جوار اولان الکالری استیلا تهدیدینی کوستریورلردی . بایان ، قایدونك هاتان ایله التحاقنه دائما مانع اولمشدی . رفاقتنده متعدد قوماندانلر بولونان تیمور اورایه کیرمك امرینی آلدی . عاصیلرله محاربه‌یه طوتوشدی . حرب بوتون کون دوام ایتدی . نتیجه‌ده اردولر بربرلرندن آیرلدیلر . فقط دها قانلی ایکنجی برمصادمه‌ده عاصیلر مغلوب دوشدیلر . عسکرلرندن قسم اعظمی تلف اولدی . صوکره تیمور حسن معامله‌سی ، عفوومرحمتی سایه‌سنده بوتون عشیرتلری دائرهٔ وظیفه‌یه ادخال ایتدی . چینلیلر بو شهزاده‌یی سورلردی . پدری چن قینك فضائلنی اونده‌ده کوریورلر و بوندن دولایی کندیسنی قبلایك وارثی عد ایدییورلردی . مع مافیه عصیان هنوز تسکین ایدیلمه‌مشدی .

[۱] بونلرك رؤساسی تیه‌قو، آیو ، تولوقان ، هاتان و قایدوایدیلر.

تیمورك حركتندن صوكره قایدو قارا قورومك شمالنده‌وشمال غربیسنده بولونان عشیرتلری آیاقلاندیردی . هاتان له‌آنوتونغ داخلنه آقینلر یاپدی . قبلایك طورونی قانمالانك قوماندا‌سی آلتنده بولونان بر مفرزه سلینغا نهری قربنده اسیر ایدیلدی . قبلای اختیارلغنه رغماً عسکری باشنه کچنجه‌عاصیلر چکیلمه‌یی مناسب کوردیلر . بعض موغول جنراللری متعدد عصات قوتلرینی بوزدیلر و قانمالایی قورتاردیلر .

بو سفردن صوكرا قبلای آرتق همان یالکز حکومتنك اداره‌سی ایله مشغول اولدی . شان تونغ داخلنده تسی نینغ چه‌ئودن عینی ولایت داخلنده لین تسینغ چه‌ئویه قدربویوك بر قانال آچمغه تشبث ایتدی .

فقط بو تشبث صوكره‌کی سلاله زماننده اتمام ایدیله‌بیلدی . قبلای وه‌ن نهری ایله اوئه‌ئی نهرلرینك‌ده برلشدیرلمه‌سنی ایسته‌یوردی . پکینغده یکی بر مدرسه یاپدیردی . بونك اداره‌سنی سراینده‌بولونان غربلیلره ویردی . مطبعه ایشلری حقنده مفصل معلومات آلدی . اراضینك زرعی ، ایپك بوجکلرینك بسلنمه‌سی حقنده ویردیکی امرلرك نه صورتله اجرا ایدیلدیکنی تحقیق ایتدیردی . مالابار ساحللرینه وسائر جوار مملکتلره علماسی ، ارباب صنعت وحرفتی ، بحریه وبریه ضابطانی والسنهٔ مختلفه ترجمانلرینی سراینه جلب ایچون مأمورلر کوندردی . او سنه تیبت لامالرینك کتاب عقائدینی آلتون حروفات ایله

سنه ١٢٩٠

سنه
١٢٩١

استنساخ وظیفه‌سنی اکمال ایتدیلر . تاریخ انجمنی اوقتای ایله کیوك دورلرینك تاریخنی نشر ایله‌دی .

قبلای مالیه ایشلرینك اداره‌سنی احامه درجه‌سنده حریص و کوتو بر آدم اولان سانغ‌قویه ویرمشدی . بو ناظرك قبلای نزدنده او درجه نفوذی واردی که کیمسه علیهنده شکایته جسارت ایده‌میوردی . سونغ عائلهٔ ایمپراطوریه‌سندن چائومنغ‌فو دولتك خیر وسلامتی اوغورنده حیاتنی فدا تهلکه‌سنی کوزه آله‌رق ابتدا قبلایك سودیکی چلی‌یه مراجعت ایله سانغ قونك جرملرینی حکمداره عرض ایتمك صیراسی کلمش اولدیغنی سویله‌دی . دیدی که : « هر کسك حقنی ویرن اخلاف بزی ناموسسز عد ایده‌جکدر . ایمپراطورلغك خیر وسلامتی ایمپراطورلغی محو ایدن کیمسه‌یی میدانه چیقارمه‌مزی آمردر . » چلی قبلایك اوده بولونماسندن بالاستفاده سانغ‌قونك حرکاتی حقنده سرد ایدیلن شکایاتدن بحث ایتدی . قبلای بوکا اوقدر قیزدی که کندیسنی بر صورت ظالمانه‌ده ضرب ایتدیردی . یره یاتیریلان ناظرك آغزندن ویوزندن قان کلیوردی . بو حالده استجواب ایدیلدیکی زمان سویلدکلرینی ینه تأییدایدیور ، دولتك خیر وسلامتی ، حکمدارینك شرف وحیثیتی بو یولده ادارهٔ کلامه کندیسنی مجبور ایتدیکنی بیان ایله‌یه‌رك سوزلرینك صحتنی اثبات ایچون اولمکی کوزه آلیوردی . قبلای بو ناظرك کوستردیکی متانتدن صارصیله‌رق وسرایده‌کی دها بعض اکابرك

عینی حرکتی کوسترمکه مهیا اولدقلرینی خبر آله‌رق پوهوچویه سونغ‌قو حقنده تحقیقات یاپماسنی امر ایتدی . پوهوچو غایت دوغرو ، متین وهر دورلو حقسزلغه دشمن بر ذات ایدی . سانغ‌قونك سوء حرکاتی وحیله‌لرینی کشف ایتمکده کجیکمه‌دی . قبلایه ویردیکی راپورده اونك بویوك خانی آلداتدیغنی، دولتده تذبذبه سبب اولدیغنی ، بر چوق معصوملری اولدیردیکنی وبوقدرچوق خیرسز بولونماسنك مسئولیتی اوکا عائد بولوندیغنی بیلدیردی . بو قدر مجرم بر آدمك سرعتله وجودینی ازاله ایتمه‌سی ایچون قبلایه رجالرده بولوندی وکندیسی حیاتده براقیله‌جق اولورسه بر عصیان چیقماسندن قورقولابیله‌جکنی علاوه ایتدی . بونك اوزرینه قبلای دها اول خبردار ایدیلمه‌دیکندن دولایی شکایتده بولوندی . ایمپراطورلق مفتشلری بو فرصتدن استفاده ایده‌رك فنا بر ناظرك انتریقه‌لرینی کندیسنه عرض ایتمك دائما تهلکه‌لی بر حرکت تشکیل ایتمش اولدیغنی آکلاتدیلر . او قدر فنا معامله کورن چلی مأموریتنه اعاده ایدیلدی . سونغ‌قونك سراینه اموالنی تثبیت ایچون کوندرلدی. بو ناظرلرك طرفدارلری حقنده‌ده عینی تحقیقات اجرا اولوندی . هر طرفده غایت عظیم مقدارده مجوهرات وذی قیمت طاشلر بولوندی . سونغ‌قو مأموریتندن عزل ایدیلدی . فقط قبلای سونغ عائلهٔ ایمپراطوریه‌سنك مزارلرینی یغما ایتمش اولان برلامایه قارشی بو قدر شدتلی داورانمادی .

محلی وقعه‌ده‌کی ضابطانه بوحرکت او قدر فنا کورونمشدی که لامانك اموالنی مصادره ، کندیسنی اعدامه محکوم ایتمشلردی . فقط بولامانك سرایده حائز اولدیغی نفوذ عظیم کندیسنی قورتاردی . قبلای لامایی تخلیه ایتدیردی . حتی اموالنك بیوك بر قسمنك اعاده‌سی ایچون امر ویردی . چینلیلر بویوك خانك بوضعفنی عفو ایتمدیلر . ایمپراطورلقده فائده‌سز کیمسه‌لر کبی تلقی ایتدکلری لامالری بوقدر قوتله حمایه ایتدیکندن دولایی کندیسنی تقبیح ایتمکدن خالی قالمازلر .

ناظرلر، بویوك خانك خارجده احراز فتوحات ایچون بسله‌دیکی شدید آرزولره قارشی دورمق مجبوریتنده‌ده قالدیلر . قبلای فوقیه‌ن ولایتنك شرقنده لیه‌ئوقیه‌ئو تسمیه ایدیلن آطه‌لر حقنده ایشیتدیکی سوزلره باقه‌رق اورایه بر دونانما کوندرمك وآطه‌لری ضبط ایتمك فکرینه‌دوشمشدی . فقط ناظرلرینك مطالعه‌سنی قبوله مجبور اولدی . مع مافیه بو آطه‌لر حقنده استکشافات یاپدیرمق ایچون بویوك مصارف اختیارندن کری دورمادی . تونغ قینغ سفریله الآن مشغولدی . اوراسنی فتح ایتمك نیتنده ایدی . دولت ایچون بوقدر ضررلی بر شکل آلمش اولان بر حربه دوام ایتمه‌مسی کندیسنه توصیه ایدیلدی و تونغ قینغ قرالنی عرض انقیاده سوق ایتمك یوللری کوستریلدی . بونك اوزرینه بوتون بوتصوراتدن

واز کچه‌رك یکی اغتشاشات تهلکه‌سی آلتنده کورونن تاتارستانی تسکین چاره‌لرینی دوشونمکه باشلادی .

سنه ١٢٩٢

ایرته‌سی سنه‌نك ایلك کونلری بر بایرام ایدی . قبلایك سرایی بوتون حشمت و دبدبه‌سیله کندیسنی کوستره‌جکدی . فقط او کون بر کسوف وقوعه کله‌جکنك اخبار ایدیلمه‌سی بوتون شنلکلری تعلیق ایتدیردی . چینلیلرك کسوفی وعمومیتله بوتون حادثات سماویه‌یی بویوك فلاکتلرك علامتی کبی تلقی ایتدکلری معلومدر . بایرام کونی تبریکات اجراسی منع ایدیلدی . ناظرلر ایمپراطوری خط حرکتنی تدقیق ایده‌رك جناب حقك لطفنی جلب ایچون تصحیح قصور ایلمکه تشویق ایتدیلر . کسوف اثناسنده بوتون سرای بویوك خوف واندیشه ایچنده قالدی . بر کسوف ، بر قویروقلی ییلدیز یاخود بونلره مشابه سائر حادثات مناسبتیله القا ایدیلن بو قورقولرده اعتقادات باطله قدر سیاستك‌ده اجرای تأثیر ایتمه‌سی پك محتملدر . علم هیئته پك واقف اولان چینلیلر بو حادثاتك ترتیب طبیعیٔ حادثات آراسنده بولوندیغنی بیلیرلر . چونکه نه وقت وقوعه کله‌جکنی اولدن بالحساب تعیین ایتمکده‌درلر . فقط حکمداره تعقیب ایتدیکی خط حرکتده غضب الهی‌یی دعوت ایدن وتصحیح ایدیلمزسه احتمالکه بویوك فلاکتلره سببیت ویره‌جك اولان بعض جهتلر بولوندیغنی عرض ایتمك ایچون بو حادثه‌لر ایی بر وسیله

تشکیل ایدر . بو ، قدیم بر فائده‌لی عادتدرکه چینلیلر هیچ برزمان اوندن واز کچمه‌مشلردر . بو نقطه‌ده عقل سلیمه اعتقادات باطله‌یی ترجیح ایتمشلردر .

تاتارستانده دائما بعض عصات فرقه‌لری واردی که بو جسیم الکالری قبلایك تحت حکمندن چیقارمغه چالیشیورلردی . منکلی تیمور ایله قایدو ینه براردو باشنده میدانه چیقمشلردی . فقط بو الکاده‌کی قوتلرك قوماندانی اولان بایان اونلرك حرکاتنی کوزدن قاچیرمایوردی . قاراقوروم شهرینی محافظه ایتمك ایستر کبی اورایه چکیلمشدی . مقصدی دشمنلری غافل آولامق ایچون مناسب برفرصت کوزتله‌مکدی . فی‌الحقیقه اونلری آکسزین باصدی . منکلی تیمورك قرارکاهنی یغما ایتدی ، اردوسنك قسم اعظمنی قلیچدن کچیردی .

چینلیلر قبلایك اجنبی مملکتلرینه قارشی یاپمق ایسته‌دیکی تجاوزاته نه قدر ممانعت کوسترمشلرسه بورنه‌ئو آطه‌سی اولمق ملحوظ اولان قوآ آطه‌سنه قارشی بر حربه کیریشمه‌سنه او قدر طرفدارلق ومسارعت اثری ابراز ایتمشلردی . اسمنی اجنبی قوملرینه طانتمق خصوصنده بویوك بر حرص بسله‌ین قبلای چینه مملکتلرینك نوادر محصولات واشیاسنی کتیرمکه سوق ایچون مختلف هند قراللرینه صیق صیق ضابطلر کوندرمشدی . بو تجارتدن غایت کار ایدن هندلیلر فوقیه‌ن لیمانلرینه پك چوق کلیرلردی . قبلایك قوآ ئوآ قرالنه

كوندرديكى ناظرلرندن منغ‌ڤى كيتديكى يرده حقارته اوغرادى . يوزينه بر خيرسز كبى صيجاق تمغا اورديلر . بوتحقير بوتون چينليلرى قيزديردى . انتقام آلماسى ايچون قبلايه يالوارديلر . على العجله بيك حرب و نقليه كميسى طوپلاندى . بونلره اوتوز بيك عسكر اركاب ايتديلر . كميجيلرك مقدارى بو حسابدن خارجدر . بر سنه‌لكده ذخيره تحميل اولوندى . شه‌پى باش قوماندان ، قائو هينغ عساكر بريه قوماندانى ، ايغور الكاسندن اولان يه‌هه‌ميش‌ده عساكر بحريه قوماندانى تعيين ايديلدى . دونانما تونغ قينغ وقوشينشين ساحللرندن يورويه‌رك بويوك ده‌كيزه كيردى و آلتمش سكز كون يولجيلقدن سنه ١٢٩٣
صوكره [١] عسكرلرى قوآئوآ آطه‌سنه چيقاردى . مملكتك قرالى [٢] درحال چينليلره تسليم اوله‌رق اونلرى آلداتمق واولديرمك فكريله بويوك هديه‌لر ويردى . صوكره چينليلرى قولانغ نامنده جوار برمملكتده حرب ايتمكه تشويق ايله‌دى . بورانك قرالى كنديسنك دشمنى ايدى . برطرفدن‌ده چين اردوسنى اتلاف ايچون كيزليجه بوتون تدابيرى اتخاذ ايتدى . اونك مطالعه‌سى موجبنجه دونانمانك محافظه‌سى ايچون برمقدار ضابطان براقلدى . قواى بريه ايله قولانغ الكاسنك پايتختى اوزرينه يوروندى . اوراده يوز بيك كشيلك براردويه

---

[١] دونانما تسوئن چه‌ئو ليماننددن حركت ايتمشدى .

[٢] اسمى توآن پى‌تويه‌در .

مصادف اولدیلر . طلوع شمسدن زواله قدر حرب دوام ایتدی . کوستردکاری بومقاومته رغماً بواردومغلوب ایدیلد . قرال چینلیلره تسلیم اولدی . اونلرده کندیسنی بوتون عائله ـ سیله برلکده أولدیردیلر . صوکره ، قوآئوآ قرالی ویردیکی سوزلرك هیچ برینی طوتمق ایستهمیهرك چینلیلره ده کیز یولنی کسهجك صورتده حرکت ایتدی . اوتوز فرسخلك مسافهده متمادی هجوملرله کندیلرینی ازعاج ایلهیهرك تقریباً اوچ بیك کشیلرینی أولدیردی. چینلیلر جسارتلری سایهسنده بوتهلکهدن قورتولهرق عظیم غنائم ایله تکرار کمیلرینه بیندیلر . قبلای اوامرینی تطبیق ایتمهدکارندن وقوآئوآ قرالنی قاچیرد ـ قلرندن دولایی قوماندانلرینی تقبیح ایتدی . قوماندانلرك املاکنك ثلثانی مصادره ایدیلدی. فقط غایت ایی بررضابط اولدقلری و اجنبی حکمدارلره یاپهجقلری تجاوزاتك ، نهقدر اوزاقده اولسهلرده انتقامی آلنهبیلهجکی اثبات ایدلدیکی جهتله قصورلری عفو اولوندی .

تاتارستانده غایت بویوك خدمتلر ایفا ایتمش اولان بایان سرایده بعض اکابرك حسدلری یوزندن عینی نکبته آز قالدی اوغرایهجقدی . بونلر بوقوماندانی اردونك باشنده اوقدر اوزون مدت براقمهنك پك تهلکهلی اولدیغنی قبلایه عرض ایتدیلر ، حتی قایدوایله کیزلیجه مناسباتی اولدیغنی سویلهیهجك درجهیه واردیلر . قبلای بوسوزلرك اسبابنی آکلایهرق ،

ابتدا اینانمش کبی کوروندی ، طورونی تیمورك قایدویه هجوم ایتمك اوزره تاتارستانه کیتمه‌سی امرینی ویردی . بایانك وظیفه‌سنی‌ده یوسی‌تەمور Yusitemour ه ویردی . بایان سرعت ممکنه ایله تاتونغ قویه کلمك امرینی آلدی . تیمور ایله یکی قوماندان بایانك معصومیتنه امین اولدقلری جهتله قرارکاهنه کیتمك خصوصنده استعجال کوسترمدیلر وقایدو اوزرنده برمظفریت قازانماسی ایچون کندیسنه وقت براقدیلر . تیمور بومحاربه‌دن صوکره واصل اولدی وحامل اولدیغی ا لری اردویه اعلان ایتدی . بوتون ضابطان غیر ممنون اولدیلر و بك مربوط اولدقلری بایان ایچون اندیشه‌یه دوشدیلر . آنجق بویوك خانك اوغلنك کندیسنی سفره‌سنه آلدیغنی کوردکلری زمان مستریح اولدیلر . بایان ، حرکت ایده‌جکی صیراده ، بعض تعلیمات ایسته‌ین تیموره‌شوسوزلری سویله‌دی: « شهزادهم ، نه‌شرابی سویکز ، نه‌قادینلری . بویله یاپارسه‌کز هر ایشه موفق اولورسکز. » صوکره بایان تاتونغ‌قویه کیتدی. اوراده سرایه کیتمك امری بولدی . سرایه واصل اولدیغی زمان قبلای کندیسنه عساکر خاصه‌سنك وتاتو ایله شانغ‌تو جوارلرنده بولونان بوتون قوتلرك باش قوماندانلغنی ویردی وبوصورتله بایانك تکمیل دشمنلرینی محجوب ایتدی .

قبلای شانغ‌تویی ترك ایله پکینغه یاخود نام دیکرله‌تاتویه

كلدی . اوراده برقویروقلی ییلدیزك كورونمه‌سی [١] سرای ارکاننه حزن ودهشت ویردی . قبلای ناظری پوهوچویه بوحادثه‌نك دلالت ایتدیکی غضب الهی‌یی نه‌صورتله تسکین ایده‌بیله‌جکنی صوردی. ناظر کیجه‌یی قبلایك یاننده کچیردی. کندیسنه اسکی چین کتابلرینك متعدد فقره‌لرینی اوقودی . بونلرده حکمدارلرك اوامر الهیه‌یی نه‌قدر حرمتکارانه تلقی ایتمه‌لری لازم کله‌جکی کوستریلیوردی . کذلك ناظر تاریخ قدیمدن بعض مثاللر ذکر ایده‌رك برحکمدارك آنجق فضیلتکارانه حرکت ایتمه‌سی وقویروقلی ییلدیزلر کوروندیکی ، کسوفلر ، زلزله‌لر وقوعه کلدیکی زمان خطالرینی تصحیح وتبعه‌سنی حسن اداره‌یه چالیشمه‌سی لازم کله‌جکنی آکلاتدی .

سنه ١٢٩٤ برآز صوکره قبلای خسته‌لاندی وسکسان یاشنده اولدیغی حالده وفات ایتدی [٢] . چینلیلر اعتقادات باطله‌یه پك فضله مربوط اولدیغندن ، لامالره پك مفرط برحرمت کوستردیکندن ، قادینلری وپاره‌یی پك چوق سودیکندن ، ژاپون وتونغ قینغ سفرلرنده بویوك تلفاته سببیت ویرن فتوحاته حریص بولوندیغندن ، عربلیلره پك چوق نفوذبخش ایتدیکندن دولایی کندیسنی مؤاخذه ایدرلر . فقط موغوللر وعمومیتله بوتون اجنبیلر کندیسنی دنیانك اك بویوك برحکمداری

[١] اونجی شهر قمریده .

[٢] برنجی شهر قمریده .

صورتنده تلقی ایتمکده درلر . قبلایك بویوك مزیاتی اولدیغی انکار ایدیله‌مز . عالم ایدی ، ارباب علم وادبك محبی ایدی . جسور وعالیجناب ایدی. واقعا پاره‌یی بر آز فضله سومشسه‌ده بونی ایمپراطورلغك شرفنی وتبعه‌سنك استراحتنی تأمین غایه‌سنی تعقیب ایدن بعض پروژه‌لر اوغورنده صرف ایدییوردی . ایشته بوندن دولایی نامنی لایموت قیلمشدر. چینك هرطرفنده شهرلر آراسنده مواصله‌یی تأمین مقصدیله قناللر قازدیرمشدر. شمالده ٥٥ عرض درجه‌سنه وجنوبده قوشیشنده ١٦،١٥ درجه‌یه قدر ریاضیون کوندره‌رك تدقیقات یاپدیرمشدر. چینك، تونغ قینغك ، قوره‌نك وتاتارستانده متعدد مواقعك قطبدن ارتفاعلرینی حساب ایتدیرمشدر. قبلای آلات ریاضیه انشاسی، اسکی کتابلرك تحریسی، هندستانك وسائر غرب مملکتلرینك اك ماهر علمالرینك چینه جلبی ، اك ایی کتابلرك موغولجه‌یه ترجمه‌سی، مبانئ عمومیه انشاسی ، کتبخانه‌لر تشکیلی ، سفائن انشاسی، تجارتك تأمین ترقیسی ایچون مبالغ عظیمه صرف ایلمشدر. قبلای هرسنه محصولاتك حالنی صورار دی. حاصلات مبذول اولمادیغی زمان عظیم ذخیره‌دپولرینی آچه‌رق خلقی بسلر وتحملق داغیتیردی . ایشته قبلای چین ایمپراطورلغنه و کندی عائله‌سنه منسوب شهزاده‌لره قارشی آچدیغی بویوك محاربات آراسنده بونلرله مشغول اولوردی [١] . دولتنك حدودلری تونغ قینغ وقوشیشندن

[١] متعدد قادینلرله أولنمشدی . ایچلرندن بشی ایمپراطوریچه

بحر منجمد شمالی‌یه‌دوغرو سیبریا ایچریلرینه قدر کیدییوردی ؛ ایرانده وولغا طرفلرنده حکمران اولان موغول حکمدارلری کندیسنه تابع ایدیلر . فقط اصل حکومتی چین ایله چین تاتارستانندن ترکب ایدییوردی . سائر ولایتلر یا کندیسنی بر متبوع معظم کبی تلقی ایدن افراد عائله‌سندن بعض شهزاده‌لره تابع ایدیلر یاخود کندیسنه خراج ویرن قراللرینك تحت اداره‌سنده بولونیورلردی .

بو بویوك حکمدارك وفاتندن صوکره بایان برنجی ناظر واردولر باش قوماندانی صفتیله ، اغتشاشاته مانع اولمق اوزره امرلر ویردی . چن قینك اوغلی شهزاده تیموری قبلایك وصیتی موجبنجه بویوك خان اعلان ایدیلمك اوزره سرایه کلمه‌سی ایچون کیفیتدن خبردار ایتدی . شانغ قوده اجتماع ایدیلدی[۱] . متوفا ایمپراطورك اوامرینه رغماً بوراده بعض اکابر بویوك خان عنوانی تیموردن باشقه برینه ویرمکه متمایل کورونیورلردی . بایان ایله دها سائر بعض قوماندانلر بو فکره مخالفت ایتدیلر ، تیموردن باشقه بر حکمدار طانیمایه‌جقلرینی سویله‌یه‌رك اللرینی

عنوانی طاشیردی . بونلردن اون چوجوغی اولدی : ۱ ـ توشی ، اك بویوك اوغلیدر . ذریتسز وفات ایتدی ؛ ۲ ـ چن قین ، ولی عهد اولمشدر ؛ ۳ ـ مانغ قولا ، شنسی ، سه‌چوئن وتیبت والیسی ؛ ٤ ـ غانتانپو هوآ ؛ ٥ ـ نانموهان ؛ ٦ ـ اوقوچه ؛ ۷ ـ غایاچه ؛ ۸ ـ غائولوچه ؛ ۹ ـ قوتوچو ؛ ۱۰ ـ توهوآن .

[۱] دردنجی شهر قمریده .

قیلیجلرینه کوتوردیلر . بوتون چینلیلرك آرزوسی ده بو ایدی .
تیمورك بویوك قاردشی اولان قانمالا تیموره ایلمك رأیی ویرمشدر .
دیکرلری ده اوکا امتثال ایتدیلر . بونك اوزرینه بوتون اکابر
معتاد اولدیغی وجهله دیز چوکدیلر وتیموری بویوك خان اعلان
ایله دیلر [۱] . بو خبر بوتون ایمپراطورلقده اعلان ایدیلدی .
بر عفو عمومی بخش اولوندی .

تیمورخان دورسلطنتنه باشلارکن پدری چن قینه ایمپراطور
ووالده سنه ایمپراطوریچه عنوانی ویردی . چن قین ایله قبلای
نامنه آبده لر یاپدیردی . عائله سنه منسوب پرنسلره ، پرنسسلره ،
قوماندانلره ، حاکملره و عمومیتله بوتون ضابطلره لازم کلن
مبالغی تسویه ایتدیردی . بویوك برادری قانمالایی تاتارستانده
کندیسنك وکیلی نصب ایتدی . اوراده قایدونك تشبثاتنه
قارشی قویمق اوزره قوماندانلر تعیین ایله دی . ولایتلرك
آسایش وامنیتنی تأمین مقصدیله اردولرك اداره سنی اك ماهر
قوماندانلره یعنی بایانه ، بوسی ته موره ، یوئه چه چاره وتوتوهایه
ویردی . قبلایك تاریخنی اتمام ایتدیردی . تونغ قینغ قرالی ایله
صلح یاپدی . قوآئوآ ایله محاربه دن دولایی منقطع اولان هندستان
ایله مناسبات تجاریه یی اعاده وتأسیس ایتدی . بایان یکی افندیسنك
اعتمادندن اوزون مدت مستفید اولامادی . اللی دوقوز یاشنده ،
چینده وتاتارستانده یتیشمش اك بویوك آدملردن بری شهرتی

[۱] چینلیلر کندیسنه چینغ تسونغ دیرلر .

براقه‌رق ، ترك حيات ايتدی . هر كس كنديسنك وفاتندن
تأسفلر كوستردی . بايان چينليلرك پك بويوك ستايشلرينه اثبات
لياقت ايتمشدر . تيمورخان عسكرلره ميائوتسه‌لره كوز آچديرمامق
شرطيله چينك جنوب ولايتلرنده اراضی توزيع ايتدی .
ميائوتسه‌لر داغلره چكيلمش ، تماميله مستقل بر قوم ايديلر .
لسانلری ، قانونلری ، اصول وعادتلری چينليلر ككندن تماميله
فرقلی ايدی . او صيراده بوتون ايمپراطورلقده ظهور ايدن
بويوك بر قيطلق علو جنابنی اظهار ايچون تيموره بر وسيله تشكيل
ايتدی . بوتون فقرايه پك چوق احسانلرده بولوندی . عمومی
دپولرده‌كی مدخراتی بر صورت صحيحه‌ده تدقيق ايله‌دی .
مأموريتلرك پاره ايله صاتلماسنه مانع اولديغی كبی بالعموم
سنه
١٢٩٦ محكوملر حقنده‌ده معلومات آلمق ايسته‌دی . مقصدی اكابرك
ولايتلرده تبعه‌لرينی اولديرمك اقتدارينه مانع اولمقدی . بويوك
خانك افراد خلقه قارشی كوستردیكی اعتنا وشفقت اونی والده‌سی
ايمپراطوريچه‌يه ياپمق ايستديكی بر سياحتدن واز كچمه‌سنی رجايه
١٢٩٧ سوق ايله‌دی . ايمپراطوريچه شانسی داخلنده ئوتای داغنده
ياپديرمش اولديغی بر فو معبدينی زيارته كيده‌جكدی . بو
سياحت ايسه خلق ايچون راحتسزلغی موجب اولاجقدی .
تيمور قلباً بونك عليهنده بولنمقله برابر والده‌سنه قارشی بسله‌ديكی
حرمت آچيقجه سويله‌مسنه مانع اوليوردی . ايمپراطوريچه‌ده
عينی صورتله خلقی سوديكی ومعاونتده بولنمق اوزره صيق

صیق خلقت احوالندن خبر صوردیغی ایچون ایلری کلن چینلیلر کندیسنه بلیغ بر عرضحال تقدیم ایتدیلر . بونده خلقه قارشی کوستردیکی مرحمت وعلوجنابی مدح ایتدکدن صوکره بو معبدك انشاسی اوغورنده خراب اولان ویاترك حیات ایدن کیمسه‌لرك مقدارینی مبالغه‌لی بر صورتده آکلاتدیلر وسیاحتی یوزندن بهچه‌لی ، شانسی ولایتلرنده بر چوق کشینك نه قدر مصائبه کرفتار اوله‌جغنی تصویر ایتدیلر ،فو مذهبی علیهنده بولوندیلر . ایمپراطوریچه اوغلنك بو سیاحتی تصویب ایته‌دیکنی خبر آلنجه تصورندن واز کچدی و آرتق بقیهٔ حیاتنی مدتجه بویوك خانی تبعه‌سنك حرمت ومحبتنه لایق بر حاله کلمکه تشویق ایتمکدن باشقه بر شی یاپمادی .

قایدونك آقینلرینه دائما معروض بولونان تاتارستان تیمورك نظر دقتنی جلب ایتدی . اوراده‌کی اردولرك قوماندانی بولونان قاپچاقلر رئیسی توتوها او صیراده ترك حیات ایده‌رك [۱] چوهانغور Tchohangour [جهانکیر ؟] اسمنده بر اولاد براقشدی . چوهانغور پدرینك قومانداسی آلتنده عسکرلك ایده‌رك تمیز ایتمشدی . پدری قدر بویوك بر قوماندانی . ایشته تیمور تاتارستانه اونی کوندردی . چوهانغور عاصیلری ١٢٩٨
دها زیاده شماله دوغرو چکیلمکه مجبور ایتدی . ایرته‌سی سنه ایرتیش نهری قربنده بویوك بر مظفریت قازاندی .

---

[۱] ١٢٩٥ سنه‌سنده .

سنه
۱۲۹۹ تیمور خان ، خلقك اوغرادیغی زیانی ، عسكرلرك یاپدیغی
خساراتی ، بوتون عائلەلرك ، حتی تارلالرینی اكەمیەجك حالە
كلمش كویلیلرك بیلە حقیقی وضعیتلرینی تدقیق ایچون ولایاتە
مأمورلر كوندرمكلە تبعەسنك حرمت ومحبتنی قازاندی .
فقرانك ، خستەلرك ، اختیار ضابطانك ترفیه احوالنی تأمین
ایتدی . بعض موغوللرك توصیه ایتدكلری كبی ژاپونیا ایلە
حربە كیریشمك ایستەمدی . فضیحتی اورتەدن قالدیرمقدن وخلقی
مسعود ایتمكدن باشقە بر شیئە اهمیت ویرمدی . كندیسنی
یالكز ژاپونیایە سفیر صفتیلە بر بونز كوندردیكندن دولایی
مؤاخذە ایدیورلر . چونكە چینلیلر حكمدارلرینك اجنبی
سرایلرینە كوندرەجكلری كیمسەلرك عنوان صاحبی اولمالرینی ،
دبدبە واحتشاملرینی ، وقار وجدیتلری ، ایمپراطورە لایق بر
طور عظمتلری ایلە ایمپراطورلغە شرف ویرملرینی ایسترلر .
ریاضیە انجمنی بوتاریخدە ایمپراطورك بر مؤاخذەسنەاو نمرادی .
بر كسوف وقوعە كلەجكنی خبرویردیكی حالدە كسوف اولمامشدی .
بعض مداهنلر انجمنی معذور كوسترمك ایچون بویوك خانە
جناب حقك كندیسنە بر اثر توجە اولمق اوزرە شمسك
حركاتنی تعدیل ایتدیكنی سویلەدیلر . تیمور بونلرك سوزینە
اینانمادی وریاضیە انجمننە بعدما دها متبصر بولونماسنی امر ایتدی .
۱۳۰۰ تیمور خان ممالك اجنبیەدە حرب ایتمك علیهندە بولنمقلە
برابر ، چینلیلردن باشقە هر هانكی بر ملت نزدندە اولسە پك

اهمیتسز کوروله‌جك برسببدن دولابی قوماندانلرندن بعضیلرینك توصیه‌سی اوزرینه بو قبیل بر حربه سوروکانمکدن کندیسنی منع ایده‌مدی . تقویملرینه غایت مربوط اولان چینلیلر بنکاله ایله یون‌نان آراسنده بر مملکت اولان پاپه‌سیفو Papesifou اهالیسنك چین سنه‌لری شکلنی قبول ایتمه‌لرینی ایسته‌یورلردی. بر ناظر [١] بو مسئله‌یی غایت جدی عد ایتدی . بر اردو قوماندانی اورایه عسکر سوق ایتمك لزومنده اصرار کوستردی. بونك اوزرینه ، عاقلانه مطالعاته رغماً ، حربه کیریشلمه‌سی تقرر ایتدی . هندستانك بو قسمنه یکرمی بیك کشیلك براردو ایله کیتمکه لیه‌ئوچن مأمور ایدیلدی . کوندریلن عسکر اوراده سفالتدن همان کاملاً تلف اولدی . حدودلرده هم جوار اولان قوملردن چوغی سلاحه صاریلدیلر وایمپراطورلق داخلنه آقینلر یاپدیلر . بوتون هوقوآنغ ، سه‌چوئن ، شنسی ، یون نان عسکرلرینی سوق ایتمك مجبوریتی حاصل اولدی . برتقویمی قبول ایتدیرمك غروری برقاچ سنه سورن ویك چوق کشینك وفاتنه باعث اولان بر حربه سبب تشکیل ایتدی . بویوك مشکلاتدن صوکره پاپه‌سیفو اقوامنی تحت انقیاده آلمق قابل اولدی . تیمور خان بویله بر ایشه لزومسز یره کیریشلدیکندن دولایی حس ایتدیکی المی اظهاردن منع نفس ایده‌مدی . بر ناظر بو فرصتدن استفاده ایله قبلایك ژاپونیا ، تونغ قینغ

---

[١] اسمی ئوآن‌تسه‌در .

وقوآئوآ سفرلری ایچون اختیار ایتدیکی بی‌فائده واو نسبتده عظیم مصارفی ایضاح ایده‌رك بو یکی حربك سببی اولان لیه‌ئوشنك اعدامه مستحق اولدیغنی سویله‌دی . تیمور موافقت کوستردی. قوماندانك باشی کسیلدی . عینی زمانده باشقه بر حربه دها کیریشیلدی . بوده دها ایی بر نتیجه ویرمدی . په‌غو قرالی او صیراده قوماندانلرندن بری طرفندن قتل ایدیلمش ، اوغلی پکینغه قاچه‌رق بویوك خاندن معاونت رجا ایله‌مشدی . په‌غو قراللغی ایمپراطورلغك خراجکذاری اولدیغی ایچون تیمور قوماندان سوئه‌چائوری عاصی‌یی تنکیله یوللادی . فقط بو قوماندان مغلوب ویون‌نانه عودته مجبور اولدی واوراده هر شیئك تسکین ایدیلمش اولدیغنی اعلان ایتدی . صوکره‌دن خبر آلندی که کندیسنك ضابطلرندن بعضیلرینی عاصی پاره قوتی ایله جلب ایتمشدی . بونلرك باشی کسیلدی . سوئه‌چائورك رتبه‌سی رفع، اموالی مصادره ایدیلدی . بو تاریخده تیمور پوهوچو نامنده‌اك ایی بر ناظرینی غائب ایتدی . بو ناظر غایت فقر ایچنده‌وفات ایتمش واوغللرینه ناموس وعفت ایله عمومه محبتدن باشقه بر میراث براقامشدی . بویوك موقعلر احراز ایتمش اولمقله برابر پاره‌یه مجلوب اولماماسی ثروت طوپلاماسنه مانع اولمشدی . زوجه‌سی النك ایشیله عائله‌سنی بسله‌یوردی .

سنه ١٣٠١ بو حکمدارك زمان سلطنتنده تاتارستان محاربه‌سندن باشقه همان هیچ بر محاربه وقوعه کلمه‌دی . تاتارستانده قایدو قبلایك

کندی الندن غصب ایتدیکنی ادعا ایتدیکی ایمپراطورلغی استرداد ایتمك ایچون اوتوزسنه‌دن بری اوغراشیوردی . تیموراورادە دائما بویوك بر اردو بولوندیرمغه مجبور اولیوردی . الك ماهر قوماندانلرك ادارەسی آلتنده فن حربه کسب وقوف ایتمەسی ایچون تاتارستانه کوندردیکی یکنی قایشان ، مختلف محللرە داغیلمش اولان بش بویوك فرقه عسکری طوپلادی ، قارا قوروم ایله تامیر نهری آراسنده عاصیلرله متعدد قانلی مصادماته کیریشدی . قایدو بوتون اردوسنی غائب ایتدکدن صوکره کدردن اولدی . تهلکەلی صورتده مجروح دوشن قوآئوآ عرض انقیاد طریقنی التزام ایتدی . بو صورتله بو اوزون حربه نهایت ویردی .

سنه

تیمورك دور سلطنتنی نهایته ایردیرن وقایع پك آزدر . ١٣٠٢
بویوك برادری قاتملا وفات ایتدی . کندیسی‌دە تهلکەلی صورتده خستەلاندی . حال نقاهتده کیردیکی زمان بویوك احسانلرده بولوندی و بر عفو عمومی اعلان ١٣٠٣
ایتدی . بر کسوفی تعیین ایدەمەمش اولان ریاضیات انجمنندن بعض کیمسەلری موقعلرندن چیقاردی . پکینغدە قونفوچیوسك خاطرەسی ایچون محتشم بر سرای یاپدیردی . قطب‌الدین [١] نامنده ریاضیوندن برینی ناظر تعیین ایتدی . جنکیز خانك زمان حکومتندن بری مسلمانلر چینده غایت

[١] چینلیلر کندیسنه اوتوبوتینغ دیرلر .

نفوذ وقوت صاحبی ایدیلر . مسلمانلردن اردو قوماندانلری ، فرقه‌لر ، تجار رئیسلری ، بوتون محاکم ومجالسده وبالخاصه ریاضیه انجمننده اعضالر ، دوقتورلر وحتی ناظرلر وار ایدی. تیمور ولایت احوالنی وخلقك درجهٔ سفالتنی یکیدن تفتیش ایتدیردی . پاره‌سزلق یاخود حمایه‌سزلك یوزندن بر کوشه‌ده قالان ارباب اقتداری آرادی . بویوك دپولر وچولده‌قان‌چه‌ئو ایله شاچه‌ئو طرفلرنده عسکرك اوتورماسی ایچون قیشله‌لر یاپدیردی . بوده تاتارستان طرفندن وقوعه کله‌جك بر استیلا قورقوسنه مبنی ایدی . فقط تیمور خانك دوغرولغی، مرحمتی، علوجنابی بوولایتلری هر شیدن زیاده محافظه‌یه خادم اولدی . متباقی عصات اوزون وثمره‌سز بر حربدن یورولمش اولدقلری ایچون تیموره بیعت ایتدیلر. قایدونك بویوك اوغلی چاپار، تیمورك مرحمتنه دخالت ایده‌رك عفوینی استرحام ایتدی. بوصورتله تیمور بوتون تاتارستانك کندی ایمپراطورلغنه التحاقنی کوردی . بو بویوك حادثه‌نك حصولنه‌الك چوق یاردیم ایتمش اولان قوماندانلرینه مکافاتلر ویردی . بالخاصه چوهانغور ایمپراطوردن آلتون بر مهر ایله مجوهراته وخلعتلره نائل اولدی . صوکره بویوك خانه جنکیز خان ایله منکویه قدر خلفلرینك هپ برآراده برتاریخی عرض ایدیلدی . سما عبادتی ایچون مستعمل اولان اسکی آیینلره توفیقاً یکی بر مراسم اصولی یاپلدی. برقاچ سنه‌صوکره

سنه ١٣٠٥

سنه ١٣٠٧

بو بويوك حكمدار قرق ايكي ياشنده اولديغي حالده وفات ايتدي [١] . تاتارستان عاصيلرينه قارشي محاربه‌ده اتخاذ ايتديكي عاقلانه خط حركت ، قوماندانلريني وناظرلريني انتخابده كوستر ديكي اصابت ، سرايلرده پك كثير الوقوع اولان فضيحتلره قارشي كوستر ديكي نفرت ، خلقك آلامني تخفيف ايچون ابذال ايتديكي خارق العاده اهتمام دولاييسيله چينليلر كنديسني بر حكمدار كامل ديه تلقي ايتمشلردر [٢] .

تيمور اركك اولاد براقامش اولديغي ايچون اكابر ملت برادري ترمه‌پيلايك [٣] اوغلي قايشاني تخته چيقارمغي دوشونديلر . قايشان [٤] اوزمان تاتارستانده قوماندان ايدي وبو بويوك بر عسكر شهرتي قازانمشدي . فقط ، قايشانك والده‌سني نفي ايتمش اولان ايمپراطوريچه [٥] بوشهزاده بويوك خان اولورسه انتقامندن قورقديغي ايچون ناظر آئوتاي وشهزاده منكلي تيمور ايله متفقاً قبلايك شنسي ، سه‌چوئن وتيبت واليسي اولان حفيدي هوناننايي [٦] تكليف ايتدي . بوشهزاده على العجله پكينغه كلدي . اوراده

---

[١] برنجي شهر قمريده .

[٢] ايمپراطوريچه‌دن نه‌چه‌ئونامنده بر اوغلي اولمشدي . فقط كنديسندن اول وفات ايتمشدي . برده قيزي واردي .

[٣] چينليلر كنديسنه تالاماپالا ديرلر .

[٤] كنديسنه هايشان ياخود جه‌نه‌سه‌لكده دنير .

[٥] تيمورك زوجه‌سي په‌يوئو .

[٦] مانغ قولانك اوغلي .

قایشانك ایمپراطورلغنه مانع اولمق ایچون تدابیر لازمه اتخاذ اولوندی . ایمپراطوریچه نائبهٔ حکومت اعلان ایدیلدی . بو اثناده هونانتانك طرفدارلری کندیسنی اولجه رؤسا طرفندن حکمدار اعلان ایتدیرمه‌دن بویوك خان طانیمغه قرار ویردیلر. فقط بعض ناظرلرك ممانعتی بوتصورلری عقیم براقدی. آلاآسون برنجی ناظر صفتیله محکمه‌لرك مهرلرینی النه آلدی وایمپراطورلق مزیناتنك محفوظ بولوندیغی خزینه‌یی قاپاتدی . نائبهٔ حکومتك اوامر مکرره‌سنه وحتی تهدیداتنه اطاعت مجبوریتنده قالمامق ایچون برخسته‌لق بهانه‌سی چیقاردی. بو اثناده شهزاده قایشانه وبرادری آلجیاپتویه [۱] برمکتوب کوندردی . بوصوك شهزاده‌لی منغك نصیحتی اوزرینه درحال والده‌سیله برلکده پکینغه متوجهاً یوله چیقدی . سرایده معروف اولمایان لی منغ دهااول پکینغه کیتدی و آلاآسونك نزدینه دوقتور صفتیله کیره‌رك آلجیاپتویی شهره ادخال ایچون ایجاب ایدن بوتون تدبیرلری اونکله برلکده اتخاذ ایتدی. فی الحقیقه نائبهٔ حکومت بوشهزاده‌نك ماتم اثوابیله وبویوك برمعیت ایله پایتخته داخل اولمق اوزره بولوندیغنی بردن بره حیرتلرله خبر آلدی . مع مافیه هونانتانك طرفدارلری شاشیرمادیلر . هونانتایه بویوك خان عنوانی ویرمك ایچون آلجیاپتونك یوم تولدی مناسبتیله یاپیله‌جق مراسمدن استفاده ایتمك ایسته‌دیلر . حتی آلاآسون بیله بوتصوراتی تصویب ایدر

---

[۷] چینلیلر کندیسنه آیولی پالی پاتا دیرلر .

كبی كورونمكه مجبور اولدی . فقط كیجه‌لین ترتیباتدن آلجیاپتویه خبر ویردی وبویوك بر قوهٔ عسكریه باشنده شهزاده تولایی شهره صوقدی. نائبهٔ حكومت بواردونك مواصلتندن پك متأثر اولدی. بوصورتله شهرده صاحب قوت ونفوذ اولان آلجیاپتو منكای تیمورایله آئوتایی وهونانتانك سائر طرفدارلرینی توقیف ایتدیره‌رك اعداملرینه حكم ایتدی. فقط حكمك اجراسنی قایشانك مواصلتنه تأخیر ایله‌دی .

مختلف محللره محافظلر اقامه ایتدی . نائبهٔ حكومت ایله هونانتا سرایلرنده محبوس كبی قالدیلر . بونك اوزرینه آلجیاپتویه كندیسنی بویوك خان اعلان ایتمه‌سی تكلیف اولوندی. تختك بویوك برادرینه عائد اولدیغنی سویله‌یه‌رك بوتكلیفی صورت قطعیه‌ده رد ایتدی . كیجه كوندوز آلا آسون ایله برلكده براغتشاش ظهورینه میدان ویرمه‌مك ایچون چالیشدی . لی‌منغی بویوك موقعلره تعیین ایده‌رك مكافات ویرمك ایسته‌دیسه‌ده هیچ برحرص جاهی اولمایان وانزوا ایله تدقیق وتتبعدن خوشلانان بوذات سرایدن چكیلدی ، مجهول برطرفده ، هر دورلو انقلابلردن اوزاقده برفیلسوف حیاتی سورمكه باشلادی .

سرایده ورودینه انتظار ایدیلن قایشان آلتای داغلرینی ترك ایله قاراقورومه كلمشدی . اوراده ، كندیسنی پرستش درجه‌سنده سون عسكرك قسم اعظمی اونی بویوك خان اعلان

ایتمك ایسته‌دیلر . والده‌سندن برساعی کله‌رك علم نجوم منتسبلرندن برینك سوزی اوزرینه تختی برادری آلجیاپتویه براقماسنه دائر برمکتوب کتیردی. قایشان، کندی ضابطلرندن توتو نامنده برنی اوکون یوله چیقاردی . بوضابط پکینغه کیتدی . کندیسی شانغتو یولنی طوتدی . والده‌سنه بوکبی فکرلری القا ایدن کیمسه‌یی تأدیب نیتنده ایدی . قایشانك یقیننده کله‌جکی اعلان اولوندی . بوتون ایلری کلنلر کندیسنی استقبال ایچون شانغ تویه کیتدیلر . برآز صوکره قایشان اوتوز بیك کشی ایله مواصلت ایده‌رك بوتون خلقك آلقیشلری آراسنده استقبال ایدیلدی . برادری آلجیاپتویی پك ثنا ایتدی، کوستردیکی غیرت وهمتدن دولایی کندیسنه تشکرلرده بولوندی. برلکده کیدوب والده‌سنی کوردی . صوکره بویوك خانلغنی اعلان ایتدیردی [۱] . پدرینه و والده‌سنه ایمپراطور و ایمپراطوریچه عنوانی ویردکدن صوکره پکینغه کیده‌رك اوراده اجدادینك لوحه‌لری بولونان برصالونده اونلره قارشی اولان وظیفه‌سنی ایفا ایلدی. چینلیلر بومناسبتله کندی مراسملرنده اك اساسلی ایکی نقطه‌یه مخالف حرکت ایدیلمش اولدیغندن دولایی پك چوق شکایت ایتمشلردر . بونلرك بری ایمپراطور اولمایان ذواته برایمپراطور کبی حرمت ایدیلمه‌سی و ایمپراطورلره تقدیم اولونماسیدر . بوذوات ، ایمپراطورلرك پدرلری یاخود

---

[۱] چینلیلر کندیسنه ووتسونغ دیرلر .

بویوك برادرلری اولمقله برابر ور تبعه‌دن باشقه برشی اولمادقلری جهتله اونلره آنجق بر تبعه‌یه قارشی کوستریله بیله جك اثر حرمتك ابرازینه مساغ وارایدی . قایشان صوکره هونانتا ایله نائبهٔ حکومتی و طرفدارلرینی أولدیرتدی ، بوتون ایمپراطورلقده قونفوچیوسك اطاعت فرزندانه‌دن باحث هیائوقینغ نامنده براثرینك موغولجه ترجمه‌سنی توزیع ایتدیردی . تبعه‌سنی بو کتابده مندرج دساتیر حکمیه‌یه توفیق حرکته تشویق ایله چین فیلسوفی حقنده بویوك ستایشلرده بولوندی . آلجیاپتونك خدماتنه مکافاةً کندیسنه ولی عهد عنوانی ویردی .

سنه ١٣٠٨

یکی بویوك خان جنکاور ، عادل ، عالیجناب ، حلیم ، ارباب علم وادبك حامیسی بر ذات ایدی . فقط لامالر ویاخود بونزلره پك مربوط اولدیغی کبی شرابی و قادینلری‌ده سوردی . تخته چیقدیغی زمان ناظری آچابوغا آیاقلرینه قاپانه‌رق صحتنه اعتنا ایتمه‌سی ایچون رجالرده بولوندی و شراب ایله سفاهتك باعث موتی اوله‌جغنی سویله‌دی . قایشان ناظرینك صداقتنی تقدیر ایله اوکا اخطاراتنی ممنونیتله تلقی ایده‌جکنی کوسترمك ایچون حضورنده ایچکی ایچرتدی . دیکر ناظرلر آچابوغا قدر صمیمی بر تبعه‌یه مالك اولدیغندن دولایی هپ بردن کلوب عرض تبریکات ایتدیلر . بو ، آچابوغانك اخطاراتی ضمناً تأیید معناسنه ایدی . فقط قایشان اونلری یالکز حسن قبول ایله اکتفا ایده‌رك تصحیح

اخلاق ایتمدی . لامالر بی پروا خلقه سؤ معاملاتده بولوندیلر ،
کستاخلقلرینه مانع اولمق ایستهین بعض مأمورین دولتی تحقیر
ایتدیلر . حتی بر پرنسسك آرابهسنك اوكندن كچمك ایچون
آرابهیی دوردیرهجق درجهده جرئتكار داوراندیلر . بو
احوال حقنده عرض اولونان شكایاته قولاق ویریلمهدی .
حتی اصدار اولونان بر خط ایله لامالره اورمغه جسارت
ایدهجكلرك اللری ، حقارت ایدنلرك دیللری كسیلهجكی
اعلان اولوندی . فقط آلجیاپتو بو امری كری آلدیرتدی .
بو مناسبتله مورخلر لامالره پك فضله یوز ویریلمهسی
موغوللرك باعث فلاكتی اولدیغی قید ایتمكدن منع
نفس ایدهمهمشلردر .

قایشان چوقدن بری ایمپراطورلقده موجود اولان دیگر
بر سؤ استعمالی ازاله خصوصنده دها شدید داوراندی .
بویوك خانلر او زمانه قدر نادر قوشلر، مجوهرات، اینجی ،
ذی قیمت طاشلر وسائر نوادر اشیا اشتراسی ایچون عظیم
مصرفلر اختیار ایتمشلردی . بونلری تداركه مأمور ایدیلن
اجنبی تجارلری ولایتلری دولاشیرلردی . هر طرفده منزل
باركیرلری ایستهمك حقنه مالك ایدیلر . كندیلرینه باركیر
ویریلمهسی منع ایدیلدی . عینی تاریخلرده چاپار ایله دها سائر
موغول پرنسلری قایشانه عرض اطاعت ایتدیلر . قاراقوروم
ادارهسنه مأمور اولان ناظری آلا آسون وفات ایتدی . بو ذات

آله‌لو عشیرتندن ایدی . اجدادی جنکیز خان خدمتنده بولونمشدی . اداره‌سنه مأمور اولدیغی حوالیده اویله انتظام وآسایش تأمین ایتمشدی که تاتارستانده مثلنه تصادف ایدیلمزدی . چیندن ماهر بالقجیلر ، چیفتجیلر ، عمله‌لر ، کویلیلر جلب ایده‌رك کول ونهر کنارلرنده ساکن اولان تاتارلره بالقجیلغی اوکرتمش ، اراضی‌یی صولامق وقابل زرع حاله کتیرمك ایچون قاناللر قازدیرمش ، حبوبات وپرنج اکدیرمش ، عمومی ذخیره دپولری یاپمش ، منزللر ، آرابه‌لر تأمین ایتمش وسیاحلره رفاقت ایله‌مك ویه‌جك تدارك ایتمك اوزره یریه قوتلر اقامه ایلمش ایدی . اشقیا چته‌لرینی تنکیل ایتدیرمش ، فقیر عسکرلره مکافاتلر ویرمش ایدی . قایشانی تخته چیقارمغه‌اك چوق کندیسی خدمت ایتدیکی حالده خدمتلرینك بحق تأمین ایتدیکی نفوذی سؤ استعمال ایتمه‌مشدی .

سنه ١٣٠٩

غایت سرت وشرابه مبتلا اولان پرنس تولا ایسه هیچ ده بویله دکلدی . کوستردیکی حدتك حکومت ایچون نتایج مؤسفه‌سی اولابیلیردی . اوده قایشانك تخته چیقماسنه خدمت ایتمش‌سه‌ده بویوك خان کندیسنی قتل ایتدیرمك مجبوریتنده قالدی . قایشان صوکره مالیه امورینی تنظیم ایتمکله اوغراشه‌رق یکی مسکوکات ضرب ایتدیردی ، پاره یرینه تداول ایتمك اوزره یکی اوراق نقدیه چیقارتدی . اصدار ایتدیکی برخطده او زمانه قدر هر دورلو ویرکودن ومکلفیتدن آزاده اولان

فو وتائو بونزلرینه عائد اراضینك سائر افراد اراضیسی كبی ویركویه تابع اوله‌جغنی امر ایلدی . یكرمی درت لاما یاخـود بونز قتل ایتدیردی . علیهنده ترتیباتده بولونان قبلایك بر اوغلی [١] ایله پرنس تولانك اوغلی نفی ایتدی . تساوی لیل ونهار كونلرنده تحدث ایتمش اولان بر عبادت سما حقنده‌كی منازعه‌یی ختامه ایردیردی وآخر عمرنده صوك اجراآتی اولمق اوزره آرسـلان نامنده بر مسلمان ایله سائر اون سكز كشی‌یی اعدامه محكوم ایله‌دی . بونلر عصیان جرمیله بغیر حق محكوم اولمشلردی . چینلیلر بو وسیله‌دن اسـتفاده ایده‌رك مفتریاته چارچابق ایناندیغنـدن دولایی

سنه ١٣١١

كندیسـنی مؤاخذه ایدرلر . قایشان اوتوز بر یاشـنده وفات ایتدی [٢] .

برادری آلجیاپتو [٣] درحال بویوك‌خان اعلان اولوندی . سلطنته باشلاركن اولكی حكومت زماننده قایشانك ذوق وحظوظاته فرشی میلندن استفاده ایده‌رك متعدد حقسزلقلر ارتكاب ایتمش اولان بعض ناظرلری اعدام ایتدیردی ، بعضیلرینی نفی ایله‌دی . حتی كندی عائله‌سندن بعض پرنسلری تأدیبدن كری قالمادی . قدیم ین قینغ شهرینك سورلرینك

[١] اسمی قوتو ایدی .

[٢] برنجی شهر قمریده .

[٣] چینلیلر كندیسنه چین تسونغ دیرلر .

تعمیری ایچون باشلانمش اولان انشاآتی ییقدیردی .
چونکه خلق ایچون پك باعث کلفت اولاجقدی . ایش
باشنه عفت واستقامتلری مجرب یکی مأمورلر کتیردی .
تاریخ انجمنی ایچون نظامنامه‌لر یاپدی . ترامپت بچمنده
سنه ١٣١٢ قدیم طاش آبداتی پکینغه نقل ایتدیردی . بونلرده
میلاد عیسادن ٧٨٢ سنه مقدم وفات ایتمش اولان ایمپراطور
سیوئن وانغ زماننده قالمه بعض محکوکات موجود ایدی .
بوآبدات الآن پکینغده ایمپراطور مدرسه‌سنده دورمقده‌در .
١٣١٣ بویوك خانك ادبیاته‌قارشی بسله‌دیکی مربوطیت کندیسنی برخط
اصدارایتمکه سوق ایله‌دی . بونده اثرلریله‌اك زیاده تمایز ایتمش
کیمسه‌لرك خاطره‌لری قونفوچیوسه مخصوص صالونده‌تبجیل
ایدیلمه‌سی امر اولونیوردی . یالکز چین حکومتی بویوك
آدملرك خاطره‌لرینی بویله رسمی حرکات ایله تبجیل‌ایده‌بیله‌جك
برموقعده‌در . بوبرنوع مکافاتدر . حکمدار ایچون ، ملت
ایچون، بویوك آدملرك عائله‌لری ایچون باعث شرفدر. هرکسی
فضیلته سوق وعلوم وادبیاتی تشویق ایدر . بویوك خان عینی
مقصدله‌بوتون ایمپراطورلقده‌کی ارباب علمی امتحان‌ایتدیردی.
علم‌الدین [١] نامنده برمسلمان کندیسنه یکی برتقویم تقدیم
ایتدی . بوتقویم اون بیك سنه قوللانیله‌جقدی.عینی تاریخده

---

[١] چینلیلر کندیسنه آلی‌ماتینغ دیرلر .

ایمپراطور، چغتای خانی یسون بوغا [۱] Jsan-bougha یه قارشی
حرب ایتمکه مجبور اولدی و متعدد مصادماتده اونی مغلوب ایتدی.

بوقدر آسوده بر دور سلطنت اثناسنده آلجیاپتو تبعه‌سنك
ساری برخسته‌لغه، قیطلغه و قوراقلغه ، متعدد فیضانلره ،
ایکی حرکت ارضه معروض قالدیغنی کورمك فلاکتنه اوغرادی.
بوکا بر کسوف ایله بر ده‌قویروقلی ییلدیز کورونمه‌سی ده افکار
باطله صاحبلری علاوه ایدییورلر . بو بویوك حکمدار کرك
بو مصائبه کرك ظهوری ملحوظ اولان فنالقلره چاره ساز
اولمق اوزره ناظرلرینی طوپلادی . بعضیلری کندیسنه نمونهٔ
امتثال اولمق اوزره ، فضیلتلریله مشهور اسکی ایمپراطورلری
عرض ایتدیلر. بعضیلری بوتون بوفلاکتلری مساعده ایدیلن
فومذهبنه حمل ایله‌دیلر . بویوك خان نشر ایتدیکی خطلرده
تبعه‌سنك فلاکتلرینه قارشی بیان تأسف ایدییور ، حتی
بونلرك کندی ارتکاب ایتدیکی خطالرك برجزاسی اولدیغنی
اعتراف ایله‌یور وتصحیح اخلاق ایده‌جکی وعدنده بولونیوردی.
فقط ، بوتون موغوللرك مربوط بولوندقلری فومذهبنی قطعیاً
قالدیرمق ایسته‌مدی . مأموریتلره یرلشدیرمك اوزره ارباب
علمی وعقل وفضیلتلری ایله اشتهار ایتمش کیمسه‌لری آراتدیردی.
سنه ١٣١٤ پکینغده بولونان ایکی مدرسه‌یی تکرار تأسیس ایتدی .
بونك بری چینلیلر دیکری مسلمانلر ایچون ایدی. طواشیلره

[۱] چینلیلر ئی‌سیه‌ن پوهوآ دییورلر .

حاکملك وظیفه‌سنك تودیعنی منع ایله‌دی . اراضینك حالنی تفتیش ایتمك وشخصی ویرکو دفترلرینی یکی باشدن تنظیم ایله‌مك اوزره طشره‌لره مأمورلر کوندردی . علمه قارشی کوستردیکی مربوطیت بر علامه‌لك امتحانی تأسیسنه کندیسنی سوق ایتدی . بونلری بری موغوللردن دیکری چینلیلردن مرکب اولمق اوزره ایکی صنفه آییردی . هپسنی حضورینه طوپلایه‌رق امتحان موضوعنی بالذات ویردی . هر صنفده‌کی اوچنجی‌یه قدر اولانلره عنوانلر ومکافاتلر داغیتدی . الآن موجود اولان بو اصول بو ایمپراطور ایچون برچوق ستایشلری دعوت ایتدی . فقط وضع ایتدیکی ممنوعیتدن صوکره الك برنجی مناصبه طواشیدن برینی تعیین ایتدیکندن دولایی مؤاخذه‌یه‌ده معروض قالمشدر . شخصی ویرکولرده بعض اصلاحات اجرا ایدیلدی . نظام‌الدین نامنده بر مسلمان طرفندن ارتکاب ایدیلن تعدیات مناسبتیله قیانغ سی داخلنده ظهور ایتمکده اولان بر عصیان باصدیریلدی . جنوب ولایتلرنده‌کی اهالینك ضرورتی تهوین ایدیلدی . او صیراده نمایان اولان بر قویروقلی یلدیز کرك حکمدارك کرك تبعه‌سنك قلبنه قورقو صالدی . بو مناسبتله بر عفو عمومی اعلان اولوندی . غایت فلاکتدیده بولونان قیانغ سی وچه قیانغ ولایتلری شخصی ویرکولردن وسائر هرنوع تکلیفاتدن

سنه ١٣١٥

معاف طوتولدیغی کبی سائر ولایتلرکده ضرورتلری برآز
تخفیف اولوندی .

سنه

١٣١٦ آلجیاپتو یکنی قوشیلایه [۱] یوننان والیلکنی ویردی .
فقط بوشهزاده بوندن غیرممنون اوله‌رق تاتارستانه چکیلدی .
١٣١٧ صوکره بویوك خان ، اوغلی شوته پالا Chotepala یی ولی
عهد اعلان ایتدی . ولایتلرده‌کی رسمی ذخیره ده‌پولرینی
تفتیش ایتدیره‌رك نقصانلرینی اکمال ایتدیردی . فو مذهبنه
١٣١٨ عائد بعض کتب دینیه‌یی آلتون حرفلرله یازدیردی . بر
عصیان چیقارمق ایسته‌ین بر ضابطی اعدام ایتدیردی .
١٣١٩ ایرته‌سی سنه ایمپراطورلقدن واز کچه‌رك سلطنتی اوغلنه براقمق
ایسته‌یوردی . فقط ناظرلرندن بعضیلرینك مطالعاتی اوزرینه
بو تصوردن فراغت ایتدی . نهایت تهلکه‌لی صورتده خسته
دوشدی . کندیسنی غایت سون اوغلی یرلره قاپانه‌رق باباسنك
١٣٢٠ یرینه کندیسنك جانی آلماسی ایچون جناب حقه یالواردی .
آلجیاپتو اوتوز آلتی یاشنده اولدیغی حالده بوتون تبعه‌سنك
تأثراتی ایچنده وفات ایتدی . ذوق وصفادن غایت مجتنب
بولونماسی ، امور دولته پك مربوطیت ، اقربالرینه قارشی
حرمت کوسترمه‌سی وارباب علمی غایت حمایه ایتمه‌سی حسبیله
تبعه‌سی کندیسنی چوق سوردی . زمان سلطنتنده غربلیلر
سرایده پك حائز اعتبار ایدیلر . ناظرلق موقعنه چیقان بر محمدی

[۱] قایشانك اوغلی . چینلیلر کندیسنه هوشی‌لا دیرلر .

موغول لسانندە مختصر بر چین تاریخی یازدی وزمانڭ الـ عالم ذاتلرندن بری اولدی [١] .

آلجیایتونڭ وفاتندن صوکره اوغلی شوته‌پالا تخته چیقدی و برنجی ناظرلق موقعنی امور مالیه‌ده وقوف عظیمی بولونان تیه‌موتی اولجه ویردی. اولکی حکومت زماننده ارتکاب ایتدیکی تعدیاتدن ، یاپدیغی انتریقه‌لردن دولایی نفی ایدیلمش ، کرك اکابرك کرك خلقك نفرتنی قازانمشدی . والده ایمپراطوریچه طرفندن حمایه ایدیلدیکی جهتله نفوذینی سوء استعمال ایتمکده کچیکمه‌دی. هر طرفی انتظامسز بر حاله کتیردی. جرملرندن چوغنی میدانه چیقارمش اولان اسکی دشمنلرینی یالان اسنادات ایله أولدیرتدی . سرایه عودت ایتمش اولان لی‌منغ عزل ایدیلدی . خانلرك اونڭ شرفنه بنا ایتدیرمش اولدقلری طاش ومرمر آبداتی ، ناظر هدم ایتدیردی . فقط بو انتقام لی‌منغڭ قیمتنی آرتیرمقدن باشقه برشیئه یارامادی . ایمپراطور، لی‌منغڭ کندیسنه یاپیلان حقارتدن دولایی هیچ اظهار تأثر ایتمه‌مش اولدیغنی خبر آلنجه اخلاق وعاداتی حقنده استحصال معلومات ایتدی ، آبداتی تکرار یاپدیردی وناظرینڭ حرکتنی تقبیح ایتدکدن صوکره کندیسنه یکی مأموریتلر ویردی .

ایمپراطورك عساکر خاصه‌سنڭ قوماندانی بولونان پایچو اوصیراده ایمپراطور نزدنده بویوك برنفوذه مالکدی . بو ،

---

[١] اسمی چاهان در .

مشهور موغلی نسلندن برتاتار ایدی . اخلاقی غایت تمیز ، متواضع ، عالم برذات ایدی . عینی اخلاقه مالك اولان بویوك خان کندیسنه قارشی مربوطیت حس ایتمشدی . سوزندن هیچ چیقمایوردی. باش ناظرلردن بری موقعنه چیقان پاچو ایمپراطوره تبعه‌موتی اولحك بوتون حرکاتنی آکلاتدی . بویوك خان درحال بوناظرك ایضاح ایتدیکی فنالقلر حقنده اونلری تعمیر آرزوسیله برتحقیقات یاپدیردی. فقط کندیسنی مأموریتندن طرد ایتمك ایستمه‌مدی . یالکز آرتق اوکا اعتماد ایتمز اولدی. ایمپراطور غایت عاقل کیمسه‌لری نزدینه جلب ایتدی . چین ایمپراطورلرینك معبد اجدادده تعقیب و رعایت ایتدکلری مراسم حقنده معلومات صریحه آلدی، اورایه کیتمك ایسته‌دیکنی بیلدیردی . بوتون چین صوك درجه‌ده عظیم برمسرت ایچنده قالدی . بوایمپراطور بومراسمی اسکی چین اصولی دائره‌سنده اجرا ایدن ایلك موغول حکمداری ایدی . بوندن دولایی بی‌پایان ستایشلره مظهر اولدی . کندیسنه بونصیحتی ویرمش اولان پاچویه خلق بك بویوك حرمت ورعایت کوستردی.

سنه ١٣٢١ سرایلر یاپمق، بك سودیکی آوه مخصوص قورولری توسیع ایتمك ایچون ایمپراطور برچوق مصارف اختیارینه قیام ایتدیکی حالده کندیسنی بوندن واز کچیرنینه پاچو اولمشدر . شوته‌پالا آرتق تبعه‌سنك آلامنی تسکین وتخفیفدن باشقه برشی دوشونمز کبی کوروندی . برسوء قصد کشف اولنه‌رق

مرتبلری اعدام اولوندی . والده ایمپراطوریچه طرفندن حمایه ایدیلن تیه‌موتی‌اولخ ، قایشـانك اوغلی شهزاده داواتموری Davuatmour هایتان آطه‌سنه نفی ایتدیردی . ایمپراطور کندیسنه خواجه‌لق ایتمش اولان و آرتق تیبته عودت ایدن لامایه پك چوق هدیه‌لر ویردیکی کبی پك مربوط اولدیغی فو شرفنه بر معبد انشاسی ایچون مبالغ عظیمه تخصیص ایتدی . ایمپراطورلق مفتشلرندن بعضیلری بوندن دولایی پك شـدتلی اخطاراتده بولوندیلر . بویوك خان بوندن او قدر قیزدی که مفتشـلردن بعضیلرینی اعدام ایتدیردی ، بعضـیلرینی‌ده نفی ایتدی فقط بر مدت صوکره حدتنه پك قاپلدیغندن دولایی نادم اولدی ، خاطره‌لرینی اعاده ایلدی . عینی زمانده مسلمانلرك شائع قوده‌کی بر جامعلرینی ییقدیردی و بو اجنبیلرك موغوللردن ارکك و قیز چوجوقلرینی آله‌رق چینلیلره کوله‌وجاریه‌دیه‌صاتملرینی منع ایتدی .

سنه ١٣٢٢ پایچو او تاریخده له‌آئوتونغ داخلنده ایدی . اجدادینك تبجیل خاطره‌سی ایچون آبدات انشا ایتدیریوردی . تیه‌موتی اولخ تکرارا اکتساب نفوذ ایچون اونك غیبوبتندن استفاده ایتمك ایسته‌دی . اوزون مدتدن بری قاپانمش اولدیغی سراینده چیقدی ، ایمپراطور سراینده عرض وجود ایتدی . فقط محافظلر کندیسنی دورـ

١٣٢٣ دیرارق ایچری یه صوقمامق ایچون امر آلمش اولدقلرینی سویله‌دکلرندن کری دوندی و کدرندن أولدی . بونك اوزرینه بوتون اموالی

مصادره ایدیلدی . اوزرنده ستایش حك ایدیلمش اولان بوتون
آبدات تخریب اولوندی . تکمیل عنوانلر کری آلندی . عینی
زمانده، له آئوتونغدن عودت ایتمش اولان پاپچو ولایتلره شخصی
ویرکو ایله سنه‌لك جزیه‌یی ترك ایتدیردی . ایمپراطور ایله
متفقاً سرایده‌کی خستی ، سفاهتی و دبدبه‌یی قالدیردی . هر
شی مسعود بر دور سلطنتك باشلانغیجنی کوستەریوردی .
فقط تیه‌موتی اولحك اولادلغی تیه‌شه باباسنه یاپیلان معامله‌نك
انتقامنی آلمقدن باشقه بر شی دوشونمەدیکی ایچون غیرممنونلردن
یعنی بویوك خانك جرملرندن دولایی اعدام ایتدیرمش اولدیغی
کیمسه‌لرك اقربا و دوستلرندن مرکب بویوك بر فرقه تشکیل
ایتدی . لامالری‌ده کندی طرفلرینه جلب ایتمشلردی . لامالر
بویوك خانك نزدینه کیره‌بیلدکلری جهتله ایمپراطورلغك معروض
بولوندیغی تهلکه‌لردن اجتناب ایچون قویه قربان کسمه‌سی
ایچون تشویقانده بولونیورلردی . پاپچو پاره‌دن باشقه بر شی
دوشونمدکلرینی ، حیدودلردن باشقه کیمسه‌لری حمایه ایتمه‌دکلرینی
سویله‌یه‌رك بو لامالری صاویوردی . لاماله مربوط اولان
و پاپچونك عفت و مزیتندن و بصیرتندن قورقان بعض ناظرلر
بر چاره بولمق اوزره آرالرنده مذاکراتده بولوندیلر . بر آز
صوکره تیه‌شه ، بعض عسکرلرك مظاهرتیله کندیسنی قتل
ایتدیردی . صوکره ایمپراطورك چادیرینه کیره‌رك اوراده

آنجق یکرمی بر یاشنده بولونان بو کنج حکمداری کندی الیله اولدیردی .

سؤ قصد مرتبلری ، چولك شمالنده قوماندان بولونان قبلایك حفیدی استون تیمور [یسون تیمور] [١] Estuntimour ه تختی وعد ایده‌رك اونی‌ده کندیلرینه جلب ایتمکه چالیشمشلردی . بو شهزاده‌یه ایمپراطورك کندیسنی اولدیرتمك ایسته‌دیکنی سویله‌مشلردی . فقط استون تیمور اونلرك تصوراتنه واقف اولونجه ایمپراطوری خبردار ایتمك ایچون پکینغه متعدد ساعیلر کوندرمشدی . بو ساعیلر پك کیج واصل اولدیلر ، ایمپراطوری قتل ایدیلمش بولدیلر . بو فلاکت ایچنده ایکی ناظر [٢] ایمپراطورلق مهرینی وایمپراطور اثوابلرینی آله‌رق استون تیمور نزدینه کیتدیلر . اوده بویوك خانلغنی اعلان ایتدیردی [٣] . بونك حرکتی آکلاتدی که ساعیلر کوندرمش اولماسنه رغماً متوفا ایمپراطورك قتلنده بر درجه‌یه قدر مدخلداردر . چونکه ایمپراطورلغك الك برنجی منصبنی تیه‌شه ایله شریك جرملرینه ویردی . مابنو کرك موغوللرك کرك چینلیلرك نظرنده تکمیل قدرواهمیتنی غائب ایده‌جکنی واخلاف کندیسنه دائما اللرینی حکمدارینك

---

[١] شهزاده قانمالا [قامولانك] بویوك اوغلی .

[٢] غانتی پوهوآ ایله یه‌سیه‌ن تیمور .

[٣] چینلیلر بوکا تای تینغ دیرلر .

واجدادی موغول ایمپراطورلغنك تأسیسنه خدمت ایدن
پایچو کبی بویوك بر ناظرك قانیله بولاشدیردیغندن دولایی
تلعیناتده بولوندیغی بویوك خانه سویله‌دی . بونك اوزرینه
بویوك خان درحال مجرملردن نزدنده بولونانلری اعدام
ایتدیردی وتیه‌شه ایله سائرلرینك توقیفی ایچون پکینغه امرلر
کوندردی . اونلرده اعدام ایدیلدیلر . بوتون عائله‌لری
سوندیرلدی ،ماللری مصادره ایدیلدی . متعدد شهزاده‌لر نفی
ایدیلدیلر . پکینغه مواصلت ایدن استون تیمور نیه‌موی اولحك
حقسز یره اولدیرتمش اولدیغی متعدد ناظرلرك خاطره‌لرینی
سنه ١٣٢٤ اعاده ایتدی . صوکره ، موغوللرك اك عاقل واك متین
ناظرلرندن بری اولان چانغ قوئه‌یی‌نك نصیحتی اوزرینه بر
طاقم علما تعیین ایتدی که هر کون سرایده شهزاده‌لرك واکابر
ملتك تربیه‌سی ایچون اك مناسب اولان کتابلری شرح
ایده‌جکلر ، درس ویره‌جکلردی . اوغلنه وعائله‌سنه منسوب
شهزاده‌لره بو عمومی درسلرده حاضر بولونمالری ایچون امر ویردی .
بو عادت الآن باقیدر .

بویوك خانك شانغ توده بولوندیغی اثناده بر حرکت ارض
و بر خسوف تام ایله مترافق قوتلی بر روزکار ، شدتلی بر
فیرطنه ـ ایده بویوك بر دهشته باعث اولدی . تیه‌شه‌نك
ارتکاب ایتدیکی سؤ قصد ایله فومذهی وسائر بعض سؤ
استعمالات حقنده نه دوشوندکلرینی اخلافه بیلدیرمك آرزوسنی

بسله‌ين چين اكابر وعلماسى جناب حقك غضبه كلمش اولديغنى علناً بيان ايلديلر . قورقو ايچنده قالان ايمپراطور خط حركتنده موجب مؤاخذه كورولن احوالى جامع اولمق اوزره كنديسنه بر مخطره تقديم ايديلمه‌سنى امر ايتدى . ناظرلر ، اكابر ملت وعلما طرفندن بو مخطره‌يى تنظيمه مأمور اولان چانغ قوئه‌يى ابتدا تيه‌شه طرفندن ارتكاب ايديلن اومدهش سوء قصدك تماميله جزاسى ويرلمه‌سنى طلب ايتمش ، نيه‌موتى اولحك اوغلى سونانك اموالى اعاده اولونماسندن وسونانك اوغللرينك الآن سرايه قبول اولونمالرندن دولايى شكايتده بولونمشدر . چانغ قوئه‌يى سوء قصدده علاقه‌دار اولديغى حالده بالكز نفيلريله اكتفا ايديلن شهزاده‌لرك اعدام اولونماسنى ، ايمپراطورلغى قاريشديرارق اغتشاشاتدن استفاده ايله ايمپراطور خاندانه منسوب برطاقم پرنس وپرنسسلرى قتل ايتديرمش اولان له‌آئوتونغ واليسى توتونك اموالنك مصادره‌سنى ، عنوانلرينك رفعنى ، هيچ اولمازسه نفيه كوندرلمه‌سنى طلب ايله‌مشدر . بوجنايتلرك جزاسز قالمه‌سى ايمپراطورلغك يقينده منقرض اوله‌جغى قورقوسنى ويرييور ، ديمشدر . صوكره شونلرى علاوه ايتمكده‌در : « سرايك ذى قيمت طاشلر ايسته‌ديكى بهانه‌سيله درين بر تجارت تأسس ايدييوركه ايمپراطوردن بونلره مقابل فيئاتلرينك اون مثلى بربدل آلينيور . هيچ برفائده‌سى اولمايان بوشيلرى تقديم ايده‌رك مداهنه‌ده بولونمق ايچون عائله‌لرك

وولايتلرك خرابى ايچنده قالماسنه اهميت ويريلمه‌يور . برحكمدار ايمپراطورلغى كنديسنى تبعه‌سنك پدرى كبى تلقى ايده‌رك اداره ايتمكدن باشقه بر شى دوشونمه‌ملى و بونزلرك ياخود لامالرك ياردیمى سايه‌سنده مسعود اولمغه چاليشماماليدر . بوبونزلر فويه اوقدر قربانلر كسمكه وعبادتلر ايتمكه باشلادقلرى آندن اعتباراًدركه جناب حق دائمى صورتده اظهار غضب ايتمكده‌در . فو مذهبى امحا ايديلمه‌دن ، بونزلر طرد اولونمادن مسعوداولمغى عقله كتيرمه‌مليدر . ايمپراطورك سرايى طواشى ايله ، علم نجوم منتسبلرى ايله ، دوقتورلرله ، قادينلرله وايشسز كوچمز كيمسه‌لرله دولو اولديغى و بونلرك اعاشه‌سى بر چوق مصارفه احتياج كوستردیكى برصيراده خلق مدهش بر سفالته مستغرق بولونيور . ايمپراطورلق برعائله‌در ، ايمپراطور بوعائله‌نك باباسيدر . اولادلرى آراسنده برقسمنك ياردیمسزلقدن وباقيمسزلقدن دولايى ترك حيات ايتملرى جائز دكلدر . سفيللرك فريادينى ديكله‌مكه برحكمدارك عظمتى مانع اولمقده هيچ تجويز ايديله‌مز . نيه‌موتى اولحك نظارتى زمانده برچوق معصوملر اعدامه محكوم اولمشلردى . بوكون اونلرك فلاكتديده عائله‌لرى آرامق ، ضررلرينى تضمين ايتمك ، حبسخانه‌لرى دولاشمق ، شهرلرك و كويلرك حالنى تفتيش ايده‌رك متروك عائله‌لره وفنا ناظرلرك استخدام ايتدكارى فنا كيمسه‌لر طرفندن غدر كورن معصوملره ياردیم ايتمك لازمه‌دندر . عسكرك نه كبى مزاحمه معروض قالدقلرينى تفتيش

ایچون حدودلرده‌ده قومیسرلر اعزام ایتمك، اوںلری عائله‌لرینك بولوندقلری مملکتلره کتیره‌رك کندیلرینه بر مزار تأمین ایله‌مك ، فقیر خسته‌لره معاونتده بولنمق ، علاج ویرمك ، قانتون ولایتنده اینجی صیدینه مانع اولمق ایجاب ایدر . بوقدر آز فائده‌سی اولان برشیئی ده کیزك دیبندن چیقارمق ایچون پك چوق کشی ترك حیات ایدییور . »

ایمپراطور کمال محظوظیتله بو مخطره‌یی اوقودی . فقط موغوللری عصیانه سوق ایتمك قورقوسی کندیسنی فو مذهبی الغادن منع ایتدی . متهم اولانلری اعدام ایتدیرمدی وسائر نقطه‌لر حقنده لاقید کوروندی . چانغ قوئه‌یی اکابرك تقدیر سنه ١٣٢٦
وستایشنه نائل اولمقدن باشقه بر ثمره استحصال ایده‌مدی . بوقدر فنا زمانلر کورولدیکنه اسفلر ایتدیلر . شان تونغ وپه‌چه‌لی ولایتلرنده بویوك برقیطلق ظهور ایتدیکندن ایمپراطور خلقه یاردیم خصوصنده ناظرینك بالجمله مطالعاتنه توفیق حرکت ایله سراینده وبالخاصه پرنسسلر نزدنده پك حائز نفوذ اولان لامالرك کستاخلغنی برآز منع ایتدی . ولایتلرده اکثریا بر حکمدار دبدبه‌سیله دولاشان بوروحانیلری کچدکلری یرلرده خلق بسله‌مکه ، اونلره بارکیر ولوازم تدارك ایتمکه مجبورایدی . بوتون چینلیلر اونلرك حیات سفیهانه‌لرندن شکایت ایدییورلردی .

١٣٢٧ استون تیمور صوکره معبود سمایه کیدوب بالذات قربان کسمه‌یی رد ایتدیکندن دولایی بوتون چینلیلرك غیظ ونفرتنی

جلب ایتدی . قبلایك برقانونی موجبنجه کندی یرینه برباشقه‌ یرینی کوندرمك ایسته‌یوردی . بوندن دولایی دولتنك وظائفنه پك رعایت ایتمه‌ین برحکمدار کبی تلقی اولوندی . قیطلق، قوراقلق، فیضان ، بعض داغلرك هیلانی ، حرکت ارض ، کسوف کبی ایمپراطورلغی کرفتار خشیت وآلام ایدن فلاکتلر هپ

سنه ۱۳۲۸

کندیسنك اهمالنه عطف اولوندی. بویوك خان صوکره پکینغدن شانغ تویه کیتدی. پکینغك محافظه‌سنی اوزمان الك ایی قوماندانلرندن بری اولان ین تیموره براقدی وشهزاده داواتیموری هوقوآنغه سوردی . فقط چوق کچمه‌دن ، اوتوز آلتی یاشنده اولدیغی حالده وفات ایتدی، سرایی برطاقم نفاق وانتریقه ایچنده براقدی . استون تیمور برمدت اول، ایمپراطورلغنك الك ایی مورخلرندن بری اولان سه‌ماقوآنغ طرفندن یازیلمش بویوك چین تاریخنی موغول لساننه ترجمه ایتدیرمش ، بوتون ایمپراطورلغه ایپك بوجکلرینك ناصل بویوتلدیکنی، ناصل ایپکجیلك ایدیلدیکنی، اراضینك نه‌صورتله اکیلدیکنی مبین لوحه‌لر داغیتدیرمش ایدی . عینی زمانده مطبوع برورقه ایله بوبابده لازم کلن معلومات‌ده اعطا اولونیوردی .

استون تیمور وفاتندن صوکره ایمپراطوریچه [۱] اوغلی آسوقیپا نامنه مهر حکومتی الده ایتمك اوزره ئوپه‌تولایی پکینغه کوندردی وخلقی بوشهزاده‌یی حکمدارطانیمغه تشویق ایله‌دی . فقط

---

[۱] اسمی پاپوهان‌در .

پکینغده قوماندان بولونان ین تیمور ایمپراطورقایشانك ایکی اوغلندن برینی یعنی یا هوقو آنغده منفی بولونان داواتموری یاخود تاتارستانده بولونان قوشیلایی تخته اجلاس ایتمك فکرنده اولدیغی ایچون بوتون محلاته عسکر اقامه ایتدی . شهرك وسرایك قاپیلرینی طوتدی ، سرایك صالونلرندن برنده اکابر دولتی طوپلایه‌رق اونلره تصوراتنه ممانعت ایده‌جکلری قتل ایتدیره‌جکنی سویله‌دی . صوکره ، ثوپه تولایی وشبهه ایتدیکی کیمسه‌لرك کافه‌سنی توقیف ایتدیره‌رك ، مأمورلر تعیین ایله‌دی وقوماندان چائوشی ینه صلاحیت کامله ویردی . هیچ بر شیدن خبردار اولمایان کوچوك رتبه‌ده ضابطان جلب ایله قوماندانلردن وعسکرلردن مرکب مجلس عمومیده یوزلرینی جنوبه دوغرو چویره‌رك یرلره قاپانمالری ایچون امر ویردی . بو صورتله ، مقصدینك بر جنوب ولایتی اولان هوقو آنغده منفی شهزاده داواتموری تخته چیقارمق اولدیغی آکلاشلدی . وقعه‌دن خبردار ایتدیکی ایکی شهزاده‌نك موا - صلتنه انتظاراً آت اوستندن اینمه‌یوردی . کیجه‌لری نره‌یه چکیلدیکنی کیمسه بیلمیوردی . چوق کچمه‌دن بو ایکی شهزاده‌نك قریباً مواصلت ایده‌جکلری خبرینی اعلان ایتدی . کندیسنك مقصدندن خبردار اولان هونان والیسی په ین شبهه‌لی اولان کیمسه‌لری اولدیرته‌رك وعسکرلرینه داواتموری ایمپراطور قبول ایتدیره‌رك یاردیمده بولونمق ایسته‌دی . ین تیمورك قاردشی

ساتون قویونغ قوآن نامنده مهم بر موقعی طوتدیغی کبی دیکر بری ده قوپه‌قه‌ئو موقعنی اله کچیردی .

ین تیمور پکینغده بو حرکاتده بولوندیغی اثناده تائولاشا ، استون تیمورك اوغلی آسوقی پا [۱] یی ایمپراطور اعلان ایتدیر - ریوردی . چین قانونلری موجبنجه ایمپراطورلق اونك ایدی . چونکه ولی عهد اعلان ایدلمشدی . خاندان ایمپراطوری یه منسوب بعض شهزاده‌لرده کندیسنه التحاق ایتدیلر . ولایت والیلرندن، ضابطلردن وغرب عسکرلرندن قسم اعظمی کندیسنی قبوله‌میال بولونیورلردی . داواتمورك پکینغه مواصلتی اوته‌ده‌کی طرفدارلرینه غیرت ویردی . داواتمور مأمورلر تعیین ایتدی . بعضیلرینی قتل بعضیلرینی نفی ایتدیردی . ین تیمور ، ایمپراطورلغی اعلان ایتمه‌سی ایچون کندیسنی تشویق ایدییوردی . برچوق اصراره معروض قالدقدن صوکره بوکا راضی اولدی . چونکه ایمپراطورلغی برادری قوشیلایه ترك ایتمك ایسته‌دیکندن اونك مواصلتنه انتظار ایدییوردی . ین تیمور باش قوماندان اعلان ایدیلدی . وانغ چو آسوقی پانك اردوسیله او زمان پەچه‌لی ولایتنه کیرمش ، بعض موفقیتسزلکلره اوغرامشدی . فقط دیکر بر اردویه قارشی قویمق اوزره له‌آئوتونغ طرفلرینه کیتمش اولان ین تیمورك غیبوبتندن بالاستفاده قویونغ قوآنی ضبط ایتدی . ین تیمور درحال کری دوندی وایکی محاربه‌دن صوکره اونی

[۱] چینلیلر کندیسنی تیه‌ن‌شون نامی آلتنده طانیرلر .

چکیلمکه مجبور براقدی . آسوقیپا طرفنی التزام ایتمش اولان قوتوهوآ نامنده دیکر بر شهزاده عینی زمانده شنسی داخلنه کیردی وتونغقوآنی ضبط ایله‌دی . آسوقیپا او ولایتده ایمپراطور اعلان ایدیلدی . قوماندانلرندن بعضیلری هونان وهوقو آنغه کیردیلر . یکینغه کیرمش اولان یه سیه‌ن تیمور شهری محاصره ایتمك تهدیدینی کوستریبوردی . فقط اردوسی قیلیجدن کچیرلدیکی جهتله امدادینه کلن دیکر قوماندانلر شاشیردیلر . تاتارستانده‌کی موغوللرك قوماندانی اولان بوقاتیمور کیدوب آسوقیپایی شانغقو شهرنده محاصره‌یه آلدی . تائولات اوراده بویوك بر جسارتله مدافعاتده بولندقدن صوکره شهری تسلیم ایتدی . دیکر قوماندانلر قاچدیلر . آسوقیپا مجهول بر صورتده ترك حیات ایتدی . طرفنی التزام ایتمش اولان شهزاده‌لرك کافه‌سی بونك اوزرینه سلاحلرینی براقدیلر . آرتق رقیبسز قالان داواتمور بعض قوماندانلری قتل ایتدیردی ، آسوقیپانك والده‌سی ایمپراطوربچه‌یی نفی ایلدی . بو حرکتی کندیسنك بر غاصب کبی تلقی ایدیلمه‌سنه سبب اولمشدر . چونکه بوضابطلر مشروع حکمدارلرینی مدافعه‌ایدیبورلردی .

قوشیلای بوتون جریان احوالدن برادری داواتمور واسطه‌سیله خبردار اولیوردی . برادری کندیسنی کلوب تخته چیقماسی ایچون تشویق ایدیبوردی . قوشیلای قارا قورومه کیتدی . اوراده ایمپراطور اعلان اولوندی . داواتمور ایمپرا- سنه ١٣٢٩

طورلق مهرینی ایمپراطورلق اثوابی ومزیناتی ایله برلکده کندیسنه کوندرمشدی . ین تیمور باش ناظر واردولر قوماندانی نصب ایدیلدی . داواتیمورده ولیعهد اولدی . فقط داواتیمور برادرندن مستقل ومطلق بر حکمدار کبی حرکت ایده‌رك یون نانده ایمپراطور عنوانی طاقنمش اولان چین قوماندانی نان قیانایی عفو ایتدیکنی سویله‌دی وبو قوماندان کمال حسن نیتله عرض اطاعت ایتمش اولمقله برابر اونی قتل ایتدیردی . صوکره شانغ قویه متوجهاً یولده بولونان برادری قوشیلایی استقباله کیتدی . بر آز صوکره ، قوشیلای چادیرنده اولمش بولوندیغی ایچون داواتیمور درحال ایمپراطورلق مهرلرینی آلدی ، برادرینه قارشی صوك وظیفه‌سنی یاپدی . شان تونغده ایمپراطور اعلان ایدیلدی . قوشیلای اوتوز یاشنده ایدی .

سنه ١٣٣٠ یکی حکمدار تخته چیقار چیقماز پرنس توقیه‌ن یون نانده عصیان ، متعدد شهرلری یغما ایتدی . بر چوق ضابطان ومأمورینی أولدیردی ، میائوتسه‌لری سلاحه صاریلمغه تشویق ایله‌دی . زوجه‌سی ایمپراطوریچه قوشیلایك زوجه‌سی اولان پابوشایی أولدیرتدی . بو مناسبتله داواتیمور ، قوشیلایك قتلنی ترتیب ایتمش اولمقله اتهام ایدیلمکده‌در . داراتیمورك دور سلطنتی پك آز حائز قیمتدر . مراسم اجدادی بالذات ایفا ایتدیسه‌ده ینه چینلیلر طرفندن سه‌ویلمه‌دی . اوغلی آلاته ناتالایی ولیعهد اعلان ایتدی . فقط ایرته‌سی سنه اوغلنك وفاتنی کورمکله

سنه

متألم اولدی . اردوسی یون نانده و سـه چوئنده موفقیتلر
١٣٣١ احراز ایتدی ، بو ولایتلر تحت انقیاده آلندی . سائر بعض
١٣٣٢ عصیانلرده عینی صورتده تسکین ایدیلدی . مؤخراً ، داواتمور
شانغ توده یکرمی دوقوز یاشنده ایکن وفات ایتدی. قوشیلایك
اوغللرندن برینی ولی عهد اعلان اتمشدی .

وفاتنـدن صـوکره ، ین تیمور کیدوب ایمپراطوریچه‌یی
بولدی و اوکا ایمپراطورلغی اوغلی ین تیه قوسـه‌یه ویرمه‌سنی
تکلیف ایتدی . فقط ایمپراطورك امرینی اجرایه عزم اتمش
اولان ایمپراطوریچه قوشـیلایك یدی یاشـنده بولونان اوغلی
ایلین چیپانی تخته چیقاردی . فقط بر آز صوکره‌یکی ایمپراطور
وفات ایتدی . توقتامور [١] اسـمنده اون اوچ یاشـنده بر
قاردشی واردی . بونی سرایه کتیردیلر . ین تیمور ایله سائر
بعض قوماندانلر داواتمورك اوغلی ین تیه قوسـه‌یی ایمپراطور
اعلان اتمك ایسته‌دکلری جهتله بوکا مخالف ایدیلر . ین تیمور
١٣٣٣ نائبهٔ حکومت نامنه عرض تبریکات ایتمك اوزره توقتاموری
استقباله کوندرلدی . بو ملاقات ایکی طرفك ده خوشنه کیتمدی .
توقتامور ین تیموردن قورقدیغی ایچون اوکا هیـچ جواب ویرمدی .
بوندن جانی صیقیلان ناظرده ایمپراطورلغی‌ین تیه‌قوسه‌یه‌ویرمك
فکریله کندیسنك حکمدار اعلان ایدیلمه‌سنی تأخیر ایله‌دی .
ین تیمورك بو عدم ممنونیتندن متأثر اولان نائبهٔ حکومت توقتاموری

[١] چینلیلر کندیسنه توهان تمور دیرلر .

ناظر ایله باریشمغه تشویق ایله‌دی . شهزاده ین تیموره دها خوش بر معامله کوسترمدیکندن دولایی اظهار ندامت ایتمش کوروندی و قیزیله أولنمك صورتیله بو خطایی تعمیره چالیشدی . ین تیمورده ایمپراطوریچه‌لردن بریله أولنمك جرأتنده بولوندی . بونك همان هیچ امثالی یوقدی . فقط بر آز صوکره افراط سفاهتدن ترك حیات ایتدی . بوصورتله توقتامورا ایمپراطورلغك صاحبی اولدی و بویوك خان اعلان ایدیلدی [١] . بوحکمدار ایلریده نه اولاجغنی ایللك حرکاتیله آکلاتدی . ثباتسز ، ادارهٔ دولتدن متنفر ، سفاهته دوشکون ایدی . کندیسنه تأمین سلطنت ایتمش اولان ایمپراطوریچه مایلاتی‌یه بویوك والده ایمپراطوریچه عنوانی ویردی . ایچندن بو ایمپراطوریچه‌دن قورتولمق یولنی آرادیغی حالده ظاهراً اوکا بویوك حکم ونفوذ ویریور کبی کورونمکده ایدی . ین تیمورك قیزی [٢] اولان زوجه‌سنی ایمپراطوریچه اعلان ایتدیردی . بوندن‌ده مقصدی او ناظر عائله‌سنی کندیسنه دها زیاده ربط ایتمکدی . فنا نصیحتلره قولاق ویرمه‌سی توقتامورك بوتون بوتون باعث فلاکتی اولدی . ناظرلرینك سوزلرینه پك قاپلدی و کیف و هوسانندن باشقه بر شی دوشونمدی . دها بدایت سلطنتنده مدهش بر قیطلق جنوب ولایتلرنده اون اوچ میلیون کشینك

سنه
١٣٣٤

---

[١] چینلیلر بونی شون تی اسمی آلتنده بیلیرلر .
[٢] اسمی په‌یاؤودر .

باعث وفاتی اولدی . پکینغده‌ده بر حرکت ارض وقوعه کلدی.

سرای ، صوکره چین علماسنی پك علاقه‌دار ایدن بر
مسئله‌یی حل ایتمك مجبوریتنده قالدی. بعض ایمپراطوریچه‌لره
اجداد صالوننده زوجلری ایمپراطورلرك یاننده لوحه‌لر تخصیص
ایدیله‌جکدی . ایچلرندن بعضیلری بو شرفه لایق کورولمیوردی.
چونکه ، ایمپراطوریچه عنوانی طاشیمش اولمقله برابر چوجوق
دوغورمامشلردی . بو شرف یالکز چوجوق دوغورمش
اولانلره بخش اولوندیغی ایچون صالونده بعض مستفرشه‌لره‌ده لوحه‌لر
تخصیص ایدیلمشدی . بو ایسه باعث خجالت بر حرکت کبی
تلقی اولونیوردی. نهایت چوجوق دوغورمامش ایمپراطوریچه‌لرك
صیرالرینه کوره لوحه‌لری ده اولماسی قرارلاشدی . ایرته‌سی سنه ۱۳۳٥
سنه سرای دها مهم تذبذبات ایچنده قالدی. ین تیمورك قارده‌شی
ساتون وفات ایده‌رك تانغ قیشی اسمنده بر یکنی قالمشدی.
بو ، ین تیمورك اوغلی ایدی . اونك مأموریتلرندن قسم اعظمی
کندیسنه توجیه ایدیله‌جکنی امید ایدییوردی . فقط بو مناصب
په‌ینه ویریلدی . اوده غایت صاحب قدرت اولدی . پك حدتلی
و سوزینی اسیر که‌مز بری اولان تانغ قیشی بو حسزلقدن علناً
شکایت ایده‌رك په‌ینه‌دن استخفافکارانه بحث ایتدی، اجدادینك
ایمپراطورلغه ایتمش اولدیغی خدماتی ایلری‌یه سوردی و موغوللر
تختنه سیلیقی [۱] نك اوغلی هو آنغ هو تیموری اجلاس ایچون

---

[۱] قبلای زماننده أولدیرلمش عاصی بر شهزاده ایدی .

تالی ین تالی ایله برلکده تدابیر لازمه‌یی اتخاذ ایله‌دی . فقط ترتیباتلری میدانه چیقینجه په‌ین ، اوزمان ایمپراطورك بولوندیغی شانغ تو سراینی بر مقدار عسکرله قوشاتماسی مقرر اولان تانغ قیشی‌یی وقعه‌دن خبردار ایتدی . تانغ قیشی اولدیریلدی . برادری تارغای همشیره‌سی ایمپراطوریچه‌نك اوطه‌سنه مجروح بر حالده قاچدی ، اونك کوزی او کنده قتل ایدیلدی . بو نکبت ایمپراطوریچه‌یه بیله تشمیل ایدیلدی . په‌ین ایمپراطوریچه‌یی توقیف ایتدی . ایمپراطوریچه حیاتنك باغیشلانماسی ایچون ایمپراطورك آیاقلرینه قاپاندیسه ده عفو ایدیلمه‌دی . ایمپراطورك امریله قتل اولوندی . تالی ین تالی شهزاده هوآنغ هو تیمورك

سنه ١٣٣٧ نزدینه قاچدی . اوراده اولدیرلدی . صوکره هوآنغ هو تیمور انتحار ایتدی . بو عصیان تسکین ایدیلیر ایدیلمز ، قانتون ، هونان ، سه‌چه‌ئن ولایتلرینك وقوقونور الکاسنك اغتشاشات ایچنده بولوندیغی خبری کلدی . ایمپراطوردن غیرممنون اولان خلق خط حرکتنی مؤاخذه ایدییور وموغول بویوندوروغندن قورتولمق ایسته یوردی .

١٣٤٠ اوتاریخده په‌ین سرایده بویوك بر نفوذه صاحب ایدی . ماچارتای اسمنده برقاردشی واردی که پن ینك تکمیل مزیتلرینه مالك اولدیغی حالده نقایصندن آزاده ایدی . عسکر طرفندن پك مظهر حرمت و محبت اولمشدی . ایمپراطورك ویرمك ایسته دیکی

وانغ [١] عنوانی دفعات ایله رد ایتمشـدی . برادری پەین ایسـه بالعکس ظالم وخونخوار ایدی . هیچ برسبب اولمادن برطاقم عائلەلری ازمك وسـوندیرمك ایچـون ایمپراطوره ویردیکی نصیحتلرله پك چوق دشمن پیدا ایتمشدی . غیرقابل تحمل برکبروغروری واردی. ایمپراطورك معیتندن دهامدبدب برآلای ایله سوقاغه چیقاردی . حاصـلی حرکاتی ایمپراطورك اوقدر خوشنه گیتمدی که کندیسنی اولدیرتمکه قرار ویردی. ماچارتایك اوغلی پەینك یکنی بولونان توتو ایمپراطورك بومقصدینه واقف اولور اولماز کیدوب اوچی وانغ نامنده برچینلینك فکرینی آلدی . چینلی عائلەسـنی فداخصوصنـده تردد ایتمەمەسنی ، برضابطك حکمدارینه صـداقتدن باشـقه برغایه تعقیب ایدەمیەجکنی سـویلەدی . بونك اوزرینه توتو ایمپراطورك آیاقلرینه قاپانەرق کندیسنه خدمت ایتمك اوزره عائلەسـنی فدا ایتدیکنی عرض ایتدی . ایمپراطور ، توتونك اظهار ایتدیکی بوآثار صـداقته اعتماد ایدەمیوردی . فقط صمیمیتله حرکت ایتدیکنی آکلاینجه کوزیاشلری دوکەرك کندیسـنی درآغوش ایتدی ، پەینك حرکاتندن شـکایتده بولوندی . ایمپراطورك حضـورنده توتو ایله شیقیای پەینی توقیفه قرار ویردیلر . توتو سرایك قوۀ محافظەسنی تضعیف ایتدی . بونك کندی اوامری اولمقسزین یاپلماسندن دولایی

---

[١] فرال معناسنه در .

اظهار حيرت ايدن عموجه‌سنه ايمپراطورك بولونديغى يرده محافظه وظيفه‌سنه نه‌قدر اعتنا ايديلسه فضله صايبله‌مايه‌جغنى جواباً بى‌پروا سويله‌دى. په‌ينك ايمپراطورى كورمه‌سنه وتكليف ايتديكى وجهله آوه كوتورمه‌سنه هيچ مساعده ايديلمه‌دى. شهرك قاپيلرى قاپاندى. بوتون محلاته عسكر اقامه اولوندى. په‌ينك بوتون رتبه ومأموريتلرى آلندى. كنديسنه هونان داخلنده برمأموريت ويريلدى. په‌ين درحال بورايه كيتمك اوزره امر آلدى. فقط يولده كنديسنك نفى ايديلديكنه دائر باشقه برامر آلنجه خسته‌لاندى، بوتون خلقك نفرتى آراسنده كدرندن أولدى. توتو ايله پدرى ماچارتاى الك يوكسك مناصبه چيقارلديلر. كنديلرينه ترخان عنوانى ويريلدى. يعنى هر دورلو ويركو ومكلفيتدن آزاده قالديلر. ناظر په‌ينك اداره‌سى آلتنده خدمت ايتمش اولان مأمورلر موقعلرنده براقلدى.

صوكره ايمپراطور، پدرى قوشيلايك داواتموره عطف ايديلن قتلنك انتقامنى آلمق ايچون اجداد سراينده اونك لوحه‌سنى قالديرتدى؛ زوجه‌سى ايمپراطوريچه پوتاشه‌لى‌يى واوغلى ين‌تيه‌قوسه‌يى نفى ايتديردى. بوشهزاده يولده قتل ايديلدى. بويوك خان برچوق ضابط ومأمورى‌ده عزل ايتدى. برمدتدن برى قالديرلمش اولان ارباب علم وادب امتحاننى‌ده تكرار تأسيس ايله‌دى.

سنه
١٣٤٢ صوكره ايمپراطورلق اوقدر بويوك برقيطلقدن مضطرب

اولدی که آچ قالان کیمسه‌لر انسان اتی یمکه مجبور اولدیلر . بونك اوزرینه سرایده امتعه نقلنی تسهیل ایچون تونغ‌چه‌ئو ایله قین قه‌ئو آراسنده‌کی برقانالی تعمیر ایتمك ایسته‌دیلر . وقتیله بوقنالی نیوچه‌لر یاپمشلردی . فقط بوقنال پایتختك پك یقیننده اولمقله برابر برتهلکه تشکیل ایتدیکی تجربه ایله ثابت اولدیغندن تخریب ایدیلمشدی . ضابطلردن بعضیلری پایتختك برقسمنك صولر آلتنده قاله‌جغنی سویله‌مشلرسه‌ده قنال تکرار حفر اولوندی . فقط هوئن نهرینك سوروکله‌دیکی قوم وچامور چوق کچمه‌دن قانالی بی‌فائده برحاله کتیردی . فیضان قورقوسی اوزرینه تکرار بونی سد ایتدیلر . اوسنه براوروپالی برآت تقدیم ایتدی . بوآت پك تقدیر اولوندی . بواوروپالی ایمپراطوره احتمال‌که اوتاریخده چینده بولونان ژاق دوماندویل در . ایرته‌سی سنه ایمپراطور خیتانلرك، نیوچه‌لرك، سونغلرك تاریخنی اکمال ایتدیردی . قبلایك اوامرینه رغماً بوتاریخ اوزمانه قدر اهمال ایدیلمشدی . باشلیجه محررلرندن بری غنه‌ئو یانغ سیه‌ئو اولان بو بویوك اثر بواوچ سلاله‌نك وقایعنی محتویدر . آیری قسملرده ریاضیات انجمننك رصداتلری ، اصوللری ، مختلف تقویملری مربوط اولدیغی کبی بویوك آدملرك اسامیسی ، مختصر ترجمهٔ حاللری ، بوسلاله‌لر زماننده نشر ایدیلن آثارك فهرستی ، بوحکمدارلر زماننده معلوم اولان یاخود تحت اطاعته آلنان اجنبی مملکتلرینك جغرافیا تصویراتی واردر .

سنه ١٣٤٣

اوسنه نهايتلرينه دوغرو ايمپراطور معبد اجداده عزيمت ايتديكی
زمان كوچوك برادری ايلين چيپانك لوحه سی قارشيسنه كلنجه ده ديز
چوكمكدن امتناع ايتدی . بو اوروته يه بر تشريفات مسئله سی چيقاردی .
ايمپراطور متوفی قارداشندن بويوك اولديغی ايچون بويله بر
مجبوريتدن آزاده بولونماسی لازم كله جكنی ادعا ايديوردی .
فقط متعدد امثال كوستريلديكی كبی ايلين چيپانك زمان
سلطنتنده كنديسنك تبعه دن بر فرد بولونديغی ، بناءً عليه

سنه

١٣٤٤ بر تبعه نك حكمداری حضورنده ديز چوكمه سی لازم كله جكنی
سويله ديلر . بويوك خانده بو مطالعاتی قبول ايتدی .

١٣٤٥ صوكره ، توتويه يكی عنوانلر ويريلدی . ايمپراطورلغك
اك بويوك علماسندن بری اولان تائو نائو وفات ايتدی .
برقو بوغا طرفندن بغير حق اتهاماته معروض قالان ماچارتای
غرب طرفنه نفی ايديله رك اوراده عمومك تأثر وتأسفاتی
١٣٤٦ ايچنده ترك حيات ايله دی . توتوده پدرينك آرقه سی صيرا
كوندرلمشدی . ايمپراطور بو نفيدن دولايی مؤاخذه يه
اوغرادی . سائر سوء استعمالاتی منع ايچون ده هيچ برشی
ياپمادی . بو سوء استعمالاتی كنديسنه عرض ايتمكی وظيفه لری
جمله سندن بيلن مفتشلر بويوكلرك ياپديغی جرملرك جزاسز
قالماسندن ، به ينك اوغللری ، طورونلری وقارداشلری الآن
١٣٤٨ سرايده بولونماسندن شكايت ايده رك پرنسس قی نك ايمپراطوريچه
عنوانندن محروم ايديلمه سی طلب ايله ديلر . چونكه قبلای

قوره‌لیلرله قطعیاً أولنمه‌مك ایچون عهد ایتمشـدی . ق ایسه
اؤ ملتدن ایدی . ایمپراطور مفتشلرك معروضاتنی رد ایتدی .
عاقل ، عفیف ومنور بر ناظر اولان تای پینغك کندیسـنه سـنه
ایتدیکی بو ایلکدن خـبردار اولمادی . اولك دشمنلریله ١٣٤٩
برلشدی و کندیسنی مأموریتلرندن محروم براقدیردی . حتی
کین وغرضنی دها ایلری‌یه واردیراجقدی . فقط والده‌سی ــ
معصوم بر ناظره تضییقات اجراسنده دوام ایده‌جك اولورسه
کندیسـنی اولادلقدن رد ایده‌جکنی سـویله‌دیکندن توتو
والده‌سنه حرمةً واز کچدی وتای پینغك یاپدیغی ایلکی خبر
آلنجه غایت متأثر اولدی . تای پینغ دوچار اولدیغی فلاکتده
آثار متانت کوستردکدن صوکره ، عائله‌سی ایله برلکده سی‌ـ
غان فویه چکیلدی . دوستلرندن بری انتحار ایتمه‌سنی توصیه
ایله‌مشـدی . جواباً دیدی که : « او زمان کندیمك قباحتلی
اولدیغنی اعـتراف ایتمش اولورم . بن معصـومم . براقه‌لم
ایمپراطور ایسته‌دیکی کبی حرکت ایتسون .. » . توتو تکرار
حائز نفوذ اولدی . ولی عهده چـین حروفاتنی وادبیاتنی
تعلیمه مأمور ایدیلدی . شهزاده‌یه فو دینی تعلیم ایچون بعض
لامالر انتخاب ایتـدی . می هائو یی ده‌ایمپراطورك مربیلکنه
تعیین ایله‌دی . می‌هائو ولی عهد ایچون یائودن بدأ ایله اوزمانه
قدر مختصر بر چین تاریخی قلمه آلدی . قلاسیك کتابلری
تلخیص ایتدی . حکمدار عائله‌لرینك اسباب انقراضی حقنده

مطالعات قلمه آلدی . بر حکمداری ادارهٔ دولته صالح قیلابیله‌جك سائر بعض آثارده یازدی . فقط مساعیسی بو شهزاده‌نك چالیشماماسی یوزندن عقیم قالدی . شهزاده برکون خواجه‌سنه بو اثرلردن برشی آکلامادیغنی ، فو دینك دها واضح اولدیغنی سویله‌دی . بو سوزلر بوتون چین علماسنی پك علیانه کتیردی . شهزاده حقنده فنا بر فکر پیدا ایتدیلر .

ایمپراطور اك صادق ناظرلرینی‌ده ناخشنود ایتمکدن کری قالمادی . اخلاق وعاداتی غایت بوزوق اولان اجنبیلره پك فضله یوز ویرییوردی . آما ایله سوئه سوئه [١] دائمی صورتده ایمپراطوریچه قی‌نك سراینده ایدیلر . ایمپراطورلق مفتشلری بوندن دولایی شکایت ایدییورلردی . فقط آما قوزنازجه راپورلریله ایمپراطوریچه‌نك وصوکره ایمپراطورك فکری اوزرنده او قدر اجرای تأثیر ایتدی که مفتشلر نفی ایدیلدیلر . بوتون چینلیلر وظیفه‌لرینی ایفا ایدن مأمورلرك جزا کورمه‌لرندن ، ایمپراطورك آما کبی حیثیتسز ، اقتدارسز ، ایمپراطورك قلب وفکرینی هرشیدن زیاده افساد ساعی بر آدمه اعتماد کوسترمه‌سندن دولایی مؤاخذه‌لرده بولوندیلر .

سنه ١٣٥١ یکی بر حادثه هرکسی بوتون ناخشنود بر حاله کتیردی و تکمیل موغوللرك چیندن طرد ایدیلمه‌لری

[١] بونلر عن اصل قاپچاقلی ایکی قاردش ایدیلر .

خصوصنده الك باشلى برسبب تشكيل ايتدى . ١٣٤٨ تاريخنده قيالو اسمنده بر رياضى هوآنغ هو ياخود قاراموران نهرينك مجراسنى تدقيق ايتمك مساعدهسنى استحصال ايتمش وبونك بر خريطهسنى ياپهرق بوكا برده مخطره علاوه ايتمشدى . بونده بو نهرك امتدادنجه بعض انشاآت ياپلماسى وبالخاصه مجراسنك د كيشديرلمهسى تكليف اولونيوردى . اكا بردن برچوغى وبالخاصه توتو كنديسنه مظاهرت ايديوردى . وقتيله اولديغى كبى بو نهرى تامينغ فو الكاسندن كچيرمك ايستهيورلردى . نهر اورادن تيهن تسين هوئهيى دهكيزينه دوكولهجكدى . ظاهراً پك آز حائز اهميت اولان بو پروژه بوتون اغتشاشاتك سببى كسيلدى . چين سون، قاى قونغ فو رياضيونى ايله برلكده پهچهلى داخلنده تامينغ فويه كيتمشدى . اوراده اراضىيى تدقيق وتسويه ايتدكدن صوكره تكرار قازلمق ايستهنن اسكى مجرانك غايت مصرفلى، غير قابل تأمين وشان تونغ شهرينى محو ايتمكه مستعد اولديغنى سويلهدى . كنديسنه تبديل فكر ايتديرمك ايچون هر دورلو وسائطه مراجعت ايتديلر . فقط مملكتك منافع عموميهسنى بوقدر علاقهدار ايدن مهم برايشدن واز كچمكدن ايسه فداى جان ايتمكى كوزه آلهجغنى سويلهدى . امور نافعه انجمنى رياستندن عزل اولوندى . بوتشبثه قيالو ايله توتو مأمور ايديلديلر . بوپروژهنك اجراسى ايچون يكى ويركولر

تأسيس ايتمك و برچوق كويليلرك اراضيسنی اللرندن آلمق لازم كلديكی ایچون برچوق عائله‌لر محواولديلر . عدم ممنونيت عمومی برشكل آلدی . مختلف برچوق ولايتلرده رؤسانك خلقی عصيانه تشويق ايتديكی كورلدی . ارتكاب ايتديكی خطالردن دولايی نفی ايديلمش اولان هان‌شان تونغ خلقك بوحالندن استفاده ايله شان‌تونغ ، هونان ، قيانغ‌نان داخلنده برچوق كشی‌يی تسليح ايتدی. اورالرده كنديسنی موغوللرك محوايتدكلری سونغ ايمپراطورلری نسلندن كوستردی . بربياض باركير وسياه صيغير قربان كسدكدن صوكره كنديسنه اطاعت يمينی ايديلدی . طرفدارلرينك كافه‌سی قرمزی برركلاه كييديلر . كنديسنی درحال توقيف ايتمك چاره‌سی بولوندی ايسه‌ده قاريسی وچوجوقلری قاچديلر . فقط امثالسز درجه‌ده جسور برآدم اولان ليه‌ئوفوتونغ ، قيانغ نامنده‌كی عساكرك باشنه كچدی . چوق كچمه‌دن اطرافنه يوزبيكدن زياده آدم طوپلاندی . بونلرله ژونينغ‌فو اراضيسنده‌هونان داخلنده‌نان‌يانغ‌فوده‌تحصن‌ايتدی . عينی تاريخده ، فانغ‌قوئه‌چين نامنده برده كيز حيدودی متعدد سفائن ايله چه‌قيانغ وقيانغ‌نان ساحللرنده دولاشه‌رق متعدد شهر وقصبه‌لری يغما ، تجارتی محوايتدی . بوندن‌ده مقصدی سرايه حبوبات وامتعه نقلنه مانع اولمقدی . كنديسنه قارشی كوندريلن قوماندانلری مغلوب‌ايده‌رك اسير آلدی وسفرينی ساخته براوزلاشمه ايله نهايته ايرديردی . اكابر دولت كرك

بونی كركـ كنديسنك عصيانی ایمپراطوردن كيزله‌ديلر . كنديسی وقاردشلری برطاقم عنوان افتخاره ومناصبه نائل اولديلر. مع مافيه ليمانلری ابلوقه آلتنده طوتمقدن خالی قالمادی. اوتاريخده سرايده ليه‌ئوفوتونغه قارشی كونديريله‌جك عسكرك احضاراتيله مشغول ايديلر . بونك طرفدارلری كيتدكجه قوت پيدا ايديپورلردی. سوشه‌ئوهوئه‌يی نامنده ديكر برعاصی هوقوآنغ داخلنده ميدانه چيقدی وقيشوئی‌ده [١] كنديسنی ايمپراطور اعلان ايتديردی . هان‌يانغ ايله ووچانغ فويی و دها سائر مهم مواقعی اله كچيردی . صوكره بردوناننا ايله قيانغ نهری اوزرنده بويوك برشهر اولان قيه‌ئو قيانغ‌فويی محاصره‌يه قالقدی . موغول ضابطلرندن قسم اعظمی ياخيانت ياجبانت ياخود ايمپراطورك خدمتندن نفرت سائقه‌سيله چينليلر ياقلاشنجه قاچيپورلردی . قيانغ اوزرنده بويوك بر قوهٔ عسكريه‌يه قوماندا ايدن پولوتيمور موقعنی جبينانه ترك ايتدی. ايمپراطور، اسكی تبعه‌سی موغوللردن زياده كنديسنه تابع اولان چينليلرك آثار صداقتنه مصادف اولدی . لی‌فو نامنده بويوك بر چينلی بوتون كويلره پولوتيمورك عسكرلرينك يولنی كسديرمك واونلری وظيفه‌لرينی ياپمغه مجبور ايتمك ايچون ساعيلر كوندردی . صوكره، ئی‌سيه‌ن تيمور نامنده بر موغولك معاونتيله سوشه‌ئوهوئه‌يی نك يكرمی بيك كشيلك برقوتی بوزدی ؛ قيه‌ئوقيانغ‌فويه دوغرو ياقلاشان

سنه ١٣٥٢

[١] هوآنغ چه‌ئوفو داخلنده .

عاصیلرك دونانماسنی دوردورمق ایچون قیانغ نهرینه بر برینه باغلی بر طاقم کوتوکلر آتدیردی . صوکره دونانما اوزرینه آتشلی اوقلر آتدیره‌رق متعدد کمیلری یاقدی . فقط بر طرفدن شهری مدافعه ایتدیکی صیراده توقیه‌ن بوغا بو شهری محافظه وظیفه‌سیله مکلف اولان موغول ضابطانک قسم اعظمیله فرار ایتمشدی . سوشه‌ئوهوئه‌یی شهری ضبط ایتمك اوزره ایدی . لی‌فو بعض صادق قوای عسکریه ایله برجلر اوزرینه چیقدی . فقط دشمن قاپیلرك برندن ایچری کیرمشدی . سوقاقلرده ایچه مدت مدافعه‌ده بولندقدن صوکره ، مقاومت امکانی کوره‌مه‌یه‌رك یوکسك سسله هایقیردی : « بنی أولدیریکز ، فقط اهالی‌یه دوقونمایکز ». درحال قتل ایدلدی . بوتون خلق وفاتنه آغلادیلر . ایمپراطور کندیسنه بر طاقم عنوانلر ویردی .

بو عصیان باشلانغجلرینه باشقه فلاکتلرده مترافق بولوندی . شنسی داخلنده لونغ‌سی‌ده شدتلی بر حرکت ارض وقوعه کله‌رك تزلزلات بوتون کون دوام ایتدی . آلت اوست اولان طوپراقلر آراسنده دوقوز اون قدم جسامتنده بش یوز یای بولوندی . بونلرك نه قدر قدیم بر زمانه عائد اولدیغی بیلنمه‌یوردی . یایلرك اوقلری بولونمادی . مدهش بر قیطلق وخسته‌لق یوزندن دوقوز یوز بیك کشی تلف اولدی . بو قدر فلاکت و بالخاصه جنوب طرفلرنده ظهور ایدن محاربات ایمپراطوری جنوب چینلیلریی کندیسنه ربط ایچون بویوك

انجمنلرده اونلرك‌ده شمالی چینلیلر کبی استخدام ایدیله‌بیله جکلرینی اعلانه سوق ایتدی . اولجه جنوب چینلیلری یالکز علوم وفنون وتجارت ایله اشتغال ایده‌بیلیرلردی . ایمپراطورك طای‌بوغا نامنده‌کی برقوماندانی چه‌قیانغ ساحللرنده فانغ‌قوئه‌چین طرفندن مغلوب واتلاف ایدلدی . لیه‌ئوفوتونغ ، توتونك برادری یه‌سیه‌ن تیموری قای‌فونغ‌فویه قاچمغه مجبور ایتدی . ضابطانك بر چوغی بو قوماندانی جباتی یوزندن اردویی محو ایتمك وایمپراطوری تذلیل ایله‌مکله اتهام ایتدیلر و جزالاندماسنی ایسته‌دیلر . فقط ایمپراطور بوایشك تدقیقنی توتویه براقدیغندن او زمانه قدر حکمدارینه قارشی صوك درجه‌ده صادق اولان توتو قاردشنی محو ایتمك‌ایسته‌مدیکی ایچون ضابطلردن بعضیلرینی عزل ایتدیردی ، ایشلری دوزلته‌بیلمکه اك چوق قابلیتلی اولان بعض اکابری نفیه کوندرتدی . آرتق جنوب ولایتلری الدن چیقمق اوزره ایدی . چه‌قیانغك پایتختی اولان هانغ‌چه‌ئوفو سوشه‌ئو هوئه‌یی طرفندن ضبط ایدیلمشدی . عاصیلرك حرکاتنی توقیف ایچون کوندرلمش اولان قیائو هوآ ایله تونغ یوسیانو دوغروجه غایت زنکین بر شهر اولان و ذوق وصفادن باشقه بر ایش ایله اشتغال ایدیله‌ین هانغ‌چه‌ئویه یورودیلر . عاصیلرك جسارتی بوراده شدتنی پك چابق غائب ایده‌جکنی ظن ایدییورلردی . غایت قانلی یدی مصادمه‌دن صوکره شهر ضبط اولوندی . بو

مصادماتده سوشه‌ئو هوئه‌يينك برچوق ضابطانى وقرق بيكدن زياده عسكرى تلف اولدى . ديكر طرفدن ، مير محمدك مراجعت ورجاسى اوزرينه قيانغ نانه كوندرلمش اولان توتو ، ليه‌ئو فو قونغك الندن سوچه‌ئو شهرينى ضبط ايتدى . آرسلان اللى بيك ميائوتسه طوپلايه‌رق لوچه‌ئو اوزرينه يورودى . فقط بو صورتله ايمپراطورلغك تامركزينه قدر كلمش اولان ميائوتسه‌لردن سرايك قورقماسى كنديلرينك ترخيص ايديلمه‌سنى انتاج ايتدى . يوقوئه ، قيانغ اوزرنده غان قينغ‌ده تحصن ايتدى . او زمان قيانغ‌سى شهرلرينك قسم اعظمنى اله كچيرمش بولونان عاصيلرك مساعيسنه رغماً اوراده طوتوندى . سينغ قى عاصيلردن قيه‌ئو قيانغ وهوقوئه‌ئو شهرلرينى آلدى . فقط نهرلرك اوزرندن كنديلرينى طرد ايتمكه چاليشديغى صيراده طوتولدى وبر اوق اصابتيله مجروح دوشدى . عاصيلر اونك جسارت ودرايتنه حرمت كوستره‌رك آياقلرينه قاپانديلر ، ييه‌جك ويرديلر . يدى كون غايت بويوك بر حرمتله معامله ايتديلر . ياره‌سنى ايى ايده‌مدكلرندن دولايى متأثر اولديلر . اوله‌جكى صيراده ، دوغرولدى ، صوك دفعه اوله‌رق ايمپراطورى سلاملامق ايچون شمال طرفنه دوندى . صوكره ترك حيات ايتدى .

سنه ١٣٥٣ توتو آمايه دولت ناظرى عنوانى ويره‌رك ايمپراطورلغك انقراضنى اكمال ايتدى وكندى كنديسنى محو ايله‌دى .

ایمپراطوریچه‌ قی طرفندن مظاهرت کورن آما ولی نعمتنه قارشی بر ترتیب وجوده کتیره‌رك سرایه بر چوق سفیهلری ولامالری صوقدی‌که بونلر سحر وافسونده غایت ماهر اولدقلرینی ادعا ایده‌رك کندی مسلکلرینی قبول ایدرسه غایت بختیار اوله‌جغنه ایمپراطوری اقناع ایتدیلر. تبعه‌سنك فلاکتنه و عائله‌سنك انقراضنه لاقید بولونان بو ایمپراطور یالکز سحربازلق ایله اشتغال ایدییوردی. بونك‌ده نتیجه‌سی دائما سفاهته وارییوردی. آما، برادری سوئه‌سوئه، قاین برادری تولو تیمور، دها برچوق اکابر ایله لامالرایمپراطوری هر دورلو افراطلره سوق ایدییورلر، چینلیلردن وتاتارلردن ایمپراطورلغك خیر وسلامتنی دوشونلری اضطراب وفلاکت آلتنده ایکله‌تیورلردی. ایمپراطور ایله ایمپراطوریچه‌ قی‌نك اوغلی اولان بی سوردار [١] بوسفاهتلره قطعیاً اشتراك ایتمك ایسته‌مدی ولامالری طرد ایچون بیهوده یره اوغراشوب دوردی. بواثناده ده‌کیز حیدودلری پایتخته بحراً کلن شیلرك کافه‌سنی ضبط ایدییورلردی. پایتخت ارزاقسز قالمشدی. توتو جنوبدن برچوق کویلو جلب ایده‌رك اونلری پکینغ جوارنده پرنج زرع ایتمك اوزره آلات زراعیه، مواشی وپاره توزیع ایتدی. مقصدی پکینغی جنوب ولایتلرندن بحراً کتیریلن ارزاقدن مستغنی بر حاله صوقمقدی. فقط بو حرکاتندن یك

[١] چینلیلر بوکا نغای پەئوشی لی تالا دیرلر.

سنه ١٣٥٤

آز استناده ایدیلدی . صوکره ، ایمپراطورك اوزرنده قطعی
بر نفوذه صاحب اولان آما ایله داریلنجه ، محاربه‌ده فنا
حرکت ایتدیکی ، ایمپراطورلغك وارداتنی کندی اموری
ایچون صرف ایله‌دیکی ، جبانت وسفاهت ایله اتهام ایدیلن
قاردشی یه‌سیه‌ن تیموره حقسز یره مظاهرت کوستردیکی
بهانه‌سیله عزل ایدیلدی .

ایمپراطور اوصیراده ذوق وصفالرینی تنوع ایتدیرمکدن ،
چوغالتمقدن باشقه برشی دوشونمیوردی . ارواح سما عنوانی
ویریلن اون آلتی کنج قیز رقاصه‌لك ایتمك اوزره سرایه
کتیرلمشدی . باشقه بر طاقم آدملر سرایده متصل فویه
قربان کسمکله مشغول ایدیلر . استقبالدن خبر ویرییورلر ،
سحرلر یاپیورلر ، شرقیلر سویله‌یورلر ، چالغیلر چالیورلردی .
ایمپراطور یوز یکرمی قدم طولنده ، یکرمی قدم عرضنده
بر قاییق یاپدیردی . بونده غایت محتشم صورتده کینمش
یکرمی درت حمله‌جی واردی . بویوك بر کول اوستنده بو
قاییغه بینه‌رك اکله‌نیور ، شمال سراینه‌دن جنوب سراینه
کیتمك ایچون بوقاییغه بینیوردی . کوردك چکیلدیکی صیراده
کوزلری ، باشی ، آغزی ، پنچه‌لری حرکت ایدن بر اژدرها
کوزولیوردی . بو سرایلرك برنده غایت غریب بر ساعت
واردی . ساعتك محفوظ بولوندیغی قوطونك اوستنده بر
کوچوك یر واردی که اوچ عاقل نامی ویریلن اوچ چهره

کوروليوردی . قوطونك اورته‌سنده بر کنج قيز رسمی
کيجه‌نك و کوندوزك ساعتلرينی کوستريوردی . عقرب
ساعتك اوستنه کلديکی زمان صو چيقاردی . ايکی طرفده
قارتاللر و آرسلانلر حرکت ايدردی . بونلرك آراسنده کذلك
ايکی ملك ياخود پری‌ده کورولوردی . برينك النده کوچوك
بر چاك ، ديکرينك النده باقردن بر کوچوك قرص بولونوردی .
کيجه‌نك مختلف ساعتلرينی بونلرك اوستنده چالارلردی .
قوطونك شرقنده وغربنده برج داخلنده کونشك وقمرك
يولی کوسترلمشدی . اون ايکی اشارتك شکللری اوکنده آلتی
نوع معبود کوروليوردی که بونلرك کيمی نصف‌الليلده کيمی
وقت زوالده ايکيشر ايکيشر يورورلر ، مقدس کوپرو دنيلن
کوپرودن کچرلر ، اوچ عاقلك قلبه‌سنه کيررلردی . صوکره
اورادن تکرار يرلرينه دونرلردی . بو ماکنه غايت
صنعتکارانه ايدی . ايمپراطورك ايجاد ايتديکی سويله‌نيوردی .
فقط بو ايمپراطور ممالکنی مدافعه ايتمکی دوشونمش اولسه
ايدی ، عاصيلرك قاراموران شهرينی کچمه‌لرينه ممانعت ايده-
بيلسه ايدی ، ليه‌ئو فوتونغك ، هان شان قونغك اوغلی
هان لين اولحه ايمپراطور عنوانی ويرمه‌سنك اوکنه کچسه
ايدی دها حقلی ستايشلره کسب استحقاق ايدردی . بو يکی
ايمپراطور ناظرلر ، قوماندانلر تعيين ايتدی ، پايتختی هونان

سنه ١٣٥٥

داخلنده پوچه‌ئوده تأسیس ایله‌دی ، سلاله‌سنه سونغلر نامنی ویردی .

آمانك انتریقه‌لری نهایت ، اتسیناده منفی بولونان توتویی اورته‌دن قالدیردی . توتونك دوچار اولدیغی جزا مؤخراً پك خفیف کورلدیکندن اموالی مصادره ایدیلدی ، کندیسی ده یون نانه کوندرلدی . آما کندیسی اوراده قتل ایتدیرمك ایچون ایمپراطورك بر امرینی تقلید ایلدی . فقط توتویی قتله مأمور اولان آدم بو امری اجرایه مسارعت کوسترمدی ، توتویه حرمت ورعایت کوستردی ، قیزلرندن برینی زوجه اوله‌رق تقدیم ایتدی . توتو آرزولرینه موافقت کوسترمدیکی ایچون اونی أولدیرتدی . توتو قرق ایکی یاشنده ایدی . دولت ایشلرنده وقوفی واردی ، ذکی ایدی . عالم ایدی . فقط حرص جاه کندیسنی محو ایتدی . برادری‌یه‌سیه‌ن تیموری قورتارمق ایچون بر طاقم ضابطلری أولدیرتدیکندن دولایی دائما مؤاخذه‌یه معروض قالمشدر .

تاشه پاتو ایله دها بعضیلرینك هونان داخلنده احراز ایتدکلری بعض موفقیات لیه‌ئوفو تونغی نهایت تشکیل ایده‌بیلمك امیدینی ویریوردی . فقط بو عاصی ، اوغرادیغی فلا کتلردن دائما قورتولیوردی . نهایت ایمپراطور بوفناالقلره چاره ساز اولمق ایستر کبی کوروندی . بویوك بر مجلس حرب طوپلادی . بر ناظر بوفرصتدن استفاده ایله قصورلرینی

يوزينه اوردی . حكمدار بويله سفاهت ايچنده ياشادقجه ، دولت ايشلرينه باقمادقجه ، سرايك حالنی بالذات كوزدن كچيرمدكجه اتخاذ ايديله‌جك تدبيرلرك كافه‌سنك بی فائده قاله‌جغنی سويله‌دی . ولايتلرده‌ده مأمورين وحكامك حكمدارلرينه امتثال ايده‌رك ذوق وصفادن ، پاره‌دن ، ضيافتلردن باشقه برشی دوشونمه‌دكلرينی ، شهرلرك ضياعنه لاقيد قالدقلرينی بيلديردی . ناظر بو نطقندن دولايی تبريك ايديلدی . فقط ايمپراطور تصحيح حركات ايتمه‌دی . ولايتلرده انتظامی تأمين وظيفه‌سنی باشقه‌لرينه براقدی .

عينی تاريخلرده ، چو اسمنده باشقه بر عاصی دها ظهور ايتدی . قيانغ نان داخلنده هو چه ئودن بردن بره چيقارق قيانغ نهرينی كچدی و تای پينغ شهرينی اله كچيردی . كنديسنده حكم ونفوذ احرازی داعيه‌سندن زياده ايمپراطورلغك سكون وحضورينی تأمين وخلقك آلامنی تخفيف آرزوسی واردی . يانندهه هپ جسور وكندی فكرنده آدملر بولنديريوردی . چوق كچمه‌دن ، خلقه قارشی محبتنی ، علويت روحنی ، امر اداره‌ده وقوفنی اثبات ايده‌جك دلائل ابراز ايتدی . مزيات جديه‌سندن دولايی هر طرفده مظفر اولدی . موغوللرك تصادف ايتدكلری دشمنلرك الك مدهشی كسيلدی . هر طرفدن كنديسنه معاونتده بولونمق ايچون مسارعت كوستريليوردی . نرده كوروندیسه‌اوراده كنديسنی

سنه ١٣٥٦

سودیردی وهرکسه حرمت تلقین ایتدی . ایمپراطور ایسه بالعکس نفرت دعوت ایدییوردی . برنجی ناظر اولان آما بیله بوقدر جبین بر حکمداره تابع اولمقدن حجاب دویدی . ایمپراطوری سفاهته سوق و اونده اصراره تشویق ایدن او ایدی . ایمپراطورك بو حالی دولتك الك باشلی باعث خرابیسی ایدی . مملکتك خیرینی ایستهین عاقل ذوات بوافعالی دیللرینه دولایورلر ، نفرتلرله یاد ایدییورلردی . آما یاپدیغی فناالقلری تعمیر ایچون ایمپراطوری سلطنتدن فراغت ایتدیرمك ، یرینه ولی عهدی اجلاس ایلهمك ایستهدی . ولی عهد ایله والدهسی ایمپراطوریچه قی‌نك کندیسنه مظاهرت ایدهجکلرینه امین ایدی . فقط باشقه معاونتلرهده محتاج ایدی . فکرینی پدرینه آچدی . اوکا ولی عهدك مزیاتی وقابلیاتنی مدح ایتدیکی کبی عینی زمانده ایمپراطورك بلاهتی وعدم کفایتی حقنده‌ده ایضاحات ویردی . همشیرهسی تولو تیمورك زوجهسی ایدی . اوده ایمپراطورك سفاهت آرقداشی ایدی . همشیرهسی وقعه‌دن خبردار اولونجه درحال قوجهسنه خبر ویردی . تولو تیمور ، ولی عهدك هیچ سومدیکی برآدم اولدیغندن آمانك تصوراتنك عقیم قالماسی منفعتی اقتضاسندن ایدی . همان ایمپراطوری کیفیتدن خبردار ایتدی . بویوك خان ابتدا آما ایله برادری سوئه سوئه‌یی اولدیرتمك ایستهدی . فقط بعض ملاحظات بوکا مانع اولدیغندن کندیلرینی تحت نظارتده

بولونديرمق وسرايه كيرمه‌لرينه مانع اولمق ايله اكتفا ايتدی . صوكره ايشك تحقيقی شوسه قيه‌نه حواله ايديلدی . نفيه محكوم اولديلر . يولده قتل اولونديلر . خلق بو ادبارك سببنی بيلمه‌دی . توتونك قتلنـدن دولايی ترتيب ايديلمش بر جزا ظن ايتدی .

موغوللری تعقيبدن خالی قالمايان چو ، نهايت نان قينغی ضبط ايده‌رك شهره كيردی . بتون مأمورينی موقعلرنده ابقا ايتدی . فقرالره پك چوق ايلك ياپدی . آرتق آز وقت ايچنـده ايمپراطورلغه حاكم اولديغی آكلاشيليوردی . باشقه عاصيلر بش سـنه‌دن بری قيانغ نان داخلنده هو آی غان شهرينی محاصره ايديورلردی . بوراسـنی چوبوغا و ليه‌ئوقيا اسمنده ايكی قيمتدار قوماندان مدافعه ايديورلردی . بونلر امثالنه پك آز تصادف اولونه‌جق بر جسارت ومتانت آثاری كوستردیلر . فقط ايشك ايچنه خيانت قاريشه‌رق كنديلرينی عدم موفقيته اوغراتدی . چوبوغا ، جوارده بر قوۀ عسكريه قوماندانی اولان برينك اهمالكارانه حركتندن دولايی ايمپراطوره شـكايت ايتمش اولديغندن بو قوماندان انتقام آلمق ايچون ، چوبوغانك امداد آلماسـنه صورت قطعيه‌ده مانع اولمغه قرار ويردی . بو مقصدله ليه‌ئوقيايه هو آی غانی ترك ايله بو عصات مفرزه‌سنه هجوم ايتمه‌سنی امر ايلدی . عاصيلر بوندن خبردار اولور اولماز شهری هر طرفدن قوشاتديلر ، سـدلری ييقديلر ،

سنه
١٣٥٧

هندكلر قازديلر ، جوارلرى صو آلتنده براقديلر . صوكره ، قارامورا ن نهرى طريقيله كلن ارزاقى اله كچيرديلر . شهرده صوك درجهٔ ضرورته دوشدى . چوبوغا جوارشهر قوماندانلرينه بيهوده يره خبر يوللايوب دوروردى . دشمنى اولان قوماندان كنديسنه معاونت ايديلمه‌مسى ايچون امر ويرمشدى . قوهٔ محافظه چوبوغانى يالكز باشنه ترك ايتمكدن ايسه أولمه‌يى كوزه آلمشدى . اونك ايچون ، اوزون مدت مقاومت كوستردى . اوت ، ياپراق ، كوپك ، صيچان ، مشين كبى شيلرك هپسنى يه‌مش بيتيرمشلردى . بربرلرينى يمك ضرورتنده بولونيورلردى . سوقاقده دوشوب أولنلر درحال قالديريليور ، قالانلره غدا خدمتنى كورييوردى . محاصره‌نك بدايتنده نفوسى غايت كثير اولان بو شهر ، ايچنده كيمسه قالمامسى يوزندن تسليم اولدى . چوبوغا قاپيلردن برينى مدافعه ايتمكده ايكن اوغليله برلكده أولديرلدى ، پارچه پارچه ايديلدى . محاصره اثناسنده يوزدن زياده مصادمه‌يه كيريشمشدى . كنديسى بريابانجى اولمقله برابر چينليلر جسارت وصداقتنى مدح ايتمكده‌درلر .

يكى سونغ سلاله‌سنك عساكرى او تاريخده شنسى داخلنده سيانغ فو اراضيسنى تخريب ايدييوردى . موغول قوماندانلرى سيانغ فو شهرينى ترك ايتمك اوزره ايديلر . تام بو صيراده ايمپراطور طرفندن هونان واليسى بولونان چوهان تيمور امدادلرينه يتيشدى ، عاصيلرك اردوسنى قيليچدن

کچیردی . فقط کندیسنك غیبوبتی اثناسنده لیه‌ئو فوتونغ ، هونانك پایتختی اولان قای فونغ فویی ضبط ایتدی . عینی فرقه‌یه منسوب دیگر عصات فونغ تسیانغ فویی اله کچیردیلر . چوهان تیمور یکرمی درت ساعتده یکرمی فرسخ مسافه قطع ایده‌رك عصاتك هیچ منتظر اولمادقلری بر صیراده یتیشدی و کندیلرینی پریشان ایتدی . چو ، قیانغ نان داخلنده چانغ چه‌ئو ویانغ چه‌ئویی آلدی . سوچه‌ئوهوئه‌یی طرفدارلری ده سه‌چوئنك پایتختنه صاحب اولدیلر . عینی فرقه‌یه منسوب اولان قوماندان چن‌یه ئوله آنغ ، قیانغك ایکی ساحلنده ، بو نهرك سیائوقو داغلری آراسندن کچدیکی نقطه‌لرده کائن متعدد مواقعی ضبط ایتدی ، صوکره کیدوب غان قینغ شهرینی محاصره‌یه آلدی . ابتدا ، شهرده قوماندان بولونان یوقوئه کندیسنی طرد ایتدی . چن‌یه‌ئو له‌آنغ یکی قوه امدادیه آلنجه سورلردن آشدی ؛ مع مافیه ینه دفعات ایله طرد ایدیلدی . فقط عاصیلرك مقداری هر کون آرتیوردی . سفینه‌لری قیانغ نهرینی دولدیریوردی . یوقوئه‌یی تکرار قوشاتدیلر . یوقوئه تسلیحاته کرمی ویردی . بوتون ضابطانی موقعلرینه یرلشدیردی و اك جسور عسکرلرینی طوپلایه‌رق اونلرك باشنده کیدوب دشمن اوزرینه صالدیردی ، دشمنه برچوق ضایعات ویردیردی . کندیسی اون یردن یارالاندی . کثرت عددیه قارشیسنده ازیله‌رك نهایت ، شهرك قاپیلرینی

سنه ١٣٥٨

مدافعه‌دن عاجز قالدی . شهر ضبط ایدیلدی . یوقوئه بونی کورنجه قیلیجیله قاریسنی ، اوغللرینی ، قیزلرینی اولدیردی ، بر قویویه کندیسنی آتدی . قوهٔ محافظه ضابطلری انتحار ایتدیلر ، اهالی عاصیلره اطاعت ایتمکدن ایسه آتشه آتلمغی ترجیح ایلدیلر .

سونغلر شان تونغك مقر اداره‌سی اولان تسیان فویی‌ده اله کچیردیلر ، موغوللری بوتون ولایتی ترك ایتمکه زورلادیلر ، پکینغه یاقلاشدیلر ، بو پایتختك جوارنده مهم بر موقعك قوماندانی اولدیردکدن صوکره اوراسنی ضبط ایتدیلر . تلاشه دوشن بوتون سرای پایتختی ترك ایتمکه قالقدی . فقط تای پینغ بوکا مانع اولدی . لیه‌ئو قاره بوغا ، جلب ایدیلن عسکرله عاصیلری شان تونغه چکیلمکه مجبور ایتدی . او زمان یوز بیك کشی قومانداسنده جنوب ولایتلرده بولونان چو اوچه‌ئو شهرینی ضبط ایله‌دی . عسکرینك یغما کرلك ایتمه‌سنه مانع اولدی . سونغلر قوماندانی قوآن سیون سنغ ، له آئو تونغ داخلنه قدر کیرمش ، پایتخت اولان له آئویانغی یغما ایتمش ، قوره‌یه کچمش ، اورادن دونه‌رك شانغ تویی اله کچیرمش و شانغ توده قبلاینك یاپدیرمش اولدیغی محتشم سرایی یاقدیرمشدی . ایمپراطورلغك انقراضنی خبر ویرن بو وقعه مناسبتیله ایمپراطوره اخلاقنی تصحیح ایتمه‌سی و اوامر الهیه‌یه رعایت ایلمه‌سی ایچون مخطره‌لر تقدیم اولوندی . فقط ذوق وصفایه پك فضله

دوشکون اولان بو حکمدار کندیسنه ویریلن نصیحتلری هیچ دیکله‌مدی .

سنه ١٣٥٩

چن یه ئوله آنغ ، قیانغ سی داخلنده قوآنغ سین فویه یاقلاشمش ومحاصره‌یه آلمشدی . مع مافیه یه‌ین بوغاتکینك عسکریله برابر شهره کیرمه‌سنه مانع اولامادی . بوغایت معندانه بر محاصره اولدی . طرفیندن‌ده بویوك آثار مزیت کوستریلدی . محصورین نعشلری یمکه مجبور اولدیلر . چاهان تیمورك قوماندانسی آلتنده بولونان موغوللر هانان داخلنده قای فونغ فوی استردادسعادتنه نائل اولدیلر . یه‌ین تیمور پایتخته پك چوق ارزاق جلب ایتدی . بونلر تام وقتنده واصل اولدی . ارزاقه رفاقت ایچون کوندریلن عسکرك چوقلغی دشمنك هجومنه مانع اولمشدی . صوکره سوشه ئو هوئه‌یی طرفدارلری آراسنه نفاق کیردی . سوشه ئوهوئه‌یی پایتختی قیانغ سی داخلنده چن یه ئوله آنغك ضبط ایتمش اولدیغی نان چانغده تأسیس ایتمك ایسته‌یوردی . فقط باشقه مقاصد تعقیب ایدن قوماندان بوکا مانع اولدی . قیه ئو قیانغه کیتدی ، بونك قاپیلرینی قاپاتدی . سوشه ئوهوئه‌یی‌نك یاننده بولونانلری اولدیرتدی وبوتون حکم و نفوذی النه کچیردی .

موغوللرك آراسنده‌ده نفاق اولماسه ایدی بو تذبذباتدن استفاده ایده بیلیرلردی . والده‌سی ایمپراطوریچه قی طرفندن مظاهرت کورن ولی عهد پدرینی ترك سلطنته سوق ایتمك ایسته‌یوردی . فقط بوکا ممانعت ایدن ناظر تای پینغی اقناعه

موفق اولامادی . افترایه‌ده مراجعت ایتدیسه‌ده فائده ویرمدی.
اکابر دولت، ناظری او قدر پارلاق صورتده مدح ایتدیلرکه
بو پرنس شاشیردی . حتی بو اکابردن آلدی . ایچلرندن
بعضیلری تسمیم ایدیلدی ، بعضیلری مختلف بهانه‌لرله اعدامه
محکوم اولدیلر . بو حرکت ولی عهده بر چوق قوی دشمنلر
سنه ١٣٦٠ پیدا ایتدی . سرای نفاق ایچنده قالدی . بو اثناده تای پینغ
سرایده کندیسنك استنادگاهی اولان باشلیجه ناظرلردن نیه ئوتی‌-
هایی غائب ایتدی . سوءنیت بسله‌ین بر چوق کشی‌یه قارشی
یالکز باشنه اوغراشمقدن بیقه‌رق عائله‌سی ایچنه چکیلدی .
بو صورتله ایمپراطور اك ایی بنده‌لرینك بردن محروم اولدی .
ایش باشنده ایکی فنا آدم قالدی . بونلرده طواشیدن پوبوغا ایله
شوسه قیه‌ن ایدی . بونلر زنکین اولمقدن باشقه بر شی
دوشونمیورلر ، ایمپراطورلغك حقیقی وضعیتنی ایمپراطوردن
کیزله‌یورلردی . اردو قوماندانلری آراسنده‌ده نفاق واردی.
هونان والیسی اولوب شانسی ولایتنك بر قسمنی عصاتدن
استرداد ایتمش اولان چاهان تیمور ضبط ایتدیکی یرلرك کندی
دائرهٔ اداره‌سنه داخل اولماسنی ادعا ایدیوردی . شانسی داخلنده
قوماندان بولونان پولوتیمور ایسه عکسی فکرده ایدی .
ایمپراطورلغی تکرار احیا و تأسیسه قابلیتلی اولان بو ایکی
قوماندان بر برینه دشمن کسیلدیلر . ایمپراطور بونلرك دائرهٔ
نفوذلرینك حدودینی تعیینه مجبور اولدی . بوندن دولایی

ایکیسی ده عدم ممنونیت حس ایتدیلر . بر برلرینه قارشی سلاحه
صاریلدیلر . ولی عهد کندیلرینی بر مدت ایچون تسکین
ایده بیلدی . چاهان تیمور کیدوب شان تونغك پایتختی اولان
تسیان فویی استرداد ایله عاصیلری بو ولایتك برچوق یرلرندن
طرد ایتدی . عاصیلرده بر برلرینه قارشی حرب ایدییورلردی . سنه ۱۳۶۱
چـو ، قیانغ سی داخلنده قیه ئوقیانغی و نان چانغی
برسنه اول ایمپراطور عنوانی طاقمش و سلاله سنه هان نامنی
ویرمش اولان چن یه ئوله آنغك الندن ضبط ایتدی .

ایشته بو اغتشاشات آراسنده ایمپراطور ، افراد عائله سندن
تاتارستانده بولونان پرنسلری امدادینه چاغیرمق لزومنی دویدی .
اوقتای خانك سکزنجی بطندن اولادی بولونان آلواوئه یی تیمور ،
ایمپراطوره یاردیم دکل ایمپراطورلغی اونك الندن ضبط فکریله
درحال مدهش بر اردو ایله حرکت ایتدی . بونك اوزرینه
کندیسنه قارشی عسکر سوقنه مجبوریت حس ایدیلدی . بو
کوندریلن عسکر مغلوبیته اوغرادی . شانغ تو قربنده بولونان
آلوئوئه یی تیمور یه چه لی یه کیرمکه حاضرلاندیغی صیراده اوزمانه
قدر مقاصدندن بی خبر اولان ضابطانی کندیسنی توقیف ایله
ولی عهده تسلیم ایتدیلر . اوده قتل ایتدیردی . بوصورتله یکی
فیرطنه داغیدلمش اولدی . فقط یون نانده باشقه بر فیرطنه
چیقیوردی . سوشه ئو هوئه یی نك قوماندانی مینغ یوچن ، چن یه-
ئوله آنغك ایمپراطورلغنی اعلان ایتمش اولدیغی خبر آلنجه

کندیسی ده اعلان استقلال ایتمك ایسته دی وسه چوئن، شنسی ولایتلرینك مختلف موقعلرینی اله كچیردی . ایمپراطوراوتاریخده دولتك اك ایی قوماندانلرندن بری اولان چاهان تیموری ده غائب ایتدی. بوقوماندان شان توںغ داخلنده ئی تو محاصره سنده برخیانته قربان گیتمشدر. اولادلغی قوقو تیمور پدرینك تکمیل مناصبنه نائل اولدی، قاتللری پدرینك اجدادینه قربان ایده رك انتقامنی آلدی . طوپراق آلتنده آچدیردیغی بریول سایه سنده ئی تویی شهرینی اله كچیردی .

اوزمانه قدر قوره قطعه سی سکونت ایچنده ایدی . ایمپراطوریچه قی نك انتریقه لری قوره یی ده آیاقلاندیردی . قوره لی اولان بوایمپراطوریچه نك اقربالری کندیسنك ایمپراطور اوزرنده کی نفوذندن استفاده ایده رك قراللری په ین تیموری اولدیردیلر ، قراللغی کندی عائله لرندن برپرنسه ویرمك ایسته دیلر. ضعیف القلب ایمپراطور اونلرك مقصدلرینه خدمت ایچون قوره قرالنك خاطره سنه افترالر ایده رك باشقه بر قرال نصب ایتدی . بونی قبول ایتمك ایسته مه ین قوره لیلر ملت نامنه برعرضحال ویردیلر. سه ده ایمپراطوریچه قی بومحضری رد ایتدیردی . ایمپراطورك امرلرینی اجرا ایتدیرمك اوزره قوره یه برقوماندان یوللادی . یالوقیانغ نهری قربنه گیدن اون بیك موغولدن آنجق اون یدی سواری فرارایده بیلدی . دیگرلری قوره لیلر طرفندن قلیجدن گچیریلدی . دیگرطرفدن، مین ژیوچن کندیسنی سه چوئن داخلنده

سنه ١٣٦٣

چینغ تو دە ایمپراطور اعلان ایتدیردی. باشقه عاصیلر شانغ تویی یغما ایتدیلر . قوقو تیمور ایله پولو تیمور آراسندەکی خصومت یکیدن او درجەدە شدت پیدا ایتدی کە بو ایکی قوماندان قارشیلقلی عسکر طوپلامغه باشلادیلر. چو، جنوبدە غایت قوت پیدا ایدییوردی. اك مدهش دشمنی اولان چن یه ئوله آنغك الندن تان چانغ فویی آلمشدی . چن یه ئوله آنغ بوراسنی استرداد ایتمك ایستەدی . شهری محاصره ایتدی . سورلری زورلامش اولدیغی جهتله کندیسنی شهره صاحب اولمش عد ایتدیکی بر صیرادە یکی سورلره مصادف اولەرق حیرتە دوشدی . تکرار محاصرەیه باشلامق مجبوریتنده قالدی . بو اثنادە چو ، نان قینغده بویوك بر دونانما حاضرلانەرق ایچنه ایکی یوز بیك کشی بیندیردی . اك ایی ضابطلریله بو قوتك باشنه کچدی . چن یه ئوله آنغ درحال محاصرەیی رفع ایله کندیسنه قارشی یورودی . متعدد محاربەلردن صوکره چن یه ئوله آنغ بر اوق اصابتیله مقتول دوشدی. بوتون دونانماسی داغیلدی . قوماندانلری و عسکرلری چویه تسلیم اولدیلر .

بو عاصینك مغلوبیت قطعیەسی آرتق چویه موغوللره دها زیادە قوتله هجوم امکانی تأمین ایدییوردی . موغوللر هر کون یکی موفقیتسزلکلره اوغرایورلر و آرالرندەکی نفاق ایله کندی کندیلرینی محو ایلیورلردی . قوماندان پولو تیمور ایله قوقو تیمور بر برلریله چارپیشمشلردی. پولو تیمور مغلوب دوشمشدی. ولی عهد

اك غيرتلى ناظرلره متجاوزانه حركتلرده بولونويوردى . كرك
ايمپراطور كرك ولى‌عهد ايكى خادم آغاسى ايله شوسه‌قيه‌نك
نفوذى آلتنده ايديلر . تاى پينغ نفى ويولده قتل ايديلدى .
دها باشقه ناظرلرده عفت واستقامتلرندن دولايى عزل ايديلديلر .
ايمپراطورلق مفتشى چن تسوژين ايمپراطوره تقديم ايتديكى متعدد
عريضه‌لرده طوتديغى فنا يولك باعث اولديغى فلا كتلر حقنده
نظر دقتى جلب ايچون بيهوده يره اوغراشدى . بوتون
معروضاتى هيچ بر فائده ويرمدى ، كنديسى نفى ايديلدى .
بو حركت چينليلرك قسم اعظمنى دلگير ايتدى . چينليلر طاقم
سنه ١٣٦٤ طاقم كيدوب چويه تسليم اوليورلردى . اونك عاليجناب ،
اعتدال صاحبى ، محب علم وادب ، ملتفت ، چينليلرى كندى
قانونلرينه وملتك عادات قديمه‌سنه كوره اداره‌يه طرفدار بر
حكمدار بوليورلردى . چو ، ئو قرالى عنوانني آلمش ،
ناظرلر ، قوماندانلر ، ضابطلر تعيين ايده‌رك اونلره بوعنوانى
آنجق بدايت حكومتندن اعتباراً عاقلانه قانونلر تأسيس ايله
چينليلرى بختيار ايتمك ايچون طاقنديغنى بيان ايتمشدى . صوكره
بو ذاتلرى تصحيح قلب واخلاق ايتمكه دعوت ايتدى . ايشه
ايى باشلامق ايچون بوكا لزوم اولديغنى سويله‌يوردى . قراللغى
داخلنده سكون وانتظامى تأمين ايتدكدن صوكره كيدوب
هوقو آنغك پايتختى اولان ووچانغ فويى ضبط ايتدى .
چن يه‌ئوله آنغك اوغلى چن لى بوراده تحصن ايتمشدى .

فقیرلره معاونت ایدیلهسی ، علوم وادبیاتك تشویق اولونماسی
وهیچ یغمایه قیام ایدیلهمهسی ایچون امرلر ویردی .
بو عاقلانه حرکت قیانغ سینك و هوقو آنغك ضبطنی تسهیل
ایتدی . ایمپراطورك حرکتی ایسه موغول ایمپراطورلغنك
انقراضنی اتمام ایتمکده ایدی . ایمپراطور ایله اوغلی الك عاقل
ناظرلری ، الك تجربهدیده قوماندانلری سرایدن تبعید ایدییورلردی .
مفتشلر معروضاتلریله هیچ بر شی استحصال ایدهمهمشلردی .
مأموریتلرندن عزل ایدیلن پولوتیمور ایله توقیهن تیمور سوزلرینی
دیکلتمك و سرایی قاریشدیران کیمسهلری طرده ایمپراطوری
زورلامق ایچون سلاحه صارلمق لزومنه قانع اولدیلر . ولیعهد
اونلره مقاومت ایچون سفره چیقدی . فقط مغلوب اولهرق
تاتارستانه چکیلمك مجبوریتنده قالدی . قوماندانلر پایتخته یاقلاشدیلر .
بونك اوزرینه هر شیئی خبر آلان ایمپراطور بو قوماندانلری
تکرار مأموریتلرینه اعاده ایتدی ، فنا ناظرلری اونلره تسلیم
ایلهدی . ولیعهد تکرار سرایه کلدی . فقط کندیسیله برلکده
نفاق و شقاق ده کتیردی . پولوتیموردن انتقام آلمقدن باشقه بر
شیئه چالیشمایوردی . پولوتیمورك دشمنی اولان قوقوتیموره
التحاق ایله یوز بیك کشیدن فضله بر اردو احضار ایتدی .
بونك قرق بیکی تای تونغ فویه کیتمك امرینی آلمش اولان
توقیهن تیموره قارشی کوندرلدی . ایکی قوماندان بو شهرده
عسکر براقدقدن صوکره درحال پکینغ اوزرینه یورودیلر .

مقصدلری ایمپراطورك سراینی اله کچیرمکدی . یولده ولی عهدی مغلوب ایتدیلر . اوده شانسی داخلنده تایوئه‌ن فویه چکیلدی. پایتخت بو صورتله ترك ایدیلنجه پولو تیمور اورایه کیردی [١] . ایمپراطورك آیاقلرینه قاپاندی . بو حرکتدن متأثر اولان ایمپراطور کندیسنه اردونك باش قوماندانلغنی ویردی و باش ناظر نصب ایتدی . بونك اوزرینه پولو تیمور بو حکمدارك رفیق و آلت سفاهتی اولان تولو تیموری قتل ایتدیردی ، لامالری قوغدی ، بونلرك دینلرینی منع ایتدی . فقط اعتدال حدودینی تجاوز ایده‌رك ولی عهدی اسقاط ایتمك ، سائر ناظرلری قوغمق ایسته‌دی . دوستلری بو فکرندن اونی جایدیردیلر ، نفوذ و قدرتك جاذبه‌سیله مست اولارق ، سرایدن چیقارمق ایسته‌دیکی سفاهته کندیسنی قاپدیردی ، بو صورتله اغتشاشاتی آرتیردی . غایت تجربه‌دیده قوقو تیمورك قوماندا‌سی آلتنده بویوك بر اردونك باشنده بولونان ولی عهد دشمنی امحا فکریله میدانه آتلدی . بوندن خبردار اولان پولو تیمور ایمپراطوریچه قی‌یی توقیف ایتدیره‌رك ولی عهدی سرایه کلمکه اجبار ایچون بر امر نامه امضا ایتدیردی . فقط ولی عهد اطاعت ایتمدی . توقیه‌ن تیمور کندیسنه ممانعت فکریله شانغ تویه کیتدی . یه‌سو قوقو تیموره قارشی کوندریلدی . قوقو تیمور ایمپراطور عائله‌سندن بعض شهزاده‌لرله برلشه‌رك

سنه
١٣٦٦

[١] ١٠ ایلولده .

پولو تیموره قارشی دوندی ، اونك اردوسنی بوزدی . بالذات یورومك ایستهین پولو تیمور دائمی یاغمورلردن دولایی گری دونمکه مجبور اولدی . کندیسنك ضعفی بیلن ایمپراطوریچه اوکا غایت کوزل برطاقم کنج قیزلر کوندردی . اونلرك سایهسنده حریتنی استحصال ایله سرایه دوندی ، پولو تیموری محو ایچون چالیشمغه باشلادی . ایمپراطور پولو تیمورك قتلی ایچون کیزلیجه امر ویردی . توقیهن تیمور ولی عهد طرفدارلرینك الندن شانغ تویی اوصیرادهضبط ایتمشدی . پولو تیمور بونی ایمپراطوره خبر ویرمك ایچون سرایه کیتدیکی صیراده کندیسنه مربوط بولونان قوماندانلرله برلکده قتل ایدیلدی . پکینغك قاپیلری قاپاندی . فقط جواره مواصلت ایتمش اولان ولی عهدك عسکرلری قاپیلرك برینی زورلادیلر ، بعض محلهلری یغما ایتدیلر . پولو تیمورك باشنی کوندرهرك اونلری تسکین ایتدیلر . بونك اوزرینه ولی عهد یاننده قوقو تیمور ایله سرایه کیتدی . قوقو تیمور ناظر وباش قوماندان تعیین اولوندی و درحال هونانه کوندرلدی . اوراده ، حکم ونفوذینی طانیمامق ایستهین بعض ضابطلر کندیسیله حرب ایتدیلر .

ایشته بو ایمپراطورلق محاربات داخلیه ایله بویله پارچهلانیوردی . اکابر مستقل اولمق ایستهیور ، ایمپراطور یالکز ذوق وصفایی دوشونیور ، بویوك قصورلری اولان ولی عهد

افکاری اتحاد ایتدیرمك ایچون ذره قدر قابلیت واقتدار کوستره‌میوردی . قوقو تیمور هونان وشانسیده ظهور ایتمش اولان منازعه‌لره بر نتیجه ویرمك اوزره ولی عهدك کوندرمش اولدیغی بر مأموری اولدیرتدی . دیکر طرفدن ، ایمپراطوریچه ولی عهد لهنده ترك سلطنت ایتمکه ایمپراطوری زورلایوردی . فقط ایمپراطور اوغلنی باش قوماندان و وکیل عمومی دولت اعلان ایتمکله اکتفا ایتدی . بو طالعسز ایمپراطورك هر تشبثی یکی بر اغتشاشات تولید ایتمکدن خالی قالمایوردی . او زمانه قدر ولی عهده مربوط بولونان قوقو تیمور ولی عهد علیهنه قیام ایده‌رك کندیسنی طانیمامق ایسته‌دی . قوقو تیموری عزل ایتدیلر . اوده شانسی داخلنده چه‌شویه چکیله‌رك انتقام ایچون مناسب فرصت کوزتله‌مکه باشلادی .

موغول حکمداری اجدادینك کندیسنه ترك ایتمش اولدیغی ایمپراطورلغی غیر قابل عفو بر ضعف ایله بویله غائب ایتمکده اولدیغی صیراده مجهول بر نسبدن دوغمش وفقیر کیمسه‌لر آراسنده بویومش اولان چوق بویوك حکمدارلرك خاطره‌سنی لایموت بر حاله کتیرمش اولان بر طاقم مزیاتی ابراز ایدییوردی . یکی بر شکل حکومت اعلان ایتدی . نمونه اوله‌رق چینك الك مشهور ایمپراطورلرینی آلدی ، ارباب علم وادبك ومأمورینك امتحانلری اصولنی اعاده ایتدی . مزیت واقتدار صاحبلرینی آراتدی . بونلری بیلدیرنلره بر

قرال صفتیله مکافاتلر ویردی . ارباب اقتداری اهلیتلرینه کوره موقعلره کچیردی . ذوق و کیفی ایچون هیچ چیلغنجه مصرفلر یاپمادی و حکمدارلرك اخلاقنی بوزابیله جك شیلردن دائما اوزاق قالدی . نان قینغده یاپدیردیغی سرایده مفروشات ایچون فضله مصرف اختیار ایدیلمه‌سنه مانع اولدی . آنچیق رسملری وهیکللری منع ایتدی . کویلیلرله ، اصنافلرله کوروشمکدن ، اونلره تعلق ایدن‌شیلر حقنده مباحثه‌ایتمکدن ، زیانلرینی تلافی ایده‌رك احتیاجلرینی تأمین ایله‌مکدن خالی قالمایوردی . ارباب علم وادب ایله مباحثه‌لری سایه‌سنده آز وقت ایچنده ادارهٔ حکومت فننه ، چین قانونلرینه وقوف پیدا ایتدی . جسارتی ، فن حربه وقوفی ، علویت روحی ، مأموریت ولطف وستایش توزیعنده‌کی عدالتی کندیسنی‌بوتون چینلیلره سودیردی وموغول ایمپراطورینك حرکاتنی بوتون بوتون منفور کوستردی .

سنه ۱۳۶۷

اجنبی بویوندوروغی آلتنده ازیلن چین حریتنك بو یکی مدافعی قوماندانلری واسطه‌سیله موغوللر اوزرنده بویوك بر مظفریت قازاندی . بوموغوللردن دوقوز شهزاده اسیر آلدی ، بونلری کمال علو جناب ایله پکینغه اعاده ایتدی . قانتون ، قوآنغ‌سی ، فوقیه‌ن ولایتلری تسلیم اولدیلر . قوماندانلردن سوتانك وچانغ‌یونك قوماندا‌سی آلتنده ایکی‌یوز اللی بیك کشی شان‌تونغه کوندرلدی . بونلر اوراده بر بیاننامه نشر ایده‌رك

خلقی موغول بویوندوروغنی آتمغه تشویق ایله‌دیلر . دیدیلرکه: « باربارلری اداره ایتمك چینلیلره دوشر ، باربارلره چینده حکمران اولمق دکل ! شمالدن کلن موغوللر ایمپراطورلغی قوت وجسارتلری ایله دکل جناب حقك لطفیله اله کچیردیلر . بوکون ینه جناب حق، ارتکاب ایتدکاری جنایتلردن دولایی ایمپراطورلغی اونلرك الندن آلیور . تیمور خانك زمان سلطنتندن بری سلطنته توارث اصولی بوزولدی ، قاردشلر بربرلرینی زهرله‌دیلر . بر اولاد باباسنك زوجه‌لریله أولندی . هردورلو اطاعت وانقیاد محو اولدی . چین قانونلری استحقارایدیلدی . ایشته جناب حق ایمپراطورلغی تکرار تأسیس ایتمك ایچون چویی کوندرمشدر » . بو بیانامه اوزرینه بوتون شان تونغ عرض تسلیمیت ایتدی. هنوز موغوللرك تحت حکمنده بولونان شنسی، شانسی، هونان ولایتلری قوماندانلرك نفاقی یوزندن محو اولمشلر صایلابیلیردی .

سنه ١٣٦٨ چوق کچمه‌دن چو نان قنیغده ایمپراطور اعلان ایدیلدی [١] . معبده کیده‌رك رسمی مراسم ایله قربان کسدی . اوغلنی ولی عهد اعلان ایتدی و بر چوق عاقلانه نظامات یاپدی . بو سنه کندیسنك ایلك سنهٔ سلطنتی اولمق اوزره تعداد ایدیلیور . بونك اوزرینه هونغ‌وو عنوانی آلدی . مینغ سلاله‌سنك مؤسسی بو حکمداردر . عسکرلری آز وقت

---

[١] برنجی شهر قمرینك ایلك کونی .

ایچنده هونان ولایتنی ضبط ایتدیلر . موغول ایمپراطوری
چینلیلری مغلوب ایتمکدن زیاده قوماندانلری آراسنده تأسیس
سکونه چالیشمقله مشغولدی. هونغ وونك قوماندانلری تونغ-
قوآن کچیدینی ضبط ایله صوکره مختلف محللردن پهچه‌لی‌یه
کیردیلر . بویوك بر محاربه‌ده موغوللری بوزدیلر . درحال
پکینغ پیشکاهنه کلدیلر . ناظرلردن بری اولان شه‌لی من
علی‌العجله کیده‌رك معبد اجداده‌کی لوحه‌لری اله کچیردی
و ولی عهد ایله برلکده شماله دوغرو قاچدی . ایمپراطور
تیمور بوغایی نائب حکومت اعلان ایتدکدن وپایتختنك محافظه‌سنی
قینغ تونغه توديع ایله‌دکدن صوکره اکابری ، شهزاده‌لری
و پرنسسلری طوپلایه‌رق بونلره تاتارستانه کچمکه قرارویرمش
اولدیغنی بیان ایتدی . تیمور بوغا ایله دها بر چوقلری قالماسنی
رجا ایچون آیاقلرینه قاپاندیلر . دشمنه قارشی یورویه‌جکلرینی
سویله‌دیلر ، بویله بر فرار ایله رزیل اولمقدن ایسه ترك حیات
ایتمك دها ایی اولاجغنی آکلاتدیلر . ایمپراطور فکرنده ثبات
ایتدی . ایرته‌سی کیجه [١] بوتون عائله‌سی یاننده اولدیغی حالده
شماله دوغرو چکیلدی . چینلیلر آرقه‌سندن تعقیب ایتدیلر .
ولی عهدك اوغلنی اله کچیردیلر ، صوکره پکینه کیردیلر [٢].
موغول ایمپراطوری شانغ تونك یکرمی بش ، اوتوز فرسخ

---

[١] ٢٧ آغستوسده .
[٢] ١٩ تشرین اولده.

سنه ١٣٧٠

اوزاغنده اینغ چانغه کیتدی . وفاتنه قدر اوراده قالدی . وفاتیده ایکی سنه صوکره [١] وقوعه کلدی . اللی بر یاشنده ایدی . ولی عهد بیسوردار قارا قورومه چکیله‌رك اوراده اقامت ایتدی . ایشته بو وقعه ایله موغوللر چیندن تماميله طرد ایدیلدیلر . چینلیلر بر چین حکمدارینك تحت اداره‌سنه کیردیلر . یکی سلاله مینغ نامنی طاشیمشدر .

[١] دردنجی شهر قمریده .

قالقا موغوللری

قاتارلرك تاريخ عمومیسی

صوك موغول ایمپراطورینك وفاتندن صوكرا ولی عهد بیسوردار قاراقورومه چکیله‌رك اوراده موغول ایمپراطورلغنی احیا ایتدی . بو ایمپراطورلق مؤخراً ، قالقاپیرا Kalka-pira نهری حسبیله قالقا Kalkas نامی آلتنده معلوم اولمشدر . بعض سیاحلر بونلره مونغاللر نامنی ویرمشلردر . قالقا موغوللری یکی سه آ نهرندن یوز اوتوزدردنجی طول درجه‌سنه قدر اولان حوالیده ساکن اولورلر . حکمدارلرینك تعاقبنی تاریخ صیراسیله کوستره‌جك بر کتابه تصادف ایده‌مدم . بیسوردارخانك یرینه توقوزتیمور [۱] کچدی . بونی یسون شوئح Yesoncheuih اولدیردی . بونك اوزرینه ، توقوز تیموره تابع بوتون عشیرتلر داغلدیلر . هر رئیس کندی عشیرتنده بر حکمدار مستقل اولدی . چین ایمپراطوری هونغ وو بونلره قارشی اردولر کونده‌رك ایچه شماله دوغرو

[۱] چینلیلر بوکا توقوسیه تیموخ دیرلر .

کندیلرینی تعقیب ایتدی. خلفلرندن بری اولان یوملو، موغوللری تماماً تخریب مقصدیله حربه دوام ایله‌دی . ایکی موغول رئیسی محمد ایله اوردای ، چین حکمدارینه تابع اولدیلر . ایمپراطور بونلرك برنجیسنه شون نیم وام ، دیکرینه هونینغ وام عنوانی ویردی . بو صوکره‌کی بوتون عشیرتلره تحکیم ایتمك سوداسنه قالقدیغی ایچون محمد طرفندن اتلاف ایدیلدی . فقط محمده تابع اولمق ایسته‌مه‌ینلر اسکی چین موغول ایمپراطورلری نسلندن کلن توقتا بوغایه خان عنوانی ویردیلر . بوده قرارکاهنی شامو چولنك شمالنده تأسیس ایتدی .

سیاحیلر تاریخ ١٦٨٨ سنه‌سندن اول قالقالر اوچ حکمدار طرفندن [١] اداره اولونیوردی . بونلر خان عنوانی طاشیورلردی. برنجیسنه شه‌ساقتو خان دنیلیوردی . اراضیسی غرب طرفنده ایدی . بونی آلوتلر طوته‌رق أولدیردیلر. توسیقتوخان [٢] نامنی طاشییان ایکنجیسی قاچدی . تبعه‌سنك قسم اعظمی تولانك شمالنده بولونان اورمانلره چکیلدیلر . اوچنجیسی شه‌شین خان، آلوتلر هجومه کلدکلری تقدیرده هر زمان مانچه‌ئولرالکا سنه‌قاچه‌بیلمك ایچون کرلون نهری ساحلنده قرارکاه قوردی. آلوتلرخانك وقتندن صوکره شه‌شین قان چینك حمایه‌سنی استرحام ایتدی

---

[١] موسیو پتی طرفندن ذکر ایدیلن حکمدارلردن بحث ایتمیورم. چونکه ارائه ایتدیکی لیسته‌ده قطعی بر شی یوقدر .

[٢] بوکا توشیه‌توده دنیلیر .

وایمپراطوری متبوع اوله‌رق طانیدی . تسنیغ وانغ عنوانه نائل اولدی . عشیرت رؤساسنه باشقه عنوانلر ویریلدی . بو تاریخدن صوکره بوملت ، کذلك ، توسیقتو خانك تبعه‌لری چینك حاکمی اولان مانچه‌ئو تاتارلرینه تابع اولمشلردر. شه‌ساقتونك اوغلی ، پدرینك وفاتندن صوکره بومثالی تعقیب ایتدی . چین ایمپراطوری کندیسنه اراضی تخصیص ایله‌دی .

بوموغوللرك الیوم ساکن اولدقلری الکا [١] شرقاً تاتارستان شرقی ایله ، جنوباً سد کبیر ایله ، غرباً آلونلر یاخود قالموقلر الکاسیله محاطدر . کندیلرینه ویریلن قالقالر نامی سلینغا ، اورخون ، تولا ، کرلون نهرلری طرفنه چکیله‌رك اوراده قالقالر نامنی طاشییان یکی بر ایمپراطورلق تأسیس ایتمش قدیم چین موغوللری احفادینه مخصوصدر. چینه دها جوار وچینه خراجگذار اولان دیکرلرینه سادهجه موغول دنیلیور. الیوم بوموغوللری ترکیب ایدن بوتون عشیرتلر بدوی بر حیات کچیرمه‌یی اعتیاد ایدینمشلرسه‌ده هپسنك کندیلرینه مخصوص حدودلری واردرکه بوندن اوته‌یه کچوب اوراده یرلشه‌مزلر. قرق دوقوز قی‌یه یاخود بایراغه آیرلمشلردر . فقط اصل موغوللر باشلیجه اوچ نام آلتنده طوپلانه‌بیلیر . بونامر کندیلرینه سد چینك اون قاپیسنه

[١] بوموغوللری ، بعضیلرینك یا کلش اوله‌رق شرق موغوللری دیدکلری مانچه‌ئو تاتارلری ایله قاریشدیرمامالیدر . بومانچه‌ئولر شرق تاتارلریدر .

نظراً اولان وضعیتلرینه کوره ایریلمشدر . بوقاپیلرك اسملری
هی‌فونغ‌قه‌ئو ، قویه‌قه‌ئو ، شانغ‌قیاقه‌ئو ، شاقوقه‌ئودر .

په‌چه‌لی ولایتی داخلنده بولونان برنجی قاپینك شمالنده سیاحتلر تاریخ
قورچین ، اوهان ، نایمان ، قارشین الکالرینه تصادف اولونور.
بوقارشین الکاسنك شرقنده تومت الکاسی واردر . قارشین
الکاسی ایکی قی‌یه یاخود بایراغه آیرلمشدر وایکی حکمدار طرفندن
اداره ایدیلمکده‌در . بوتون موغول الکالرینك اك اییسی شبهه
یوق که بوقطعه‌در . الیوم بوراسنی اداره ایدن حکمدارلر عن
اصل چینلی اولدقلری ایچون وطنداشلرندن برچوغنی بورایه
جلب ایتمشلردر . بونلر متعدد قصبه‌لر وجوده کتیرمشلردر .
زراعتله تأمین حیات ایدیورلر . محصولات زراعیه‌لرینی هم
جوار قوملرله مبادله‌ایده‌رك تجارت یاپیورلر . بوراده معادن‌ده
موجوددر . ازجمله اعلا قالای معدنلرینه تصادف اولونیور .
آغاجی غایت اییاورمانلرده واردر . انشا آتده قوللانمق اوزره بونلر
پکینغه نقل ایدیلمکده‌در . الیوم حکمدار اولان ذاتك بویوك جدی
بوتجارت یوزندن بویوك برثروت قازانمش ، بوسایه‌ده قورچین
حکمدارینه بویوك خدمتلر ایده‌بیله‌جك حاله کلمشدی . صوکره اونك
دامادی اولدی ، نهایت بوتون حکومتی‌ده کندیسنه کچدی .
حکومتی کندی نفسنده تأمین و ابقا ایچوندرکه ، مانچه‌ئولر
چینی فتح ایتدکلری زمان اونلرله برلشدی . خدماتنه مکافاةً
چینغ وام عنوانی آلدی . بوکون بو عنوانه برنجی درجه‌ده‌غولو

دیورلر . چین ایمپراطورندن بر حکمدارك آلابیله‌جکی الك یوکسك عنوان بودر. فارچین الکاسنك شمالدن وجنوبه مسافه‌سی قرق ایکی بویوك فرانسز فرسخندن فضله دکلدر. فقط شرقدن غربه دوغرو اوزونلغی دها زیاده‌در . بر آز شایان دقت یکانه شهر شاهان و سوبارهان هوتون [١] درکه معناسی اهرام شهری دیمکدر . بوراده موجود بر قاچ قاتلی اهرامدن دولایی بو نام ویریلمشدر . چین ایمپراطورینك بوراده کوزل صیفیه‌لك کوشکلری واردر . اکثریا بورایه آوه کلیر . یازك صیجاق موسمنی بوراده کچیریر . حرارت پکینغه نسبتله دها قابل تحملدر .

قورچین اون بایراغه آیرلمشدر . توربه‌دا ، شاله‌ی یاخود جلایر سنجاقلرینی احتوا ایتمکده‌در . بو تاتارلرك باشلیجه اقامتکاهلری قوئه‌یتر نهری اوزرنده‌در. صیرا مورانه قدر امتداد ایدن الکالری چوراق اووالردن ترکب ایدر . اودون یرینه بارکیر و اینك تزکی یاقارلر . منبع صولری اولمادیغی ایچون قویولر قازارلر. توربه‌دا سنجاغنك باشلیجه نقطه‌سی های تاهان پیرا [١] در . جلایرلر نونی اولا نهری ساحللرنده ساکن اولورلر . بو صورتله ، شمالدن جنوبه دوغرو تقریباً درت

[١] هوتون ، موغول لساننده ، شهر ، سوبارهان ؛ اهرام ؛ معناسنه‌در .

[٢] موره‌ن ، موران کلمه‌لرینك موغول لساننده نهر معناسنه کلدیکی بوقاریده کورلمشدی . پیر دها کوچوك بر نهره اطلاق اولونور . « اولا » کلمه‌سی مانچه‌ئولرك لساننده بویوك بر نهر معناسنه کلیر .

درجه‌یی احتوا ایدر . های تاهانك شمالنده آلتی فرسخ امتداد ایلر . فقط شرقدن غربه دوغرو طولی اوچ درجه یکرمی بش دقیقه‌دن فضله دکلدر .

قدیم نایمانلرك منشائی اولان نایمان یاخود بعضیلرینك یازدقلری وجهله ناغمان یالکز بر بایراغی احتوا ایدر ، صیرا موران نهرینك جنوب ساحلندن باشلار. عرض درجه‌سی قرق اوچ درجه اوتوز یدی دقیقه‌در. طول درجه‌سی پکینغك شرقنده بش درجه‌در . توپیراتالا شمالده الك مهم موقعدر .

اوهان آنجق نارقونی پیرانهری طرفلرنده ، بونلرك شاقاتول یاخود شاهان قول کبی کوچوك آیاقلر آلدیغی نقطه‌لرده مسکوندر . شاقاتو قایاق کوینك اسمی بورادن کلیر. بو طرفلرده قرق بر درجه اون بش دقیقه عرض درجه‌سنده بر شهر خرابه‌سی کورولور که اسمی اورپان یاخود قربان سوبارهان هوتون ایدی. بو خرابه تالین هو نهرینه آقان نوشوقو یاخود نوشاقا نامنده کوچوك بر نهر اوزرنده‌در . نایمان واوهان قطعه‌لری قورجینه نسبتله دها کوچوکدر . مع مافیه اراضی بالنسبه غایت ایيدر . اوزرلرنده کوچوك آغاجلر بولونان تپه‌لر واردر که یاقق ایچون لازم کلن اودونی تأمین ایدرلر. ایچلرنده برچوق آو حیواناتی ده واردر. هله بیلدیرجینلرك مقداری اینانلمایه‌جق درجه‌ده چوقدر . بیلدیرجینلر کان کچنك باجاقلری آراسندن اوچارلر . بو اوچ سنجاق ایله شرقلرنده کائن تورنودا یاخود توربه‌دا سنجاغی

غایت صوغوقدرلر. طوپراغك آلتی قوملی ، قوروو کهرچله‌ایدر.

تومه‌ت ایکی سنجاغه آیرلمشدر ، ایکی حکمدارك اداره‌سنده‌در . الك مسکون قسمی سوبارهانك اوته طرفنده‌در . اوراده مودون هوتون شهرینك خرابه‌لری کورولمکده‌در . بوالکا جنوب طرفنده سد کبیره قدر امتداد ایدر . شرق طرفنده له‌آئوتونغی قاپایان سده قدر اوزانیر . شمالده حدودی هالبا یاخود هاتاپای شانغ‌در .

قوبه‌قو قاپیسندن چیقنجه وقتیله قارچین واون هیوت الکاسنه داخل اولان فقط بوکون چین ایمپراطوری ایچون صیدکاه تشکیل ایدن اورمانلرله مستور اراضی‌یه کیریلیر . دها اوزاقده اون‌هیوت ، قه‌چیق‌تن ، پارین ، شاردت ، اوچومو‌چین ، آروقورچین ، آباهانار قطعه‌لرینه تصادف ایدیلیر .

اون‌هیوت ، هونغوتلر Hunguts = اونغوتلر تسمیه ایدیلن موغول عشیرتیدر . بوکون ، اینقین نهری اوزرنده ایکی پارچه منقسمدر . کذلك ایکی سنجاغه منقسم اولان پارین عشیرتنك‌ده باشلیجه قرارکاهلری صیرامورن نهرینه دوکولن هارامورن نهری اوزرنده‌در . اون هیوت وپارین اراضیسی شمال طرفنده چین ایمپراطورلرینك کوشکلرندن اوته‌ده‌در . بونلرك حکمدارلری اوزون مدت چین خاندان ایمپراطوریسیله صهریت حالنده‌ایدیلر . یکی اسنجاقده‌ده مقدارلری چوقدی . پارین دهاواسعدر . مع‌مافیه اون هیوت اراضیسنه

بك بكـزر . اون هيوت ازاضيسى يك منبت دكلدر . كه چيقتن ياخود كه سيقتون يوقاريكى سنجاقلر كبى ايكى بايراغه منقسمدر. باشـليجه قرارگاهلرى جنوب غربى طرفنـده صيرامورنه دوكولن كوچـوك بر چاى اوزرنده در . اوچو مو چين ياخـود اورسى موزين سنجاغى هالاقور ياخود هولغور پيرا نهرى اوزرنده ايكى بايراغه مالكدر. حكمدارى تسينغ وانغ عنوانى حاشير ، يكرمى ايكى نوروسدن يعنى يكرمى ايكى بولوكدن مركب بربايراغه قوماندا ايدر . ايكى بايراغه منقسم اولان شـاروت بالخاصه لابو پيرا وصيرامورن نهرلرينك برلشدكارى طرفلرده مسكوندر. آروقور چين قضاسنك آروقوندولن نهرى ساحللرنده آنجق بربايراغى واردر . آباهانور ايكى بايراغى احتوا ايدر . الك ايى قرارگاهلرى تائولنور كولى كنارنده در .

قوپه قه ئو قاپيسنك غربنده كائن اولان شانغ قياقه ئو قاپيسى كچيلدكدن صوكره كيريلن الكانك رقبه سى حق فتح اوله رق ايمپراطوره عائددر . سـد چينى احاطه ايدن سائر اراضى كبى بو طوپراقلرده قوپه قه ئودن هيقونغ قه ئويه قدر ايمپراطـورك چفتجيلرى ، پرنسلر ومتعدد تاتار كبراسى طرفندن اشغال ايديلمشدر . مختلف سنجاقلره منسـوب موغوللرده واردركه بونلر يااسير حربدرلر ياخود بالاختيار عرض انقياد ايتمشلردر . بونلر اوچ بايراق آلتنده طوپلانمشلردر . ايمپراطورك تعيين ايتديكى ضابطـانك قوماندا سى آلتنده درلر . بوندن دولايى

موغوللرك قرق بر سنجاغی یاخود قی‌سی آراسنده تعداد ایدیلمزلر. شانغ قیاقه‌ئونك دها شمالنه دوغرو هوآشیت ، سون هیوت ، آباهای و توئین شوز پرنسلرینك الکاسی واردر . هوآشیت یاخود اوآشیت ، شیقیر یاخود شیرین پیرا نهری اوزرنده ایکی سنجاغه انقسام ایتمشدر . سون‌هیوتك ایکی سنجاغی واردر . باشلیجه مقری بر کول کنارنده‌در . ایکی بایراغه منقسم اولان آباهای ده بعض کوللرك کنارنده‌در . بو کوللرك الك جنوبده‌کی سوره‌تو هوشین کولیدر . توئین‌شوز ، اورغون آلین داغی قربنده یالکز بر بایراغی احتوا ایدر.

شاهوقه‌ئو قاپیسندن تاتارستانه چین ایمپراطورینك اراضیسنه کیریلیر . بو اراضینك الك مهم شهری هوهوتون یاخود قوقو-هوتون‌در . قوسای‌شینلر یاخود تومنلر نامی‌ده طاشییان ایکی تاتار بایراغی بو قطعه‌ده ساکندرلر . بو تاتارلرك بر قسمی مانچه‌ئولر متعدد موغول اراضیسنه صاحب اولدقلری زمان آلدقلری اسیرلرك نسلندندرلر. دیکرلری متعدد تاتار ملتلرندن قاریشیق بر خلیطه‌در . بونلرك رئیسلرینی چین ایمپراطوری تعیین ایدر . قوقوهوتون اراضیسنك اوته‌سنده قالقا تارغار ، مائومینغان ، اویرات ، اورتوس موغول پرنسلرینك اراضیسنه تصادف ایدیلیر . قالقاتارغار الکاسی کوچوك آی‌په‌ی هاهورن نهری ایله اسقا اولونمقده‌در . یالکز بر بایراغی حاویدر . مائومینغان الکاسی‌ده آنجق بر بایراغه مالکدر . اویراتده اوچ

بايراق واردر. باشليجه قراركاهلری قوندولن نهری اوزرنده‌در. اورتوس موغوللری جنوباً سد كبير ايله محدوددر. ديكر اوچ طرفلری هو آنغ هو ياخود قاراموران نهری ايله احاطه ايديلمشدر. بو قطعه‌لر خاليدر، شايان دقت هيچ برشيئی احتوا ايتمزلر. سددن اوته‌ده قاراموران اوزرنده توتو نامنده برشهرك خرابه‌لری كورولور. بو قطعه‌نك سكنه‌سی معماری‌يه پك آز مراقلی وواقف اولمقله برابر بو خراب شهر اولدقجه بويوك كورونيور. اغلب احتماله نظراً ٤١٣ تاريخ ميلاديسنده بو مملكتك قرالی اولان پوپو طرفندن انشا ايديلمش توم وان چينغ شهريدر. بورانك اهاليسی چادرلرينك بويوكلكی و چوقلغی، سورولرينك كثرتی ايله تمايز ايتمكی سورلر.

اصل قالقا الكاسی شرقدن غربه دوغرو ايكی يوز فرسخدن زياده بويوكدر. يعنی آلتای داغندن سولون ولايتنه قدر امتداد ايدر. شمالدن جنوبه دوغرو ده اللی واللی برعرض درجه‌سندن شامو چولنك جنوب منتهاسنه قدر امتداد ايتمكده‌در. تاريخندن بحث ايتديكم بوتون بويوك ايمپراطورلقلر بو قسمده تشكل ايتمشدر. بوراده قالقا پيرا، قرلون، تولا، تويی، سلينغا، آلتای ياخود سيبا، دسان ياخود تسان مورن، ارغونه ودها سائر نهرلر واردر. بو قالقا موغوللرينك خانلری اورخون نهری اوزرنده اورغا ياخود هارغاس دنيلن بريرده، سلينغنسقويدن جنوب شرقی‌يه دوغرو اون ايكی كوننلك بر مسافه‌ده اقامت

ایدر . یکی سه آ نهرینك منبعلرینه دوغرو وغوبی چولی قربنده اقامت ایدن متعدد کوچوك خانلر اوکا تابعدرلر ، بر ویرکو ویریرلر . قالموقلره یاخود الوتلره قارشی موقعنی تحکیم ایچون چین ایمپراطورینه عرض تابعیت ایتمش اولمقله برابر بو تابعیت صرف فخری یاخود موقت برشیدر. سائرخانلرك چین ایمپراطورینه تأدیه ایتدکلری ویرکو یرینه هر سنه کوزل هدیه‌لر کوندرمکله اکتفا ایدر . خراجکذارلرینك عزت نفسنی اوقشامغه پك آز اهمیت ویرن چین سرایی بو حکمداره قارشی کوستردیکی رعایت ایله کندیسندن سائرلرندن زیاده چکیندیکنی اثبات ایدر . بوندن آ کلاشیلیورکه قالقالر دنیلن قوم کندی بویوك خانلرینه تابع اولان تاتارلردر . چین ایمپراطورینه تابع اولانلره‌ده موغول دیورلر . مختلف کوچوك قالقا خانلری علی العاده آتیده‌کی نقطه‌لرده قرارکاه تأسیس ایدرلر : ۱ ـ قالقا پیرا نهری کنارلرنده قرق سکز عرض درجه‌سندن بر آز آشاغیده و بر ، ایکی ، اوچ ، درت شرقی طول درجه‌لرنده . ۲ ـ بوئیرنور قربنده ، قرق سکز عرض درجه‌سنده ، بر درجه یکرمی دوقوز دقیقه طول درجه‌سنده . ۳ ـ قرلون پیرا نهری کنارلرنده ، قرق یدی و قرق سکز عرض درجه‌لری آراسنده ، درت ، بش ، آلتی طول درجه‌سنده . ٤ ـ تولا پیرا نهری کنارلرنده ، قرق یدی عرض درجه‌سندن بر آز یوقاریده ، غربی دوقوز و اون طول درجه‌سنده . ٥ ـ هاراپیرا نهری

ساحللرنده قرق دوقوز درجه اون دقیقه عرض درجه‌سنده و اون درجه اون بش دقیقه طول غربیده . ٦ - سلینغا پیرا نهری اوزرنده ، قرق دوقوز درجه یکرمی یدی دقیقه عرض درجه‌سنده و اون ایکی درجه یکرمی آلتی دقیقه طول غربیده . ٧ - ایبن پیرا نهری اوزرنده ، قرق دوقوز درجه یکرمی اوچ دقیقه عرض درجه‌سنده و اون درجه اوتوزایکی دقیقه طول غربیده . ٨ - توبی پیرا و قارا اوژیر اوزرنده، قرق آلتی درجه یکرمی دوقوز دقیقه یکرمی ثانیه عرضنده، اون بش درجه اون آلتی دقیقه طول غربیده ٩ - ایروپیرا نهری اوزرنده قرق آلتی درجه عرضنده و اون بش درجه اوتوز بش دقیقه طول غربیده. ١٠- پاتاریق پیرا نهری اوزرنده قرق آلتی درجه عرضنده ، اون بش درجه اوتوز ایکی دقیقه طول غربیده ١١ - ته‌غوریق پیرا اوزرنده قرق بش درجه یکرمی ایکی دقیقه قرق بش ثانیه عرضنده ، اون دوقوز درجه اوتوز دقیقه طول غربیده. بوتون بو مواقعه هامی شهریله اطرافنده‌کی کوچوك اراضی‌یی‌ده علاوه ایتملیدر . بوراسی مسلمانلرك النده‌در . بومسلمانلر چین ایمپراطوریسه تابعدرلر . قرق ایکی درجه اللی اوچ دقیقه عرضنده یکرمی ایکی درجه یکرمی اوچ دقیقه طولنده‌در .

بوتون بوقوملرك لسانی بردر؛ دینلری، اخلاق وعادتلری بربرینك عینیدر . لسانلرینه سادەجه موغولجه دیرلر . قدیم

آبدات اوزرنده پایدار قالان حروفات بوکونکی حرفلرك عینیدر . بونلر مانچه‌ئو حرفلرندن فرقلیدرلر . موغوللرك قسم اعظمی قیصـه بویلی فقط کوربوزدرلر. یوزلری کنیش ویاصصیدر ، رنکلری یانمشدر . بورونلری یاصصی، کوزلری سیاه و دولو، صاچلری سیاه وبارکیرلرینك قیلی قدر سرتدر. صاچلرینی علی العاده پك قیصه کسرلر تپه‌لرنده پرچم براقیرلر و بونی هیـچ کسمزلر . صاقاللری پك آزدر . غایت قابا فقط ناموسـلیدرلر ، ایی قلبلیدرلر . چادیرلری پیس ، اثوابلری کیرلیدر.حیوان ترسلری آراسنده یاشارلر، بونلری اوجاقلرنده محروقات یرنده قوللانیرلر . آوجیلقده و آته بینمکده غایت ماهردرلر . کرك پیاده کرك سواری اوله‌رق غایت ایی اوق آتارلر . عمومیتله پك سفیلانه برحیات سوررلر . چالیشمقدن متنفر اولدقلری ایچون طوپراقده‌کی اوتلری زراعتك ثمراتنه ترجیـح ایدرلر . الك بویوك امللری عائله‌لرینك موقعنی محافظه ایده‌بیلمکدر . برشـیئك کوزللکـنه یاخود نادرلکـنه هیـچ اهمیت ویرمه‌یه‌رك یالـکز فائده‌سـنه کوره حقنده برحکم ویریرلر . طبیعتلری نشئه‌لی و آچیقدر ، شطارته پك میالدرلر. پك آزشیدن اندیشناك اولورلر.چونکه چکینه‌جك قومشولری، قورقه‌جق دشـمنلری یوقدر . آرالرنده مداهنه ایتمك لازم کلن اکابر بولونمادیغی کبی مشکل، کندیلرینی صیقیشدیراجق ایشلری‌ده موجود دکلدر. مشغله‌لری یاخود دها دوغروسی

دائمی اکلنجه‌لری آوجیلقدن ، بالق طوتمقدن و دها سائر تمرینات بدنیه‌دن عبارتدر . بونلرده غایت ماهردرلر. مع‌مافیه فطرةً یالکز علوم وفنونه دکل ، الك بویوك ایشلره‌بیله قابلیتلیدرلر . اجدادلری چینده حکومت ایتدکلری زمان بوقابلیتلری کورولمشدی. هرزمانکی اثوابلری قویون وقوزو پوستندن عبارتدر . بونلرك تویلی طرفنی کییدکلری طرفه چویررلر . سلاحلری مزراق ، اوق وقیلیجدر . سورولری بارکیردن ، دوه‌دن ، اینکدن وقویوندن ترکب ایدر .

دینلری ، تبت دینی کبی فومذهبیدر ؛ بوکا توشه‌قی نامنی ویریرلر . ارواحك تناسخنه معتقددرلر . لامالره قارشی کور کورینه اطاعت ایدرلر . بو لامالر تبت لسانیله یازلمش کتابلری اوقویابیلدکلری زمان عالم دیه تلقی اولونورلر . بو لامالر غایت جاهلدرلر . سفاهتلری صوك درجه‌یه وارمشدر . خلقی اوقوته‌جق یرده چادیرلری دولاشه‌رق اجرت مقابلنده دعالر اوقومغی یاخود پك ماهر اولدقلرینی ادعا ایتدکلری طبابت تطبیقاتی یاپمغی ترجیح ایدرلر . قربان کسمك ، معبودلره تقدمه‌لر ویرمك عادتلری کندیلرنده یوقدر . فقط خلق چوق کره لامالرك او کنده ، باش آچیق ، دیز چوکر ، کناهلرینی عفو ایتدیرر . لامالر یاغمور و دولو یاغدیرمق اللرنده اولدیغنی ادعا ایدرلر . ظن اولوندیغنه کوره بولامالر تاتارستانه آنجق قبلای خان زماننده

کچمشلردر . فقط دها اولده اوراردە لامالر بولونديغى محققدر . بعضيلرى بونلرك قبلاى زماننده تاتارستانده بولونان خرستيانلرك بقاياسى اولديغى فكرندەدرلر . بو لامالرك ماء مقدس استعمال ايتمەلرينى ، آيين روحانى ياپاركن تغنى ايلمەلرينى ، اولولر ايچون دعا ايدەرك پسقپوسلر كبى سرپوش كييمەلرينى وخرستيان مراسم وعاداتنه مشابه سائر عادات و مراسمه مالك اولمالرينى بو قناعتلرينه بر دليل اولەرق ارائه ايدرلر . راهب ژربيون بو فكردەدر . بو تاريخده لامالر حقنده سويلەديكم شيلرى تدقيق ايدنلر بو فكرى دائرۀ احتمالده كورەجكلردر . لامالرك باشنده بر قوتوقتو [١] ياخود بر حيات نو واردركه قوقو هوتونده اوتورور وبويوك لاما طرفندن اعزام ايديلير ، فقط قالقالرك نزدنده بولونان قوتوقتو بويوك لامايه تابع دكلدر . كنديسنى بر معبود كبى تلقى ايدرلر . معيتنده سائر بر طاقم قوتوقتولر دها واردر . ياواش ياواش بويوك لامانك نفوذندن كنديسنى قورتارمشدر . آى اسكيدجه اختيارلاديغنه ويكى آى ايله تكرار كنجلشديكنه خلق اعتقاد ايدر . بويوك يورطيلرده كوزل چين قديفەسندن بر چارداق آلتنده ، چالغى سسلرى آراسنده كنديسنى كوستريرر . بو چارداغك اوك طرفى آچيقدر . بويوك برقديفه ياصديق اوزرينه باغداش قورار ، ايكى يانندە بر ، فو رسمى

[١] هوتوقتوده دنير .

بولونور . سائر ایللری کلن لامالر کندیسنك آلتنده ، دها آز یوکسك یاصدیقلر اوزرنده اوتورورلر ، یالکز کوزلریله ساکتانه بر شیلر اوقورلر . خلق بونلرك حضورنده سجده ایتدکدن صوکره لامالر معطر اوتلرله بخوردانلر کتیریرلر . ابتدا فویه ، صوکره قوتوقتویه ، صوکره خلقه تونسو ویریرلر . صوکره مشروبات وطاتلی ایله دولو پورسلن قابلر کتیریرلر . معبودرسملرندن هر برینك او کنه‌یدی طباق قویارلر . قوتوقتونك او کنه‌ده اوقدر طباق دیزیلیر . بونلردن برپارچه طانار ، قالانی عشیرت رئیسلرینه داغیتدیریر . بوقوتوقتونك دالای لاما یاخود بویوك لاما کبی ثابت بر اقامتکاهی یوقدر . یازین بعض کره نه‌شینسقوی وآمور نهری جوارلرنده قرارکاه قوراردی . فقط بوسنجاقده روسلر تأسس ایتدکدن صوکره سیلینغینزقویدن اوته‌یه کچمیوردی . علی العاده اورخون ، سلینغا واورن نهرلری ساحلنده کورولور . اطرافنده دائما بر چوق لاما ومسلح موغوللر واردر . خلق یولده استقبالنه چیقارق خیر دعاسنی آلیر . قاپالی آووجنی خلقك باشنه قویه‌رق اونلره دعا ایدر .

ایشته چینك وبوتون آسیانك اسکی حاکملرینك بوکونکی حالی بودر . بوقوملر وقتیله ایچلرنده علوم وفنونك ، ادارهٔ دولتك وفن حربك اك بویوك آدملرینی یتشدیردکدن ، چین قدر مدنی بر مملکتك قانونلرینی قبول ایتدکدن صوکره بو

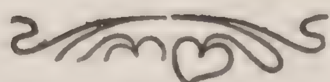
قانونلری تاتارستانه کوتورمك واوواسع الکالری تمدن ایتدیرمك لازم کلیردی . فقط چینك بو کون علومی ، صنایع نفیسه‌سی وقانونلری سد چینی کچرکن زائل اولمشدر . بونلر چینده قالمش ، موغوللر مملکتلرینه اورادن نه‌قدر قابابر حالده چیقمشلرسه ینه او حالده عودت ایتمشلردر . تکرار چادیرلری آلتنده سورولریله یاشامغه باشلامشلردر . عینی حال چینی فتح ایدن سائر تاتارلرلك باشنه‌ده کلمشدر . وبر مدنی ملت تاتارستانی فتح ایدوب‌ده سکنه‌سنه بدوی حیات آرزوسندن باشقه برشی تلقین ایتمه‌ین بو عظیم صحرالرده بویوك شهرلر بنا ایتمه‌دکجه عینی حال تکرر ایده‌جکدر .

بشنجی جلدك صوکی

فهرس

اون بشنجی کتاب

اون آلتنجی کتاب

DATE DUE

To renew
call 292-3900
